

ปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน

ปริญญานิพนธ์

ของ

วัลยา ภูมิภักดีพรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

พฤษภาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.5

๐๔๔๕ป

ร.๒

ปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน

บทคัดย่อ

ของ

วัลยา ภูมิภักดีพรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์
พฤษภาคม 2547

h 250149

วัลยา ภูมิภักดีพรรณ. (2547). **ปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน.**

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.(พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล,

รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพรณ์ หะวานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรวุฒิ ปัดไธสง.

งานวิจัยเรื่องปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน เป็นการเผยให้เห็นถึงกระบวนการ
การกระทำความรุนแรงต่อตัวตนของเด็กซึ่งมีความหลากหลาย ให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวที่ถูก
กำหนดขึ้นในพื้นที่การเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาจากประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต
ของผู้เรียน โดยวิธีวิทยาศึกษาอัตชีวประวัติ (Autobiography)

ความรุนแรงที่ได้รับความสนใจจากผู้คน มักจะเป็นความรุนแรงที่ปรากฏรูปธรรมชัดเจนทาง
ร่างกาย แต่งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อเผยให้เห็นว่า การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมภายใต้มาตรฐาน
เดียวภายในโรงเรียนมากตบ/ปิดกั้นศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีลักษณะเฉพาะตน กลายเป็น
คนที่มีอัตลักษณ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าภายในสถาบันการศึกษา เป็นการ
กระทำความรุนแรงอย่างแยบยลในสถาบัน ที่ถูกทำให้เชื่อว่าเป็นพื้นที่ให้ความอบอุ่นและเป็นพื้นที่แห่ง
การเรียนรู้ แต่แท้จริงแล้วก็พื้นที่แห่งการใช้อำนาจกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์และวินัยขึ้นมาบังคับ
ผู้เรียนผ่านความรู้และความหวังดี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของประวัติศาสตร์แห่งตัวตนที่ได้ก่อ
ร่างผ่านประสบการณ์ที่ตนเองเลือกเรียนรู้จากที่บ้าน โรงเรียนและสังคมรอบข้าง ยอมรับอย่างมี
เสรีภาพและนำไปปฏิบัติ จนกลายเป็นความปรารถนา จริยธรรมและสุนทรียะการดำรงอยู่ของตน
ความรุนแรงเกิดขึ้นเมื่อผู้ใหญ่ใช้อำนาจบังคับลักษณะเฉพาะแห่งตน ให้กลายมาเป็นวัตถุที่ถูกควบคุม
ด้วยมาตรฐานสำหรับการสืบทอดอำนาจเพื่อการควบคุมต่อไป ด้วยกระบวนการตอกย้ำให้ผู้เรียน
ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ผ่านกิจวัตรประจำวัน มีการให้รางวัลหากทำได้ตามที่คาดหวังและ
ลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม จึงเป็นการครอบงำผู้เรียนทั้งร่างกายและความนึกคิดให้เป็นมนุษย์ที่ไม่
ตระหนักและไม่สามารถเข้าถึงความปรารถนาแห่งตน ทั้งยังไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งที่ตนเองเรียนรู้
ให้เข้ากับสภาวะการดำรงอยู่ ศักยภาพและความปรารถนาที่จะเรียนรู้ชีวิตในมิติอื่นของผู้เรียน ถูกสกัด
กั้นให้ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ส่งผลต่อการลดทอนศักยภาพของความเป็นมนุษย์

THE DISCURSIVE PRACTICE OF VIOLENCE AGAINST SELF IDENTITY
IN THE SCHOOLING SYSTEM

AN ABSTRACT
BY
VALAYA POOMPAKDEEPAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Development Education
at Srinakharinwirot University
May 2004

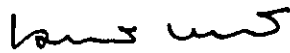
Valaya Poompakdee. (2004). *The Discursive Practice of Violence Against Self Identity in the Schooling System*. Dissertation, Ed.D. (Development Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Pensiri Jeradechakul, Assoc. Prof. Dr. Napaporn Havanon, Asst. Prof. Dr. Surawut Padthaisong.

Autobiography methodology was applied in this dissertation via the reflection of students' experiences to disclose the craftiness of power in creating school standard for unity in school's learning space that was in fact the act of violence against self-identities of students.

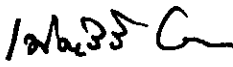
Although incidences of physical violence were predominantly of public interest, this research, on the other hand focused more on discursive practice of violence against self-identities in the schooling system. The study revealed that the building of social identities under just one standard in schools suppressed the learners' unique learning potentials and, consequently, their self-identities. The constructed school illusion as a "warm" and "learning" space for students without realizing differences in their life experiences both at home and in the society was actually the imposing of violence upon them. This hegemony made them consent and believe that it was their true desires, ethics, and esthetics for their existence. These students became an "object" under a unique learning standard frame. Through the reproduction process students had to follow rules, regulations and their every day life as well as the system of reward and punishment to uphold the power and to detain their learning potential and other dimensions of their desire for life. Most importantly, it diminished their human dignity.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน
ของ
วัลยา ภูมิภักดีพรรณ

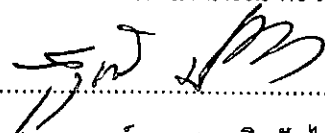
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่.....28.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

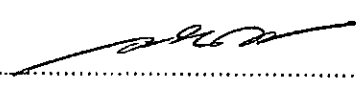
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรวิทย์ ปัดไธสง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.มณีนมัย ทองอยู่)

ประกาศคุณูปการ

“ความรู้” ที่ได้จากการเรียนในระดับปริญญาเอกนั้นมิได้ก่อให้เกิด “ปัญญา” เฉพาะแค่ศาสตร์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณา “ฝึกฝน” ให้อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเท่านั้น หากได้เรียนรู้ “สังคม” รวมทั้งรู้จัก “ชีวิตและตนเอง” ภายใต้วาทกรรมที่แตกต่างมากขึ้น จึงเป็นคุณูปการยิ่งใหญ่ที่ ท่านอาจารย์รศ.ดร.นภาพรณ์ หะวานนท์ ท่านอาจารย์ผศ.ดร.เพ็ญศิริ จิระเดชากุล และท่านอาจารย์ผศ.ดร.สุรวุฒิ บัดโธสง ทุ่มเทให้กับศิษย์ที่มีโชเพียงแค่ “โอกาส” แต่ให้ทั้ง “เวลา ความรู้ และคำแนะนำ” ต่อศิษย์ด้วยหัวใจของความเป็น “ครู” รวมทั้งท่านคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ทุกท่านที่ชี้แนะให้เกิดความรอบคอบทาง “ปัญญา” มากขึ้น ช่วงเวลาแห่งการใช้ชีวิตนักศึกษาครั้งนี้จึงเป็นดังการจุดประกายของ “ความไม่รู้” ให้ดำเนินต่อไปอย่างไม่จบสิ้น ยากจะหาคำกล่าวใดมาบ่งบอกถึง “ความขอบคุณ” ของศิษย์ที่มีต่อ “ครู” ได้อย่างที่รู้สึกท่วมท้นอยู่ในใจเสมอมา

“กำลังใจ” และ “ความกล้าต่อการเปิดโลกทัศน์” ถือเป็นสิ่งสำคัญนอกเหนือจากทุนทาง “ปัญญา” ที่ต้องสะสมมาอย่างต่อเนื่อง เพราะหนทางแห่งการเรียนรู้ถูกบรรจุไปด้วยการทำลายต่อปัญญาและการเอาชนะ “ความเป็นตนเอง” “สายธารหล่อเลี้ยงใจ” ที่สำคัญจึงกำเนิดขึ้นจากครอบครัว เพื่อนร่วมประสบการณ์ชีวิต เพื่อนร่วมสถาบัน วิทยาลัยพัฒนศึกษาศาสตร์ที่แบ่งปันสุขร่วมทุกข์กันมาอย่างใกล้ชิด คุณมณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ คุณนรินทร์ สังข์รักษา คุณสมบุญ ยืนยงสุวรรณ คุณชาติรี ทองสารี คุณศรีชัย พรประชาธรรม พันเอกนเรศ วงศ์สุวรรณ และคุณนงลักษณ์ จันทาภากุล ซึ่งยากจะลืมเลือนได้

การเรียนในครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับการแบ่งปันประสบการณ์ของเด็กๆ ที่ต้องสละ “เวลา” ในการถ่ายทอดประสบการณ์แห่งชีวิตให้ได้ศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับเด็กที่ “อนุญาต” ให้เข้าถึงเด็กๆ ได้ เพราะหากไม่เช่นนั้นแล้วการก่อร่าง “พื้นที่ใหม่ของการเรียนรู้แห่งตัวตน” คงเกิดขึ้นไม่ได้

วัลยา ภูมิภักดีพรรณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญของปัญหา.....	1
	คำถามการวิจัย.....	5
	วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
	ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
2	แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
	ส่วนที่ 1 รูปลักษณะความรุนแรงในโรงเรียน.....	8
	ส่วนที่ 2 พื้นที่และระเบียบวินัยเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม	
	(Social identities) ให้กับนักเรียน.....	12
	พื้นที่หลักเพื่อการล้อมกรอบของโรงเรียน.....	14
	การขับเคลื่อนขยายอำนาจเพื่อการจัดการโรงเรียนอย่างมีระเบียบแบบแผน.....	18
	การเฝ้ามองอย่างมีลำดับขั้น.....	20
	การตรวจสอบเพื่อสร้างฐานอำนาจในการควบคุม.....	21
	คำตัดสินเพื่อการควบคุมนักเรียนให้สยบยอมต่อข้อบังคับในโรงเรียน.....	23
	ช่วงเวลาของการฝึกวินัยเพื่อประสิทธิภาพในการควบคุม.....	25
	ส่วนที่ 3 การสร้างตัวตน(Self Identities)ของนักเรียน.....	28
	ความปรารถนา(Desire) แห่งตัวตนของนักเรียน.....	29
	การรู้จักตนเองผ่านมิติทางประวัติศาสตร์.....	31
	การรู้จักตนเองผ่านมิติในเรื่องการดูแลตนเองของนักเรียน.....	33
	จริยธรรมแห่งตัวตนของนักเรียน.....	35
	สุนทรียการดำรงอยู่ของนักเรียน.....	37
	ส่วนที่ 4 การกระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน.....	39
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	42
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
	แนวคิดการศึกษาอัตชีวประวัติ(Autobiography).....	47
	แนวทางการศึกษา.....	49
	การเข้าสู่พื้นที่การรวบรวมประวัติชีวิตบุคคล.....	52

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ตัวบท.....	59
4 พื้นที่การก่อรูปที่หลากหลายของตัวตน.....	60
การก่อรูปสำนักแห่งตน.....	60
ประวัติศาสตร์การก่อร่างตน.....	61
เรื่องราวโรงเรียนในห้วงความจำ.....	64
คำตัดสิน "คุณค่า" แห่งตัวตน.....	69
การผสมผสานความดีงามแห่งตน.....	76
ความดีในวิถีของชีวิต.....	76
เพื่อนที่ดีของหนู.....	79
สุนทรียภาพการดำรงชีวิต.....	84
5 ปฏิบัติการอำนาจปรับเปลี่ยนตัวตน.....	90
ปฏิบัติการบังคับใช้กฎระเบียบวินัยต่อตัวตน.....	90
ดวงตาแห่งการควบคุม.....	91
พื้นที่ควบคุมชีวิต.....	99
คำตัดสินคุณค่าความเป็นตัวตนผ่านการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม.....	108
การคัดสรรตัวแทนการสืบทอดอำนาจ.....	109
การจัดลำดับชั้นความเป็นตัวตนผ่านแผนการเรียนรู้.....	114
อำนาจกำกับครู.....	121
6 เปิดพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกแห่งตัวตน.....	131
บรรณานุกรม.....	139
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แนวทางสนทนาผู้ให้ตัวบท.....	158

บทที่	สารบัญญ(ต่อ)	หน้า
ภาคผนวก ข การสนทนาคับบท.....		166
ประวัติย่อผู้วิจัย.....		170.

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สิ่งที่รบกวนมโนสำนึกและคุณค่าความดีงามของความเป็นมนุษย์มากที่สุด คือ การกระทำ อันเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกาย ความรู้สึกและจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วยกันเอง เป็นความรุนแรง ที่นำไปสู่การปิดกั้นลดทอนศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถจะ บรรลุถึงการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ รวมทั้งทำให้มนุษย์ไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตตาม ประวัติศาสตร์ ความเป็นตัวตน อันจะส่งผลให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจต่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมี ศักดิ์ศรีและมีสันติสุข รูปแบบของความรุนแรงที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่มักจะได้รับความสนใจและให้ ความสำคัญ เป็นรูปแบบของความรุนแรงทางตรง (Direct violent) ซึ่งผลของความรุนแรงเกิดเป็น ภาพลักษณ์ของการบาดเจ็บอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนทางร่างกาย เมื่อสืบค้นถึงสาเหตุหลักของการกระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ก็มักจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัว ครอบครัวมีปัญหา แยกแยกหรือประสบกับภาวะของการกระทำความรุนแรงมาก่อน หรือมีคุณลักษณะประจำตนที่นิยม ความรุนแรงหรือเป็นความต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจในการครอบครองหรือปกครองผู้อื่น (จิตติยา เพชรมณี. 2545 : 81-92 ; แวรุ่ง นาวานุญนิยม. 2544 : 1-25 ; วรวงคณา ธรรมะ. 2544 : 1-32 ; มุลินธิผู้หญิง. 2543 : 142-147 ; ธวัช วงศ์สง่า, 2543 : 5-10 ; สำหรับ จิตตินันท์. 2541 : 27-41) ซึ่งสาเหตุของความรุนแรงที่ปรากฏจากการศึกษานี้มักทำให้ผู้คนเข้าใจไปว่า ความรุนแรงจะหมดไปจากสังคมได้หาก พยายามลดปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวให้น้อยลง

จากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมโดยรวม ซึ่งรบกวนมโนธรรมและส่งผลต่อความสงบสุข ของบุคคลในสังคมแล้ว การเสนอข่าวของสื่ออย่างต่อเนื่องถึงความรุนแรงทางตรงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งควรจะเป็นสถานที่ปลอดจากความรุนแรงยิ่งเป็นเรื่องรบกวนมโนธรรมมากกว่า สิ่งที่สังคมให้ความสนใจ ต่อความรุนแรงในโรงเรียน ก็เป็นเพียงการลงโทษเนื่องมาจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของครู ที่ปรากฏ ผลของความรุนแรงชัดเจนทางร่างกาย กอปรกับกระแสของการปฏิรูปการศึกษากำลังเป็นที่สนใจของ บุคคลในสังคม ทำให้กระแสการตื่นตัวเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษากลายเป็นจุดสนใจของ

บุคคลทั่วไป จากวาทกรรมการนำเสนอภาพข่าวด้วยฉากของความรุนแรงที่ปรากฏผลอย่างชัดเจนทางร่างกายนี้ จึงกลายเป็นวาทกรรมหลักของการศึกษาเรื่องความรุนแรงในสังคมไทย ก่อให้เกิดเป็นภาพมายาคติของ ความรุนแรงที่ถูกนำเสนอเฉพาะแต่ความรุนแรง ที่ผลของความรุนแรงเกิดขึ้นทางด้านร่างกายในรูปแบบเดียว ทำให้การแก้ปัญหาความรุนแรงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นไปอย่างผิวเผิน โดยหลงคิดไปว่า การลงทัณฑ์ทางวินัยกับครูผู้กระทำผิด ด้วยการรณรงค์ให้เกิดกระแสของการลงโทษในรูปแบบอื่น ซึ่งไม่ได้มุ่งไปที่การลงโทษทางร่างกายของเด็กอย่างชัดเจน จะเป็นวิธีการแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น และจะส่งผลให้ความรุนแรงหมดไปจากสังคมได้

มายาภาพของความรุนแรงที่ถูกตอกย้ำ นำเสนอให้คนในสังคมประจักษ์ถึงผลของความรุนแรงที่ปรากฏผลขึ้นทางกายอันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การใช้อำนาจในทางลบของบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่านั้น ทำให้การใช้อำนาจปกครองต้องเผชิญกับปัญหาการถูกต่อต้านขัดขืนจากสังคมได้ง่ายกว่า ทั้งๆ ที่การใช้ความรุนแรงเพื่อปิดกั้นหรือจำกัดขอบเขตเสรีภาพของมนุษย์ เป็นความรุนแรงในรูปลักษณะที่แอบแฝงอย่างแยบยลและมักจะไม่ได้รับการตระหนักถึง หรือเอาใจใส่ในมูลเหตุของปัญหาอย่างแท้จริงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการอ้างไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมมนุษย์ จึงมีรูปแบบของการใช้อำนาจอย่างแยบยลและยากที่จะตระหนักรู้ว่าเป็นการใช้อำนาจเพื่อการกดขี่ ช่มเหง ปิดกั้นเสรีภาพและลดทอนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เช่นกัน

การใช้อำนาจเพื่อควบคุมเมื่อเกิดการขัดขืนต่ออำนาจ มักจะเป็นการลงโทษอย่างรุนแรงทางร่างกายซึ่งมักจะได้รับการต่อต้าน จึงมีวิวัฒนาการก่อรูปมาเป็นการใช้อำนาจอย่างแยบยลผ่านความรู้แทรกซึมเข้าไปควบคุมมนุษย์อย่างเบ็ดเสร็จก่อนที่จะเกิดการต่อต้านขัดขืนต่ออำนาจ ด้วยการปฏิบัติการไปบนการกระทำของมนุษย์ (Mason, 2002 : 121) ซึ่งทำให้ปรากฏผลในสองลักษณะ คือลักษณะที่หนึ่งบุคคลไม่สามารถตระหนักถึงการใช้อำนาจอย่างรุนแรงในลักษณะอื่น ที่ส่งผลทำให้เกิดผลผลิตบางอย่างนอกเหนือไปจากผลปรากฏชัดเจนบนร่างกายมนุษย์ และลักษณะที่สองร่างกายที่ถูกกระทำ ความรุนแรงไม่สามารถต่อต้านขัดขืนได้ เนื่องจากไม่ปรากฏกระบวนการของการใช้ความรุนแรงอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบเดิม ดังนั้นการต่อต้านจึงเกิดขึ้นได้ยากมากยิ่งขึ้น

ความแยบยลของปฏิบัติการความรุนแรงเช่นนี้เป็นการคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุม แต่รูปแบบและวิธีการควบคุม เป็นการใช้อำนาจที่มีความยืดหยุ่น เคลื่อนไหวได้ ไม่แน่นอนตายตัวและสามารถ

เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่ความรู้ในขณะเวลานั้นเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์เงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้นมาบังคับใช้ในแต่ละบริบทของสังคม ซึ่งจะต้องผ่านสถาบันที่ได้รับการเลือกให้ทำหน้าที่ควบคุมปัจเจกให้ได้ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการยอมรับและสยบยอมต่ออำนาจ ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจเพื่อควบคุมผ่านสถาบันหลัก

สถาบันที่ได้รับการยอมรับให้ทำหน้าที่ดังที่กล่าวถึงนี้ จึงต้องเป็นสถาบันที่มีความเกี่ยวเนื่องกับสมาชิกเป็นระยะเวลานานและสมาชิกของสังคมจะต้องผ่านสถาบันนี้ถึงจะได้รับการยอมรับ ก็คือ โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษา มีหน้าที่หลักในการขัดเกลาปัจเจกชน ด้วยการกำหนดให้เด็กมีคุณลักษณะหรืออัตลักษณ์ที่เอื้อต่อการควบคุม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2540 :87-111) สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ คือ มีคุณลักษณะว่านอนสอนง่าย เชื่อฟังและง่ายต่อการควบคุม เพื่อรองรับการใช้อำนาจที่ต้องกระทำลงบนร่างกายของมนุษย์ที่มีชีวิตทำงานและสามารถสื่อสารได้ (Carrette. 1999 :161) ภายในระบบโรงเรียน

โรงเรียนจึงเป็นพื้นที่ของอำนาจในการควบคุมนักเรียน ผ่านการจัดการที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าสร้างวาทกรรมของสถานศึกษาขึ้นมา ว่าเป็นสถานที่สำหรับสร้างมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งต้องกระทำด้วยการใช้ความชำนาญอย่างสูง มีการตรวจสอบกำกับควบคุมอย่างใกล้ชิด การกระทำดังกล่าวนี้ไม่เพียงแต่กระทำความรุนแรงต่อเด็กเท่านั้น แต่ยังเป็นการกระทำความรุนแรงกับทุกคนที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียนด้วยการส่งผ่านอำนาจการควบคุมพลเมืองซึ่งกระทำต่อหน่วยเล็กๆ ทางสังคมได้อย่างทั่วถึงและเบ็ดเสร็จมากยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้เพื่อให้เกิดการควบคุมที่ทำให้เกิดผลของการสยบยอมอย่างราบคาบมั่นคงและถาวร (Prout. 2000 : 21 ; Mason. 2002 : 136) ก็คือกฎเกณฑ์หลักปฏิบัติและระเบียบวินัย (Discipline) ที่ปรากฏอยู่ในโรงเรียน ส่งผลให้สถาบันหลักที่ได้รับการเลือกสรรนี้กลายเป็นสถานที่กระทำความรุนแรง ได้อย่างแยบยลและได้รับการต่อต้านน้อยที่สุด

ความรุนแรงในรูปแบบใหม่จึงเป็นการใช้ความรู้สร้างขึ้นมา เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะ ดังนั้นการใช้ความรุนแรงอย่างแยบยลในการควบคุมเช่นนี้จึงเป็นการยากที่ตระหนักได้ว่าเป็นการใช้ความรุนแรง เพราะไม่ได้ทำให้เกิดผลบางอย่างบนร่างกายมนุษย์โดยตรง แต่มุ่งควบคุมไปที่จิตสำนึกของบุคคลต่างๆ โดยอาศัยกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในสังคมโรงเรียน ทำให้เกิดการปิดกั้นการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดผลผลิตต่อตัวตนของเด็ก

อย่างมั่นคงถาวร ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เด็กจะต้องมีการพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นตัวตน ด้วยการเรียนรู้ว่าการที่ได้รับการยอมรับหรือไม่ยอมรับในสังคมนั้น จะส่งผลต่อวิถีชีวิตของปัจเจกชนนั้นต่อไปในอนาคต

ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กนักเรียน กระบวนการของการฝึกฝนจึงต้องอาศัยการเฝ้าระวังในเบื้องต้นด้วยการออกแบบสถานที่และกฎเกณฑ์ต่างๆ มาใช้ภายใต้ระบบสัญลักษณ์ที่ถูกทำให้ชอบธรรมมาเป็นเครื่องมือในการกีดกัน ไม่ให้เด็กเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางอื่นที่ไม่เป็นที่ต้องการได้ด้วยการกำหนดพฤติกรรมที่เป็น/ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมขึ้นมา เพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติตาม การใช้ความรู้เป็นเครื่องมือของการใช้อำนาจทำให้เกิดผลต่อร่างกายและเกิดความเจ็บป่วยทางจิตใจ เป็นกระบวนการในการสร้างเด็กดังที่ต้องการความรุนแรง ความรู้และการใช้อำนาจ จึงเป็นเรื่องเดียวกันอย่างแยกไม่ได้

ความรุนแรงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และอำนาจ ในการสร้างระเบียบวินัย/กฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อครอบงำนักเรียนดังนั้นระหว่างความรุนแรงและอำนาจ จึงเป็นเสมือนเครื่องมือของกันและกัน หมายความว่า ความรุนแรงเป็นเครื่องมือของอำนาจและอำนาจเป็นเครื่องมือของความรุนแรง ทั้งโดยกระบวนการและโดยภาคปฏิบัติการ การศึกษาถึงความรุนแรงจึงไม่เพียงยุติแค่การหาสาเหตุของความรุนแรงที่ปรากฏผลชัดเจนทางร่างกายเท่านั้น ด้วยว่าการใช้ความรุนแรงนั้นปรากฏออกมาในหลายวิธี คือ ลักษณะนิสัยของการกดขี่ (Mason, 2002 : 119) ที่ต้องการควบคุมกำหนดให้เด็กกระทำบางสิ่งบางอย่างด้วยการข่มขู่ (harm) หรือการให้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไม่เต็มใจ (Unwelcome) ด้วยการบังคับบนร่างกายของเด็กนักเรียน หรือทำให้ได้อาย (Shame) ให้รู้สึกไร้คุณค่า (Worthlessness) รู้สึกผิด (Guilt) เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปสู่การควบคุมทางสังคม (อิวาน ไอร์ลิส, 2537 : 15) รับผิดชอบต่อระบบหรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า วิธีการที่จะนำไปสู่การควบคุมที่จะลดการต่อต้านได้อย่างเบ็ดเสร็จ จึงต้องอาศัยทุกวิถีทางไม่ว่าจะเป็นการสร้างความรู้ความจริง โดยอาศัยสถาบันที่ถูกทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งนี้รวมถึงการปกครองที่ต้องอาศัยเทคนิคของการควบคุมที่มีการส่งผ่านอำนาจอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ความรุนแรงเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแนบเนียนที่สุด

หากกล่าวว่าความรุนแรง คือการทำให้ศักยภาพของมนุษย์สะดุดหยุดลง (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2533 : 12) หรือการสกัดกั้นศักยภาพของมนุษย์ (Mason, 2002 : 118) แล้ว กระบวนการ

กระทำความรุนแรง จึงไม่อาจจะพิจารณาเพียงแค่ผลที่เกิดขึ้นทางกายหรือทางความรู้สึกอย่างชัดเจนเท่านั้น แต่การใช้อำนาจความรู้ในการสร้างปัจเจกชนมีคุณลักษณะหนึ่ง ตามที่ต้องการภายใต้วาทกรรมของการศึกษานั้น จึงไม่ต่างจากการใช้ความรุนแรงเข้าบังคับให้มนุษย์ทำตามที่มีอำนาจต้องการโดยไม่คำนึงถึงประวัติศาสตร์รากเหง้าความปรารถนา ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่ามีความภาคภูมิใจมาเป็นเพียงผลผลิตของอำนาจในระบบการศึกษา ที่มุ่งเน้นแต่การผลิตคนไปตามความต้องการของสังคมเท่านั้น กระบวนการดังกล่าวนี้ หากไม่พิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วก็ยากที่จะตระหนักถึงการครอบงำอย่างแยบยลได้ เนื่องจากจะเป็นกระบวนการที่จับไว้ด้วยความหวังดี ภายใต้การโฆษณาชวนเชื่อให้กับนักเรียนที่ผ่านระบบการศึกษาในโรงเรียนว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่าและจะประสบความสำเร็จตามที่วาดหวังไว้ หากแต่กระบวนการของการผ่านสถาบันดังกล่าวนั้นก็กลับเต็มไปด้วยการกดขี่ข่มเหง ด้วยการวัดหรือตีค่าความเป็นมนุษย์เพียงแค่ว่า การปฏิบัติตามกฎเท่านั้น จัดแบ่งคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์เพียงแค่ว่าดี/เก่งหรือเบี่ยงเบน นักเรียนที่ผ่านระบบการศึกษาแล้ว จึงกลับออกไปสู่สังคมด้วยทัศนคติที่ถูกตีตราจากระบบว่าล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จ ตามมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นในโรงเรียน

สภาพความเป็นจริงที่ปรากฏนั้น ปฏิบัติการของการใช้ความรุนแรงด้วยการตีตรานักเรียนจากข้อบกพร่องในสถานศึกษา ส่งผลต่อการกำหนดวิถีชีวิต อนาคต ความเป็นตัวตนหรือศักดิ์ศรีของนักเรียนตราบชั่วชีวิต ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากมนุษย์สร้างตัวตนมาจากประสบการณ์และรากเหง้าของตนเอง ดังนั้นกระบวนการของการบังคับ ด้วยการตีตราคุณค่าความดีงามของการเป็นมนุษย์ที่มีตัวตนแตกต่างกันด้วยกฎเกณฑ์ที่ใช้ในโรงเรียน จึงเป็นมากกว่าแค่การกระทำความรุนแรงไปที่ร่างกายของปัจเจกเท่านั้น แต่เป็นการทำความรุนแรงไปที่จิตวิญญาณของความมนุษย์ ให้กลายเป็นเพียงเอกสารเพื่อการศึกษาเท่านั้น เหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีวิทยาในการศึกษา เป็นการสืบค้นรากเหง้าของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมแห่งสถาบันการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์วาทกรรมจากการศึกษาอัตชีวประวัติของนักเรียน

คำถามการวิจัย

ระบบโรงเรียนได้สถาปนาอัตลักษณ์ทางสังคมของนักเรียนขึ้นมาได้อย่างไร และการสถาปนานี้ได้กระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเผยให้เห็นถึงกระบวนการสถาปนาอัตลักษณ์ทางสังคมของนักเรียน ด้วยภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมที่โรงเรียนใช้ผ่านการจัดระเบียบ/กฎเกณฑ์และวินัย รวมทั้งการจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนเป็นไปอย่างที่ต้องการ ตลอดจนศึกษาภาคปฏิบัติการที่ได้กระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นการเปิดมิติของการศึกษาความรุนแรงในรูปแบบอื่น ด้วยการเผยให้เห็นถึงความแยบยลและความซับซ้อน ของอำนาจและความรู้ที่สร้างความรุนแรงกับนักเรียนในระบบของโรงเรียน
2. ผลการศึกษานี้จะมีนัยยะต่อการกำหนดทิศทาง การจัดการศึกษาทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องการปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเผยให้เห็นถึงความแยบยลและความซับซ้อนของอำนาจและความรู้ที่สร้างความรุนแรงกับนักเรียน ด้วยการบังคับยึดเย็ดอัตลักษณ์ทางสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น ให้เป็นไปตามมาตรฐานกฎเกณฑ์/ระเบียบวินัยที่ถูกสร้างขึ้นภายในโรงเรียนให้นักเรียนมีคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องการ โดยมีได้คำนึงถึงประวัติศาสตร์รากเหง้าความเป็นตัวตนของนักเรียน การพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์จึงถูกเก็บกด ปิดกั้น มีสภาพเป็นเพียงแค่เป็นวัตถุหรือปัจจัยที่เชื่อต่อระบบเศรษฐกิจในสังคมเท่านั้น ผู้วิจัยหรือผู้เขียนจึงจะเปิดเผยมิติของการกระทำความรุนแรงดังกล่าวนี้ ด้วยการใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ตอบคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้ แนวคิดส่วนที่หนึ่ง แนวคิดรูปลักษณะความรุนแรง เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงรูปลักษณะของความรุนแรงที่ปรากฏอยู่ในสังคมว่าการสืบค้นถึงการกระทำความรุนแรงนั้น มิได้จำกัดการศึกษาถึงการกระทำความรุนแรงแค่ที่ผลของความรุนแรงปรากฏชัดทางร่างกายเท่านั้น แต่ความรุนแรงที่ปรากฏนั้นมีรูปลักษณะที่แยบยล ด้วยการใช้ความรู้และอำนาจมาเป็นเครื่องมือในการใช้ความรุนแรงดังกล่าวได้หากได้รับการยอมรับจากสังคม ด้วยว่าภายใต้ระบบสังคมที่เราดำรงอยู่นั้นมีการใช้ความรุนแรงที่ลึกซึ้ง เกินกว่าที่สายตาปกติจะมองเห็น ซึ่งเป็นตัวบ่อนทำลายความเป็นมนุษย์ไม่น้อยไปกว่าความรุนแรงที่ปรากฏผลชัดเจนต่อร่างกายมนุษย์

แนวคิดในส่วนที่สอง เป็นการใช้นิเวศทัศน์พื้นที่และระเบียบวินัยเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้นักเรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำความรุนแรงด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมยึดเย็ดให้นักเรียนมีคุณลักษณะหนึ่งตามที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ เป็นการกระทำความรุนแรงไปที่จิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ด้วยกระบวนการและขั้นตอนที่อาศัยความรู้ส่งผ่านอำนาจในการฝึกฝนควบคุมอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดพื้นที่หลักเพื่อการล้อมกรอบของโรงเรียน แนวคิดในเรื่องของการขับเคลื่อนชายไยอำนาจ และแนวคิดในเรื่องของการใช้เวลาเพื่อการฝึกระเบียบวินัยแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการควบคุมนักเรียน โดยแสดงให้เห็นถึงความแยบยลของการใช้พื้นที่ และระบบระเบียบวิธีในการจัดการโรงเรียนอย่างมีแบบแผนเข้ามามีส่วนสำคัญในการฝึกนักเรียน ให้เป็นไปตามที่ต้องการด้วยความสยบยอม

แนวคิดในส่วนที่สาม เป็นการใช้นวัตกรรมการสร้างตัวตนของนักเรียนเพื่อแสดงให้เห็นว่า นักเรียนทุกคนมีประวัติศาสตร์รากเหง้าความเป็นตัวตนที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน อันเป็นผลเนื่องมาจากการก่อร่างสร้างประวัติศาสตร์ภายใต้วาทกรรมที่นักเรียนผู้นั้นดำรงอยู่ทั้งจากครอบครัวและสังคม ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแต่ความเชื่อหรือกฎเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นมา ณ ช่วงเวลานั้นๆ จากการที่นักเรียนแต่ละคนจะมีวิธีการรับรู้หรือเลือกที่ดำรงอยู่อย่างมีเสรีภาพ ในสถานะที่แตกต่างกันไปตามแต่ประวัติศาสตร์และการเรียนรู้ถึงความปรารถนา และคุณธรรมประจำตนที่ตนเองได้เลือกที่จะประทับรอยไว้ จนกลายเป็นคุณลักษณะที่มีความแตกต่างเฉพาะไปในแต่ละคน

แนวคิดในส่วนที่สี่ เป็นการใช้นวัตกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงการกระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียน โดยมีได้คำนึงถึงความปรารถนาหรือประวัติศาสตร์รากเหง้าของนักเรียน ซึ่งเป็นการสกัดกั้นและปิดบังการพัฒนาศักยภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วนี้จะถูกนำมาใช้เพื่อตอบคำถามการวิจัย ว่าระบบโรงเรียนได้สถาปนา อัตลักษณ์ทางสังคมของนักเรียนขึ้นมาได้อย่างไร และการสถาปนานี้ได้กระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนอย่างไร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1. รูปลักษณ์ความรุนแรงในโรงเรียน

หากคนในสังคมถูกทำให้เชื่อว่าโรงเรียน คือ สถานที่ที่ปลอดจากความรุนแรงหากทำให้การลงโทษรุนแรงทางร่างกายหมดสิ้นไป ด้วยการขจัดหรือลงโทษทางวินัยกับครูที่ลงโทษเด็กที่ประพฤติผิด กฎเกณฑ์/ระเบียบวินัยของโรงเรียนด้วยบทลงโทษที่รุนแรงเช่นนั้นแล้ว จะเกิดภาพมายาคติที่น่าสะพรึงกลัวของการคงไว้และละเลยต่อการขจัดความรุนแรงในลักษณะอื่นให้หมดไปจากสังคม ด้วยเหตุปัจจัยสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง รูปแบบของความรุนแรงในลักษณะอื่นจะถูกเพิกเฉย หรือไม่อาจจะคิดได้ว่ายังมีความรุนแรงรูปแบบอื่นใดอยู่อีก ประการที่สอง หากความรุนแรงทางตรงที่ส่งผลชัดเจนทางร่างกายได้ถูกลบเลือนออกไปจากสังคมโรงเรียนแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าความรุนแรงในรูปแบบอื่นจะถูกลบเลือนไปด้วย แต่กลับเป็นการตอกย้ำให้ความรุนแรงอื่นๆ ดำรงอยู่ในสังคมโรงเรียนต่อไปอย่างปราศจากการตระหนักถึงได้ด้วยว่าความรุนแรงดังกล่าว เป็นเพียงเหตุของผลที่เกิดจากการควบคุมผู้อื่นที่อ่อนแอหรืออ่อนด้อยกว่าในทางสังคมให้อยู่ใต้อาณัติ สยบยอมโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ

การพิจารณาถึงเรื่องความรุนแรง จึงไม่สามารถที่จะศึกษาเฉพาะแต่สิ่งที่ปรากฏผลของความรุนแรงอย่างชัดเจนต่อเรือนร่างของนักเรียนเท่านั้น ด้วยว่าการลงโทษที่รุนแรงสังเกตเห็นอย่างชัดเจน เช่นนี้มักจะรบกวนมโนธรรมหรือสำนึกของผู้คนที่เกี่ยวข้อง วิธีการควบคุมมนุษย์จึงมีวิวัฒนาการแปรเปลี่ยนไปด้วยเวลาไม่น้อยกว่าศตวรรษ โดยการพยายามแทนที่การกระทำความรุนแรงไปที่ร่างกาย (Physical) ของนักเรียนด้วยข้อกล่าวหาของการกระทำความผิด มาเป็นความรุนแรงแบบใหม่เข้าจัดการกับนักเรียนก่อนที่จะเกิดการต่อต้านต่ออำนาจ ความรุนแรงเช่นนี้แอบแฝงตัวอยู่ในรูปแบบที่เราเองแทบไม่รู้สึกว่านั่นคือ "ความรุนแรง" เพราะวิธีการเช่นนี้มีความโหดร้ายและประทุษร้ายต่อร่างกายน้อยลง รูปแบบของการลงโทษที่ใช้ความรู้มารองรับโดยมีข้อกำหนดในการลงโทษ อันมีลักษณะของความเป็นเหตุผลสะท้อนให้เห็นถึง "ความจริง (Fact)" มีผู้กำกับควบคุมตามแนวทางของระบบราชการอย่างใกล้ชิดเป็นลำดับขั้น จึงเป็นสิ่งประดิษฐ์อันยิ่งใหญ่ปรากฏขึ้นในวิถีชีวิตของผู้คน เหตุนี้การเข้าควบคุมเหนือร่าง (Body) ที่เป็นศูนย์รวมของกายและจิต (Mind) ของมนุษย์จึงเป็นระบบและขยายวงกว้างใหญ่ขึ้นส่งผลโดยตรงต่อผู้กระทำความผิดและสังคมโดยรวมด้วย ขณะที่การเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและความรู้มีความชัดเจนเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นเช่นกัน

วิวัฒนาการของการเข้าควบคุมมนุษย์ด้วยความแยบยล ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการให้พลังชีวิตของบุคคลนั้นสยบยอมต่ออำนาจ วิธีลงโทษเช่นนี้จึงสร้างความจริง (Truth) บางอย่างที่ปรากฏอยู่ในคุณลักษณะของการใช้อำนาจ คือ การต่อต้านชัดเจน เพราะที่ใดที่มีอำนาจก็ย่อมมีการต่อต้าน (Foucault . 1980 : 162, 1988 : 122) อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้อำนาจนั่นเอง (Gordon. 1977 : 35 ; Ritzer. 2000 : 67) ฟูโก(Foucault)มองเห็นถึงวิวัฒนาการนี้โดยทำการวิเคราะห์ย้อนกลับไปในช่วงศตวรรษ 17-18 (1757-1830) ที่มีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎบัญญัติของกฎหมาย ด้วยการมองร่างกายของมนุษย์ว่าเป็นเพียงวัตถุที่เป็นเป้าหมายของอำนาจที่สามารถทำลายได้ (Foucault . 1977 : 136 - 137) การลงโทษร่างกายด้วยวิธีการทรมานต่างๆ จึงถูกนำมาใช้ ดังภาพเหตุการณ์การลงโทษผู้กระทำการต่อต้านอำนาจของกษัตริย์ในศตวรรษที่ 17 เพื่อให้สาธารณชนประจักษ์ว่าอำนาจของการควบคุมยังคงอยู่ และสังคมได้รับการทดแทนหรือชดเชยแล้วเมื่อมีผู้ละเมิดกฎของส่วนร่วม (Zeitlin. 1990 : 272) ทั้งนี้เพื่อต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจกระบวนการในการเข้าควบคุมมนุษย์ ด้วยวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ให้ได้เป็นอย่างดีที่สุด เพื่อลดการต่อต้านอำนาจลงให้เหลือน้อยที่สุด

เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว แสดงให้เห็นว่าการใช้ความรุนแรงไม่ได้หมดไปจากสังคม แต่เป็นการใช้ความรุนแรงในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ มีความชอบธรรมและปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในสังคม สิ่งนี้ถือเป็นหัวใจการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมพลเมืองให้อยู่ภายใต้ปกครองอย่างแยบยลที่สุด วิธีการใช้อำนาจในการลงโทษแบบใหม่นี้ ไม่ได้นำมาใช้สำหรับนักโทษเพียงอย่างเดียวอีกต่อไปแต่ถูกนำมาใช้ในสังคมโดยรวมด้วยเช่นเดียวกัน และจะเข้าจัดการกระทำกับบุคคลทันทีที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนด้วยการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคนิคใหม่ๆเข้ามาแทนเครื่องทรมานร่างกายที่ใช้ในสมัยก่อน เช่นนั้นแล้วความสัมพันธ์ของอำนาจและความรุนแรงจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด หรืออีกนัยหนึ่งความรุนแรงก็เป็นอีกด้านหนึ่งของการใช้อำนาจนั่นเอง เพราะอำนาจไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตัวของมันเองแต่คงอยู่ได้เมื่อมีการปฏิบัติการของอำนาจที่มีใช้เพียงแค่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนเท่านั้น แต่เป็นวิธีการใช้อำนาจอย่างแนบเนียนเปลี่ยนแปลงการกระทำของผู้อื่น เพื่อให้เกิดการกระทำบางอย่างในอนาคตตามเจตจำนงของผู้ใช้อำนาจ (Foucault . 1982 : 220-221)

ดังเป็นที่ประจักษ์ว่า เพื่อให้การใช้อำนาจบังคับมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงต้องมีการกำหนดบทลงโทษแบบใหม่ที่มีการคาดเดาได้อย่างแน่นอนสำหรับผู้ที่ไม่เชื่อฟัง (Foucault. 1977 : 135) แทนที่ความลงเอยที่เคยปรากฏเมื่อศตวรรษ 17-18 ยุคสมัยของการลงโทษแบบแยบยลได้เริ่มขึ้น (Ritzer. 1997 : 5) ด้วยว่าการลงโทษที่เกิดขึ้นทางกายอย่างชัดเจนมักจะได้รับการต่อต้านเสมอ ดังนั้นการใช้ความรู้และอำนาจเข้ามามีส่วนจัดการกระทำกับร่างกายของมนุษย์ ด้วยวิธีการที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมนั้นจึงได้รับการตอบสนองและส่งเสริมให้ดำรงอยู่ต่อไป วิธีการของความรุนแรงที่แยบยลและยากต่อการต่อต้านแต่ง่ายต่อการควบคุม คือ กระบวนการที่ต้องการยึดเหนี่ยวให้มนุษย์มีลักษณะตามต้องการ ทั้งๆที่มนุษย์ควรมีจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ คือมีอิสระ มีสิทธิในการเลือกว่าสิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำหรือพฤติกรรมแบบไหนเป็นที่ต้องการ มีความสามารถในการวางแผนกำหนดลักษณะความเป็นตัวตนของตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องจากจิตสำนึกของมนุษย์เกิดก่อนการหล่อหลอมทางสังคม, วัฒนธรรมและจะยังคงอยู่ตลอดไป ครอบงำที่ยังมีมนุษย์ปรากฏอยู่ (Ritzer. 1996 : 51-52) แต่กลับถูกกดทับ ปิดกั้น ด้วยสร้างความปรารถนาดีขึ้นมาบังหน้าากที่แท้จริงของการใช้อำนาจ กฎระเบียบวินัย ด้วยการบังคับร่างกายของคนเราไป พร้อม ๆ กับการเพิ่มให้คนเชื่อฟังและต้องปฏิบัติตามมากขึ้น

ระเบียบวินัยจึงเป็นการแสดงถึงอำนาจเหนือบุคคลอื่น และมีการอ้างไว้ซึ่งอำนาจเพื่อการควบคุมอย่างแยบยล การใช้กฎเกณฑ์/วินัยเพื่อใช้ในคุกจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุหลังจากเกิด

การต่อต้านอำนาจการควบคุมแล้ว ดังนั้นหากต้องการควบคุมปัจเจกชนไม่ให้กระทำผิดหรือขัดขึ้นต่ออำนาจ กฎเกณฑ์ระเบียบวินัยจึงไม่ได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อใช้เฉพาะแต่ในคุกสำหรับการควบคุมนักโทษ เช่นในสมัยก่อนอีกต่อไป แต่ถูกนำมาใช้ในโรงพยาบาล บริษัท การทหารและการศึกษา (Foucault . 1977 : 136 ; McKinley and Starkey. 1988 : 129 ; Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 118) ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ หลักการและเหตุผลในการนำกองทัพนักวิชาการสาขาวิชาต่างๆไม่ว่าจะเป็นนักบริหาร นักปกครอง แพทย์ นักบวช นักจิตบำบัด จิตแพทย์ นักการศึกษาเข้ามาทำหน้าที่ลงโทษนักเรียนผู้ประพฤติผิดจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดแทน บุคคลและสถานที่ที่ใช้ในกระบวนการของการส่งผ่านการใช้อำนาจเช่นนี้ ต้องมีความเหมาะสมชอบธรรมเพียงพอ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎเกณฑ์วินัยได้อย่างแยบยลและกว้างขวาง เนื่องจากอำนาจทั้งสองส่วนนี้มีพลังอย่างมากในการเข้าจัดกระทำกับร่างกาย (Bio-power) การสร้างกฎเกณฑ์และวินัย จึงเป็นการเชื่อมต่ออำนาจเข้าด้วยกัน ด้วยการมุ่งเป้าหมายของการใช้อำนาจไปที่ร่างกายเพื่อทำให้ร่างกายอ่อนลงง่าย/เชื่อฟัง และตอบสนองต่อสิ่งที่ฝึกฝนอย่างเป็นธรรมชาติ

การวิจัยในเรื่องนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า ความรุนแรงเป็นกระบวนการในการครอบงำมนุษย์อย่างแยบยลด้วยกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผน เสมือนถูกพันธนาการด้วยโซ่ตรวนที่โอบพันร่างกายให้หมดสิ้นซึ่งอิสรภาพในการสร้างความเป็นมนุษย์ด้วยตนเอง ให้กลับกลายเป็นวัตถุที่ถูกผลิตตามคำสั่งของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ ด้วยการยึดเยียดความเป็นคุณลักษณะหนึ่งแก่นมนุษย์ทุกคน ใช้เครือข่ายของอำนาจในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความนึกคิด การกำหนดอัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) เพื่อกดทับตัวตนหรืออัตลักษณ์ของนักเรียน (Self identity) โดยผ่านกระบวนการของการฝึกฝน ควบคุมด้วยกฎระเบียบวินัยที่ปรากฏอยู่อย่างชอบธรรมในโรงเรียน การศึกษาในเรื่องนี้จึงต้องการชี้ให้เห็นว่าสุดยอดของการใช้ความรุนแรง คือ การใช้อำนาจเข้าควบคุมให้นักเรียนมีลักษณะเฉพาะตามเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนด โดยอาศัยความรู้และความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคม สร้างวัฏจักรเครือข่ายอำนาจกดทับร่างกายให้สยบยอมอย่างไม่จบสิ้น ด้วยการผลิตอัตลักษณ์ทางสังคมและความเป็นตัวตนของนักเรียน และการสถาปนากฎเกณฑ์วินัย ขึ้นมาจัดระเบียบบังคับใช้กับสรรพสิ่ง ทำให้เกิดการผลิตซ้ำทางวาทกรรมนั้นๆ ต่อไป

ส่วนที่ 2 พื้นที่และระเบียบวินัยเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม (Social identities) ให้แก่นักเรียน

การกระทำความรุนแรงเพื่อการคงไว้ซึ่งอำนาจในระบบโรงเรียน จะสำเร็จได้ยากหากขาดพื้นที่ที่เอื้อต่อปฏิบัติการของอำนาจ คือ หนึ่งลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของโรงเรียน และสองพื้นที่ของกฎเกณฑ์และวินัยที่บังคับใช้ในการเข้าจัดการกระทำกับร่างกาย (Bio-power) การพิจารณาการใช้และผลของอำนาจจึงต้องแยกระหว่างผู้ที่ใช้อำนาจและผู้ที่อยู่ภายใต้ปกครองออกจากกัน รวมทั้งต้องแยกการใช้กฎเกณฑ์และการใช้วินัยออกจากกัน อำนาจทั้งสองส่วนนี้มีพลังอย่างมาก เพราะอำนาจของกฎเกณฑ์นำไปสู่การควบคุมคนในโรงเรียน ขณะที่อำนาจของวินัยจะมุ่งตรงไปสู่บุคคลหรือสำนึกร่วมของกลุ่มบุคคล (Collection of individuals) โดยตรง การสร้างวินัยจึงเป็นการเชื่อมต่อกับอำนาจเข้าด้วยกัน ด้วยการมุ่งเป้าหมายของการใช้อำนาจไปที่ร่างกาย เพื่อต้องการใช้ร่างกายเป็นสื่อในการแทนที่สมรรอยตัวตนหรืออัตลักษณ์ของนักเรียน (Self identity) ในรูปแบบที่ผู้มีอำนาจต้องการ ซึ่งเป็นความแยบยลของการใช้อำนาจความรุนแรงเพื่อให้ได้ผลที่สุด คือการจัดสรรปันแต่ง การหล่อหลอม (Shape) การฝึกฝน (Train) สลาย/สั่นคลอนและควบคุมทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นร่างกาย จิตใจ ความคิด การกระทำวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตให้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2543 : 32-33) เพื่อควบคุมร่างกายตัวตนของนักเรียน กระบวนการดังกล่าวจึงไม่อาจจะทำให้สมบูรณ์ได้เพียงแค่การพยายามกระทำผ่านขั้นตอนการให้เหตุผลหรือความจริงได้ แต่ยุทธวิธีของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมนั้นจะต้องอาศัยความรู้ในการสร้างกฎระเบียบในโรงเรียน ให้มีการนำมาใช้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเป็นรูปธรรม

สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่ที่มักได้รับการยอมรับจากสังคม และถูกสร้างให้เป็นสนามวาทกรรมของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกทุกคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง (Van Dijk. 1998 : 187) ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนต้องศึกษาอยู่ในโรงเรียน ดังนั้นการศึกษาถูกมองว่าเป็นกลไกที่ทำหน้าที่ตอบสนองต่ออุดมการณ์ของรัฐและสังคม นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของสถาบันที่ทำหน้าที่ฝึกอบรม กล่าวได้ว่าสถาบันที่ผลิตซ้ำทางความรู้และทักษะที่ต้องการของสังคม ทั้งยังสามารถจะส่งผ่านอุดมการณ์หลักของสังคมได้อย่างมากมายและเป็นรูปธรรมอย่างดีที่สุด คือโรงเรียน ดังนั้นการกำหนดอุดมการณ์หลักของโรงเรียนจะต้องเป็นแนวทางเดียวกับสังคมของยุคสมัยนั้น (Bourdieu and Passeron. 1997 : 178-179) อุดมการณ์ของโรงเรียนถูกสร้างขึ้นภายใต้ทุนนิยมกระแสหลักในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นหัวใจหลักในระบบเศรษฐกิจของนโยบายในการบริหารประเทศ อุดมการณ์ที่ถูก

สร้างขึ้นนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อแนวทางของทุนนิยม โรงเรียนจึงกลายเป็นโรงงานผลิตแรงงานเพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานดังที่กระทำอยู่เช่นในปัจจุบัน นักเรียนจึงถูกลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลงมาเป็นเพียงปัจจัยเพื่อการผลิตของระบบการจัดการทางการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ได้คุณภาพของมนุษย์ตามที่โรงงานต้องการ ด้วยความมุ่งมั่นในการนำพานักเรียนให้เข้าสู่ระบบสังคมเช่นนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันโรงเรียนจึงละเลยการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ มาเป็นเพียง การพัฒนาที่ต้องการคงไว้ซึ่งอุดมการณ์ของระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม ซึ่งมีนัยยะสำคัญส่งผลโดยตรงต่อการจัดหลักสูตร ด้วยผลิตความรู้เท่าที่มีความจำเป็นให้กับสังคม (แอปเปิล, 2529 : 48) วิธีการจัดการบริหารโรงเรียนจึงดำรงอยู่ภายใต้กระบวนการคิด เพื่อตอบสนองต่ออุดมการณ์หลักของการศึกษา ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับการผลิตซ้ำ และตอบสนองต่ออุดมการณ์หลักของชาติมากกว่าการคำนึงถึง ความต้องการหรือศักยภาพของมนุษย์ แต่ละคนที่มีลักษณะแตกต่างกันไป ถึงแม้ว่าจะมีการต่อต้านหรือไม่เห็นด้วยกับการสร้างอัตลักษณ์เช่นนั้นก็ไม่สามารถขัดขึ้นได้ ด้วยว่าอัตลักษณ์หรืออุดมการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ถูกทำให้กลายเป็นความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมเช่นนี้จึงไม่สามารถเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ แต่เป็นเรื่องของการผลิต/สร้างหรือการต่อสู้ให้ได้มา จึงเป็นการกำหนดยึดเหนี่ยวโดยสังคม/วัฒนธรรมที่สร้างขึ้นภายหลัง ผ่านกระบวนการในการอบรมเลี้ยงดูในสถาบันหรือระบบการศึกษา (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร, 2543 : 324)

การจัดการศึกษา ในโรงเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งผ่านอำนาจอย่างเป็นรูปธรรมและได้ผลดีที่สุด ดังนั้นสิ่งที่ดำรงอยู่ในโรงเรียนจึงเป็นการใช้อำนาจอย่างเต็มรูปแบบ คือ มีการใช้พื้นที่ของระเบียบวินัยในการควบคุมการทำงานของร่างกายให้ว่องไวคล่องตัว หรือถูกทำให้เชื่อต่อการควบคุม และเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (Foucault, 1981 : 61-64) ภายใต้สถาบันโรงเรียนที่มีการออกแบบสถาปัตยกรรมที่เอื้อต่อการควบคุม เทคนิควิทยาการของควบคุมนักเรียนด้วยกฎระเบียบวินัย จึงใช้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ในการสร้าง/กำหนดการใช้ เฝ้าระวังของผู้ดูแลที่ถูกกำหนดไว้แล้วว่า ใครควรจะเป็นผู้พูด เมื่อไหร่ และที่ไหน (Barker, 2000 : 79) ซึ่งมักปรากฏออกมาในรูปแบบที่กล่าวอ้างว่าเป็นมาตรการควบคุมความประพฤติที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน

ปฏิบัติการอยู่บนพื้นฐานที่อยู่ในความสนใจของบุคคลโดยทั่วไป (Gordon, 1977 : 133) เป็นชุดของความจริง (Regime of truth) ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าผ่านการจัดการของกฎหมายองค์กรหรือองค์ความรู้ในการกำหนดวิถีชีวิตของคน ให้มี

คุณลักษณะเป็นที่ต้องการของสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายของมนุษย์ (Human body) กับความคิด และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ดำรงอยู่ในสถาบัน

กฎระเบียบวินัยจึงกลายมาเป็นเงื่อนไขหลัก ที่ใช้ในการตัดสินความเป็นมนุษย์ของนักเรียนว่ามีคุณภาพเพียงไร ภายใต้กฎเกณฑ์ทางสังคมและเงื่อนไขทางวัฒนธรรม โดยการกล่าวอ้างถึงประสิทธิผลที่จะนำพาชีวิตนักเรียนไปสู่มาตรฐานชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต ด้วยการกำหนดขอบเขตพื้นที่ของกฎระเบียบวินัยขึ้นมาทำหน้าที่ควบคุมในสังคมอย่างแยบยล ในสามส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งพื้นที่หลักการล้อมกรอบ ส่วนที่สองการขับเคลื่อนขยายอำนาจเพื่อการจัดการโรงเรียนอย่างมีแบบแผน และส่วนที่สามช่วงเวลาของวินัยเพื่อประสิทธิภาพในการควบคุม ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนถูกแทรกแซงโดยการควบคุมและตรวจสอบได้ง่ายสม่ำเสมอและเป็นธรรมชาติ

พื้นที่หลักเพื่อการล้อมกรอบของโรงเรียน

การใช้ความรู้และอำนาจ เพื่อสร้างพื้นที่ในการครอบงำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นหนึ่งเดียวโดยผ่านระเบียบวินัยนี้ ไม่ต่างจากจุดประสงค์ของการใช้ความรุนแรงที่บีบบังคับกดขี่ข่มเหงให้มนุษย์มีคุณลักษณะบรรลุปาหมายตามที่ถูกกำหนด ทั้งๆที่มนุษย์ควรจะมีสิทธิอันชอบธรรมในการเลือกนิยามความหมาย หรือคุณลักษณะตามต้องการให้สอดคล้องกับเสรีภาพแห่งตัวตนได้ การกำหนดรูปแบบของบทลงโทษสำหรับผู้ที่จะผิดกฎเกณฑ์ มีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปตามเวลาและสถานที่ รวมทั้งสถาปัตยกรรมและโครงสร้างทางสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังเช่นวิธีลงโทษของนักโทษ ผู้กระทำความผิดในคุกก็จะมีลักษณะแตกต่างจากการลงโทษนักเรียน ที่กระทำความผิดในโรงเรียน แม้ว่าจะเป็นการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยของสังคมเหมือนกัน รวมทั้งจุดประสงค์ของการลงโทษก็มีได้แตกต่างจากกัน นั่นคือ ความแยบยลของการลงโทษด้วยการใช้ระเบียบวินัยมาควบคุมร่างกายของนักเรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมมากกว่า เพราะการกระทำนี้เป็นเสมือนหนึ่งความปรารถนาดีที่ต้องการให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ตามนิยามที่ถูกกำหนดไว้การลงโทษต่อหน้าสาธารณชนด้วยความโหดร้ายทารุณต่อร่างกาย ซึ่งมีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปเป็นการลงโทษที่ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ที่มีการจัดไว้เป็นการเฉพาะ

นัยยะสำคัญของการควบคุมพื้นที่ คือ กำหนดการกระทำให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้การควบคุมนั้นทำได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดวางพื้นที่ใน

สถานที่แต่ละแห่งว่ามีวัตถุประสงค์ในการเข้าควบคุมพื้นที่ ในร่างกายของบุคคลแตกต่างกันจึงมีความสำคัญ ด้วยการจัดวางพื้นที่ในลักษณะทางกายภาพและพื้นที่ของการใช้ระเบียบวินัย/กฎเกณฑ์อย่างสุขุมแยบยล ทำให้การควบคุมครอบงำมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นการสร้างความเป็นส่วนตัวที่เสมือนหนึ่งเป็นเสรีภาพนั้น จึงเป็นภาพลวงตาที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างดี เพราะพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นมีการออกแบบกำหนดเป้าหมายการใช้งานไว้แล้ว บุคคลแต่ละคนมักจะใช้พื้นที่ตามที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้วอย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ทุกคนในที่นี่จึงสามารถรับรู้ถึงพื้นที่ในแต่ละส่วนของคนอื่นได้ (McKinlay and Starkey. 1998 : 129) เช่นเดียวกับหลักการของการจัดที่อยู่เฉพาะของนักบวชยุคกลางสักแต่ละคน ด้วยการแบ่งพื้นที่ในการควบคุมออกเป็นแต่ละส่วนของชีวิตในแต่ละวัน (Day-to-day lives) (Sibley. 1995:76) ส่งผลต่อการลดความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันของบุคคลลง โดยนัยยะเช่นนี้พื้นที่ทางกายภาพที่ประสานกันอย่างดีกับการใช้ระเบียบวินัย จึงเป็นลักษณะของอำนาจที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมมีลักษณะโปร่งใส (Transparent) เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปอยู่ในสถานที่นั้นก็ยากที่จะสัมผัสถึงการควบคุมได้

การจัดวางพื้นที่ทางกายภาพ การจัดวางพื้นที่ทางกายภาพอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการควบคุม ฟูกอกกล่าวว่า เจอโรมี่ เบนทัม (Jeremy Bentham) เป็นผู้ออกแบบสถานที่สำหรับการเฝ้าระวังนักโทษ (Panopticon) ในตอนปลายของศตวรรษที่ 18 (McKinlay & Starkey. 1998 : 34 ; Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 53) โดยใช้วิธีการเฝ้ามองจากรูปแบบของสิ่งก่อสร้างที่ใช้พื้นที่ทำให้มีทัศนวิสัยกว้างขวางพอที่จะควบคุมทุกสิ่งในระยะเวลาที่กำหนดได้ด้วยแนวคิดการจัดวางพื้นที่ โดยมีนัยยะเพื่อการควบคุมในสองนัยยะด้วยกันคือ นัยยะที่หนึ่ง เป็นการออกแบบสถานที่เพื่อใช้ในการควบคุมมิให้บุคคลกลุ่มหนึ่งเกิดการต่อต้านขัดขึ้นได้ และนัยยะที่สอง เป็นการจับจ้องโดยการสร้างจิตสำนึกของการถูกควบคุม แม้ว่าจะไม่ปรากฏบุคคลผู้คุมก็ตาม ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดการต่อต้านขัดขึ้นต่อกฎระเบียบที่ถูกกำหนดขึ้น แนวคิดเช่นนี้ถูกนำมาใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เห็นนักเรียนทุกอิริยาบถเมื่ออยู่ในโรงเรียน เสมือนหนึ่งนักโทษในคุก โดยการออกแบบสถานที่ในโรงเรียน ให้มีลักษณะเป็นเสมือนกรงชีวิตที่กักขังให้นักเรียนอยู่ในขอบเขตหรืออาณาบริเวณเดียวกัน คือ มีรั้วกันอย่างแน่นหนา ประตูทางเข้าออกมิดชิด ผู้ที่จะเข้ามาในโรงเรียนต้องได้รับการตรวจตราอย่างเข้มงวดว่ามีการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนหรือไม่ ห้องของฝ่ายปกครองหรือห้องพัสดุมีการจัดวางให้ผู้มีอำนาจเฝ้าสังเกตได้ ทั้งยังอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเห็นหรือสะดวกต่อการมองนักเรียนในห้องเรียน และบริเวณสนามได้อย่างชัดเจนเพื่อการควบคุมสอดส่องได้ในทุกเวลาอย่างต่อเนื่องทั่วถึง ส่วนพื้นที่ภายในห้องเรียน ถูกจัดให้โต๊ะครูอยู่ในตำแหน่งที่

สามารถจะมองเห็นนักเรียนได้ในทุกอิริยาบถ สิ่งสำคัญ คือ เป็นการออกแบบสถานที่ที่ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกหรือสังเกตเห็นได้ว่าการกำลังถูกจับจ้องอยู่หรือไม่ นักเรียนเพียงแต่ตั้งสมมติฐานได้ว่าอาจจะกำลังถูกจับจ้องมองอยู่ ด้วยการกำหนดพื้นที่ให้มองเห็น และเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ได้ด้วยการจับจ้องจากทัศนวิสัยเดียว ดังนั้นจึงต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ถูกกำหนดขึ้นภายในโรงเรียน ด้วยความเกรงกลัวต่อบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืน

ความเป็นจริงแล้ว ถึงแม้ว่าสถาปัตยกรรมที่กล่าวถึงในรูปแบบเช่นนี้จะไม่ได้ปรากฏอย่างชัดเจนอยู่ในทุกแห่งที่เป็นโรงเรียนก็ตาม แต่ด้วยหลักการของการเรียนรู้จักเด็กด้วยมาตรฐานที่ถูกสร้างขึ้นจากกฎเกณฑ์การตรวจสอบ ตรวจตรานักเรียน ก็เพียงพอต่อการนำผลปรากฏที่ได้มาใช้เป็นเครื่องกักขังร่างกายของนักเรียนได้อย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ วิธีการเช่นนี้จึงมีความแยบยลยากต่อการตระหนักรู้ถึงการกดทับได้ การจัดการกับพื้นที่เช่นนี้จึงเป็นมากกว่าการมองเห็นเพียงแค่สถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการควบคุมเท่านั้น แต่เป็นเสมือนการก่อร่างสร้างประวัติศาสตร์ที่กำหนดลึกลงไปถึงจิตใจของมนุษย์ (Sheridan, 1980 : 216) เป็นการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จด้วยกระบวนการของการครอบงำโดยการใช้กฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติ ด้วยวิธีการที่เสมือนหนึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จมีความสุขในชีวิตดังที่วาดฝันไว้

การจัดวางพื้นที่ของระเบียบวินัย การจัดวางพื้นที่ของระเบียบวินัยให้สอดคล้องกับการกำหนดลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นี้ ไม่เพียงแต่จับจ้องไปเฉพาะที่ร่างกายของปัจเจกชนเท่านั้นแต่ยังควบคุมลงไปถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วนของกระบวนการในการควบคุมการใช้แรงงานของนักเรียน บุคคลแต่ละคนจะถูกตรวจสอบ วิเคราะห์ วัดผล ประเมินผล ด้วยการตัดสินใจพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผ่านความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกรัดตรึงอย่างเหนียวแน่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมีทักษะ ถูกกระตุ้นตื่นตัวและไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่เหมือนที่ถูกกำหนดให้เป็นไปตามที่ผู้ควบคุมต้องการ โดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์มาเป็นเครื่องมือช่วยในการศึกษาว่าอะไร ทำให้ร่างกายทนทานได้หากต้องอยู่ในสภาพของข้อกำหนดที่มีลักษณะบังคับแบบซ้ำซาก ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้บรรลุประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

ในการจัดวางพื้นที่อย่างแยบยลเช่นนี้เป็นไปเพื่อให้ตอบสนองไม่เฉพาะแต่ ระดับหัวหน้าที่คุมงานเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ให้เกิดการประสานสายสัมพันธ์ด้วยการสื่อสารเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ หรือบุคคลที่อยู่ภายในโรงเรียนเพื่อตอบสนองต่ออำนาจ ซึ่งจะส่งผลต่อการลดและเพิ่มอำนาจของบุคคลในสอง

ลักษณะ คือ **ลักษณะที่หนึ่ง** อำนาจต่อรองที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนแต่ละคนจะถูกวิตรอน ขณะเดียวกันยังทำให้เกิดอำนาจในการควบคุมของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่ามากขึ้น และ**ลักษณะที่สอง** คือ แม้ว่าจะมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งตระหนักได้ถึงกรอบงานนี้ก็มีความเป็นไปได้ยากที่จะต่อต้านเนื่องจากพลังของการต่อต้านถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยๆ ที่ทุกคนถูกแยกออกเป็นปัจเจกและสามารถตรวจสอบได้ (Barker. 2000 : 80) ด้วยกระบวนการสร้างคำตัดสินจากมาตรฐาน ที่มีการคำนวณหาค่าความเป็นมนุษย์จากตัวเลขมาเป็นตัวควบคุม อำนาจต่อรองจึงมีไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะใช้ในการต่อต้านขัดขึ้นได้ กระบวนการเช่นนี้ จึงเป็นการระแวดระวังมิให้เกิดสิ่งที่จะเป็นอันตรายหรือขัดขึ้นต่ออำนาจที่ครอบงำอยู่ในโรงเรียนได้

วิธีการจ้องมองด้วยการเฝ้าระวังจึงเป็นเหมือนตัวกฎเอง ซึ่งไม่ได้กำหนดเฉพาะเจาะจงแต่ในสถานที่เช่นในคุกสำหรับนักโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่เมื่อมันกระทำผ่านวินัยหรือกฎระเบียบที่เกิดขึ้นก็เข้าไปปรากฏอยู่ในส่วนอื่นๆ ของพื้นที่ทางสังคม เพื่อควบคุมขัดเกลาคความประพฤติให้เกิดลักษณะเฉพาะที่ง่ายต่อการดูแลควบคุม โรงเรียนจึงไม่ต่างพื้นที่อื่นๆ ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจด้วยการทำให้บุคคลกลายเป็นเป้าของอำนาจ อันเกิดจากการจ้องมองเฝ้าระวังเป็นเสมือนการเก็บเกี่ยวข้อมูลจัดแบ่งประเภท (Barker. 2000 : 132) นักเรียนได้ในทุกช่วงเวลาของวัน ด้วยอำนาจการจ้องมองนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นกล้องจับที่อำพรางติดไว้เพื่อตรวจตรา รักษาความปลอดภัยของการคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ต้องมีการจดบันทึกไว้ เพื่อการควบคุมผ่านทาง การแสดงออกทางร่างกายและไม่ว่าจะเป็นมนุษย์คนไหนก็ตาม ที่เข้าไปอยู่ในวังวนของระบบโรงเรียนก็จะถูกอำนาจกระทำเช่นเดียวกัน รัฐใช้วิธีการเช่นนี้กับผู้บริหารการศึกษา/โรงเรียนและผู้บริหารก็ใช้อำนาจนี้ในการควบคุมครู ขณะที่ครูก็ใช้อำนาจในห้องเรียนกับนักเรียนต่อกันไปเป็นระบบและเมื่อนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนมีมากขึ้น จึงต้องมีผู้ที่ได้รับการสืบทอดให้เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือผู้อื่นต่อไป ด้วยการใช้นักเรียนควบคุมการแสดงออกและการกระทำต่างๆ ของนักเรียนด้วยกัน

ในที่สุดนักเรียนก็คือผลิตภัณฑ์ของอำนาจกลายเป็นวัตถุ ที่ถูกจัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อการศึกษา ทั้งยังผ่านกระบวนการพินิจพิจารณาของผู้ที่ทำหน้าที่เฝ้าระวัง อันจะส่งผลต่อการกำหนดคุณค่าของตัวเองเช่นเดียวกับคุณลักษณะของการตัดสินดีตร้าผู้อื่น เพื่อกำจัดนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ/วินัยของโรงเรียน ด้วยวิธีการลงโทษเพื่อให้ได้ยอและไล่ออกไปในที่สุด จึงไม่ต่างจากการพยายามใช้อำนาจในการจัดกวาดล้าง (Clean up) กำจัดสิ่งที่เรียกว่าเป็นเชื้อโรคของสังคม เช่น

อาชญากรรม การว่างงาน ความจน การล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 จากการใช้อำนาจความรู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อกำจัดบุคคลที่แตกต่างจากมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นภายในสังคมให้หมดไป เพื่อการคงไว้เฉพาะแต่นักเรียนหรือบุคคลที่สยบยอมต่อกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

กระบวนการของการดำรงไว้ซึ่งการควบคุมอย่างถาวรนั้น ไม่เพียงแต่จำเป็นจะต้องใช้เทคนิควิธีการตรวจตราเฝ้าระวังระไวผ่านการจัดการที่มีเทคนิควิธีการตรวจตราผ่านลำดับชั้น ทำให้เกิดการปิดกั้นที่ดูเสมือนหนึ่งเป็นธรรมชาติ (Normalizing sanctions) เท่านั้น แต่จะต้องมีการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เทคนิควิธีการต่างๆนี้จะเป็นพลวัตส่งเสริมกันและกัน สร้างให้เป็นเรื่องของความเป็นปกติซึ่งเป็นหัวใจหลักของการควบคุมนักเรียนต่อไป

การขับเคลื่อนข่าวยิอำนาจเพื่อการจัดการโรงเรียนอย่างมีระเบียบแบบแผน

กระบวนการของการจัดการถือเป็นกลไกอำนาจที่สำคัญ และสร้างความรุนแรงด้วยการจัดระเบียบให้กับสรรพสิ่งโดยอิงแอบกับระบบความรู้ที่ถูกกำหนดขึ้นมา ด้วยเป้าหมายในการควบคุมครูและนักเรียนให้มีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นตัวแบบตามแนวคิดเชิงอุดมคติที่ใช้ नियามบุคคล แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในแต่ละช่วงของการพัฒนาของแต่ละบุคคลในสังคมสมัยใหม่ ที่สมาชิกมีพฤติกรรมหรือการกระทำขึ้นอยู่กับเหตุผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goal oriented rational) ตามที่มีการวางแผนไว้ ทั้งยังใช้หาสาเหตุที่นำไปสู่ความแตกต่างของบุคคล (Ritzer, 1996 : 112-113) ปราบกฎออกมาในรูปแบบที่อ้างอิงถึงความหมายที่ถูกกำหนดไว้ ในรูปแบบของอภิปรายตะวันตก (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2540 : 17) สร้างแบบอุดมคติ (Ideal type) กำหนดความหมายของทุกสิ่งไว้ในลักษณะของคู่ตรงข้ามเพื่อจุดมุ่งหมายในควบคุมจัดระเบียบให้มนุษย์เข้าไปอยู่ในหมวดหมู่ ที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการบริหารจัดการในโรงเรียน

โรงเรียนจึงกลายมาเป็นองค์กรในเบื้องต้นที่ทำหน้าที่รับใช้องค์กรอื่นๆ ด้วยการผลิตคนให้ตรงกับความต้องการของสังคม หล่อหลอมปัจเจกชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของการควบคุม ทำให้ชินากับระบบขั้นตอนของกฎเกณฑ์และวินัยแบบแผน ในขณะเดียวกันการเปิดช่องว่างให้มนุษย์ได้คิดได้มีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงอยู่ของตนเองก็เป็นวิธีการที่แยบยล ในการกระตุ้นให้มนุษย์ทำการพัฒนา ปรับปรุง วัฏจักรของพันธุนาการที่ควบคุมชีวิตให้ดำรงอยู่ในสังคมเสมือนหนึ่งเป็น

ความจำเป็นที่ขาดไม่ได้ กระบวนการของการพัฒนาทฤษฎีโดยใช้ความรู้ที่มีพลวัตมีวิวัฒนาการมารองรับการบริหารงานโรงเรียน จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ที่สุดแล้วด้วยมรรควิธีของการบริหารไม่ว่าจะเป็นในแบบใดก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ มุ่งที่จะค้นหาการควบคุมคนเสมือนหนึ่งเป็นทรัพยากรหรือเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ การผลิตนักเรียนให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยแบ่งการบริหารงานเป็นสามวิธีใหญ่ๆ คือ หนึ่งการศึกษาตามวิธีการสมัยเดิม (Classical or traditional approach) มีนักคิดสำคัญ คือ เทเลอร์ (Taylor) คิดค้นความรู้ในเรื่องการบริหารงานแบบมีหลักเกณฑ์ (วิโรจน์ สารัตนะ. 2542 : 14) เกิดขึ้นพร้อมกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมในระหว่างปี ค.ศ. 1880-1930 (ธงชัย สันติวงษ์. 2533 : 35) สองการศึกษาตามวิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral approach) ซึ่งเชื่อว่าการบริหารงานใดๆ จะสำเร็จผลได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับคนเสมอ จึงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลในองค์กรเป็นจุดสำคัญ และสาม การศึกษาตามวิธีการสมัยใหม่ (Modern approach) มุ่งเน้นในเรื่องของการตัดสินใจที่มีเหตุผลโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคณิตศาสตร์ เข้ามามีส่วนสำคัญในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาให้ถูกต้อง (ธงชัย สันติวงษ์. 2533 : 30-31) แนวคิดทั้งหมดนี้มีจุดประสงค์ให้เกิดวิธีการที่ดีที่สุด ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ได้

การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์จากการบริหารงานแบบระบบราชการ มาสู่วิธีการที่มุ่งคนเป็นหลักตามแนวพฤติกรรมศาสตร์นั้นมีความแตกต่างกัน คือ รูปแบบการบริหารตามแนวคิดแรกนั้น เชื่อว่ากฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนตายตัวเป็นทางการจะช่วยลดการใช้อำนาจอย่างไม่มีเหตุผล มีการสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดอย่างมีกฎเกณฑ์ มีการวิเคราะห์ประเมินผลออกมาในรูปแบบของตัวเลข วิธีการเช่นนี้จึงดูเสมือนหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการวัดประเมินผล ด้วยข้ออ้างเพื่อการพัฒนาคนเป็นความจริงที่ปฏิเสธได้ยาก แต่แท้ที่จริงแล้วการทำให้พฤติกรรมของบุคคลนั้นสามารถวัดได้ก็เปรียบเสมือนเป็นการลดการต่อต้าน และกำจัดเงื่อนไขต่างๆที่ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนไม่สามารถจะขัดขึ้นได้ ขณะที่การบริหารงานเชิงพฤติกรรมศาสตร์จะให้การสนใจ การมีส่วนร่วมใช้ความรู้ทางจิตวิทยาทำความเข้าใจการทำงานของแต่ละบุคคล โดยกล่าวอ้างว่าเป็นการสร้างคนให้เหมาะกับงานหรือเป็นการพัฒนาคน แต่ที่ที่สุดแล้วกระบวนการของการมีส่วนร่วมก็มีขอบเขตที่กำหนดให้บุคคลนั้นๆ มีอำนาจในการตัดสินใจได้แต่ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ในกรอบที่กำหนดไว้ (Elicit commitment) (Towney. 1998 : 192) เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมการใช้แรงงานของบุคคลให้เป็นไปตามต้องการ โดยผ่านระบบของการจัดการและการบริหาร

ภาพประวัติศาสตร์ของการบริหาร แสดงให้เห็นถึงอำนาจที่ถูกจัดหรือดำเนินการให้มีพื้นที่อย่างแน่นชัดในโรงเรียนเพื่อการควบคุมคน ความสำเร็จของอำนาจอยู่ที่ความสามารถในการปกปิดอำพรางกลไกในการทำงานที่ไม่ใช่กฎหมายอย่างที่ยอมรับเข้าใจกัน แต่เป็นกฎเกณฑ์และจารีตปฏิบัติต่างๆ ในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2540 : 96) การบริหารงานบุคคลจึงมีการผลิตความรู้ สร้างกฎระเบียบขึ้นมาจัดการและควบคุมการจัดระเบียบสังคม (Social order) เป็นเครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เห็นว่ากฎเกณฑ์และจารีตปฏิบัติของบรรดาผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย เป็นความรู้ที่มีความจำเป็นต่อการจัดการและการประสานงานอย่างเป็นรูปธรรม มีรูปแบบชัดเจนเสมือนหนึ่งว่ามันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลหรือโรงเรียนนั้น ๆ

กระบวนการการจัดการอย่างเป็นขั้นตอนนี้ ไม่สามารถที่จะบรรลุผลสำเร็จในการควบคุมปัจเจกอย่างเบ็ดเสร็จได้ หากต้องอาศัยเทคนิคทั้งสามต่อไปนี้ คือการสังเกตอย่างมีลำดับช่วงชั้น (Hierarchical observation), การตรวจสอบ (Examination) เพื่อสร้างฐานอำนาจในการควบคุม และการตัดสินความปกติ (Normalizing judgment) เพื่อให้การควบคุมนักเรียนให้สยบยอมต่อข้อบังคับในโรงเรียน

การเฝ้ามองอย่างมีลำดับช่วงชั้น

การส่งผ่านอำนาจอย่างมีขั้นตอน ด้วยกระบวนการจัดการบริหารงานในโรงเรียนตามลำดับ สายการบังคับบัญชา เป็นกระบวนการของการคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมผ่านการเฝ้ามองอย่างมีลำดับช่วงชั้น ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีระเบียบวิธีปฏิบัติเพื่อให้การบังคับใช้กฎเกณฑ์วินัยต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการสังเกตตรวจตราอย่างเป็นขั้นตอนในรูปแบบของสามเหลี่ยมปริมาตรตามลำดับชั้น ที่มักมีการแบ่งงานกันทำตามสายงานของระบบราชการตามทฤษฎีการบริหารงานแบบราชการของเวเบอร์(Weber) ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดยุคทุนนิยม เนื่องจากเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเพื่อใช้อำนาจควบคุมมนุษย์ (Ritzer. 1996 : 128) ได้อย่างสมเหตุสมผลด้วยเงื่อนไขสำคัญสองประการ คือ ประการที่หนึ่งเป็นกระบวนการที่ยากต่อการถูกขัดขวางจากบุคคลในระดับล่างได้ ด้วยว่าแต่ละระดับชั้นขององค์กรมีภาคปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจของการตรวจตราเพื่อตัดสินชะตาชีวิตได้อย่างทั่วถึงในลักษณะของบนลงล่าง (Top-down) และประการที่สองเป็นการกล่าวอ้างถึงความสำเร็จของการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย ตามมาตรฐานการจัดการสถานศึกษา โดยมีหลักเกณฑ์การตรวจสอบรับรองจากสถาบันที่รัฐโดยทีมงานผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการสถาปนาขึ้นมา

การใช้มาตรฐานในการเข้าควบคุมกระบวนการผลิตนักเรียน ผ่านระบบของการสังเกตอย่างมีขั้นตอนแบบแผนนี้ส่งผลให้เกิดการควบคุมรอบทิศทาง คือ เป็นการควบคุมด้วยระบบของการจัดการ การเฝ้ามองตามลำดับสายงานบังคับบัญชา และเป็นการตรวจสอบจากเพื่อนร่วมงาน (บุคลากรในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู นักการภารโรง เป็นต้น) ด้วยกันเอง โดยมีมาตรฐานที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้มีอำนาจเหนือกว่าเป็นตัวกำกับ กระบวนการตรวจสอบเช่นนี้เป็นการทำให้บุคคลเป็นที่ประจักษ์เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมมากที่สุด เป็นการตรวจสอบผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า โดยที่ผู้ถูกตรวจสอบไม่จำเป็นต้องถูกเห็น รวมทั้งต้องการแสดงให้เห็นว่า เป็นการให้ความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของปัจเจก และแต่ละปัจเจกเป็นที่ต้องการของโรงเรียนจึงต้องได้รับการตรวจสอบ แต่แท้ที่จริงแล้วนัยยะแฝง คือ การใช้อำนาจเข้าควบคุมทุกการกระทำได้อย่างแนบเนียนและยากที่จะต่อต้านได้

แนวคิดของการเฝ้ามองโดยผู้ที่สังเกตไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดเจนต่อผู้ที่ถูกสังเกตนี้ ได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจากยุคสมัยคลาสสิกและกลายเป็นประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่พัฒนาเครื่องมือ เพื่อการสังเกตขึ้นมา คือ “กล้องจุลทรรศน์” ใช้ในการสำรวจตรวจตราสิ่งต่างๆ อย่างหมดจด ละเอียดถี่ถ้วน ทั้งสิ่งที่ถูกตรวจสอบนั้นไม่สามารถเห็นผู้สังเกตได้ สิ่งประดิษฐ์นี้เป็นความรู้ชุดใหม่ที่มีความสำคัญ เพราะถูกนำมาประยุกต์เข้ากับการควบคุมมนุษย์และส่งผลต่อมาจนถึงปัจจุบัน เป็นกระบวนการของการสังเกตอย่างมีลำดับขั้นที่ปรากฏอยู่ในระบบของการจัดการอย่างมีลำดับช่วงชั้น ด้วยการควบคุมจากส่วนกลางอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ ผ่านการกำหนด กำกับการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารด้วยการจัดระเบียบโดยการกำหนดกฎเกณฑ์กติกา ข้อบังคับ มาเป็นตัวตัดสินใจตามมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้น โดยมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคลที่ไม่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้การควบคุมการผลิตนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามที่กล่าวอ้างมากยิ่งขึ้น ผลพลอยได้ของการกระทำ คือ แยกประเภทเด็กออกมาในรูปลักษณะที่ทำให้ผู้ที่ได้รับนิยามต่าง ๆ นั้นต้องมีชีวิตอยู่บนตราประทับที่ได้รับนั้นตลอด แม้ว่าจะจบการศึกษาไปแล้วก็ตาม

การตรวจสอบเพื่อสร้างฐานอำนาจในการควบคุม

การสร้างฐานอำนาจในการควบคุมร่างกายของมนุษย์ ซึ่งกลายเป็นศูนย์กลางอำนาจที่สามารถควบคุมได้จากกระยะทางที่ห่างไกล ด้วยมาตรการการวัดบุคคลที่มีเครื่องชี้วัดด้วยตัวเลขนี้ เป็นกระบวนการที่ทำให้รู้จักบุคคลต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งไปถึงรายละเอียดต่าง กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นวิธีที่ช่วยให้ฝ่ายบุคคล สร้างสะพานเชื่อมช่องว่างระหว่างมาตรฐาน (ในเครื่องมือวัด) กับการปฏิบัติงานจริง ผ่านกฎระเบียบวินัยที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ส่งผลการกำหนดเวลา พื้นที่ในการทำ

กิจกรรมหรือการเคลื่อนไหว (Movements) ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการควบคุมเช่นนี้จึงต้องอาศัยความรู้เรื่องการจัดการ ที่ตรงตามหลักสากลในทุกระดับของโรงเรียนแม้แต่รายละเอียดเล็กน้อย อาทิเช่น การจัดกิจกรรมของนักเรียนอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นเวลาของการเรียนรู้ เวลาของการทำกิจกรรม เวลาของการรับประทานอาหาร การพักผ่อน เป็นต้น ด้วยเงื่อนไขหลัก คือเพื่อให้ตอบสนองและง่ายต่อการตรวจสอบเพื่อการวัดและประเมินผล และเพื่อให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงต้องมีการแบ่งงานกันชัดเจนเป็นสายการบังคับบัญชา เพื่อให้เกิดผลต่อการตอบสนองต่อแผนงานระดับที่สูงขึ้นไป โดยมีได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน การกำหนดให้ครู คือผู้ที่ให้ความรู้ ซึ่งโดยนัยยะของการเป็นผู้ให้ความรู้ในความหมายของการเป็นองค์ประธาน (Subject) ก็คือ เป็นคนควบคุมและให้คนอื่นฟังพา (Baker. 1993 : 77) และนักเรียนเป็นผู้รับความรู้ (Object) ผลของการแบ่งงานกันทำเช่นนี้ผู้ที่คอยรับความรู้ ไม่สามารถที่จะแสดงศักยภาพของตนเองออกมาได้อย่างเต็มที่ ทำให้คุณลักษณะแท้จริงของนักเรียนถูกแยกออกจากสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในระบบของโรงเรียน

เครื่องมือวัดที่ถูกสร้างขึ้นในกระบวนการตรวจสอบ จึงเป็นเทคนิคสำคัญของการตรวจสอบสังเกตอย่างมีลำดับขั้น ซึ่งมักจะได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลด้วยเนื่องจากใช้ความรู้แยกแยะระดับชั้น ความผิด ปริมาณการลงโทษ จากผู้เชี่ยวชาญที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อกระทำการนี้โดยเฉพาะบุคคล ผู้ผ่านโรงเรียนจึงต้องเติบโตขึ้นพร้อมกับการมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนปกติหรือเบี่ยงเบน แท้ที่จริงนักเรียนก็คือเอกสารเพื่อกรณีศึกษา มีการจัดหมวดหมู่ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดลำดับขั้นในสังคมภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ (Burrell. 1994 : 23-25) เพื่อสร้างมาตรฐานคุณภาพของการผลิตมนุษย์ในสังคม

มาตรฐานที่ถูกสร้างขึ้นนี้เกิดจากชุดของความรู้ที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมความเชื่อต่างๆ เป็นระบอบของความจริง (Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 131) คือเป็นกฎเกณฑ์หรือเรื่องราวที่ถูกสร้างขึ้นอย่างหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปแต่ละสังคม เพื่อให้เราเห็นถึงความจริงของพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ที่สุดแล้วก็จะกลายมาเป็นพื้นฐานของคนในสังคมต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การเรียนให้เก่งเพื่อให้มีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต สร้างฐานะความเป็นอยู่เหนือผู้อื่น เป็นเจ้าคนนายคน คือนิยามที่กล่าวอ้างถึงความสำเร็จของชีวิต อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเป็นเด็กดีต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่

เพราะผู้ใหญ่จวนน้ำร้อนหรือมีประสบการณ์มาก่อน เด็กที่เถียงผู้ใหญ่หรือนักเรียนที่ไม่เชื่อฟังครูจึงเป็นเด็กที่ไม่มีสัมมาคารวะ ก้าวร้าว ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดีจากพ่อแม่ ดังนั้นเมื่อไหร่ก็ตามที่มีลักษณะของการเบี่ยงเบนจากมาตรฐานที่กำหนดขึ้น ก็จะมีบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการตัดสินคุณลักษณะของนักเรียนมาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ และตรวจสอบดูว่านักเรียนผู้นั้นเป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ วิธีการครอบงำที่เกิดจากการที่ความเชื่อทางวัฒนธรรมเช่นนี้ ทำให้ผู้ใหญ่กลายเป็นผู้ชอบธรรมเพื่อกระทำการตัดสินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก

การสร้างความรู้/ความจริงนี้ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการใช้อำนาจที่ไม่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน แต่เป็นการใช้อำนาจในรูปแบบของการครอบงำ ในแนวคิดของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) กล่าวว่า เป็นการทำงานในระดับความคิดหรือจิตใจของคนมากกว่าที่จะทำการบังคับอย่างโจ่งแจ้ง เมื่อทำให้ประชาชนเชื่อหรือคิดในแบบที่มีอำนาจเหนือกว่าต้องการแล้วจะทำให้อำนาจกลายเป็นความสามัญ และประชาชนก็จะสยบยอมอย่างเต็มใจ เพราะระบบของโรงเรียนที่ดูเสมือนหนึ่งว่าช่วยให้บุคคลที่ผ่านระบบนี้ ได้พัฒนาตัวตนของตนเองขึ้นมาตามที่ตนเองต้องการนั้น จึงเป็นความสำเร็จของกระบวนการการใช้อำนาจต่อการทำงานเหนือร่างกายของมนุษย์ให้สยบยอมอย่างมีประสิทธิภาพ

คำตัดสินเพื่อการควบคุมนักเรียนให้สยบยอมต่อข้อบังคับในโรงเรียน

กระบวนการของการควบคุมนักเรียนให้เกิดคุณลักษณะตามแบบอุดมคติ ประกอบไปด้วยคำนิยามและมาตรฐานการวัดที่แน่นอนเป็นลำดับขั้นนั้น ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงหลักการของการวัดและคำนวณ ความมีประสิทธิภาพ และการคาดการณ์ในพฤติกรรมปริมาณงานและความสามารถของนักเรียนและครูได้ด้วยการวิเคราะห์งาน (Job analysis) และการประเมินงาน (Job evaluation) ตามระเบียบต่างๆจากงานที่ปฏิบัติ กระบวนการจัดลำดับช่วงชั้นจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งของการตรวจตราที่สุดจะส่งผลให้เกิดการจัดลักษณะของบุคคลเป็นประเภทต่างๆ ด้วยการจัดระบบระเบียบลำดับขั้นต่างๆในสังคม ซึ่งกลายมาเป็นแหล่งอำนาจสำคัญในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2540 : 17) ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการเพื่อการอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า โรงพยาบาล หรือคุณมักจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นการกำหนด/ให้คุณค่า/นิยาม/จัดลำดับขั้นของทุกสิ่ง ไม่เว้นแต่มนุษย์ที่แม้จะอยู่ในช่วงเวลาหรือสถานที่ที่แตกต่างกัน โดยอ้างว่าจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการทำงานหรือการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น (Barker. 2000 : 102) ภายใตกฎเกณฑ์มาตรฐานต่างๆที่ถูกกำหนดขึ้น ด้วยการตีค่าคนให้เป็นกลุ่มเป็นพวกแม้จะมีคุณลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม ปรากฏมาใน

รูปแบบของตัวเลขและใช้ภาษาเป็นตัวบ่งบอกคุณลักษณะของคนตามหมวดหมู่ที่กำหนดไว้

ภาษาโดยตัวของมันเองถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้สำหรับการนิยามสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางโลก ที่ถูกสร้างขึ้นมาเมื่อ 1,500 ปี ก่อนศตวรรษที่ 17 (Paker. 1989 : 59) ภายหลังจากการเกิดของมนุษยชาติ เพื่อเชื่อมระหว่างอัตลักษณ์ทางสังคมหรือคุณสมบัติต่างๆของมนุษย์ ที่กระทำการตีตราด้วยการพูด ผ่านทางข้อความ การเขียน การทำความเข้าใจ การถกเถียง และการสร้างภาพตัวแทน (Representation) ซึ่งเท่ากับเป็นการกำหนดคุณค่าบางอย่างให้กับสิ่งที่ถูกให้ความหมาย ซึ่งมักจะมียยะแฝงที่ให้คุณค่าของ สิ่งที่ไม่ได้กล่าวถึง (Unspoken) ด้วยภาษาจึงเป็นเพียงตัวสื่อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความหมายของคำ นั้นๆ ถ้าปราศจากการเชื่อมโยงความหมายของคำกับบริบทที่ปรากฏอยู่นั้น

ภาษาจึงเป็นพื้นฐานความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบของอำนาจ และความรู้อย่างแยกไม่ออก เพราะเป็นตัวแทนของการจัดระเบียบสังคม มีลักษณะลื่นไหลตามความหมายที่ถูกนิยามขึ้น ด้วยการเชื่อมโยงกับบริบทต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ เป็น เื่อนโซทางสังคมที่ถูกใช้เพื่อสื่อความคิดหรือความรู้สึกออกมาเป็นภาษาพูดหรือเขียน ซึ่งมีความสำคัญต่อ การสร้างตัวตนของคนในสังคม เรียกได้ว่าเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับรู้ถึงความเป็นตัวตนของเรา เช่นเดียวกับการรับรู้ อัตลักษณ์ของเด็กๆก็กระทำการทางภาษาที่ผู้ใหญ่พูดคุยถึงตน ภาษาจึงกลายเป็น ตัวสื่อที่ทำให้รับรู้ถึงประสบการณ์ภายในได้ กระบวนการของการจัดระเบียบและบ่อยครั้งมักจะเกิดจาก การตีตราของบุคคลอื่น มาตรการของการตัดสินนักเรียนเช่นนี้ทำให้เกิดการแบ่งแยกตัวตนของคนหนึ่งออกจากอีกคนหนึ่ง ทำให้บุคคลรู้สึกถึงความสำคัญหรือรู้สึกไร้ค่า สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกภายในซึ่งเป็น เทคนิคของ การทำให้เกิดความแตกต่าง (Technology of differentiation) (Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 127) ซึ่งเป็นเทคนิคแฝงของการทำงานของข่ายใยอำนาจ อันจะนำไปสู่การลงโทษเพื่อให้ เชิดทูลหากต้องการต่อต้านอำนาจในวาระต่อไป

การกำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยต่าง ๆ นั้นมักจะปรากฏคู่กับบทลงโทษซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือ ในการลงโทษนักเรียนได้อย่างชอบธรรมหากเกิดการต่อต้านอำนาจการควบคุม กฎ/ข้อบังคับที่สร้างขึ้นนี้ มักจะอยู่บนพื้นฐานเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ คือ เรื่องของเวลา (สาย, ขาด, ลาหรือทำงานไม่ต่อเนื่อง) เรื่อง ของกิจกรรมหรืองานที่ต้องทำ (ไม่ตั้งใจ,เพิกเฉย, ไม่กระตือรือร้นในงาน) ในเรื่องของความประพฤติ (ไม่ สุภาพ, ไม่เชื่อฟัง) เรื่องของการใช้คำพูด (พูดไร้สาระ, พูดหยาบคาย) ในเรื่องของร่างกาย (แต่งเครื่องแบบ

ไม่ถูกต้อง, ลักษณะท่าทางไม่สุภาพ, ไม่สะอาด) เรื่องของความคิด (ทัศนคติไม่ถูกต้อง) เรื่องของการคบเพื่อนที่ไม่ใช่เพศเดียวกัน (ไม่บริสุทธิ์, ไม่สมควร, ไม่เหมาะสม) ด้วยการกำหนดบทลงโทษตั้งแต่การทำโทษทางร่างกายในสถานเบา จนถึงการลงโทษที่ทำให้รู้สึกได้ละเอียดตามกฎของโรงเรียน ภายใต้ข้อบังคับของหน่วยงานที่เหนือกว่าเช่นกระทรวงศึกษาธิการ

ช่วงเวลาของการฝึกวินัยเพื่อประสิทธิภาพในการควบคุม

การควบคุมประสิทธิภาพของร่างกาย ด้วยการสร้างกฎระเบียบที่เคร่งครัดในโรงเรียนเป็นวิธีที่ถูกต้องสำหรับการฝึกฝนนักเรียน มากกว่าการเลือกหรือการเกณฑ์คนมาทำให้ทำในสิ่งที่ต้องการด้วยการบังคับหรือลงโทษอย่างรุนแรงทางร่างกาย โดยนัยยะของการควบคุมเช่นนี้จึงเป็นการกำกับดูแลทุกส่วนในร่างกายของแต่ละบุคคล กล่าวได้ว่าเป็นการส่งผ่านอำนาจในการควบคุมพลเมืองที่สามารถกระทำต่อหน่วยเล็กๆ ทางสังคมได้อย่างเบ็ดเสร็จทั่วถึงมากยิ่งขึ้น นักเรียนจึงไม่เพียงแต่กลายมาเป็นเพียงหุ่นยนต์ที่สามารถตั้งโปรแกรมการฝึกได้ แต่ยังมีสภาพเป็นเพียงเครื่องมือของแบบฝึกนั้นๆ ด้วยกลไกของการใช้อำนาจผ่านกฎเกณฑ์เช่นนี้ จึงเกิดขึ้นได้ไม่ว่าผู้ที่ใช้อำนาจหรือผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจจะอยู่ที่ใดก็สามารถ ทำให้การบังคับนั้นควบคุมไปถึงได้

รูปแบบของการฝึกก็จะมีลักษณะของการบังคับ ผืนใจ เป็นข้อห้ามหรือข้อบังคับ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการเคลื่อนไหว ท่าทาง การแสดงความคิดเห็น ทัศนคติ ผนวกเข้ากับการใช้อำนาจเพียงเล็กน้อยในการตัดสินใจความต้องการ ที่สุดร่างกายก็จะกลายเป็นเพียงวัตถุที่มีไว้สำหรับการบังคับ กลายเป็นร่างที่มีทักษะมีความชำนาญและมีความแข็งแกร่งมากขึ้น แต่ไม่ใช่ร่างกายที่มีจิตวิญญาณหรือมีหัวใจอีกต่อไป สิ่งที่คุณฝึกค่านึงถึงจึงมีเพียงแค่ประสิทธิภาพของการเคลื่อนไหว โดยมีมิติของการจัดการในเรื่องของเวลาและพื้นที่เข้ามามีส่วนสำคัญของการฝึก (Exercise) เพราะการทำร่างกายให้เชื่องนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องกระทำผ่านการจัดตารางเวลาที่บังคับให้ร่างกาย ต้องปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและยาวนานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

หลักการกำหนดกฎวินัย เพื่อล้อมกรอบหรือกำหนดให้บุคคลมีอัตลักษณ์ทางสังคมตามที่ต้องการนั้น ต้องมีความรู้ในเรื่องการทำงานในส่วนต่างๆของร่างกาย และเครื่องมือที่ใช้ในฝึกปฏิบัติที่ต้องพึงปฏิบัติด้วยกัน ดังนั้นการจัดตารางเวลาและการใช้เวลาอย่างสม่ำเสมอคุ้มค่า (McKinlay & Starkey.

1998 : 131) คือสิ่งสำคัญที่ต้องพึงระลึกไว้เสมอในภาคปฏิบัติการของการครอบงำร่างกายให้สยบยอม

การใช้ตารางเวลา (Timetable) เพื่อฝึกวินัยอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ตารางเวลาเพื่อฝึกวินัยอย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นขั้นแรกที่ต้องถือปฏิบัติในการฝึกฝนระเบียบวินัยอย่างเป็นกิจวัตรให้กับบุคคลอย่างเฉพาะเจาะจงเสมอต้นเสมอปลายอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ตารางเวลาในโรงเรียนจึงต้องถูกใช้อย่างคุ้มค่าด้วยการกำหนดออกมาอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ดูเสมือนเป็นความจริงส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียนที่ไม่สามารถจะขาดได้ ด้วยการกำหนดตารางเวลาในการทำกิจกรรมหรือแม้แต่การเรียนรู้ถูกกำหนดอย่างชัดเจนเป็นคาบเรียนรายวิชา โดยนัยยะของการควบคุมเช่นนี้ เป็นการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนให้มีการเชื่อมต่อกันในรายละเอียดเล็กๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นมา เพื่อรองรับภาคปฏิบัติการของการครอบงำร่างกายให้ได้ทุกส่วนความสำเร็จในการเข้าควบคุมมนุษย์ภายใต้ความหวังดีจึงไม่ใช่เป็นการบังคับ หรือเคี่ยวเข็ญเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ แต่เป็นการใช้ความรู้เฉพาะทางในเรื่องนั้นๆมาเป็นโซ่บังคับ ความรุนแรงในรูปแบบใหม่นี้จึงประกอบไปด้วยความยินยอมพร้อมใจ (Mason, 2002 : 131) เรียกร้องให้แต่ละคนอยู่ภายใต้ระบบของการจัดการที่กำหนดไว้

การใช้เทคนิควิทยาของการฝึกร่างกายมนุษย์ให้ทำงานตามตารางเวลา ก็เพื่อการทำงานได้ตามระบบที่ต้องใช้เครื่องจักรทำงานแทนแรงงานของมนุษย์ หรือในทางกลับกันเพื่อที่จะฝึกฝนมนุษย์ให้ทำงานกับเครื่องจักรได้ แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่นำมาใช้ในการบังคับร่างกายให้เชื่อและทำตามที่ต้องการ คือกฎ/ระเบียบที่ประสานกันกับวินัยที่ต้องได้การฝึกฝนมาอย่างดี การฝึกฝนนักเรียนให้มีการเชื่อฟัง สยบยอม จึงไม่มีความแตกต่างจากการฝึกสัตว์เลี้ยงมากนัก ดังเช่นการฝึกม้าให้มีท่าทางการวิ่งอย่างถูกต้องตามที่ถูกบังคับม้าต้องการก็ต้องอาศัยแบบแผน เทคนิควิธีการต่างๆ เข้ามาบีบบังคับอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความชินชา และสามารถปฏิบัติได้อย่างปกติในที่สุด สิ่งที่แตกต่างระหว่างนักเรียนและสัตว์เลี้ยง คือ การลงโทษสัตว์จะกระทำลงไปทันทีที่ตัวของสัตว์ ขณะที่บทลงโทษสำหรับนักเรียนที่ไม่เชื่อฟังหรือไม่ประพฤติปฏิบัติตามจะนำไปสู่เหตุการณ์ที่น่าสะพรึงกลัว คือ การลงโทษหรือการทำให้ได้อายต่อหน้าสาธารณชนในสังคม การตีตราเช่นนี้จึงไม่เพียงแต่ปรากฏผลของความน่าละอายที่ถูกสร้างขึ้นแต่เฉพาะตนเองเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อบุคคลใกล้ชิดอันเป็นที่เคารพรักอีกด้วย

การใช้เวลาอย่างคุ้มค่าเพื่อให้ร่างกายสบายยอม การใช้เวลาอย่างคุ้มค่าและสม่ำเสมอเพื่อให้ นักเรียนสบายยอมนั้น เป็นการผูกมัดนักเรียนผู้ถูกคาดหวังให้ว่านอนสอนง่ายและสบายยอมต่อกฎเกณฑ์ และพันธนาการที่ถูกสร้างขึ้นภายในโรงเรียนนั้นๆ กลยุทธ์ของการใช้เวลาอย่างคุ้มค่าและสม่ำเสมอนี้จะ ส่งผล ทำให้ร่างกายแข็งแรงและสบายยอมต่ออำนาจ ความแยบยลของการใช้เวลาเช่นนี้ได้ถูกส่งสมอย่าง เสมอมาดังที่ฟูโกพยายามจะยกตัวอย่างจากคำสอนในสมัยยุคคลาสสิกว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างเวลาขึ้นมา แต่มนุษย์เป็นผู้ใช้เวลา ดังนั้นการไม่ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า กล่าวได้ว่าเป็นการไม่เคารพพระเจ้าและเป็น ความผิดในสายตาของพระเจ้า ในยุคของสมัยใหม่มีการกล่าวโทษผู้ที่ไม่ใช้เวลาอย่างคุ้มค่าว่าเป็นผู้ที่ไม่ ซื่อสัตย์ไม่ตรงต่อเวลาเห็นแก่ตัวและเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ที่แสดงออกในด้านลบหาก บุคคลไม่ยึดติดกับการใช้เวลาอย่างเต็มที่

ในยุคปัจจุบันแนวคิดด้านลบของการใช้เวลาอย่างไม่คุ้มค่านั้นก็ยังคงอยู่ เพราะทำให้เศรษฐกิจ เสียหายถึงกับมีคำขวัญขึ้นมาว่า เวลา คือ เงิน (McKinlay, Alan and Starkey. 1998 : 132) แนวคิดเช่นนี้ ก็ถูกนำมาใช้ในทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นสถานที่ราชการ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน ที่ได้รับ อิทธิพลความคิดเช่นนี้ จึงมีการกำหนดระเบียบรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนการทำงานกิจกรรมต่างๆ เป็นช่วงเวลา ตั้งแต่ นาที ชั่วโมง หรือวัน ว่าควรจะทำอะไรเมื่อไหร่ รวมทั้งกำหนดระยะห่าง จังหวะการเคลื่อนไหว ร่างกาย เวลาของการทำกิจกรรมต่างๆ ควรจะเป็นอย่างไร โดยอ้างถึงประสิทธิภาพ การเคลื่อนไหว ร่างกายให้ทันต่อเวลาที่ถูกกำหนดไว้ และถูกนำมาใช้อย่างมากจนกลายมาเป็นสิ่งธรรมดาสามัญ ที่ทุกคน ปฏิบัติตามอย่างไม่มีข้อโต้แย้งภายใต้การกำหนดมาตรฐาน ผ่านกระบวนการของการฝึกฝนอย่างเป็น รูปธรรมเป็นขั้นเป็นตอน มีความเป็นสากลอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจความรู้ กล่าวได้ว่าร่างกายที่มีวินัย ไม่ใช่สิ่งที่น่าชื่นชมยินดี แต่เป็นชัยชนะของอำนาจที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนนี้ เชื่อฟัง อย่างถ่อมตนและ ปราศจากข้อกังขาใด ๆ

เนื่องมาจากร่างกายของมนุษย์ คือ ศูนย์รวมของอำนาจเป็นผลผลิตของการควบคุมและ ความสัมพันธ์ทางสังคม (Prout. 2000 : 21) ที่ต้องมีการบังคับควบคุมเพื่อให้การใช้นั้นๆ เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ ที่สุดจะนำไปสู่การเปลี่ยนอัตลักษณ์ของนักเรียนเพื่อควบคุมตัวตนของมนุษย์ ให้มี คุณลักษณะตามความคาดหวังของสถาบันสังคม/โรงเรียนและนั่น คือสุดยอดของการใช้ความรุนแรงด้วย ความแยบยลในการครอบงำมนุษย์

ส่วนที่ 3 การสร้างตัวตน (Self identities) ของนักเรียน

การเสกสรรปั้นแต่งให้นักเรียนมีอัตลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นกระบวนการของการใช้ ความรุนแรงในรูปแบบใหม่ คือ การใช้อำนาจความรู้ กฎระเบียบวินัย ด้วยการฝึกหัดและอบรม (Mills .1993 : 137) ในสถาบันโรงเรียน ผลิตให้นักเรียนกลายเป็นปัจเจกชนซึ่งมีคุณลักษณะหนึ่งตามดัง ความต้องการของสังคม แม้ว่าจะไม่เป็นที่ต้องการของบุคคลผู้นั้นก็ตาม ด้วยการพยายามสร้างความรู้ ความจริงในเรื่องของการให้คุณค่า/การยอมรับ/หรือปฏิเสธตัวตน ที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน อันเกิดขึ้นหลังจากผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล กลุ่มรอบข้าง รวมทั้งการขัดเกลาของแต่ละ ครอบครัว/วัฒนธรรมและสถาบันที่ดำรงอยู่ ณ ช่วงเวลานั้นๆในสังคม เป็นกระบวนการขัดเกลาเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ ด้วยกระบวนการขัดเกลาดังกล่าวนี้อาจให้เกิด ลักษณะนิยามแฝงของการกำหนดอัตลักษณ์ของนักเรียน ซึ่งเป็นการจัดระบบและแยกประเภทความรู้ใน รูปแบบหนึ่ง ผ่านจากการเรียนรู้ทางภาษา การปฏิสัมพันธ์กับข้อห้าม/ข้อบังคับของวัฒนธรรมหรือบริบท ทางสังคม

ในการกำหนดกฎเกณฑ์/กฎระเบียบให้มีการประพฤติปฏิบัติ จะกระทำผ่านการปฏิบัติการณ์ของ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ดำรงอยู่หรือแม้แต่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่าย โยงใยของอำนาจอย่างสลับซับซ้อน (Ritzer. 2000:67) การปรากฏชุดของความจริงที่มีส่วนเกี่ยวพัน ระหว่างกันในสถานศึกษานั้น มีเครือข่ายโยงใยและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันของทุกสถาบันที่เกี่ยวข้อง กับโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการปกครอง สถาบันทางสังคม สถาบันครอบครัว การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง กันของแต่ละสถาบันในทุกระดับของโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ใน ส่วนย่อยๆ ของสถาบันโรงเรียนหรือห้องเรียน ก็มีความสัมพันธ์ของครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการบริหาร หรือแม้กระทั่งระบบเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว การรับรู้ถึงชุดของความจริงที่ถูก สร้างขึ้นมาในแต่ละส่วนเสี้ยวของสังคมเช่นนี้ จึงส่งผลต่อการสร้างความเป็นตัวตนขึ้นมา อันเป็นผลสืบ เนื่องมาจากความเข้าใจในประวัติศาสตร์ที่หลากหลายของตนเอง และนักเรียนแต่ละคนก็เลือกปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในรูปแบบที่เกิดมาจากความต้องการในเบื้องลึก (Deep inside) ของจิตใจ (Gordon. 1977: 150) สร้างสรรค์ความเป็นตัวตนจนกระทั่งกลายเป็นคุณลักษณะ เฉพาะของนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนการกำหนดพฤติกรรมตามที่ได้รับปลูกฝังมา ขณะที่นักเรียนแต่ละคนมีประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเองในการแสดงออก หรือเลือกที่จะมีคุณลักษณะ ตามความปรารถนาของตนเอง แต่ถูกละเลยที่จะเข้าใจถึงคุณลักษณะต่างนี้ ด้วยการพยายามปิดกั้น

สร้างวินัยกฎระเบียบและกำหนดบทลงโทษสำหรับนักเรียนที่ไม่ต้องการเป็น (Being) อย่างที่ผู้มีอำนาจในระบบโรงเรียนต้องการ อนาคตหรือการดำรงอยู่ของนักเรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม จึงขึ้นอยู่กับความผันแปรของระบบในสังคมมากกว่าที่จะได้แสดงออกถึงความเป็นตัวตนที่แท้จริงได้

ภาพความจริงที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป คือ ลักษณะของมนุษย์ในสังคมมิได้มีคุณลักษณะเหมือนกันทั้งหมดแม้จะถูกควบคุมแล้วก็ตาม เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นคือ มีจิตสำนึกในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำตามที่ผู้มีอำนาจนั้นควบคุมได้ ลักษณะตัวตนของนักเรียนจึงเกิดขึ้นจาก แรงปรารถนาเพื่อสร้างตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะขึ้นมา เพราะความหลากหลายของนักเรียนนั้น ยากต่อ การกำหนดแบ่งประเภท/คุณลักษณะ เพียงแค่การกระทำ/ไม่กระทำตามกฎหมายที่ที่ถูกกำหนดขึ้นภายในโรงเรียน ตามที่ถูกกำหนดขึ้นจากอำนาจ

นักเรียนจึงพยายามเชื่อมโยงความต้องการในเบื้องลึกของตัวตนภายใน กับความต้องการของสังคมภายนอกเข้าด้วยกัน เพื่อการค้นพบถึงความปรารถนาแห่งตัวตนของตนเองซึ่งอาจจะสอดคล้องต่อข้อกำหนดของโรงเรียนหรืออาจจะเกิดลักษณะตรงกันข้าม ดังนั้นเมื่อไหร่ก็ตามที่ตัวตนของมนุษย์ถูกกดทับไว้ นั่นคือ การใช้อำนาจเข้าควบคุมมนุษย์ด้วยวิธีที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทางตรงต่อร่างกายของนักเรียน แต่เป็นการใช้ความรุนแรงอย่างแยบยลทำร้ายเข้าไปที่จิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ และมาดมั่นว่าจะใช้ความรุนแรงมากเท่าไหร่ก็ตามก็ไม่สามารถกดทับปิดกั้น การแสดงออกของความเป็นตัวตนของนักเรียนได้อย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะนักเรียนก็คือมนุษย์ที่มีจิตวิญญาณ มีความต้องการและความปรารถนาส่วนตนในการใช้ชีวิตนั้นๆ อย่างมีเสรีภาพและมีคุณค่าเพียงพอที่จะตอบสนองต่อความปรารถนา ที่จะเป็นองค์ประธานแห่งจริยธรรมตามความต้องการภายในของตนได้

ความปรารถนา (Desire) แห่งตัวตนของนักเรียน

ความปรารถนาแห่งตัวตนของนักเรียนมักจะปรากฏออกมาอย่างยากเย็น ด้วยข้อจำกัดของการสร้างตัวตนที่ถูกพันธนาการอยู่ภายใต้การใช้ความรุนแรงอย่างแยบยล เพื่อสร้างวาทกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาจัดกระทำกับร่างกายด้วยการยึดเยียดคุณลักษณะให้กับนักเรียนตามความต้องการของสังคม เพียงเพื่อต้องการดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุม ด้วยการปิดกั้นเสรีภาพแห่งความปรารถนาตัวตนของนักเรียนในการเลือกที่จะเป็น (Being) เพราะต้องการสนองตอบต่อคำเรียกร้องภายในของตนเอง (Self-serving) ด้วยการสร้างคุณค่าบางอย่างให้ปรากฏในชีวิต (Van Dijk. 1998 : 76) ไม่ว่าจะเป็นความสุข ความบริสุทธิ์

(Purity) ความฉลาด (Wisdom) ความสมบูรณ์ (Perfect) หรือแม้แต่ความเป็นอมตะ (Immortality) (Best and Kellner .1991 : 60) กระบวนการที่กล่าวมาแล้วนี้จะสำเร็จได้ยากหากขาดการทบทวนพินิจตนเอง (Self reflection) (Dews. 1984 : 159) รู้จักตนเอง (Knowing the self) หรือการตรวจสอบตนเอง (Self-examination) ผ่านทางสัญญาณต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น ภาษา การพูดคุย ปฏิบัติที่เกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกภายในสังคม (Community) ที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของอิสรภาพ (Freedom) ในการเลือกปฏิบัติว่าจะดำรงตนตามความต้องการของสังคม หรือต้องการสร้างวาทกรรมของตนเองขึ้นมาอย่างตระหนักถึงกรอบจำกัดของสังคม

นักเรียนจึงไม่ได้มีสถานะเป็นเพียงแค่ร่างกาย ที่ถูกทำให้เชื่องหรือเป็นเพียงแค่วัตถุเพื่อการครอบงำโดยชุดของความจริงที่ถูกสร้างขึ้นในระบบของโรงเรียนเท่านั้น แต่มีอิสระในการตีความกฎของการกระทำอันเกิดจากส่วนลึกในจิตใจของนักเรียนที่มีพลวัตไม่หยุดนิ่ง มากกว่ารูปแบบที่แน่นอนตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งสามารถเลือกการตอบสนองต่อการกระทำต่างๆ อันเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของกฎระเบียบและผู้ปฏิบัติในรูปแบบที่สามารถจะบอกได้ว่าเป็นการสมควรหรือไม่ หรือสามารถรับรู้ได้ถึงการยอมรับหรือการต่อต้านจากบุคคลภายในสังคม (Howarth. 2000 : 79-81; Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 125-128 ; Smart .1998 : 78-80)

ความมีอิสระที่จะดำรงตนเพื่อให้เกิดการปลดปล่อยอย่างมีเสรีภาพนั้น มีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกต่อการคงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ อันหมายถึงความพึงพอใจในการคงไว้ซึ่งพรหมจรรย์ (Virginity) (Foucault 1978 : 78) ซึ่งเกิดขึ้นมาได้เมื่อนักเรียนมีเสรีภาพในการเลือกที่จะปฏิบัติ (Rabinow. 1997 : 282) ภายใต้ข้อจำกัดของข้อกำหนดทางศีลธรรม (Rabinow. 1997 : 284) แห่งสังคมโดยรวม พฤติกรรมของการเห็นถึงคุณค่าของการเลือกปฏิบัตินี้ จะต้องเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอันเป็นที่เคารพนับถือถึงจะหนักแน่นเพียงพอที่จะทำให้ นักเรียนมีความกล้าหาญ ในการเลือกทำตามกฎหรือปฏิเสธการทำตามกฎ แม้ว่าผลที่ได้รับอันเกิดจากการเลือกจะไม่เป็นที่พอใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ตาม

การค้นพบคุณค่าบางประการในการเลือกที่จะปฏิบัติอย่างไรวินั้น ที่สุดแล้วจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ผลอันเกิดจากการเลือกประการแรกคือ การสร้าง/ผลิตซ้ำเพื่อส่งผ่านอำนาจ ในขณะที่การเลือกทำในอีกลักษณะหนึ่ง ทำให้นักเรียนคนนั้นไม่เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน โทษฐานของการเลือกที่จะแตกต่างคือ การไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้รับการยกย่องชมเชย เพราะผลของการเลือก

อาจจะถูกไล่ออกในฐานะที่ฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนเป็นการทำลายตัวตน หรือความเชื่อของจริยธรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในจิตใจมนุษย์ เพียงเพราะนักเรียนทำในสิ่งที่พวกเขาคิดว่าควรจะทำภายใต้กฎของความดีงามที่ปรากฏอยู่ในตัวตน หากการถูกตีตราประทับจะจบลงเพียงแค่การไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนก็คงจะไม่หนักหนาต่อการดำรงอยู่ในสังคม แต่สิ่งที่ปรากฏ คือ อนาคตความฝันของนักเรียนผู้นั้นก็จะหยุดจบลงไปพร้อมกับภาระที่ต้องแบกรับอยู่ในสถานศึกษา กระบวนการของการระลึกได้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อนักเรียนมีอิสระเสรี มีความหนักแน่นเพียงพอที่จะตระหนักได้ว่า ตนเองไม่ใช่เป็นมนุษย์ที่มีสภาพเป็นเพียงวัตถุที่ถูกกระทำโดยผู้มีอำนาจเหนือกว่าด้วยวิธีการใดก็ได้โดยไม่มีความชอบเขตจำกัด

ดังนั้น การลดระดับความเป็นมนุษย์ลงเหลือเพียงแค่ร่างกายที่ถูกทำให้วุ่นนอนสอได้ง่าย/เชื่องนั้นจึงไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจความสำคัญของความปรารถนาแห่งความดีงาม ที่ดำรงอยู่ในตัวของนักเรียน ด้วยกระบวนการของการสร้างตัวตนของนักเรียนนี้ จะปรากฏอยู่ภายใต้พันธนาการในสนามวาทกรรมที่เต็มไปด้วยการใช้อำนาจ/ความรู้ ซึ่งทำหน้าที่สองอย่าง คือ หนึ่ง ทำให้เกิดอำนาจในการสร้างคนให้กลายเป็นองค์ประธาน ก็คือ การใช้ความรู้ในการเลือกที่จะทำอย่างไรเพื่อสร้างตัวตนขึ้นมา และสอง ความรู้นั้นก็ถูกใช้เพื่อควบคุมการทำงานขององค์ประธานอีกเช่นกัน (Ritzer. 1997 : 46) แนวคิดเริ่มต้นของการเป็นองค์ประธาน ซึ่งมีนัยยะได้สองลักษณะ คือ ความเป็นอิสระและถูกกำหนดได้ (Gordon. 1977: 120) มีอิสระหมายถึง การเป็นองค์ประธานในการเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นตัวเลือกที่มีความเหมาะสม เลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องอันเนื่องมาจากความปรารถนาพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ (Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 117-121) ในสังคมอย่างมีคุณค่า ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงวิธีการที่จะประทับด้วยวิธีการสร้างความเป็นตัวตน (Technologies of self) จะต้องพิจารณาและเข้าใจความต้องการของตนเองได้จากมิติทางประวัติศาสตร์ แห่งความเป็นตัวตนและมีมิติของการดูแลตนเอง (Care of the self)

การรู้จักตนเองผ่านมิติทางประวัติศาสตร์

การรู้จักตนเองผ่านมิติทางประวัติศาสตร์ภายใต้การตีตราประทับ (Label) จากการใช้ภาษา เป็นคุณลักษณะเดียวกับระบบของการแบ่งแยก/จัดชั้นชั้นให้นักเรียนมีคุณลักษณะหนึ่ง (Seidler. 1994 : 64) แสดงให้เห็นว่าการสร้างตัวตนไม่ได้เป็นอิสระจากวาทกรรมที่ดำรงอยู่ในสังคม ผลผลิตของการรับรู้คุณลักษณะของตนเองเช่นนี้ จึงมักเกิดขึ้นมาจากอิทธิพลของบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อประวัติศาสตร์ของตนเอง ลักษณะเช่นนี้จึงเท่ากับเป็นการสร้างประวัติศาสตร์ตัวตนของนักเรียนผู้นั้นขึ้นมาอย่าง

หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะว่าร่างกายนั้นจะดูดซับปรากฏการณ์ความคิดความเชื่อต่างๆ ที่เขาได้สัมผัส บ่มเพาะจนกลายเป็นตัวตนขึ้นมา การผลิตความจริงขึ้นมาเพื่อทำให้เกิดความเป็นปกติหรือเบี่ยงเบนด้วย เทคนิคของกฎระเบียบวินัยที่ถูกนำมาใช้ จึงเป็นความฉิวเฉียดต่อการเข้าใจถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทำให้แต่ละคนเกิดประสบการณ์หลากหลายและแตกต่างกันในสังคม

การเผชิญกับสภาวะประวัติศาสตร์ความเป็นตัวตนในอดีตของนักเรียน เกิดการบ่มเพาะ (Cultivate) ในหลายรูปแบบหลายคุณลักษณะ (Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 150 ; Foucault. 1984 : 43) ทำให้การใช้อำนาจครอบงำไปที่ร่างกายของนักเรียนไม่อาจจะกระทำให้เกิดมนุษย์ ที่มีลักษณะ ตามที่ถูกกำหนดรายการไว้ได้ นักเรียนจึงต้องเผชิญกับสภาวะของการผลิตความเป็นตัวตนด้วยการ ตระหนักถึงวาทกรรมที่ดำรงอยู่ในสังคมว่ามีการเชื่อมโยงอย่างไรต่อกันในสังคม หรือจุดประสงค์ของวาท กรรมที่เกิดขึ้นนี้คืออะไร ถูกผลิตขึ้นมาเพื่ออะไร และด้วยกระบวนการอย่างไร (Rabinow. 1997 : 99) จึง จะสามารถทำให้เราสามารถเผชิญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติหรือ การ เปลี่ยนแปลงตน อันเกิดขึ้นจากความจริง (Truth) ที่ตนเองได้ค้นพบ การเผยวาทกรรมเหล่านี้ทำให้นักเรียน รับรู้ เข้าใจการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของวาทกรรมอันส่งผลต่อ ประวัติศาสตร์การสร้างตัวตนอย่างต่อเนื่อง ของนักเรียน (Barker. 2000 : 166 ; Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 153)

ในทุกสังคมจะมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจปรากฏอยู่ วิธีชีวิตของแต่ละคนจึงถูกกำหนดขึ้น จากบทบาทหรือตำแหน่งทางสังคมซึ่งเป็นผลผลิตของวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้น การศึกษาประวัติศาสตร์แห่ง ตัวตนนั้นแสดงให้เห็นว่า ร่างกายของนักเรียนจึงเป็นเสมือนพื้นผิวของเหตุการณ์ต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของอำนาจในสังคมที่เกิดขึ้นมาจากการสร้าง (Imprinted) ของ วาทกรรมที่ดำรงอยู่ในสังคม เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นในการทำให้เกิดเครือข่ายโยงใยของอำนาจในระบบ โรงเรียน ซึ่งมีผลต่อความเป็นตัวตนของนักเรียน และเนื่องมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏอยู่ใน โรงเรียนที่พยายามบังคับร่างกายและจิตใจของทุกคนที่หลากหลายให้กลายมาเป็นหนึ่งเดียว คือ สร้างสรรค์ภายในกรอบกฎเกณฑ์ที่กำหนดและที่สำคัญ คือสยบยอมต่ออำนาจ กระบวนการของการใช้ ความรุนแรงผ่านความรู้และอำนาจในการจัดการ โดยไม่คำนึงถึงประสบการณ์อันหลากหลายเช่นนี้ จึงทำให้เกิดการต่อต้านขึ้น แม้ว่าชีวิตของแต่ละคนจะถูกกำหนดจากหลายเงื่อนไขของวาทกรรมที่ถูกสร้าง ขึ้น ประวัติศาสตร์ตัวตนของความเป็นนักเรียน จึงเป็นผลผลิตของการทำความเข้าใจข้อขัดแย้งของอำนาจ ที่เกิดขึ้น การตระหนักถึงวาทกรรมในการดำรงชีวิต จึงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างตัวตน (McNay.

1994 : 65) โดยเลือกว่าต้องการเป็นอะไร และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ถ้าคิดว่ามันไม่มีความเหมาะสมอีกต่อไป (Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 152)

การรู้จักตนเองผ่านมิติในเรื่องการดูแลตนเอง (The care of the self) ของนักเรียน

การรู้จักตนเองผ่านมิติในเรื่องการดูแลตนเองของนักเรียน เป็นกระบวนการในการดูแลตนเองซึ่งเกิดขึ้นและเป็นหัวใจสำคัญในวัฒนธรรมกรีกโบราณ (Hurley. 1990:45; Rabinow. 1997 : 284; ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2543 : 33) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระถ้าได้พิจารณาตนเองบนพื้นฐานของจริยธรรมของแต่ละบุคคล การดูแลตนเองในที่นี้จึงไม่ได้หมายถึง การหมกมุ่นอยู่กับตนเอง หลงรักตนเอง เห็นแก่ตนเองหรือสนใจเฉพาะแต่เรื่องของตนเองเท่านั้น แต่การดูแลตนเองจะต้องเสียสละ เนื่องจากต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Knowledge of the self) ว่ากฎเกณฑ์อะไรเป็นที่ยอมรับได้ หรือมีข้อกำหนดอย่างไร การดูแลตนเองจึงถูกเชื่อมโยงเข้ากับเกมส์ของความจริงที่แต่ละคนจะต้องเรียนรู้หลักเกณฑ์ วิธีการ ทำให้ความต้องการหรือความปรารถนาหยุดลงได้ ดังนั้นการดูแลตนเองจึงเป็นจริยธรรมในตัวของมันเอง ซึ่งมีนัยยะซับซ้อนเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้อื่นเป็นการดูแลคนอื่นหรืออย่างน้อยก็จะมีประโยชน์ต่อผู้อื่น

การดูแลตนเองเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งเป็นวิธีที่ใช้จำกัดหรือควบคุมอำนาจ หมายความว่า การดูแลตนเองไม่ว่าในเรื่องของทัศนคติ ความประพฤติ มีความเกี่ยวข้องกับระเบียบของการปฏิบัติที่ถูกสร้างขึ้นในสังคมแต่ละยุคสมัย ต้องกระทำภายใต้กระบวนการของการรู้จักตนเอง (Knowing the self) (Danaher, Schirato and Webb. 2000 : 129) คือ จะต้องเข้าใจถึงจินตนาการ ความอยาก ความปรารถนาของตนเองให้ได้ การตระหนักถึงอำนาจนี้ทำให้เด็กนักเรียนสามารถไตร่ตรองถึงสภาวะตัวตนของตนเองว่า มีความสามารถอย่างไร มีความหมายอย่างไรต่อสังคม หรือรู้ว่าควรจะทำอะไรหรือไม่ทำอะไร ขณะเดียวกันก็ระลึกได้ว่ามีอะไรที่สำคัญต่อตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงเป็นไปได้ยากต่อการใช้อำนาจไปในทางที่ผิดที่ต้องการครอบงำผู้อื่น การดูแลตนเองจึงสามารถไปจนถึงจุดที่ตระหนักได้ว่าอะไรคือการทำหน้าที่อย่างมีชีวิตชีวา (Lively) และมีความสุข

การดูแลตนเองได้จึงเป็นผลของการต่อต้าน และหนีจากการครอบงำของระบบของความจริงที่ถูกสร้างขึ้นมามีวิธีการที่แตกต่างกันไปในแต่ละระบบของความจริงในสังคมนั้น จึงไม่ผิดถ้าคนที่รู้

มากกว่าในชุดของความจริงนั้นจะบอกคนอื่นว่าทำอะไร สอนเขาหรือถ่ายทอดความรู้และเทคนิคต่างๆ ให้ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า ต้องหลีกเลี่ยงการครอบงำหรือการใช้อำนาจเหนือเด็กอย่างไม่มีเหตุผล หรือใช้อำนาจในการทำลายสิทธิเสรีภาพนักเรียนอย่างไม่มี ความจำเป็น คือต้องเคารพสิทธิของนักเรียน ผู้มีอำนาจเหนือกว่าจึงต้องมีความเป็นอิสระชนเพียงพอจนกระทั่งทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน ดังนั้นการดูแลตนเองจึงเป็นการให้อิสระต่อการเป็นนายเหนือตนเอง

ด้วยกระบวนการจากทั้งสองมิติที่กล่าวมาแล้วนี้ จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อกำหนดวิถีชีวิตของตนเองด้วยการรู้จักตนเอง ส่วนที่ดีที่สุดของการสร้างตัวตน คือการเข้าใจถึงความหมายของการมีชีวิตอยู่ ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่ความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีสุนทรียะ (Aesthetics of existence) หรือมีศิลปะเพื่อการดำรงอยู่ (Arts of existence) นั้นมีความหมายว่า มนุษย์ไม่เพียงแต่กำหนดความเป็นตัวตนผ่านข้อห้ามหรือกฎเกณฑ์ของการกระทำเท่านั้น แต่ยังสมารถที่จะเปลี่ยนรูปหรือเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีคุณค่า ทั้งยังสามารถค้นพบรูปแบบของความเป็นตัวตนที่ต้องการได้อีกด้วย

ความสามารถในการดำรงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน จึงเกิดจากการผสมผสานระหว่าง การเรียนรู้จักตนเองผ่านประวัติศาสตร์ของตัวตน เพื่อสร้างความเป็นคนขึ้นมาให้มีคุณลักษณะตามที่ผู้มีอำนาจต้องการได้ และเมื่อใดก็ตามที่ประวัติศาสตร์ของตนเองสอดคล้องกับความคาดหวัง หรือความต้องการของสังคมนักเรียนก็สามารถที่เรียนรู้การดำรงอยู่อย่างเป็นปกติสุขได้ หากแต่เมื่อใดก็ตามที่นักเรียนไม่ได้มีประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ชุดเดียวกับแบบอย่างที่ดีสังคมต้องการ แต่ต้องถูกบังคับให้กระทำในสิ่งซึ่งปรากฏผลทำให้ศักยภาพที่แตกต่างกันของมนุษย์เสื่อมถอยไป โดยมีได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จึงเป็นสุดยอดของความรุนแรงที่กระทำต่อสถานะความเป็นมนุษย์ของนักเรียน เพียงเพื่อครอบงำให้ได้ร่างและจิตที่สยบยอมต่อวินัย/กฎเกณฑ์/ระเบียบแบบแผน ตามแต่สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจของผู้ชนะในสังคมจึงเป็นการทำลายความหลากหลายของนักเรียนที่ต้องการการดำรงตนอยู่ภายใต้ความดีงามที่ตนเองเรียนรู้ จากประวัติศาสตร์เมื่อตนเองได้สัมผัสให้ลดลงเหลือเพียงร่างที่ปราศจากวิญญาณ

การสร้างความเป็นตัวตนของนักเรียนให้สามารถดำรงอยู่ได้ ภายใต้วาทกรรมที่หลากหลายในสังคมได้นั้น สิ่งสำคัญ คือ นักเรียนสามารถผสมกลมกลืนหรือก่อรูปความเป็นตัวตนให้ปรากฏในสถาบันการศึกษาหรือองค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันที่หลากหลายในสังคมใหญ่ได้ ทั้งนี้จากความเชื่อ

ที่ว่า มนุษย์เป็นองค์ประฐานที่สามารถจะเลือกพฤติกรรมของตนเองอย่างเป็นอิสระได้ การกล่าวว่าอำนาจอยู่ในทุกหนทุกแห่งจึงไม่ได้หมายความว่า การครอบงำนั้นเป็นสากล แต่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีความเท่าเทียมกัน (Asymmetrical) หรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ (Irreversible) เพราะโดยธรรมชาติของอำนาจนั้นไม่คงทนและเปลี่ยนแปลงได้ (McNay, 1994 : 67) หากแต่ช่องว่างหรือระยะห่างของพฤติกรรมกับสิ่งที่ถูกบังคับไว้เป็นคนละส่วนกัน เป็นเพราะว่าในความเป็นจริง การปฏิบัติกับกฎเกณฑ์/ระเบียบ/กฎหมายหรือการให้คุณค่าในเรื่องต่าง ๆ นั้นเป็นคนละเรื่องกัน ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมไม่สามารถที่จะครอบงำมนุษย์ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงองค์ประฐาน จึงเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องของการสร้างตัวตนขององค์ประฐานที่มีความปรารถนานั้น สิ่งสำคัญคือการพิจารณาระหว่างศีลธรรมหรือจริยธรรมที่เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติจริง (Real) และต้องเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์และคุณค่าต่อความเชื่อในข้อห้ามหรือข้อกำหนดที่ถูกสร้างเป็นตามมาตรฐานของสถาบันต่างๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างตัวตนของนักเรียนเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีสุนทรียต่อไป

จริยธรรมแห่งตัวตน (Ethic self) ของนักเรียน

การสร้างตัวตนของนักเรียนจะต้องคำนึงถึงควมมีจริยธรรมแห่งตัวตน อันหมายถึงชุดของคุณค่าและกฎของการกระทำต่าง ๆ ที่มนุษย์เป็นผู้นิยามผ่านทางสัญลักษณ์ของภาษา ที่มีความกำกวมไม่ชัดเจน (Ambiguity) และแยบยลจนทำให้เกิดการให้ความหมายไปได้อย่างหลากหลาย ด้วยการใช้องค์สถาบันในสังคมไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา วัด ฯลฯ เป็นตัวส่งผ่าน การกำหนดจริยธรรมต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม อันเกิดมาจากข้อกำหนดกฎเกณฑ์ และนักเรียนจะเรียนรู้ถึงคุณค่าของกฎเกณฑ์ต่างๆ อันเกิดจากการปะทะประสานอย่างเท่าเทียมกันระหว่างผู้ปฏิบัติเป็นการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามการให้คุณค่าในแต่ละส่วนของจริยธรรมต่างๆ นักเรียนอาจจะทำตาม/ปฏิเสธ หรือประนีประนอมต่อข้อกำหนด/กฎระเบียบที่ถูกสร้างขึ้นในโรงเรียน วาทกรรมนี้เรียกว่าข้อกำหนดทางศีลธรรม (Moral code) อันหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างมีนัยยะสัมพันธ์กับคุณค่าของกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมของแต่ละส่วนย่อยๆ ในสังคม

ข้อจำกัดหรือขอบเขตของพฤติกรรมทางจริยธรรม เกิดมาจากการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่มีคุณค่าและความหมายของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อเชื่อมโยงกับกฎของจริยธรรมในสังคมด้วยการวัดหรือ

การสังเกตคุณค่าที่เกิดขึ้น นั่นคือความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดออกมาเป็นการกระทำตามความปรารถนาที่นักเรียนต้องการ ขณะเดียวกันก็ต้องมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะปฏิเสธสิ่งยั่ววนที่ทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปตามคุณค่าที่ถูกให้ความหมายไว้ในจริยธรรมแต่ละส่วน โดยอาศัยการขับเคลื่อนของจิตไร้สำนึก (Unconscious) ของนักเรียนซึ่งต้องการให้พฤติกรรมแห่งตนเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าเมื่อมีการสัมพันธ์กับสังคมรอบข้าง อันเนื่องมาจากการที่นักเรียนตระหนักได้ถึงความเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากสังคม

หากพบว่าในโรงเรียนมีวัฒนธรรมของกลุ่ม อันเกิดจากสมาชิกรวมกันสร้างขึ้นในโรงเรียน และวาทกรรมในเรื่องของวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ก่อน ดังนั้นการเกิดขึ้นของกลุ่มจึงเป็นการเปิดพื้นที่ (Space) สำหรับการประดิษฐ์และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Innovative) กลุ่มสังคมในสถาบันการศึกษาจึงทำหน้าที่ในสองอย่าง คือ เป็นตัวสนับสนุนทำให้นักเรียนแต่ละคนสามารถนำความเป็นตัวตนที่ตนเองเลือกที่จะเป็นปฏิบัติต่อบุคคลอื่นที่เห็นชอบด้วยกับการเลือกนี้ ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการได้ด้วยเช่นกัน

ดังนั้นการกระทำที่เป็นจริยธรรม จึงไม่สามารถถูกลดคุณค่าลงมาเป็นเพียงแค่การกระทำตามกฎหมาย/กฎหมาย/คุณค่าที่ถูกสร้างขึ้นเท่านั้น เพราะมีความเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ของตัวตนกับการปฏิบัติจนกระทั่งกลายเป็นความจริง (Reality) อย่างที่ตนเองยอมรับต่อคุณค่าดังปรากฏอยู่ในการกระทำที่ตนเองปฏิบัติ อย่างมีจริยธรรมนั้นจะต้องอาศัย การควบคุมติดตาม (Monitor) การทดสอบ การปรับปรุงและการเปลี่ยนรูป (Transform) ตัวตนนักเรียนด้วยความเป็นองค์ประธาน เพื่อการดำรงอยู่อย่างเป็นผู้มีจริยธรรม

วิถีแห่งองค์ประธาน (Mode of subjection) จึงเป็นวิธีที่คนสร้างความสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์แม้จะตระหนักว่าถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติ ก็สามารถทำได้ด้วยความรู้เท่าทันต่อการบังคับนั้น ด้วยการมองว่าตนเองนั้นเป็นผู้สืบทอดมีความรับผิดชอบต่อการดำรงรักษากฎเกณฑ์นี้ไว้ต่อไป ขณะเดียวกันการปฏิบัตินี้จะตอบสนองต่อ การค้นหารูปแบบหรือแบบแผนชีวิตที่สามารถตอบคำถามได้ถึงความสุขงาม คักดีศรีและความสมบูรณ์แบบ ซึ่งถูกประดิษฐ์ขึ้นอย่างหมดจดคงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ ด้วยเรื่องราวของจริยธรรมแห่งองค์ประธาน (Telos of the ethical subject) เพื่อให้เกิดคุณค่าและความสมบูรณ์ในรูปแบบของการปฏิบัติที่คนนั้นตัดสินใจกระทำ การกล่าวเช่นนี้ หมายความว่า ลักษณะหนึ่งขององค์ประธานแห่ง

จริยธรรมนั้น ไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงหรือเป็นสากล และไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้หากปราศจากความเป็นองค์ประธาน หรือการตัดสินใจที่จะทำให้เกิดความมีสุนทรียของการดำรงอยู่ การกระทำที่เป็นจริยธรรม จึงต้องอาศัยกระบวนการในการพิจารณาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของความเป็นตัวตนอย่างต่อเนื่อง รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมแห่งจริยธรรมที่องค์ประธานเลือกปฏิบัติ จะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มในสังคมที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

การทำความเข้าใจในเรื่องของจริยธรรม (Ethics) จึงต้องสร้างวิธีการในการตรวจสอบคุณค่า หรือมาตรฐานจริยธรรมของตนเอง (McNay, 1994 : 52) มีนัยยะสี่ประการ คือ หนึ่ง การให้คำจำกัดความของจริยธรรมต่อวิธีที่มนุษย์เลือกที่จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมของตน ว่ามีคุณค่าใกล้เคียง หรือ ตรงกับความจริงที่มีการพรรณนาไว้ โดยเป็นการประสานระหว่างกฎที่บุคคลเลือกปฏิบัติกับความปรารถนาในใจ สอง พฤติกรรมของความมีจริยธรรมนั้น สามารถจะศึกษาได้จากเรื่องของการเป็นองค์ประธาน หมายถึง การที่แต่ละคนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกฎขึ้นมาเพื่อที่จะทำให้ระลึกถึงความเป็นตัวตนของเขา สาม ลักษณะของจริยธรรมนั้นมีหลากหลาย และสี่ จริยธรรมสามารถที่จะฝึกฝนผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ การจดจำ หรือสามารถที่จะกระทำผ่านความพอใจที่ถูกให้ความหมายไว้แล้วในโลกนี้

ความเข้าใจในทั้งสี่นัยยะของความหมายที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นความหลากหลายที่เกิดขึ้นจากการจัดระบบของปฏิบัติการการก่อเกิดตัวตนซึ่งต้องอาศัยความต้องการในการดำรงอยู่ ด้วยการจัดลำดับกระบวนการของการดำรงอยู่ จากที่เห็นได้ชัดเจนไปสู่ความสำคัญของการดำรงอยู่ของจิตวิญญาณ เพื่อความเข้าใจต่อวิธีที่นักเรียนเลือกให้ความหมายต่อประสบการณ์กระทำของตนเอง

สุนทรียการดำรงอยู่ (Aesthetics of existence) ของนักเรียน

สุนทรียการดำรงอยู่ของนักเรียน เกิดมาจากการต้องการความมีอิสระอย่างเพียงพอในการตีความการกระทำหรือตั้งกฎเกณฑ์ตามแต่ที่ตนเองต้องการ มากกว่ารูปแบบการปฏิบัติที่แน่นอนตรงตามกฎเกณฑ์ดังบันทึกไว้ การตอบสนองต่อกฎเกณฑ์เช่นนี้เกิดจากกระบวนการตอบสนองของจิตไร้สำนึกที่ต้องการรังสรรค์งานทางศิลปะของการดำรงอยู่อย่างบริสุทธิ์ มีผลอย่างทันทีทันใดและตรงเป้าหมายตามต้องการ แม้ว่าร่างกายถูกสร้างให้เป็นเพียงแค่วัตถุของการเรียนรู้ที่มีความสลับซับซ้อน แต่ขณะเดียวกันก็ยังสามารถสร้างสรรค์ความเป็นตัวตนได้อย่างรอบด้าน หมายความว่า นักเรียนสามารถสร้างสรรค์งาน

ศิลปะแห่งความเป็นตัวตน (Arts of self) ซึ่งเป็นงานชิ้นเอกของชีวิต เหมือนหนึ่งเป็นการสร้างงานทางศิลปะ (McNay, 1994 : 158) ที่สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะเท่านั้น ด้วยการเลือกว่า จะมีลักษณะของความเป็นตัวตนอย่างไร และจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ที่แวดล้อม

การสร้างงานศิลปะเป็นกระบวนการสร้างทางสังคม อันมีพื้นฐานอยู่บนสุนทรียหรือความประทับใจ มากกว่าการพยายามสร้างตัวศาสตร์ (science) เพราะจุดมุ่งหมายของศิลปะ คือ การสร้างประสบการณ์แห่งสุนทรียอันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างงานศิลปะกับผู้ชื่นชมงานเท่านั้น สิ่งสำคัญคือ การที่นักเรียนซึ่งเปรียบเสมือนประหนึ่งกับศิลปินเอก ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์งานการสร้างตัวตนอย่างมีสุนทรียะ แสดงให้เห็นถึงแก่นแท้ของศักยภาพของการสร้างสรรค์ตัวตนกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการสร้างตัวตนของนักเรียนจึงสร้างผ่านประสบการณ์ภายในที่ต้องการดูแลตนเอง ผ่านกระบวนการของการปะทะประสานกันภายใต้ วัฏกรรมอันหลากหลายที่ดำรงอยู่ในสังคม เพราะทั้งหมดของประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในสังคม คือส่วนหนึ่งของการสร้างตัวตนของนักเรียน ด้วยความแตกต่างของความสัมพันธ์ในหลายระดับของการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน นักเรียนจึงสร้างความเป็นตัวตนผ่านศิลปะของการดำรงอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการให้ความหมาย การกระทำของตนเองตามประสบการณ์ที่ได้รับ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ศิลปะของการดำรงอยู่สามารถเปลี่ยนรูปให้มีคุณค่าที่สุด เพื่อนำมาซึ่งการค้นพบรูปแบบของความเป็นตัวตนที่พวกเขาต้องการ

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่ากระบวนการสร้างตัวตนของนักเรียนจะถูกหลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์ มากกว่าจะเจาะจงไปที่ประสบการณ์เฉพาะของนักเรียนอันเกิดจากอำนาจของความรู้ที่กระทำผ่านจิตสำนึก (Consciousness) ซึ่งเป็นแหล่งรวมของความพึงพอใจ การควบคุมตนเอง การได้รับความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self knowledge) จึงมีความสำคัญส่งผลทำให้ตัวตนตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่และการเลือกที่จะมีความสุขความพึงพอใจ บนพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการสร้างตัวตนของนักเรียนที่จะดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าต่อไป

อีกทั้งกระบวนการการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติของกลุ่มในโรงเรียน ช่วยพัฒนาและขัดเกลาความเชื่อที่เกิดขึ้นในแต่ละวัฏกรรมของกฎระเบียบที่ตนเองเลือกปฏิบัติ พฤติกรรมการแสดงออกในสังคมนี้จึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับภาคปฏิบัติของการความรู้ที่นักเรียนแต่ละคนปฏิบัติ และปฏิสังสรรค์กับ

กลุ่มที่ตนเองเลือกอยู่ ส่งผลต่อการแจ่มแจ้ง ผลิตซ้ำ เกื้อหนุนทำให้พฤติกรรมเหล่านี้ดำรงอยู่ได้ (Mckinlay and Starkey. 1998 : 238-239) ด้วยปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น นักเรียนจึงต้องการสร้างสรรค์ความเป็นตัวตน ปรับการกระทำของตนเองผ่านศิลปะของการดำรงอยู่ ภายใต้การกำหนดของวาทกรรมในแต่ละบริบทของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก รวมทั้งตามความยึดมั่นทางจริยธรรม อันเกิดจากการให้นิยามกับการกระทำของตนเองและกลุ่มอย่างอิสระเสรีต่อคุณลักษณะที่ตนเองเลือก ที่จะเป็นกระบวนการในการทำให้เกิดศักยภาพการตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเองนั้น เกิดจากสภาพแวดล้อมอันสร้างสรรค์ที่ต้องเอื้อต่อการพบตนเองในโรงเรียน จึงต้องให้ความสำคัญไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรม ตารางเวลาในโรงเรียน ทิศนคติของครูหรือสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่มีความยืดหยุ่นเพียงพอให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์ มีการคำนึงถึงความมีจริยธรรม คำนึงถึงความหลากหลายของนักเรียน ความหลากหลายในแต่ละศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวของคุณงามความดี ตระหนักถึงการพึ่งพิงกันในโลก และจะต้องมีความเป็นอยู่แบบพอเพียงในด้านนิเวศวิทยา (Slattery. 1995 : 96) คำถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งระบบของชีวิต เป็นการปฏิสัมพันธ์กันอย่างเคารพถึงความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้ตนเองค้นพบอดีต จินตนาการและมีความสร้างสรรค์ เพื่อการรังสรรค์อนาคตที่ดีต่อตนเองและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมสังคมต่อไป

ส่วนที่ 4 การกระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน

การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมเพื่อกระทำความรุนแรงกับตัวตนของนักเรียน เกิดมาจากการใช้อำนาจเหนือร่างกายของมนุษย์ด้วยควบคุมชีวิตของนักเรียนซึ่งปรากฏในสองลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง เป็นการใช้อำนาจเหนือร่างกายของแต่ละปัจเจก ด้วยการกำหนดวินัย/กฎระเบียบขึ้นมาบังคับใช้กับร่างกายของนักเรียน ด้วยการทำให้เชื่อและเชื่อฟังด้วยความแยบยลของการใช้เทคนิควิทยาการต่างๆ ดังนั้นเมื่อนักเรียนไม่ปฏิบัติตามก็จะลงโทษทันที ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการลงโทษ การยกย่องชมเชย หรือการให้คะแนน (Slattery. 1995 : 71) ก็เป็นการกระทำผ่านระบบการจัดการในสถาบันโรงเรียนที่มีการควบคุมเป็นลำดับขั้น จากบนลงล่างอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สิ่งที่ต้องการจะแสดงให้เห็น คือ ความสัมพันธ์ของการเชื่อมโยงอำนาจที่มีอยู่ในทุกส่วนเสี้ยวของสังคม (Ritzer. 2000 : 67) เข้าด้วยกัน และลักษณะที่สองรูปแบบของ การใช้อำนาจเช่นนี้เป็นการเปลี่ยนจากการลงโทษทางกายสำหรับผู้ที่ไม่เชื่อฟัง มาเป็นการควบคุมด้วยการดูแลเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการต่อต้านอำนาจ โดยกระทำผ่านวินัยกฎระเบียบปฏิบัติก่อนที่จะ

จะเกิดภาวะของการไม่สยบยอม

ด้วยความมุ่งมั่นในการสร้างระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ขึ้นมาบังคับใช้ในโรงเรียน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมทุนนิยมเช่นในปัจจุบัน ดังนั้นส่วนหนึ่งของการเตรียมคนเพื่อเข้าสู่ระบบการพัฒนาเช่นนี้ นักเรียนจึงกลายสภาพมาเป็นเพียงทรัพยากรมนุษย์มากกว่าจะมอง คน เป็น คน ที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีประวัติศาสตร์ของตนเอง มีหนทางและวิถีชีวิตของตนเองที่จะการจะดำรงตนอยู่อย่างไรในสังคม สิ่งที่สำคัญถึงในโรงเรียนจึงเป็นเพียงแค่การผลิตนักเรียนที่มีคุณลักษณะตามที่ตลาดต้องการเท่านั้น ด้วยการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมภายในโรงเรียนส่วนใหญ่จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะต้องให้เกิดการกระตุ้น แข่งขันกันเอาเป็นเอาตาย เพื่อให้ได้รับการตีตราว่ามีประสิทธิภาพ/ความสามารถเหนือกว่าผู้อื่น ดอกย้าให้เห็นถึงความชอบธรรมที่จะต้องชนะไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆก็ตาม เพราะผลของการตัดสินที่ได้รับการตีตราในครั้งนี้หมายถึงชีวิตที่จะต้องดำเนินต่อไปในอนาคต

การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมจึงเป็นเรื่องของระเบียบ รหัสและกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนด/สร้างความแตกต่างเสมอ ตัวตนของนักเรียนจึงถูกทำให้เป็นอื่น (Woodward. 1997 : 35-36) ในแบบอุดมคติตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น ตัวตนของนักเรียนจึงถูกสลาย สิ้นคลอนด้วยการสร้างความเป็นอื่นขึ้นมาอย่างรุนแรงและต่อเนื่องด้วยการพยายามสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมมากดทับ/ปิดกั้น นักเรียนจึงต้องปะทะทั้งในระดับพื้นที่ของตัวตนและในระดับที่ต้องการดำรงอยู่ในสังคม อัตลักษณ์ทางสังคมจึงเป็นเรื่องของบทบาทหน้าที่ได้รับมอบหมายมากกว่าการเป็นตัวตนอย่างที่เข้าใจกัน นักเรียนเป็นเพียงผลผลิตของวาทกรรมที่ถูกหล่อหลอมเพื่อให้สอดคล้องกับวาทกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมที่เขาดำรงอยู่เท่านั้น ดังนั้นกระบวนการในการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองให้เป็นอย่างไรนั้น จึงกลายมาเป็นความรุนแรงที่กระทำต่อตัวตนของนักเรียนเมื่อมันเกิดขึ้นจากการที่ต้องรับเอา (Takes on) หรือเกิดจากความต้องการที่จะให้เป็น (Presupposes) (Vries and Weber. 1997 : 162-163) มากกว่าความพึงพอใจในการสร้างตัวตนอย่างเป็นอิสระและมีเสรีภาพภายใต้จริยธรรมแห่งตน เพื่อรักษาคุณค่าความดีงามให้ดำรงอยู่ในสังคมโดยรวมได้

กระบวนการของการแบ่งแยกตัวตนจัดระเบียบประเภทของมนุษย์ เพื่อสร้างความเป็นอื่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงต้องอาศัยชุดของความรู้ ที่ถูกสร้างโดยผู้ชำนาญการ และมักจะเป็นกลุ่มคนเดียวกับที่มีการสร้างความรู้/ความจริงเพื่อให้ความรู้ความจำจริงนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา ดังนั้นการกล่าวว่า

ความรู้เป็นสิ่งที่เป็นการปลดปล่อยจากอำนาจนั้นจึงไม่ใช่ความจริง แต่เป็นเทคนิควิทยาขั้นสูงสุดของการคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมนักเรียนภายในสถาบันการศึกษา ที่ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีสิทธิอันชอบธรรมด้วยการใช้อำนาจในการให้รางวัลหรือลงโทษนักเรียนได้ หากไม่ประพฤติตามกฎระเบียบวินัยหรือตามมาตรฐานที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อวัดความดีความเก่งที่กระทำอยู่ในโรงเรียนอันจะส่งผลต่อชะตาชีวิตของนักเรียน ด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้ นักเรียนจึงต้องยอมรับสภาพที่ถูกกำหนดโดยผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าในระบบ เพราะการต่อต้านขัดขืนต่อการกระทำของครูจะถูกตีตราว่าเป็นเด็กเหลือขอ ที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากครอบครัวอย่างเต็มที่ หรือในบทบาทของพ่อแม่ก็คิดว่าตนเองมีสิทธิและความรับผิดชอบต่อเด็กที่จะอนุญาตให้/ไม่ให้ทำอะไรก็ได้ การใช้อำนาจการควบคุมผ่านกระบวนการที่ดำรงอยู่ในโรงเรียนเช่นนี้จะก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะที่มีบทบาทหน้าที่ของบุคคลแตกต่างกันไป อันจะส่งผลโดยตรงต่อการให้หรือลดทอนอภิสิทธิ์ต่อคุณลักษณะบางอย่างของการถูกนิยาม

การพยายามสร้างวาทกรรมแห่งความดีงามที่ปรากฏในระบบโรงเรียน ด้วยการกำหนดค่าเป็นมนุษย์จากการประพฤติตามกฎระเบียบวินัย ด้วยการกำหนดมาตรฐานในการกำหนดนิยามว่าใครเป็น/ไม่เป็นอะไร สามารถที่จะทำอะไร และอยากเป็นอะไร ด้วยการพยายามจัดประเภทของเด็กนักเรียนซึ่งปรากฏออกมาใน สอง นัยยะด้วยกัน คือ นัยยะที่หนึ่ง มีการแบ่งแยกคุณลักษณะตัวตนของนักเรียนด้วยการใช้ข้อสอบมาเป็นตัววัดว่านักเรียนมีความเก่ง/ไม่เก่งในสาขาใด จึงเป็นเทคนิควิธีที่จะสร้างประวัติศาสตร์ความเป็นตัวตนกำหนดอัตลักษณ์ของนักเรียน และนัยยะที่สอง มีการจัดประเภทของวิชา เพื่อแบ่งแยกคุณลักษณะของนักเรียนให้มีวิถีชีวิตต่อไปในสังคมด้วยอาชีพที่แตกต่างกัน วิถีชีวิตของนักเรียนทั้งหมดจึงขึ้นอยู่กับการศึกษา (Named) ระบบของแบ่งประเภทเช่นนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อการควบคุมตามความหมายที่ถูกผลิตขึ้น แล้วแต่บริบท/ตำแหน่งหรือบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสังคมนั้นๆ

ด้วยกระบวนการของการตีตราผ่านการตรวจวัดจากมาตรฐานต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในโรงเรียน เช่นนี้จะส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความเป็นตัวตน เพื่อการดำรงอยู่ต่อไปของนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีนัยสำคัญผูกติดอยู่กับวิถีชีวิตของผู้พูด/ใช้ กลายมาเป็นตัวกำหนดการให้นิยามตัวตนของนักเรียน ส่งผลถึงการกำหนดชะตาชีวิตการนิยามความสำเร็จ ตามความหมายของสังคมจะส่งผลต่อนักเรียนในอนาคต โดยจะปรากฏผลในสองนัยยะ คือ ประการแรก เป็นการยืนยันว่านักเรียนผู้นั้นได้รับการผลิตซ้ำทางความรู้เพื่อการคงไว้ซึ่งอำนาจ และประการที่สอง เป็นการตัดสินตีตรานักเรียนที่ทำผิดกฎของ

โรงเรียน ว่าเป็นเด็กเหลือขอ ล้มเหลว และทำให้เป็นที่ประจักษ์ว่าจะต้องได้รับการลงโทษ การตัดสินตีตราว่า ใครควรจะถูกผนวกเข้ามาเป็นพวกพ้องด้วยภายใต้เงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ใด และใครควรถูกจัดออกไปขึ้นมาใช้เป็นมาตรฐานการตัดสินนักเรียน ด้วยการตีตราเช่นนี้ จึงกลายมาเป็นมาตรการในการคัดเลือกหรือผลักไสไล่ส่งให้นักเรียนไปอยู่ในสถานที่ต่างๆ กันทั้งในโรงเรียนและในสังคม ซึ่งมีพื้นที่เฉพาะสำหรับนักเรียนเก่งมีความสามารถและตีสตรานักเรียนที่ไม่เก่งเสมือนหนึ่งว่าแพ้ในเกมส์การแข่งขันนี้

การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมของนักเรียนในสถานศึกษานั้น เป็นการอ้างไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมบังคับให้นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติเชื่อ สบายยอมต่อแนวทางของอำนาจ/ความรู้ด้วยผ่านกระบวนการของการใช้กฎระเบียบวินัยด้วยการลงโทษสำหรับนักเรียนที่ไม่เชื่อฟัง มีกระบวนการของการสร้างแบบแผนของความรู้ชุดหนึ่งขึ้นมารองรับว่าอะไรคือความดี/ความผิด และทำให้ผู้ที่อยู่ในสถานะที่เหนือกว่าสามารถที่จะตัดสินให้เกิดการลงโทษได้ ถ้าบุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแลไม่กระทำตามกฎกติกาที่กำหนดไว้ จึงเป็นการคงไว้ซึ่งระบบของการกดขี่ ปิดกั้นศักยภาพการพัฒนาความเป็นมนุษย์ต้องอาศัยการเรียนรู้ตนเองที่อาศัยการสั่งสมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และการรู้จักตนเองต้องการมองผ่านประสบการณ์ซึ่งได้รับอย่างมีเสรีภาพ เพื่อการดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าแห่งจริยธรรมในตนเอง เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามต่อตนเองและผู้อื่นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

✓ การศึกษาวิจัยเรื่องปฏิบัติการความรุนแรงต่อการสร้างตัวตนของนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเผยให้เห็นถึงกระบวนการในการจัดการศึกษาที่มีผลต่อตัวตน/อัตลักษณ์ของนักเรียน โดยมุ่งศึกษากฎเกณฑ์ วินัย การจัดระเบียบ การจัดการและความสัมพันธ์เพื่อการส่งผ่านอำนาจในการควบคุมนักเรียน รวมทั้งกระบวนการในการใช้อำนาจอย่างแยบยลที่มีผลต่อตัวตนของนักเรียน เนื่องมาจากผู้วิจัยต้องการเปิดพื้นที่ให้นักเรียนที่ถูกการกระทำความรุนแรง ต่อศักดิ์ศรีความเป็นตัวตนอย่างไม่เคยได้รับการตระหนักถึงมาก่อน การศึกษานี้ จึงเป็นการเผยให้เห็นถึงความแยบยลของการใช้อำนาจและความรุนแรงด้วยการวิเคราะห์ในสองมิติ คือ มิติที่หนึ่ง การวิเคราะห์การสร้างตัวตนของนักเรียน เพื่อแสดงให้เห็นคุณลักษณะของตัวตนที่พิเศษเฉพาะ เป็นคุณลักษณะที่ถูกทำให้เป็น จากความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้สังคมและวัฒนธรรม อันเป็นส่วนสำคัญในการก่อร่างสร้างประวัติศาสตร์แห่งตัวตน ด้วยกระบวนการของการทบทวนตนเอง ผ่านมิติในการดูแลตนเองเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีสุนทรีย์ โดย

คำนึงถึงจริยธรรมแห่งตัวตนอันเกิดขึ้นมา และดำรงอยู่เช่นนี้อย่างต่อเนื่องยาวนานก่อนที่จะเข้าสู่โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันการส่งผ่านอำนาจของรัฐที่ต้องการหล่อหลอมขัดเกลาให้นักเรียนมีอัตลักษณ์ทางสังคม ด้วยการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยในการจัดระเบียบของสรรพสิ่งให้เป็นไปตามที่สังคมหรือผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ อันส่งผลให้นักเรียนกลายเป็นผลิตผลของอำนาจซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อแนวทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นๆ **มิติที่สอง** เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ ที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในกระบวนการของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้แก่นักเรียน ที่ไม่คำนึงถึงความต้องการหรือประวัติศาสตร์ความเป็นตัวตนของนักเรียนแต่ละคน สิ่งที่จะคำนึงถึงจึงเป็นเพียงแค่ประสิทธิภาพ (Efficiency) ของการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้นแต่การพัฒนาตัวตนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นในโรงเรียน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ (Accountability) ดังที่ปรากฏต่อบุคคลภายนอกมากกว่า ลักษณะพิเศษเฉพาะของความเป็นมนุษย์ โดยการวิเคราะห์ทำใน สามประการ คือประการแรก เป็นการใช้แนวคิดในเรื่องพื้นที่เพื่อการล้อมกรอบของโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงเครือข่ายของอำนาจที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านการจัดวางพื้นที่ทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ความรุนแรง ในการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียน โดยมีได้คำนึงถึงการดำรงอยู่ของนักเรียนอย่างมีศักดิ์ศรี ด้วยการใช้อำนาจ/ความรู้ ในการกำหนดกฎ เกณฑ์/วินัย ให้สอดคล้องกับการกำหนดลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในโรงเรียน **ประการที่สอง** เป็นการใช้แนวคิดในการใช้อำนาจจัดการบังคับควบคุม ใช้กฎเกณฑ์ระเบียบวินัยในโรงเรียน วิเคราะห์ให้เห็นถึงความแยบยลของการใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎเกณฑ์/วินัยผ่านกระบวนการจัดการอย่างมีแบบแผน ด้วยการตั้งกฎเกณฑ์กติกากของการปฏิบัติงานในโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากควบคุมรองรับและให้ความชอบธรรมกับการใช้อำนาจ เพื่อสร้างร่างกายให้สยบยอม/ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ของโรงเรียนอย่างไร้ข้อกังขา และยากที่จะต่อต้านได้ กระบวนการของการใช้มาตรฐานถูกสร้างขึ้นมาจากเพื่อกำกับและติดตามให้นักเรียนสยบยอมอย่างราบคาบต่อเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาจาก เพื่อรองรับการใช้อำนาจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ **ประการที่สาม** เป็นการใช้แนวคิดในการบังคับฝึกฝนร่างกายให้สยบยอม (Docile body) เพื่อเปิดเผยถึงกระบวนการของการฝึกวินัยที่ต้องอาศัยความรู้ในการสร้างร่างกายที่ เชื่อฟัง สยบยอมด้วยการฝึกระเบียบวินัยผ่านการใช้เวลาและการใช้เวลาอย่างคุ้มค่า เพื่อให้กระบวนการฝึกวินัยเป็นไปอย่างราบเรียบและเกิดประสิทธิผลที่พึงปรารถนาตามกฎเกณฑ์ วินัย กติกา ที่ถูกกำหนดขึ้นในโรงเรียน

ด้วยกระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าวมาแล้วนี้จะเป็นการเปิดเผยให้เห็นถึงมิติความแยบยล ของอำนาจและความรู้ที่อาศัยเทคโนโลยีการสร้างตัวตนของนักเรียน ผ่านสถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันหลัก

ในการขัดเกลาปลูกฝังคุณลักษณะตามที่สังคมและผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ โดยมิได้คำนึงคุณลักษณะที่หลากหลายของปัจเจกชน แต่กลับกระทำความรุนแรงด้วยการพยายามยัดเยียด ตัดสินความเป็นมนุษย์ของบุคคลให้จำกัดลงด้วยมาตรฐานเดียว ที่ต้องการตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลเพียงกลุ่มเดียวในสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนนี้ เป็นถ้อยแถลงที่มุ่งเน้นเปิดพื้นที่ให้กับเรื่องราวของนักเรียนที่ถูกกระทำความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งไม่เคยมีพื้นที่เป็นของตัวเองมาก่อน ด้วยการคลี่คลายเผยให้เห็นถึงกระบวนการของการจัดการศึกษา ที่กระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน ด้วยการกำหนดความเป็นหนึ่งเดียวของอัตลักษณ์ทางสังคมขึ้นมาบังคับใช้ในโรงเรียน ต่อข้อกำหนดของผู้มีอำนาจ ด้วยการให้ปฏิบัติตามคำสั่ง จนกระทั่งนักเรียนมีคุณลักษณะที่เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นโยบายของการจัดระเบียบสรรพสิ่งก็เพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุม โดยไม่คำนึงถึงความหลากหลายของประวัติศาสตร์ตัวตนของนักเรียนที่มีคุณลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป ผ่านกฎระเบียบวินัยสำหรับการปฏิบัติฝึกฝนร่างกายให้สยบยอมต่อการควบคุม รวมทั้งครอบงำจิตใจให้ยอมรับต่อข้อกำหนดของผู้มีอำนาจ เป็นการเกิดขึ้นตามแต่กระบวนการเรียนรู้ที่สั่งสมขึ้นในแต่ละช่วงจังหวะของประสบการณ์ชีวิต กล่าวได้ว่า ความรุนแรงแรงเป็นเสมือนหนึ่งกระบวนการเพื่อการหยุด/ปิดกั้นการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้ โดยมีได้คำนึงถึงเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เหตุนี้การบังคับใช้กฎเกณฑ์/วินัยเพื่อกำหนดอัตลักษณ์ทางสังคมที่มีลักษณะเป็นหนึ่งให้กับนักเรียน จึงเป็นการกระทำความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อการก่อร่างสร้างตัวตนของนักเรียน

ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดมิติของการศึกษา ด้วยวิธีการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้น โดยการมองย้อนกลับไปประวัติศาสตร์ของบุคคลซึ่งไม่เคยหยุดนิ่ง เป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้นมาจากปัจเจกบุคคลอันมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในพื้นที่ทางสังคม จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การแสวงหาความรู้จึงมุ่งศึกษาที่กฎเกณฑ์/ระเบียบวินัยการจัดการและความสัมพันธ์ เพื่อส่งผ่านอำนาจในการควบคุมนักเรียน รวมทั้งกระบวนการในการใช้อำนาจอย่างแยบยลที่มีผลต่อตัวตนของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ถึงรายละเอียดของปรากฏการณ์ชีวิตที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของนักเรียน จากคำบอกเล่าในเชิงอัตชีวประวัติ (Autobiography) เป็นการสืบค้นเรื่องราวอันเป็นประสบการณ์ของนักเรียนที่มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Friedman, 1998 : 73) ก่อเกิดจนกลายเป็นความทรงจำของชีวิตตั้งแต่จำความได้

การสืบค้นนี้ เพื่อเผยให้เห็นและเข้าใจถึงกระบวนการของการสั่นคลอนและทำลายตัวตนของนักเรียน ตัวตนที่มีคุณค่า มีจริยธรรม มีความพึงพอใจต่อตนเอง รวมทั้งมีประวัติศาสตร์แห่งตัวตนที่มีคุณลักษณะเฉพาะ สัมผัสจากการปฏิสัมพันธ์ การระลึกรู้ การทบทวน/ไตร่ตรองตนเอง ผ่านประสบการณ์ที่ตนเองดำรงอยู่ ณ ช่วงเวลานั้นๆ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการการกระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนที่ดำเนินมาอย่างเป็นขั้นตอนด้วยการใช้เทคโนโลยีของอำนาจผ่านความรู้ ด้วยการสร้างกฎเกณฑ์/วินัย โดยอาศัยกรอบกติกาที่ถูกสร้างขึ้นในโรงเรียนซึ่งทำหน้าที่ในการรับใช้สังคมและผู้มีอำนาจเหนือกว่า ด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมที่มีคุณลักษณะเดียวขึ้นมา เพื่อรองรับการใช้อำนาจของผู้มีศักยภาพที่เหนือกว่า ขณะเดียวกันนั้นตัวตนของนักเรียนจึงถูกปิดกั้นกดทับ เป็นการทำลายตัวตนของนักเรียนที่มีลักษณะหลากหลายให้กลายเป็นเหมือนหนึ่งวัตถุที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจ

การกระทำความรุนแรงต่อตัวตน จึงเป็นกระบวนการที่อาศัยความรู้ในเรื่องของการใช้กฎระเบียบ/วินัยทำให้ร่างกายต้องสยบยอม พร้อมทั้งใช้ความรู้ในการกำหนดพื้นที่ทางกายภาพให้เอื้อต่อการใช้อำนาจอย่างแยบยล ผ่านเทคโนโลยีการสร้างตัวตนเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยไม่สามารถระลึกได้ว่าถูกกระทำความรุนแรง และถึงแม้ว่าจะรู้เท่าทันต่อกระบวนการดังกล่าวก็ยากที่จะมีพลังในการต่อต้านได้ หากแม้ว่าเกิดการตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ตอบสนองต่อกระบวนการสร้างประวัติศาสตร์ตัวตนอย่างเพียงพอ จนเกิดการต่อต้านก็จะถูกตีตราว่าเป็นเด็กที่ไม่มีคุณสมบัติของความดีงามหรือความเก่งเพียงพอที่จะบรรลุเข้าสู่เกณฑ์/มาตรฐานที่ถูกสร้างขึ้น กลายเป็นเด็กที่เบี่ยงเบนตามการวัดและประเมินของกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยที่ถูกสร้างขึ้นมา

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วนี้แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ตัวตนของนักเรียนว่ามีการดำรงอยู่ แตกต่างหลากหลายและถูกซ่อนเงื่อนภายใต้มิติของความปรารถนาดีของระบบการศึกษา การเปิดมิติของการศึกษาเรื่องราวของเด็กที่ไม่เคยได้รับการเหลียวแลจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าในโรงเรียน จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกวิธีวิทยาที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการศึกษาจากคำบอกเล่าในเชิงอัตชีวประวัติเป็นหนทางในการเปิดพื้นที่เรื่องราวของนักเรียนที่ถูกกระทำความรุนแรง เปิดเผยตัวตนออกมาได้จากการศึกษาในครั้งนี้ผ่านตัวบทที่ได้จากคำบอกเล่าของนักเรียน

แนวคิดการศึกษาอัตชีวประวัติ (Autobiography)

การศึกษาประวัติชีวิตบุคคล เป็นการศึกษาร່วเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยมีจุดประสงค์เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล ค้นหาความจริงที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมีความเกี่ยวเนื่องกับบุคคลอื่นๆ ตั้งแต่วัยเด็ก (Smith and Watson, 1998 : 17) ซึ่งถูกเก็บรวบรวมอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่จุดยืนของชีวิตในปัจจุบัน กลายเป็นความรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของบุคคลนั้น ๆ

ความรู้ที่ดำรงอยู่ในสังคม เป็นความรู้ที่ได้รับผ่านกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมปรากฏการณ์จากประสบการณ์ตรง ด้วยการสื่อสารถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนอย่างเข้าใจต่อเหตุการณ์นั้นๆ สิ่งที่ได้รับการระลึกถึงนี้จะมีผลสำคัญต่อเมื่อบุคคลนั้นๆ สามารถนำมาเล่าหรือกล่าวถึง ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ด้วยประสบการณ์จากคำบอกเล่า ในขณะที่ตัวบอกเล่าก็เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ โดยนัยยะเช่นนี้ เรื่องราวชีวิตนี้ก็จะกลายเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้เกี่ยวกับตนเอง อันเกิดมาจากการจดจำภาพเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความภูมิใจหรือแม้แต่ความผิดพลาดที่ถูกสร้างขึ้นจากสังคม หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งกลายมาเป็นความจริงของประสบการณ์ของนักเรียนที่ดำรงชีวิตผ่านช่วงเวลาต่างๆ (Scott, 1998 : 58-59) ดังนั้นประสบการณ์ของนักเรียนจึงเป็นความจริงของประวัติศาสตร์บุคคล ที่เป็นพื้นฐานต่อการทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ของตัวตนที่ถูกสลายสั่นคลอน จากการแทนที่ด้วยอัตลักษณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นในสังคมโรงเรียนที่ไม่คำนึงถึงความหลากหลายนี้ ทำให้นักเรียนไม่สามารถที่จะเชื่อมโยง ประวัติศาสตร์รากเหง้าของตนเองกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้

การศึกษาอัตชีวประวัติของนักเรียน จึงเป็นการศึกษาอัตชีวประวัติของนักเรียนที่หลากหลาย ทั้งความเป็นมา ทักษะส่วนตน ความสามารถ ความสนใจ ความฝันและความปรารถนาในการดำรงชีวิต อันเกิดมาจากการประวัติศาสตร์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงจังหวะของชีวิต โดยมีมุ่งศึกษาไปที่การเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลแต่ละคน รวมทั้งสนใจว่าบุคคลแต่ละคนมีทักษะต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไร ดังนั้นอัตชีวประวัติจึงเป็นการบันทึกประวัติที่เป็นมุมมองตนเองของผู้เล่าอย่างอิสระ ในการเลือกบอกเรื่องราวที่ต้องการจะเล่าจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อเปิดเผยประวัติชีวิตของตน ตั้งแต่เริ่มจำความได้จนกระทั่งเข้าสู่โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการสั่นคลอน ยึดเยียดคุณลักษณะที่

กำหนดขึ้นในโรงเรียนให้กับนักเรียน จนกระทั่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวมทั้งการค้นพบเกี่ยวกับตนเองที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เรื่องราวที่ถูกเลือกขึ้นมานำเสนอจะกระทำผ่านการระลึกของผู้เล่า ภายใต้กรอบของสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเองเติบโตมา ฉะนั้นในอีกด้านหนึ่งอัตชีวประวัติจึงเป็นวิธีการที่ปัจเจกบุคคลสามารถสร้างความเป็นจริงต่างๆของชีวิตตนขึ้นมาได้ ส่วนอีกด้านหนึ่งก็เป็นการสะท้อนแบบแผนของสังคมวัฒนธรรม ที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการอบรมหล่อหลอมกล่อมเกลாதงสังคมที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนได้รับมา

การสร้างประวัติศาสตร์ตัวตนขึ้นมาจะกระทำผ่านประสบการณ์ของบุคคลผู้นั้น ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่ตนเองกระทำกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆตัว เหตุการณ์ที่ผู้ถูกศึกษาตระหนักถึงจะสะท้อนออกมาจากการกลั่นกรองของผู้บอกเล่าที่เกิดขึ้นจริง โดยที่ผู้บอกเล่าเรื่องราวไม่รู้สึกว่าตนเองอยู่ภายนอกกลุ่มถึงแม้ว่าจะดำรงอยู่อย่างแตกต่างในบริบท/สังคมนั้นๆ ก็ตาม (Friedman. 1998 : 73, 74,77) ทั้งนี้เนื่องมาจากการให้ความหมายของสิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิต จะเผยแสดงออกมาตาม กระบวนการที่ถูกสร้าง/กำหนดตำแหน่งแห่งที่ในสังคม (Smith and Watson. 1998 : 60-61) ดังนั้นการรับรู้และการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนจึงเป็นความจริง ทางสังคมจนกระทั่งกลายเป็นประสบการณ์ของนักเรียน ด้วยการสร้างความเข้าใจในรูปแบบของความเป็นตัวตนและการสร้างความหมายให้กับตนเอง ทั้งนี้ตัวตนของนักเรียนนั้นเป็นประวัติศาสตร์ของความรู้ต่อตัวตนที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน ระหว่างสมาชิกของผู้เกี่ยวข้องในชุมชนนั้น (Lincoln and Guba. 2000 : 177)

การเปิดเผยเรื่องราวที่เป็นจริง โดยให้นักเรียนส่งผ่านประวัติชีวิตของตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่นำเสนออยู่ในประวัติศาสตร์ความเป็นตัวตน (Lincoln and Guba. 2000 : 180) โดยการเปิดเผยถ่ายทอดเรื่องราวความจริงของประสบการณ์ผ่านผู้ให้คำตอบออกมาอย่างอิสระ โดยที่ผู้เขียนหรือผู้วิจัยจะไม่ก้าวล้ำเข้าไปในส่วนที่ผู้ให้คำตอบไม่ต้องการจะกล่าวถึง ผู้เขียนเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ได้จากภาษา คำพูด สัญลักษณ์จากการบอกเล่านั้นเป็นกระบวนการของการสร้างความหมาย อันเกิดมาประสบการณ์ของ การทำกิจกรรมต่าง ๆ (Lincoln and Guba. 2000 : 167) ที่เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการสร้างความหมาย/ความจริงผ่านกลุ่ม/ปัจเจกบุคคลในบริบทนั้น ๆ ภายใต้กระบวนการการทบทวนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเสรีภาพ

การศึกษาอัตชีวประวัติจากคำบอกเล่าของผู้เล่าเรื่องราวมีนัยสำคัญ เป็นเครื่องยืนยันถึง การพรรณนา เป็นการดึงเรื่องราวของชีวิตปัจเจกบุคคลออกมา (Bracketing) เพื่อศึกษาเรื่องราวของชีวิต เป็นการศึกษาย่างพินิจพิเคราะห์ถึงเรื่องราวต่างๆ องค์ประกอบและโครงสร้างจะถูกนำมาเปิดฉีก แยกแยะ นิยาม วิเคราะห์โดยต้องระวังไม่ตีความตามความหมายแบบที่มีอยู่ในองค์ความรู้เดิม แต่ให้ ตีความตามนัย/ความหมายที่เป็นอยู่ในปรากฏการณ์จริง (นาถภรณ์ หะวานนท์. 2546 : 8) สำหรับ การศึกษาอัตชีวประวัติ จึงมีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของปรากฏการณ์หรือตัวบทนั้นๆ ด้วยการ สาระภาพเรื่องราวของชีวิตที่มาจากส่วนลึกของจิตใจของแต่ละบุคคล (Felski. 1998 : 85) ซึ่งเป็นส่วน สำคัญของการดำรงอยู่นั้น ซึ่งมีใช่เป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน แต่เป็นเรื่องราวที่สำคัญต่อ การพัฒนาตัวตนจนทำให้เกิดจุดหักเหหรือการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่แสดงถึงความเป็นตัวตนนั้น ๆ

แนวทางการศึกษา

ผู้เขียนได้กำหนดแนวทางในการศึกษาเพื่อเรียนรู้ว่า ระบบโรงเรียนได้สถาปนาอัตลักษณ์ทาง สังคมขึ้นมาได้อย่างไร และการสถาปนานี้ได้กระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนอย่างไร ดังนั้น แนวทางในการศึกษานี้จึงศึกษาถึงปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน โดยใช้ การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ แต่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวของผู้ให้ตัวบทได้อย่างไม่กดดันและราบรื่น โดยทำการศึกษา วิเคราะห์ในสองมิติ คือ

มิติที่หนึ่ง วิเคราะห์ถึงการสร้างตัวตนของนักเรียน ผู้เขียนได้ศึกษานักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษาของโรงเรียนที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของโรงเรียนโดยภาพรวมได้ และผู้ให้ ตัวบทจะเป็นผู้ที่มี คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับนี้ กล่าวคือ นักเรียนซึ่งเป็นผู้ให้ตัวบทจะต้องสามารถตระหนัก ถึงความมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละปัจเจกได้ อาทิเช่น เด็กเก่ง เด็กดี เด็กเป็ยงเบน เด็กกิจกรรม เด็กเรียน ฯลฯ ซึ่งถูกตีตราและอยู่ในสถานะที่แตกต่างกัน โดยใช้แนวคิดเรื่องตัวตนใน การศึกษาถึงการสร้างตัวตนที่ประกอบไปด้วย ความปรารถนาแห่งตัวตนของนักเรียน อันเกิดขึ้นมาจาก กระบวนการของ การรู้จักตนเอง ผ่านมิติทางประวัติศาสตร์และการรู้จักตนเองผ่านมิติในการดูแลตนเอง สอง จริยธรรมแห่งตัวตนของนักเรียน และสาม สุนทรียเพื่อการดำรงอยู่ของนักเรียน เพื่อวิเคราะห์เผยให้เห็น เรื่องราวของกระบวนการกระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน อันเกิดมาจากการสั่งสม ประสบการณ์ของชีวิตที่นักเรียนได้ประสบตั้งแต่เริ่มจำความได้จนถึงปัจจุบัน ด้วยการเปิดเวทีให้นักเรียน

เล่าเรื่องที่อยู่ในส่วนลึกของความคิดและความเชื่อจากประสบการณ์ของตนเอง ที่สามารถให้ตัวบทสะท้อนถึงประสบการณ์ในเชิงประวัติศาสตร์ของชีวิตของตนเองออกมา

ในขณะเดียวกันก็มีการสนทนาผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย คือ ผู้บริหารและครู ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการก่อร่างสร้างประวัติศาสตร์ของนักเรียนด้วยเช่นกัน โดยผ่านวิธีการของการใช้อำนาจการควบคุมอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อให้การควบคุมนักเรียนนั้นเพื่อให้ดำเนินการไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยศึกษาจากแนวคิดในเรื่องของการจัดพื้นที่ของระเบียบวินัย เพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียนเมื่ออยู่ในโรงเรียน รวมทั้งใช้แนวคิดในเรื่องของการเฝ้ามองอย่างมีลำดับขั้น ซึ่งมีการตรวจสอบเพื่อสร้างฐานอำนาจในการควบคุม นอกจากนั้นยังมีการกำหนดคำตัดสินต่างๆ ขึ้นมาตามมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นในโรงเรียน เพื่อใช้ในการตีตราให้นักเรียนยอมจำนนต่อกฎวินัยข้อบังคับของโรงเรียน รวมทั้งกระบวนการในการฝึกปฏิบัติให้ร่างกายสยบยอมต่ออำนาจ โดยใช้แนวคิดการใช้ช่วงเวลาของการฝึกวินัยเพื่อประสิทธิภาพในการควบคุม ทำให้ร่างกายของนักเรียนสยบยอม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ว่าถูกกระบวนการในการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมภายในโรงเรียน บังคับให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่โรงเรียนหรือ ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการด้วยวิธีการต่างๆ อันส่งผลให้นักเรียนกลายเป็นบุคคลที่อ่อนน้อมง่าย ต่อกฎระเบียบข้อบังคับได้แตกต่างกันไปตามรากเหง้าประวัติศาสตร์ตัวตนของนักเรียน

มิติที่สอง วิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม ที่กระทำความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียนผ่านกฎเกณฑ์กติกาที่ถูกสร้างและบังคับใช้ในโรงเรียน เพื่อทำให้นักเรียนมีลักษณะเฉพาะเป็นหนึ่ง กลายมาเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะเดียวตามที่สังคมต้องการ โดยผู้เขียนวิเคราะห์จากเอกสาร ความรู้ และการสนทนา อันจะเป็นวิธีการที่ได้มาซึ่งเรื่องเล่า เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวตนของนักเรียนโดยแท้จริง โดยเรื่องราวจะถูกสร้างและตีความประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาของผู้ที่ถูกศึกษา โดยเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางสังคมกับตัวตนของนักเรียน ตัวตนของนักเรียนจึงเป็นศูนย์กลางของเรื่องเล่า ซึ่งจะเป็นเรื่องทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ตามแนวคิดเชิงทฤษฎีที่มีมุมมองในมิติที่หลากหลาย ให้ได้เรื่องราวที่ได้รับจากคำบอกเล่าของนักเรียนที่ผ่านทางการพูดคุยกับผู้วิจัย จะทำให้สามารถเข้าใจเรื่องเล่าที่เป็นประวัติและประสบการณ์ในชีวิตที่นักเรียนต้องการถ่ายทอดได้อย่างลึกซึ้ง และตรงตามที่นักเรียนต้องการนำเสนอออกมาให้เห็นได้ชัดเจน โดยใช้แนวคิดที่เผยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความรุนแรงผ่านพื้นที่ และระเบียบวินัยเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้แก่นักเรียน สร้างพื้นที่ทางกายภาพและการจัดวางพื้นที่

ของระเบียบวินัยให้รองรับต่ออำนาจที่เกิดขึ้น ผ่านกระบวนการของการจัดการโรงเรียนอย่างมีแบบแผน ด้วยการเฝ้ามองอย่างมีลำดับช่วงชั้น และเพื่อให้การใช้อำนาจกระทำความรุนแรงเป็นไปอย่างแยบยล จึงต้องมีกระบวนการในการตรวจสอบ เพื่อสร้างฐานอำนาจในการควบคุมให้นักเรียนสยบยอมต่อ คำตัดสินข้อบังคับของโรงเรียน ด้วยกระบวนการของการฝึกฝนให้ร่างกายเชื่อต่อระเบียบวินัยภายใต้ การใช้เวลาอย่างคุ้มค่า ผู้เขียนรับฟังคำบอกเล่าที่เป็นประสบการณ์ของชีวิตซึ่งดำรงอยู่ภายใต้การครอบงำ ของสังคม ถูกกำหนดและสร้างตัวตนของนักเรียน ให้อยู่ภายใต้กรอบกฎเกณฑ์กติกาตามที่สังคมต้องการ

ดังนั้นในการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้เขียนต้องคำนึงถึงมิติทางศีลธรรมและคุณงาม ความดีในการไม่ล่วงละเมิดก้าวล้ำเข้าไปในพื้นที่ที่ผู้เล่าไม่ต้องการกล่าวถึง ให้อิสระกับเจ้าของเรื่องที่จะ เป็นผู้คิด ประมวลเหตุการณ์/ประสบการณ์ที่ได้รับ โดยรับฟังสิ่งที่ผู้ให้ตัวบทต้องการบอกเล่าพร้อมทั้ง ลักษณะท่าทางการแสดงออกที่จะนำไปสู่ความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่ผู้ถ่ายทอดต้องการบอกเล่า โดยไม่ ละเลยถึงระดับน้ำเสียง ท่วงทำนอง การควบคุมการพูดและการแสดงออกทางอารมณ์ในระหว่างที่มี การถ่ายทอดประสบการณ์นั้นๆด้วย สำหรับจำนวนของผู้ที่ให้ตัวบทนั้น ผู้เขียนจะดูจากความเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ของตัวบทเป็นข้อมูลที่เพียงพอ เมื่ออ้างอิงกับทฤษฎีที่ผู้เขียนนำมาเป็น กรอบในการศึกษา ผู้เขียนให้ความสำคัญกับการรับรู้พฤติกรรมที่ไม่ใช่ภาษาพูด เพราะสามารถสะท้อนให้ เห็นถึงความเป็นเจ้าของในการสร้างสรรค์คำพูดของผู้เล่าได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการสนทนาเช่นนี้เป็น การสืบค้นถึง การเปลี่ยนแปลงอันเกิดมาจากกระบวนการในการขัดเกลาทางสังคม การติดต่อเพื่อให้ ได้เรื่องราวจึงไม่ใช่เป็นแค่การติดต่อ เพื่อการสนทนาเท่านั้นแต่เป็นการพบปะพูดคุยทำความรู้จัก ผู้เขียนจึง เข้าไปอยู่ร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนที่ศึกษาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้ได้เกิด ความใกล้ชิดสนิทสนมสร้างความไว้วางใจกับผู้เล่า ซึ่งบางครั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อาจจะไม่ ประสบความสำเร็จ ผู้เขียนจะต้องใช้ความสุภาพและปรับการรับรู้ให้ไวกับความรู้สึกของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการศึกษา รวมทั้งสังเกตลักษณะของการจัดพื้นที่ภายในโรงเรียนเพื่อ เชื้อต่อการให้การบังคับกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยเป็นไปได้อย่างเข้มงวด

ผู้เขียน ทำการวิเคราะห์ตัวบทด้วยการนำตัวบทที่ได้จากการศึกษาในมิติที่หนึ่ง เรื่องการก่อร่าง สร้างตัวตนของนักเรียนและในมิติที่สอง เรื่องของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมที่กระทำความรุนแรงต่อ ตัวตนของนักเรียน ในลักษณะที่ผู้เขียนเป็นผู้รวบรวมถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ให้ตัวบท เพื่อที่จะเข้าถึง

อัตลักษณ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมา พร้อมกับการทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ของตัวตนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันของผู้ที่ให้ตัวบท ภายใต้โครงสร้างของสังคมที่ตกอยู่ภายใต้วาทกรรมของการใช้ความรู้และอำนาจเป็นเครื่องมือในการกระทำความรุนแรงกับผู้คน

การเข้าสู่พื้นที่การรวบรวมประวัติชีวิตบุคคล

การศึกษาประวัติชีวิตบุคคลในงานวิจัยนี้ เป็นการแบ่งปันประสบการณ์อย่างเต็มใจจากความเข้าใจและรับรู้ในประสบการณ์ชีวิตของเด็ก ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมของโรงเรียนรัฐบาลประจำจังหวัด เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งรอบตัวในกาลและเทศะต่างๆ กัน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก คือ ครูบาอาจารย์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เขียนได้เข้าใจถึงความเป็นตัวตนที่เกิดขึ้นมาจากภายในตัวตนของเด็ก ทั้งจากครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมจนเกิดเป็นรอยประทับตกผลึก ดำรงอยู่จวบจนกลายเป็นลักษณะความงามเฉพาะของเด็กแต่ละคน ผู้เขียนจึงต้องพยายามทำความเข้าใจต่อขั้นตอนและปฏิบัติการของอำนาจ อันจะนำพาไปสู่วิธีการหลอมรวมตัวตนซึ่งเป็นปฏิบัติการทางสังคม เพื่อให้ได้เด็กที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์บางอย่าง การรวบรวมตัวบทในครั้งนี้ จึงต้องกระทำด้วยความเคารพซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันประสบการณ์ให้ทุกคน ทั้งนี้ต้องไม่ตัดสินและตีความไปในทางอันทำให้เกิดอคติซึ่งเป็นข้อขัดขวางต่อการรวบรวมเรื่องราวประวัติชีวิตของเด็ก เพื่อการวิเคราะห์ทำความเข้าใจถึงขั้นตอนและปฏิบัติการของอำนาจการปรับเปลี่ยนตัวตน ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันทางการศึกษาต่อไป

สถาบันทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการอำนาจการปรับเปลี่ยนตัวตน ที่พยายามเบียดขับ แทรกซึม และทดแทนด้วยอัตลักษณ์ทางสังคมที่โรงเรียนต้องการให้เด็กเป็นตามแบบอย่างมาตรฐานเพื่อรองรับความต้องการของผู้มีอำนาจเหนือกว่า ด้วยการส่งผ่านอำนาจการควบคุมไปยังส่วนย่อยของสังคมภายในโรงเรียนได้ ผู้ให้ตัวบทจึงมีคุณสมบัติที่สามารถจะแบ่งปันได้ในเรื่องของ การก่อร่างสร้างความเป็นตัวตนในหลากหลายลักษณะของความสามารถ ที่ถูกตีตราจากสังคมนอกระบบโดยเฉพาะโรงเรียน รวมทั้งการแบ่งปันประสบการณ์ในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ การให้รางวัล การต่อต้าน ขัดขึ้นต่อกฎระเบียบจนได้รับการลงโทษที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎระเบียบด้วย การใช้อำนาจของครูอาจารย์ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนเป็นไปอย่างแยบยล ดูเสมือนหนึ่งว่าเป็นเจตนารมณ์ที่ดี โดยพยายามสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมเบียดขับความเป็นตัวตนของเด็ก

โรงเรียนที่ผู้เขียนได้เข้าไปเยือน มีรั้วฉาบปูนทาสีขาวทึบด้านล่าง ส่วนด้านบนเป็นเหล็กโป่ง สีขาวกันมิดชิด หากเดินผ่านเข้าประตูด้านหน้าซึ่งเรียกว่า “ประตูใหญ่” เข้าไป ทางด้านซ้ายมือจะเป็นพื้นที่รักษาการณ์ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ห้องทำงาน และ 1 ห้องรับแขก เป็นบริเวณที่เด็กและผู้ที่ต้องการเข้าภายในบริเวณโรงเรียนจะต้องผ่าน สถานที่นี้ยังใช้เป็นพื้นที่ที่อาจารย์ใช้สำหรับสนทนาอบรมเด็กอีกด้วย มองเลยจากบริเวณนี้เข้าไปเป็นลานสนามกว้างสำหรับยืนเข้าแถวเคารพธงชาติ ถัดไปจะเป็นสนามบาสเก็ตบอลและโรงยิม และมีอาคารเรียนอยู่ต่อจากโรงยิม ในบริเวณนี้จะมีศาลาทรงไทยและม้าหินอ่อนให้เด็กๆ ได้นั่งพักผ่อนหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ เมื่อผ่านประตูทางเข้าด้านขวามือเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ที่บริเวณโดยรอบมีศาลาทรงไทยขนาดเล็กและม้าหินอ่อนตั้งเรียงรายรอบๆ อาณาบริเวณนั้นเพื่อให้เด็กๆ ได้มาพักผ่อนเมื่อยามว่าง สายลมเอื่อยๆ พัดพาเอากลิ่นของน้ำมาแตะจมูกบ้างเป็นครั้งคราว หากมองเลยไปทางขวาจะเป็นเรือนทรงไทยซึ่งถือเป็นสถานที่สำหรับจัดนิทรรศการไทย รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ชุมชนในละแวกนั้นนิยมขอเข้ามาใช้ประโยชน์ เลยไปจะเป็นหอประชุม ถ้าหากมองตรงไปเมื่อยามผ่านหน้าประตูทางเข้ามา จะเป็นห้องที่ยื่นออกมาจากอาคารเรียนยาวขวางประตูซึ่งใช้สำหรับประชาสัมพันธ์ที่มีอาจารย์ผลัดเวรกันเข้ามาทำหน้าที่รักษาการ หรือไว้คอยสอดส่องผู้คนที่เข้าออกได้อีกทางหนึ่ง เพราะหน้าห้องนี้จะเป็นถนนคอนกรีตยาวจรดขอบรั้วประตูอีก 2 ข้างของโรงเรียน แต่จะปิดและเปิดเป็นเวลา คือ เวลาที่ไม่ใช่เวลาเรียน ด้านหลังอาคารเรียนเป็นโรงอาหาร และมีตึกเรียนถัดไปอีกเป็นลำดับ โรงเรียนนี้จึงเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีตึกเรียนถึง 8 อาคารด้วยกัน พื้นที่ภายในบริเวณโรงเรียนจะถูกจัดให้มีต้นไม้ขนาดใหญ่ และพื้นที่สำหรับสวนหย่อมเพื่อลดความแข็งของคอนกรีตไว้พักสายตาเป็นส่วนๆ เพื่อความรื่นรมย์สำหรับผู้พบเห็น พื้นที่ของโรงเรียนนี้มีขนาดประมาณ 27 ไร่ มีจำนวนนักเรียนประมาณ 3600 คน ต่ออาจารย์ประมาณ 145 คน จัดได้ว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ที่อยู่ภายใต้การดูแลของเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดโครงสร้างทางด้านการศึกษาแบบใหม่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ

การเข้าไปสู่โรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นที่หลักเบื้องต้นสำหรับสืบค้นหาเด็กที่มีความเต็มใจในการแบ่งปันประสบการณ์ จึงต้องกระทำอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่สามารถจะแบ่งปันประวัติชีวิตได้อย่างเต็มใจและสะท้อนให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการของการปรับเปลี่ยนตัวตน และทดแทนเอกลักษณ์เฉพาะตนด้วยอัตลักษณ์ทางสังคมที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการได้ ในเบื้องต้นผู้เขียนจึงอาศัยความสัมพันธ์เฉพาะตนเข้าสู่พื้นที่ผ่านทางอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนนั้น เข้าไปทำความรู้จักพูดคุยถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งขอคำแนะนำเพื่อให้ดำเนินงานอย่างไม่ขัดต่อวัฒนธรรมและขั้นตอนปฏิบัติที่

ดำรงอยู่ในโรงเรียนเมื่อต้องเข้าไปพบปะพูดคุยกับเด็กๆ ซึ่งดูเหมือนหนึ่งว่าจะได้รับความร่วมมือด้วยดี หากแต่เรื่องการขอสนทนากับอาจารย์กลับเป็นเรื่องที่ดูว่าจะทำให้ท่านลำบากใจอยู่ไม่น้อย สิ่งที่ท่านรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ช่วยเหลือ คือ กรุณาแนะนำให้ผู้เขียนได้รู้จักกับหัวหน้าฝ่ายปกครองของโรงเรียนนั้น รวมทั้งให้คำแนะนำที่ควรจะทำอย่างไรเพื่อขอเข้าพบเด็กๆ ในโรงเรียนโดยเข้าไปพูดคุยกับอาจารย์ ในอีกห้องหนึ่งของฝ่ายปกครองซึ่งอยู่ติดกับรั้วทางเข้าประตูใหญ่ของโรงเรียน เป็นห้องกระจกที่สามารถจะเห็นทิวทัศน์รวมทั้งบุคคลเข้าออกภายในบริเวณโรงเรียนได้ดี ซึ่งก็ได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครอง/หน้าที่ของอาจารย์ในบางส่วน ก่อนจากไปในวันนั้นจึงเป็นการขออนุญาตเพื่อยื่นจดหมายและขออนุญาตทำความรู้จักกับเด็กเพื่อการสนทนาต่อไป

ผู้เขียนแวะเวียนไปหลายครั้งตามนัด เพื่อบอกกล่าวถึงขั้นตอนที่จะยื่นจดหมายให้ท่านผู้อำนวยการและด้วยความตั้งใจที่จะได้พูดคุยถึงการทำความรู้จักกับเด็กในเบื้องต้น ที่ทางหัวหน้าฝ่ายปกครองได้ให้คำแนะนำไว้ แต่ด้วยภารกิจมากล้นในงานการปกครองที่อยู่ในความรับผิดชอบจึงทำให้คลาดกันหลายครา ที่สุดผู้เขียนจึงไปโดยมิได้นัดล่วงหน้าแต่ไปรอพบ และแจ้งให้ท่านทราบถึงการยื่นจดหมายให้กับผู้อำนวยการของโรงเรียน เพื่อรอพบผู้อำนวยการภายในวันนั้น ซึ่งก็ได้รับความเอาใจใส่จากอาจารย์ที่พบเห็นเข้ามาพูดคุยถามไถ่ถึงการมาในครั้งนี้ และเมื่อแจ้งความจำนงแล้ว ทุกท่านก็พยายามที่จะเข้าติดต่อกับผู้อำนวยการซึ่งกำลังยืนตรวจดูความเรียบร้อย รวมทั้งพูดคุยทักทายกับเด็กในบริเวณนั้น พร้อมกับหันมามองผู้เขียนเป็นเชิงรับรู้ถึงการดำรงอยู่ ที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปจนดูเหมือนหนึ่งภารกิจของท่านจะไม่เสร็จสิ้นลงในวันนี้ ผู้เขียนจึงตัดสินใจรอจังหวะและเข้าไปพบด้วยความประหม่า เพื่อแนะนำตนเอง รวมทั้งพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องและการขอเข้าสนทนากับเด็ก สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ท่านสอบถามถึงจำนวนพื้นที่ที่เก็บข้อมูล จำนวนของกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะและการนิยามกลุ่มประชากร วิธีการเก็บข้อมูล ฯลฯ พร้อมกับแสดงความเป็นห่วงถึงเวลาของเด็กที่จะถูกเบียดบังไปจากการเรียน หากต้องเสียเวลาไปกับการจัดกลุ่มเพื่อให้ข้อมูล รวมทั้งเวลาของครูบาอาจารย์ที่จะต้องเสียไปกับการจัดกลุ่มเป้าหมายให้เป็นไปตามที่ผู้เขียนวางแผนสำหรับงานวิจัยนี้ สำหรับผู้เขียนแล้วเป็นการยากกว่าที่จะอธิบายถึงรูปแบบการเก็บข้อมูลที่อาจจะมีความแตกต่างจากที่ท่านเข้าใจ และมีพื้นฐานอยู่บนความเคารพต่อเวลา ความสะดวก และความเต็มใจของผู้ให้ข้อมูล การมาในครั้งนี้จึงสิ้นสุดลงด้วยการยื่นจดหมายเพื่อให้ท่านเปิดโอกาสให้เข้ามาในพื้นที่ของโรงเรียนได้

นับเป็นการยากมากที่ผู้เขียนเข้าไปทำความรู้จักกับเด็กโดยไม่รู้จักกันมาก่อน แล้วหวังว่าจะได้ตัวบทที่เป็นเรื่องราวชีวิตของพวกเขาในหลายแง่มุมทั้งเรื่องที่ประทับใจ ดีใจ คำชม ความเสียใจ การได้รับการตำหนิ ความรักและอีกหลากหลายความรู้สึกที่ค่อนข้างจะเป็นเรื่องส่วนตัว ผู้เขียนจึงพยายามติดต่อผ่านทางผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งผู้เขียนได้รู้จักจากท่านผู้ที่เป็นที่น่าเชื่อถือของครอบครัวนั้น และนี่คือจุดเริ่มต้นที่ผู้เขียนเริ่มเข้าไปพบพูดคุยและทำความรู้จักกับเด็กๆ ได้เป็นจำนวนมากขึ้นจากการแนะนำในครั้งนั้น ด้วยการยืนยันถึงความลับในเรื่องที่ผู้เขียนเข้าไปรับรู้ว่าจะไม่มีการเปิดเผยในอันที่จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ได้รับความร่วมมือจากเด็กๆ เป็นอย่างดี และด้วยคุณสมบัติของเด็กที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องของการเรียน การทำกิจกรรม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและอาจารย์ในโรงเรียน เด็กในกลุ่มแรกๆ ที่ผู้เขียนได้มีโอกาสพูดคุยจึงมีความมั่นใจในการถ่ายทอดเรื่องราวอย่างเป็นธรรมชาติ และยินดีมากที่มีผู้คนสนใจเรื่องราวชีวิตของตนเอง

การนัดหมายเป็นการนัดเวลาในช่วงที่เด็กๆ ว่างจากการงานของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นระหว่างวันเรียนที่มีเวลาว่าง หลังเลิกเรียน หรือเมื่อว่างจากกิจการงานที่ต้องช่วยเหลือครอบครัวหรืออาจจะหาคนมาทดแทนได้ และบางครั้งเด็กๆ ก็ต้องเสียสละเวลาสำหรับการอ่านหนังสือมาพบกับผู้เขียน สถานที่ที่ใช้พบจึงเป็นที่โรงเรียนและที่บ้านแล้วแต่ความสะดวกของเด็กๆ ในการพบแต่ละครั้งผู้เขียนรับรู้ได้ถึงความรู้สึกตื่นเต้นระคนกับความแปลกใจที่มีคนสนใจเรื่องราวของพวกเขา ในแบบที่เขาสามารถที่จะเลือกเล่าหรือไม่เล่าอะไรก็ได้โดยไม่มีการบังคับ และตัดสินใจคุณค่าความหมายของภาพชีวิตที่เด็กต้องการถ่ายทอดด้วยคำบอกเล่าในเหตุการณ์ที่ประสบ เรื่องราวต่างๆ จึงกลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่งโดยผ่านการทบทวนประสบการณ์และการให้ความหมายของเด็กที่แสดงออกมาในระหว่างที่มีการสนทนาต่อกัน รอยขึ้นของน้ำในดวงตาเมื่อเล่าเรื่องที่สะเทือนใจ แววตาแห่งความพิศมัยบอกถึงเรื่องราวของความฝันและความภูมิใจ น้ำเสียงที่ปะปนคละเคล้าไปอย่างหลากหลายอารมณ์ขณะที่เล่าเรื่องแต่ละเรื่อง ขณะที่แสดงท่าทางและลักษณะของ การใช้ภาษาที่บอกเล่าได้ถึงความไม่มั่นใจหรือความไม่มั่นคงแห่งจิตใจ เมื่อต้องเผชิญอยู่ในบางเหตุการณ์ หรือความภาคภูมิใจเมื่อกระทำกิจใดสำเร็จ การถ่ายทอดถูกบันทึกด้วยเทป การจดบันทึก การรับฟังและการพูดคุย ทำความเข้าใจต่อกันถึงเรื่องราวชีวิตที่ผ่านมาด้วยความเคารพต่อกัน

เรื่องราวของเด็กๆ เป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าติดตาม หากแต่ข้อจำกัดของกลุ่มที่เข้าไปคุยด้วย จึงทำให้เรื่องราวที่ได้ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ในครั้งนี้ ผู้เขียนจึงหาหนทางให้ได้เด็กในอีกรูปแบบหนึ่งของการถูกตีตราทางสังคม โดยเข้าไปทำความรู้จักผ่านคำแนะนำของเพื่อนรักของอาจารย์ที่อยู่ใน

โรงเรียนแห่งนั้นและก็ได้ได้รับความร่วมมือด้วยดี จากทั้งอาจารย์ปกครอง อาจารย์แนะแนว อาจารย์ผู้สอน ซึ่งอาจารย์แต่ละท่านก็เข้ามาทำความรู้จักพูดคุยเมื่อนำ/ส่งเด็กให้มาหาผู้เขียน จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้เขียนก็ได้เข้าพบกับเด็กและอาจารย์ในอีกลักษณะหนึ่ง ผู้เขียนรู้สึกถึงข้อจำกัดของการนัดพบและทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของเด็กกลุ่มนี้มากกว่า ด้วยลักษณะของความไว้วางใจรวมทั้งเวลาที่ค่อนข้างจะจำกัดในการพูดคุยแต่ละครั้ง เนื่องจากเด็กจะต้องบอกเวลาที่ค่อนข้างแน่นอนกับผู้ปกครอง รวมทั้งในบางกรณีก็จะมีผู้ปกครองมารับ-ส่งในเบื้องต้น หรือในบางกรณีผู้เขียนจะรับ-ส่งเด็กด้วยตัวเองเพื่อให้ผู้ปกครองได้ไว้วางใจหากผู้เขียนจะต้องขอนัดสัมภาษณ์อีกในครั้งต่อไป รวมทั้งการตรวจสอบของผู้ปกครองถึงคุณสมบัติของผู้ที่มาพูดคุยกับเด็กไปกับอาจารย์ที่ดูแลเด็กอยู่ และเป็นผู้ที่แนะนำเด็กให้มาพบกับผู้เขียน

ผู้เขียนได้เรียนรู้จักชีวิตของเด็กๆ มากขึ้น รับรู้ถึงความคับข้องใจในเรื่องราวที่ไม่ได้รับความเข้าใจจากผู้ใหญ่มากขึ้น หลังจากที่ได้พบกันครั้งแรกก็เป็นเวลาที่ใกล้ถึงฤดูกาลของการทดสอบเก็บคะแนนและจะได้พบกันอีกครั้งหลังจากสอบเสร็จ ผู้เขียนก็ได้รับโทรศัพท์เพื่อขอความช่วยเหลือจากเด็กคนหนึ่งให้ขออนุญาตพ่อแม่เพื่อออกไปสะสมงานที่จะส่งให้อาจารย์ให้ทันก่อนสอบในครั้งนี้ โดยให้ผู้เขียนยืนยันกับผู้ปกครองว่าเขาจะต้องออกมาพบกับผู้เขียน เป็นความอดอัดใจของผู้เขียนที่จะต้องรับผิดชอบชีวิตของน้องคนหนึ่งและผู้เขียนรู้จักเพียงแค่วะยะเวลาไม่นานนัก หากแต่ถ้าผู้เขียนไม่ช่วยก็เป็นอันปิดฉากการเข้าถึงเด็กกลุ่มนี้ได้ ในอีกนัยหนึ่งผู้เขียนรู้สึกถึงความไว้วางใจว่าผู้เขียนจะพอนำเขาให้ออกมาจากบ้านได้และหากผู้เขียนไม่ช่วย เขาก็พร้อมจะออกมาจากบ้านอยู่แล้ว ซึ่งอาจจะนำพาความเลวร้ายของความไม่เข้าใจในครอบครัวบานปลายออกไป ผู้เขียนจึงตัดสินใจคุยกับผู้ปกครองถึงความจริงที่เกิดขึ้นพร้อมให้ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจต่อการออกมาของบุตรสาวในครั้งนี้ ซึ่งผู้ปกครองก็พร้อมที่จะให้โอกาสลูกเขาอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อเวลาผ่านไป ผู้เขียนก็ได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่เพื่อที่จะทำความรู้จักและพูดคุยในเรื่องที่ผู้เขียนอยากรู้และเด็ก ๆ เต็มใจที่จะบอกกล่าว บรรยากาศของการถ่ายทอดประสบการณ์จะเป็นบริเวณที่สำหรับผ่อนคลายอารมณ์ข้างสระน้ำภายในโรงเรียน ซึ่งการนัดในครั้งนี้ผู้เขียนพูดคุยกับเด็กๆ ได้ ในขณะที่เพื่อนๆ ของเด็ก ก็จะมาคอยหรือเดินเข้ามาสังเกตการณ์และหยอกล้อเป็นระยะ หากแต่เมื่อได้รับความไว้วางใจจากเด็กๆ แล้ว ก็เป็นการไม่ยากนักที่จะพูดคุยถึงสิ่งที่พวกเขาารู้สึกทั้งดีใจ ภูมิใจ คับข้องใจ และเสียใจ ซึ่งเขาจะถ่ายทอดออกมาได้อย่างที่สามารถสัมผัสถึงอารมณ์ที่เสมือนหนึ่งเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ

การสัมผัสชีวิตในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การเข้าไปสังเกตการณ์ในโรงเรียน ซึ่งเป็นช่วงเช้า กลางวัน และช่วงเย็นในระหว่างวันเรียน และในวันหยุดหลังจากที่การทดสอบผ่านพ้นไป รวมทั้งจากการบอกเล่าของอาจารย์ในโรงเรียนเพื่อให้ตระหนักถึงการส่งผ่านการควบคุมของอำนาจในโรงเรียน ผู้เขียนได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ด้วยดีในตอนหลัง ซึ่งประกอบไปด้วยอาจารย์หัวหน้าในแต่ละฝ่าย อาจารย์ฝ่ายปกครอง อาจารย์แนะแนว อาจารย์ผู้สอน ในการนี้ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนที่มีความเข้าใจต่อเรื่องที่คุณเขียนต้องการทำการศึกษา เป็นผู้ที่มีความชำนาญการและพร้อมที่จะเข้าใจต่อการเข้าไปสัมผัสกับเรื่องราวชีวิตของเด็ก ในแง่มุมที่เป็นการเปิดพื้นที่ตัวตนของเด็กที่มีลักษณะที่แตกต่างไปจากการรับรู้ของสังคมในครั้งนี้อย่างยิ่ง โดยใช้นโยบายการสนทนาที่ได้รับการปรับปรุงจากการนำไปทดลองใช้ในเบื้องต้นแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายต่อการสร้างความเข้าใจในตัวเด็กๆ ในผู้ให้เรื่องราวชีวิตนี้จะได้รับการถูกตีตราจากสังคมในรูปแบบที่หลากหลายทั้งเด็กที่เรียนเก่ง/ไม่เก่ง ดี/เกเร เก่งกีฬา เก่งกิจกรรม เก่งดนตรี หรือมีความสามารถพิเศษต่างๆ และอาจารย์ที่ทำหน้าที่ต่างกันไปในโรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ตัวบทจำนวน 34 คน แบ่งเป็นนักเรียนจำนวน 25 คน และอาจารย์จำนวน 9 คน

นักเรียนผู้ให้ตัวบท	ชั้น	แผนการเรียน
1. โบว์	ม. 1	
2. แจ้	ม. 1	
3. ปุ่น	ม. 2	วิทยาศาสตร์
4. แนน	ม. 2	วิทยาศาสตร์
5. บัว	ม. 2	คอมพิวเตอร์
6. นุ่น	ม. 2	ธุรกิจ
7. เปิ้ล	ม.2	ธุรกิจ
8. น้ำ	ม.2	ธุรกิจ
9. บิว	ม.3	วิทยาศาสตร์
10. พิมพ์	ม.3	ศิลป์คำนวณ
11. อ้อม	ม.4	วิทยาศาสตร์
12. อีฟ	ม.4	วิทยาศาสตร์
13. แอน	ม.5	ศิลป์ภาษา

นักเรียนผู้ให้ตัวบท	ชั้น	แผนการเรียนรู้
14. เบนซ์	ม.5	ศิลปะภาษา
15. เก้	ม.5	ศิลปะภาษา
16. วิ	ม.5	ศิลปะคำนวณ
17. เค้ก	ม.5	ศิลปะคำนวณ
18. กุล	ม.5	ศิลปะคำนวณ
19. พี่	ม.5	ศิลปะคำนวณ
20. กิฟ	ม.5	ศิลปะคำนวณ
21. ธง	ม.5	ศิลปะคำนวณ
22. ฝน	ม.5	ศิลปะคำนวณ
23. ปิ่น	ม.5	วิทยาศาสตร์
24. ส้ม	ม.6	วิทยาศาสตร์
25. แอ้ม	ม.6	ศิลปะภาษา
26. อ.ดา		แนะแนว
27. อ.ชาน		รองฝ่ายปกครอง
28. อ.นัส		หัวหน้าฝ่ายปกครอง
29. อ.ชัย		อดีตหัวหน้าปกครอง
30. อ.รัตน์		ประชาสัมพันธ์
31. อ.ศิริ		ครูผู้สอน
32. อ.นัย		หัวหน้าปกครองม.1
33. อ.นัย		หัวหน้าปกครองม.4
34. อ.นุช		หัวหน้าปกครองม.2 และอดีตหัวหน้าปกครองม. 3

การวิเคราะห์ตัวบท

การวิเคราะห์วาทกรรมหรือการวิเคราะห์ตัวบท อันหมายถึงอะไรก็ตามที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) หรือการกระทำที่บ่งบอกถึงเรื่องราวหรือถ้อยแถลงซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของเด็กไม่ว่าจะเป็น คำสนทนากับผู้ให้ตัวบท คือ ผู้เรียน ครู เอกสาร กฎ ระเบียบ และวินัยของโรงเรียน รวมถึงเอกสารทางราชการที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้มาตรฐานในการควบคุมโรงเรียนและผู้เรียน การเลือกตัวบท (Texts) เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงความแยบยลของการใช้ความรุนแรงด้วยการกดทับ/ปิดกั้นตัวตนของเด็ก โดยแทนที่ด้วยอัตลักษณ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นในโรงเรียน ที่กระทำผ่านมาตรฐาน กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย โดยการสร้างคุณลักษณะบางอย่างที่พึงประสงค์ไปที่ตัวเด็ก ที่มีได้คำนึงถึงคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างของเด็กแต่ละคน เป็นประวัติศาสตร์แห่งตนที่ได้รับการเรียนรู้สร้างสมมาเป็นเวลานาน แต่ผู้มีอำนาจกลับใช้หน้าที่เพื่อส่งผ่านการควบคุมไปที่ตัวเด็ก โดยละเอียดและเพิกเฉยต่อความเป็นคนที่มีหลายรูปลักษณะนั้น วิเคราะห์ตัวบทจากการเก็บรวบรวมเรื่องราวของเด็กในขณะที่มีการสนทนา ทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตร่วมกัน รวมถึงการสังเกตปฏิกิริยาต่อคำบอกเล่า ทั้งนี้มีการบันทึกเทปคำสนทนาและการจดบันทึก นำเรื่องราวที่ได้จากการสนทนา มาวิเคราะห์ตีความตามตัวบทที่ได้ เพื่อเผยให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความแยบยลของการส่งผ่านอำนาจการควบคุมในระบบการศึกษาที่ก่อเกิดในโรงเรียน

บทที่ 4

พื้นที่การก่อรูปที่หลากหลายของตัวตน

กระบวนการก่อรูปตัวตนกำเนิดจากการเรียนรู้ ในยามที่เข้าไปเกี่ยวพันกับหลากหลายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนานภายในแต่ละช่วงเวลา ที่ชีวิตขึ้นที่ละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานาน จนเป็นการยากที่จะระลึกได้ถึงการเริ่มต้นของคุณลักษณะความเป็นตัวตนและสภาพการดำรงชีวิตในเช่นที่เป็นอยู่นี้ของตัวตนว่าก่อรูปขึ้นเมื่อใดและที่ใด จากครอบครัวที่ตนเองใช้ชีวิตอยู่หรือจากสังคมรอบตัวที่ตนเองได้เข้าไปประสบพบเจอ การรับรู้ต่อเหตุการณ์ต่างๆ เป็นเสมือนหนึ่งบรรจุก้นที่ความทรงจำที่รอวันเผยแสดงตัวตนไปสู่การให้ความหมาย เมื่อต้องเผชิญกับเรื่องราวต่างๆ ของชีวิต เด็กเรียนรู้ที่จะเลือกประทับตราคุณลักษณะแห่งตน ขณะเดียวกันก็ถูกเลือกประทับตราที่ตนเองยอม/ไม่ยอมรับที่จะเป็น ตามค่านิยมใดนียมหนึ่งของสังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของตนด้วยเช่นกัน ความเป็นตัวตนที่สะสมมาแต่เดิมกับการถูกล่อหลอมจากกฎเกณฑ์ปฏิบัติ เมื่อเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับสังคมกลายเป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตนฝังรากลึกในสำนึกจนยากจะเปลี่ยนแปลง การทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนหนึ่งมรรควิธีที่นำไปสู่การเรียนรู้จักตนเองให้มากขึ้น

การก่อรูปสำนึกแห่งตน

รอยประทับความเป็นตัวตนตนเกิดจากการเรียนรู้ในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางประวัติศาสตร์ในวัยเด็กแรกเริ่ม การเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตภายในครอบครัว ข้อกำหนดของสังคมและโรงเรียนที่ต้องการให้เด็กเป็นเช่นนั้น ซึ่งได้ถูกล่อหลอมรวมตกตะกอนอยู่ในผลึกของความคิดและถูกจารึกไว้ในความทรงจำของบุคคล กลายเป็นคุณสมบัติต่างๆ ที่มีรูปแบบเฉพาะของแต่ละบุคคล เพื่อรอวันเวลาและโอกาสในการเผยแสดงตัวตนออกมาท่ามกลางกฎกติกามากมายที่ดำรงอยู่ หากแต่การจารึกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งหนึ่ง อาจกลายเป็นความทรงจำที่ค่อยๆ เลือนไปตามกาลเวลาเมื่อถูกทดแทนด้วยประสบการณ์ที่ตราตรึงในหัวใจมากกว่า ความทรงจำที่เกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนการบันทึกความคิด/ทัศนคติเพื่อการก่อรูปของความเป็นตนเอง โดยมีได้คำนึงถึงว่าเป็นประสบการณ์ดีที่ควรจดจำหรือเป็นประสบการณ์ที่ผิดพลาดและส่งผลในทางลบต่อตัวเองจนไม่น่าระลึกถึงก็ตาม หากว่าเมื่อ

ประสบการณ์ใดถูกตราตรึงในหัวใจของเด็กๆ แล้ว จะส่งผลต่อทัศนคติตลอดจนอนาคตและสำนึกต่อการดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างยากที่จะเปลี่ยนแปลง

ประวัติศาสตร์การก่อร่างตน

การก่อรูปของตัวตนจะเริ่มถูกขัดเกลาร้อยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบของการสร้างจิตสำนึกนี้จะถูกปลูกฝังจนหยั่งรากลึกกลายเป็นพื้นฐานของความคิดในการดำรงชีวิต ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้วิถีของชีวิตที่เกิดขึ้นภายในบ้าน ซึ่งแต่ละครอบครัวมีประวัติศาสตร์การดำรงชีวิตของแต่ละบ้านดำเนินไปแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากที่ผู้ใหญ่เองก็ได้สั่งสมความเชื่อ ประสบการณ์แวดล้อม และบุคคลที่ตนเองได้ประสบเกิดเป็นการเรียนรู้เอาไว้อย่างยาวนาน บทบาทที่มนุษย์แต่ละคนต้องดำเนินไปจะถูกตีตราหรือคาดหวังจากสังคมในระดับที่ต่างกันขึ้นอยู่กับกาลและเทศะ หากแต่เมื่อมีชีวิตก่อกำเนิดขึ้นภายในบ้านแล้ว หน้าที่ที่มนุษย์ทุกผู้ทุกนามต้องกระทำคือ การถ่ายทอดความเป็นตัวตนให้กับลูกหลานเป็นเกราะกำบังการใช้ชีวิตในสังคมในหลากหลายรูปแบบ ตามแต่ประสบการณ์เดิมของแต่ละคนที่ต่างกันไป เด็กเรียนรู้รูปแบบของการดำรงอยู่ของชีวิตตามการรับรู้ในความรู้ที่ได้จากความคาดหวังของสังคม

ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดจากการสัมผัสประสบการณ์จากที่บ้าน มีหลายหลายรูปแบบทั้งแบบที่ “ไม่ยอมคน” เนื่องมาจากเหตุการณ์ที่พบบนที่บ้าน

หนูอยู่กับยายมาตั้งแต่เด็ก แล้วเรียกดายว่า “แม่” กับแม่ไม่สนิทกันเลยแค่พูด หนูผูกพันกับยาย แม้จะไม่สนิทกัน ยายทำงานไม่ค่อยมีเวลา หนูก็มาเรียน พอตอนเย็นยายของไม่ค่อยมานั่งคุยกัน เรียกว่าเป็นครอบครัวที่ไม่อบอุ่นก็ได้ละ แต่หนูไม่เคยคิดเลยว่าบ้านเรามีปัญหา ต้องไปติดยา ไม่เคยคิดอย่างนั้นเลย หนูเป็นเหมือนเด็กมีปัญหาแต่ไม่เคยคิดน้อยใจใคร เราจะทำอะไรอยู่ที่ตัวเรา อย่างเขบอกว่เด็กติดยาอยู่ที่พ่อแม่ ครอบครัวไม่อบอุ่น หนูว่าไม่จริง ถึงครอบครัวไม่อบอุ่นก็ไม่จำเป็นต้องติดยา หนูว่ามันไม่เกี่ยว...สิ่งที่หนูไม่เหมือนยาย หนูไม่ค่อยเข้มแข็ง ยายขยันหนูก็เกียจ หนูไม่ค่อยทำ ยายบอกหนูก็เกียจ นิสัยคล้ายๆ กัน ขึ้นันเสียงดัง เขาจะแบบชาวบ้าน เป็นคนไม่ยอมใคร หนูก็ไม่ยอมเหมือนกัน

เมื่อคุณลักษณะ “ไม่ยอมคน” ไปปรากฏอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เป็นจริงของชีวิต การต่อสู้ชีวิตอย่างยากลำบาก ต้องช่วยกิจการงานของบ้านเพื่อความอยู่รอด ลักษณะเช่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่ดี หากแต่เมื่อคุณลักษณะเช่นนี้ปรากฏอยู่ในอีกสภาวะแวดล้อมหนึ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนที่มีกฎกติกาอย่างชัดเจน การไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนแล้วต่อต้านขัดขืนในรูปลักษณะ

ของความแข็งแกร่งตามลักษณะของตัวตนจากที่บ้านจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีไปในทันที เข้าข่ายการถูกตราประทับว่าเป็น “เด็กไม่ดี” “เด็กเก” ที่ต้องทำการขจัดออกไปให้พ้นจากพื้นที่ของโรงเรียนเพราะต่อต้านกฎ อันหมายถึงการไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่

ในอีกรูปลักษณะหนึ่งของชีวิตที่เด็กถูกกำหนดหน้าที่ให้ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ ผูกพันให้เด็กชินต่อกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้น แม้จะมีการต่อรองที่จะไม่ทำตามกฎเกณฑ์นั้นได้แต่ก็เป็นยากเกินกว่าที่จะปรับตัวเข้าสู่กฎระเบียบของสังคม ด้วยความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝังว่าหากปฏิบัติตามกฎกติกาที่ถูกคาดหวังจากสังคม มีความเป็นไปได้ง่ายกว่าในการได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ ภายในโรงเรียน อันจะนำพาให้ชีวิตดีกว่าที่เป็นอยู่ ตามตัวอย่างชีวิตของเด็กที่เด็กเล่าว่า

ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของหนูเริ่มจากการขายข้าวต้มปลาอย่างหนึ่งเลย จากที่เคยสะดวกสบายเหมือนเป็นคุณหนูไม่เคยทำอะไรเลย แม่ทำให้ ตอนนี้อย่างนี้ต้องทำเองหมด ตอนที่ยังไม่ขายข้าวต้มปลาเป็นคุณหนู ชักผ้าได้แต่ไม่ค่อยเป็น ล้างจานก็ได้แต่ไม่ค่อยทำ ถุงเท้าก็ไม่ค่อยได้ซัก พอกลับมาบ้านทำการบ้านกินข้าว อาบน้ำ ดูหนัง นอน สบายมากเลย หนูคิด เสียเวลา ตอนนั้นสบายถ้าตั้งใจเรียนกว่านี้ ตอนนี้อาจจะเรียนได้ดีกว่านี้ ตอนนี้ไม่ค่อยมีเวลาเลยแล้ว ตอนนี้ใส่เสื้อมีตัวอักษรก็เสีย ตอนนี้อย่ามีเงินซื้อ ถ้าพูดถึงความไม่สบายไม่ดี แต่มันก็ทำให้รู้หลายอย่างมากขึ้น ทำให้รู้สึกตัว ใช้เงินประหยัดขึ้น หนูจะเก็บเงินเก่งมาก “บ้านก็จะไม่มีอยู่แล้ว” หนูคิดเอง ได้ยินพ่อกับแม่คุยกัน.. เมื่อก่อนตั้งแต่อนุบาลเรียนได้เกรด 4 ตลอด มาตอนนี้ตกต่ำเพราะขายข้าวต้มปลา พ่อกับแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่แบบเข้มงวดมากกว่านี้.... พอหนูต้องมาทำอะไรอย่างนี้ก็ไม่ค่อยอยากอ่านหนังสือเลย เหนื่อยไม่ไหวแล้ว แล้วก็คิดว่าไม่ค่อยพยายามเท่าไร แบบว่าทำได้ขนาดนั้นก็เหมือนกับว่าตัวเองมีภาระต้องทำแต่คนอื่นไม่ต้อง เรื่องกฎระเบียบของโรงเรียนพอจะคอยดูแลตลอดไม่ให้ผิด ขนาดที่สาวขอยอมมา เขาอยากสวย แต่พ่อไม่ยอม ซึ่งมันก็เกี่ยวกับการลงทุนด้วย ถ้าทำผิดระเบียบก็ไม่ได้รับ อย่างหนึ่งเลยจะไม่คบกับคนที่ทำผิดระเบียบ กลัวถูกเพ่งเล็ง ความจริงก็ไม่สมควรจะเรียนเก่งด้วยตั้งแต่เล็กแล้วไม่ค่อยมีดังค์

หากลักษณะของการเลี้ยงดูในครอบครัวเป็นการดำรงชีวิตด้วยการใช้เหตุผล เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ในสังคมก็มักจะต้องการเหตุผลต่อสิ่งที่ตัวเองทำได้หรือไม่ได้ ซึ่งการแสดงออกลักษณะเช่นนี้อาจจะทำได้ด้วยลักษณะของความแข็งแกร่งหรืออาจจะกระทำด้วยความอ่อนน้อม ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ผู้ใหญ่ในบ้านปลูกฝังไว้ รวมทั้งความสามารถในการต่อรองที่เด็กเรียนรู้จากสภาวะรอบตัวและมักจะทราบถึงข้อจำกัดของการต่อรองได้ เมื่อต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมกว้าง

แม่เล่าให้ฟังว่า แม่ต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว แม่เป็นพี่สาวตนโตดูแลน้อง 6 คน แม่เลือกเกิดไม่ได้ ขณะที่พ่อก็ต้องรับผิดชอบครอบครัวสละหน้าที่การทำงานส่วนตัวกลับมาอยู่กับลูก... สิ่งที่เราเรียนรู้จากครอบครัวก็คือความเป็นลูกผู้ชาย ความอดทน แล้วบางครั้งครอบครัวสอนอะไรหลายๆ อย่าง ทุกคนจะเรียนรู้อะไรทุกอย่าง ก็คือ ความรู้ของเรา ประสบการณ์จากการถูกกดดัน จากที่พ่อแม่ ดู ก็เป็นเรื่องที่สอนเราได้ การได้คลุกคลีกับสังคมที่แตกต่าง การได้เห็นบ่อยๆ... พ่อจะคุยกับผมตอนที่ยังไม่นอนหลับ บางทีก็เข้ามาตอนที่ผมอ่านหนังสืออยู่ เป็นรายละเอียดว่าวันนี้เจอปัญหาอะไรแล้วแก้ไขอย่างไร ผมไม่ค่อยสนิทกับทั้ง 2 คน ในบางเรื่องเราไม่ต้องการให้แกรู้ เพราะว่า ความเป็นพ่อแม่เขาจะทำลายความเชื่อมั่นของเราในบางเรื่องจนบางทีเราเลี้ยงที่จะไม่พูดดีว่า เพราะเรารู้ว่าพ่อแม่เราคือคนอย่างไร มีอะไรเถียงกันไม่ลงหรอก รู้ว่าเถียงกันแล้วไม่ดีก็เลยไม่พูด... บางคนกลัวสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง อยากจะทำในสิ่งที่ตัวเองชอบแต่ถ้าถามผมว่า ในสังคม/ในชีวิตจริงเราไม่สามารถสร้างโลกของเราได้ เราต้องดำเนินตามกระแสของสังคม และกระแสที่ดีสำหรับตัวเรา เพราะฉะนั้นเราจะเป็นตัวของตัวเองไม่ได้เลย เราต้องทำอย่างนั้นอย่างนั้น และในเมื่อสังคมมันกำหนดกฎมาให้เราทำอย่างนั้น เราก็ต้องเป็นไปตามกระแสของสังคม... เราจะไม่ทำในสิ่งที่คิดว่าทำไปก็ไม่เกิดอะไร เราเห็นว่าไม่มีประโยชน์อะไร... การอยู่ในสังคมเราไม่จำเป็นต้องทำทุกอย่างที่เป็นเรา คือว่า ถ้าเราต้องทำอย่างนี้เพื่ออยู่ เราถึงจะยืนหยัดได้ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะกลืนเรา... สิ่งที่ถูกกลืนที่สุดคือ การสูญเสียความเป็นตัวเอง

การปลูกฝังเลี้ยงดูเด็กที่ไม่มีทั้งกฎเกณฑ์และเหตุผลที่ดีสำหรับการดำรงอยู่ในสังคม นอกจากการทำตามกระแสของความคาดหวังที่ถาโถมเข้ามาจากทุกส่วนของสังคม ซึ่งไม่มีความพอดีแห่งชีวิตแล้ว ก็เป็นไปได้ว่าความนึกคิดกับการกระทำของเด็ก จะถูกแสดงออกแตกต่างกันเพื่อการดำรงความเป็นตัวตนของตนเองไว้

หนูเป็นคนใจร้อน คือเหมือนพ่อ เวลาทำอะไรคือ แบบไม่สนใจแล้ว ทำได้ทำเลย แต่แม่เขาเจียบๆ เป็นคนใจเย็น หนูเหมือนไม่ค่อยถูกกับพ่อ พ่อชอบหาเรื่อง เขาจะรักพี่อีกคนมากกว่า คือ เคยเรียนได้ 3.1 แล้วตกมา 2.7 พ่อเลยว่าถ้าเทอมนี้ต่ำกว่านี้จะตีประจาน พ่อชอบหาเรื่อง ดุรอยที่ทำซี ทะเลาะกับน้องเรียน เขาหาว่า เกเรียน เอาแต่เที่ยว แต่ก่อนก็ไม่เที่ยว พ่อพูดมากก็ประชดค่ะ จริง ๆ ไม่ค่อยชอบเที่ยวชอบอยู่บ้าน พ่อเขาชอบดี... มีพี่น้องอยู่ 3 คน พ่อชอบดุถูกว่าจะเรียนไม่จบ ก็เลยต้องทำให้จบให้ได้ ตอนแรกคิดว่าจะเรียนไม่จบจริงๆ แต่แม่บอกว่า “ไม่ต้องสนใจ ทำไม่ต้องไปเชื่อเขาอนาคตของเรา” ก็เลยตั้งใจเรียน ส่งงาน... ทุกคนคาดหวังเยอะ คิดว่าพ่อเขาแก่ หนูคงต้องเลี้ยงพี่เลี้ยงน้อง ไข่เลี้ยงก็เลี้ยง แต่เขาไม่ปล่อยเลย จะไปไหนก็ไม่ให้ไป แค่ออกไปซื้อของทำงาน ตรงใกล้ๆ เขาก็บอกไม่ให้ไป เย็นแล้ว งานต้องส่งสำคัญมากๆ เลยเบื่

การดำเนินชีวิตของเด็กขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่ได้รับจากการเรียนรู้ และผนวกเข้ามาเป็นตนจาก ลักษณะอันหลากหลายของกระบวนการอบรม การสั่งและสอน การให้ความสำคัญกับความรู้ที่ดำรงอยู่ใน แต่ละพื้นที่ รวมทั้งความพร้อมของปัจจัยทางด้านการดำรงชีพที่แตกต่างกัน กลายมาเป็นข้อจำกัดของ คุณลักษณะแห่งตนเมื่อต้องใช้ชีวิตในสังคมที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

เรื่องราวโรงเรียนในสำนึก

เมื่อชีวิตดำเนินมาในขวบวัยหนึ่ง ครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมีประวัติศาสตร์การดำรงชีวิต แตกต่างจวบจนกลายมาเป็นรากเหง้าตัวตนของเด็ก "ไม่ว่ามาจากครอบครัวเช่นไร มีการศึกษา/ไม่รู้หนังสือ เจ้าของกิจการ/ลูกจ้าง นักธุรกิจ พ่อค้าแม่ขาย หรือแม้แต่ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ รวย/จน พอมีพอกิน ต่างต้องนำพาลูกหลานเข้าสู่วังวนของระบบการศึกษา ที่ถูกทำให้เสมือนหนึ่งเป็นความจำเป็น ของชีวิตที่ขาดไม่ได้ ระบบของโรงเรียนที่มีมาตรฐานและจุดมุ่งหมายชัดเจนในการหล่อหลอมเด็กให้เติบโต กลายเป็นผลผลิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใหญ่แวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตัวเอง ดังนั้นเมื่อเด็กต้อง เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการปรับเปลี่ยนตัวตนอย่างเป็นขั้นตอนตอกย้ำอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ด้วยการใช้อำนาจกำหนดกฎเกณฑ์ในแนวทางปฏิบัติอย่างเดียวกัน ปลุกฝังค่านิยมและ ทัศนคติบางอย่างตราลงไปในกับเด็กเมื่ออยู่ในโรงเรียน การทำถูก/ผิดตอกกฎเกณฑ์ปฏิบัติจึงกลายเป็นอีก รอยประทับในความทรงจำที่ถูกจารึกลงไปในสำนึกของเด็ก จากลักษณะเฉพาะตนที่ถูกหล่อหลอมมาใน หลายรูปแบบจากบ้านและสังคมรอบตัวข้อควรปฏิบัติแห่งตนจึงแตกต่างกันไปตามสภาวะของสังคม ต้อง ถูกจัดระเบียบให้เข้าไปสู่กฎเกณฑ์กติกาแบบใหม่ของสังคมโรงเรียน ลักษณะความเป็นตัวตนจึงขัดกับกฎ ที่ถูกกำหนดขึ้น จึงมีการปะทะกับผู้คุมกฎในรูปลักษณะต่างๆ เด็กจำนวนหนึ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะตนไม่เป็น ที่ยอมรับของสังคมโรงเรียนจึงกลายเป็นส่วนเกินที่ไม่ต้องการในระบบโรงเรียน ดังที่ผู้ใหญ่ในโรงเรียน ท่านหนึ่งเล่าถึงเด็กที่มักจะมีปัญหาในการต่อต้านกฎของโรงเรียนว่า "เด็กที่มีปัญหาแบบนี้ บางทีเขาก็ไม่ เหมาะกับที่นี่ ก็อยากให้เขาเปลี่ยนสถานที่ใหม่ อาจจะดีขึ้น แต่ก็เกรงใจโรงเรียนนั้น เขาจะว่า ส่งแต่เด็กมี ปัญหาไปให้โรงเรียนเขา"

วัยแรกเริ่มของการเข้าเรียน พ่อกับแม่มักจะหาโรงเรียนที่เหมาะสมแก่การดูแลและสร้างพื้นฐาน ทางการเรียนรู้ให้กับลูกได้อย่างพอเพียงเพื่อการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนเมื่อมีวัยที่มากขึ้น วิธีการเลือก โรงเรียนเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่หลากหลาย การพิจารณาถึงความเหมาะสมตามความพร้อมของครอบครัว จึงเข้ามาเกี่ยวข้องว่า เป็นโรงเรียนที่มีค่าใช้จ่ายพอที่ผู้ใหญ่มีกำลังพอที่จะส่งลูกหลานเข้าไปเรียนได้ หรือ

เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงดีที่ได้รับการกล่าวถึงจากบุคคลที่ตนเองไว้นับถือ หรือเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านและตนเองรู้จักบุคลากรในโรงเรียน หรืออาจจะเป็นโรงเรียนที่ไม่ได้มีชื่อเสียงที่เป็นที่กล่าวขวัญถึงนักแต่ตนเองหรือคนรู้จักมักคุ้นกันส่งลูกหลานไปเรียนก่อน แล้วยืนยันว่าเป็นโรงเรียนที่บุคลากรมีใจรักในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก และมีความพร้อมในการดูแลลูกน้อย ลักษณะวัฒนธรรมการเรียนการสอนในระดับเริ่มต้นการเข้าสู่ระบบโรงเรียน มีส่วนสำคัญต่อการเลือกโรงเรียนให้เด็ก ๆ ด้วย อาทิเช่น โรงเรียนที่เข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัย โรงเรียนที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เด็กมีพื้นฐานความรู้วิชาการในการแข่งขันกับคนหมู่มากได้ และโรงเรียนสองภาษา เป็นต้น การเลือกโรงเรียนให้เด็ก ๆ ส่งผลต่อการก่อร่างตัวตนจากประสบการณ์ที่พบบพบในโรงเรียน การได้รับการยอมรับ/ไม่ยอมรับจากบุคคลต่างๆ ที่เด็ก ๆ ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้วย ประสบการณ์ที่ได้รับกระทบต่อความรู้สึกของเด็กยิ่งมากเท่าใดก็จะฝังแน่นย้ำเตือนอยู่ในสำนึกมากเท่านั้น เป็นประสบการณ์สำคัญต่อการก่อร่างสำนึกแห่งตน โรงเรียนและกลุ่มที่เด็กเข้าไปปฏิสัมพันธ์ด้วยจึงมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ในชีวิต ดังนั้นหากยิ่งใช้เวลานานเท่าไรในระบบโรงเรียนก็จะเป็นการง่ายกว่าในการกดทับความเป็นตัวตนของเด็ก ด้วยการแทนที่อัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็กได้มากเท่านั้น พื้นที่ภายในโรงเรียนจึงมิใช่เป็นเพียงแค่สถานที่ที่ใช้สำหรับการพัฒนาความรู้ในตำราเท่านั้น แต่ยังเป็นสนามของการเรียนรู้เพื่อการดำรงอยู่ในสังคมด้วย

ในวันแรกของการไปโรงเรียน เสียงร้องไห้จะระงมเซ็งแซ่ไปทั่วโรงเรียน เป็นเสียงซึ่งบ่งบอกถึงความรู้สึกคับข้องใจของเด็ก ๆ อันเกิดขึ้นจากความกลัวที่จะต้องเผชิญกับคนแปลกหน้า ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย รวมทั้งที่ต้องจากเพื่อนเล่นข้างบ้านไปสู่โลกใหม่ที่ไม่สามารถจะทำตามอำเภอใจของตนเองได้เหมือนอย่างเคย เด็กเล่าว่า “จำได้ตอนเข้าอนุบาล ร้องไห้อย่างเดียวเลย ก็ไม่มีเพื่อน วันนั้นเพื่อนข้างบ้านก็ไม่ได้ไป ไม่ได้อยู่ห้องเดียวกันด้วย ไปแล้วก็ไม่รู้จักใครเลย” แต่ด้วยความเป็นโรงเรียนแห่งแรกของเด็ก ๆ โรงเรียนอนุบาลจึงกลายเป็นพื้นที่ของการหล่อหลอมที่ไม่เข้มข้นนักด้วยเนื่องจากความเป็นเด็กที่เริ่มปรับตัวเข้าสู่สังคมใหม่ พื้นที่ของความทรงจำจึงถูกประทับรอยไว้เพียงแค่เหตุการณ์บางประการที่กระทบกระเทือนลึกเข้าไปในความรู้สึกของเด็ก แต่อาจจะถูกทดแทนหรือเกิดความแปรเปลี่ยนได้ตามกาลเวลา

เด็กมักพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเมื่อตนเองต้องประสบในทุกเหตุการณ์ เพื่อเรียนรู้และเป็นการเตรียมตนเข้าสู่ระบบการสร้างความรู้ในโรงเรียน หากแต่เป็นการยากที่จะปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติทุกอย่างในสถานศึกษา เพราะความหลากหลายในตัวตนของเด็ก

การหลีกเลี่ยงหรือการเผชิญกับกฎเกณฑ์กติกาของระบบการศึกษาที่มีการกำหนดลักษณะหรือเงื่อนไขของการเรียนรู้ไว้แล้วจึงเกิดขึ้นเป็นปกติวิสัย กลายเป็นความจริงของชีวิตที่เกิดขึ้นภายในรั้วโรงเรียน อย่างไรก็ตามไม่ว่าเด็กจะมีคุณสมบัติส่วนตัวอย่างไร มีความต้องการในลักษณะของการเรียนรู้หรือไม่ ก็จะต้องถูกหล่อหลอมให้เข้ามาอยู่ในระบบที่มีจุดมุ่งหมายและอุดมการณ์เฉพาะ เมื่อเวลาผ่านไปเด็กจะรับรู้ได้ด้วยหัวใจและความรู้สึกว่าเขาสามารถปรับตัวให้ตรงกับวิถีและลักษณะการเรียนรู้ในโรงเรียนหรือไม่ หากวิถีแห่งการเรียนรู้ตรงกับลักษณะแห่งตนก็เป็นการง่ายที่จะปรับตัวดำรงตนในโรงเรียนได้ ในทางตรงกันข้ามหากวิถีการเรียนรู้ของเด็กแตกต่างกับกระบวนการฝึกเด็กก็จะเกิดการต่อต้านในหลายหลากรูปแบบ ทั้งการต่อต้านในใจหรือแม้แต่การแสดงออกในทางที่ขัดขึ้นต่อข้อห้ามของโรงเรียน

สิ่งที่หนูประทับใจก็เข้าค่ายตอน ม.3 ขณะนั้นสนิทกับเพื่อนทุกคนมาก อาจารย์เป็นกันเอง ไม่ดูเพื่อนก็เล่นหัวกันได้ มีอะไรก็ช่วยกัน ไม่เหมือนตอนนี่ ม.4 ที่ย้ายโรงเรียน หนูอยากเข้าโรงเรียนอะไรก็ได้ แต่อยากให้อาจารย์ให้เข้าโรงเรียนนี้ เหมือนกับว่าดีกรีมันดี เข้าโรงเรียนนี้แล้วหมดห่วง อาจารย์จะดูแลดี แง่ลบไม่ค่อยมี ตอนปีแรกที่เข้าหนูโศกเศร้ามาก เป็นเด็กในเซต จับฉลากได้... ความรู้สึกส่วนใหญ่มาจากอาจารย์ค่ะ อาจารย์เขาจะเปรียบเทียบให้เราเห็นภาพบ่อยมาก น้องคิงส์เขาเก่งนะ แต่เรามันห้องอ่อน ทำให้เราเห็น เราไม่รู้ลึกอะไรตอนแรก แล้วก็เริ่มแค่น แต่จะไปทำอะไรเขาได้ เขาเก่ง ตอน ป.6 อาจารย์จะดุตลอดเลยคะ เธอมันเรียนไม่ขึ้นหรอก ใ้งนัก ก็ว่ามาตลอด มันใจตนเองแล้วว่าคงทำอะไรไม่ได้...

การประทับใจหรือการให้คุณค่าของตนเองนั้น เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากประสบการณ์จริงที่ตนเองต้องพบพานได้ การเปลี่ยนโรงเรียนจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สร้างความกังวลใจในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตนเอง การเป็นที่ยอมรับให้เรียนอยู่ในระดับเดิม การยอมรับจากเพื่อนในโรงเรียนใหม่ การเรียนรู้กฎระเบียบของโรงเรียนใหม่ และครูคนใหม่ด้วยเช่นกัน ดังนั้นหากไม่ได้รับการยอมรับไม่ว่าจะในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ความมั่นใจในตนเองของเด็กก็จะลดลง ที่สุดอาจทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง เช่นที่เด็กเล่าว่า "ตั้งแต่อนุบาลได้เกรด 4 ตลอด เพื่อนเยอะมาก เป็นหัวหน้าด้วยครูให้คอยดูเพื่อนอายุก็น้อยกว่า หากเรียนเก่งแล้วอายุน้อยกว่าก็ภูมิใจ" หรือ "ก็หัวเราได้แค่นี้เรียนได้แค่นี้ จะให้ทำอย่างไรละ"

การเปลี่ยนโรงเรียนจึงมิใช่แค่การหาสถานที่เรียนแห่งใหม่ ขณะที่ยังไม่จบชั้นสูงสุดของโรงเรียน แต่ยังแฝงไปด้วยนัยยะของการวัดค่าความเป็นคนได้ด้วยมาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้แล้วสำหรับความพร้อมของเด็กจำนวนหนึ่งในโรงเรียน หากการเปลี่ยนโรงเรียนเกิดขึ้นอย่างไม่มีคำอธิบายที่ดีเพียงพอต่อความ

เข้าใจของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อการย้ายโรงเรียนเกิดจากการมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนหรือแม้แต่กับครูก็ตาม การตัดสินใจของผู้ใหญ่ในโรงเรียนจึงต้องมีคำอธิบายแน่ชัดถึงความผิด หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะสร้างสมความเป็นตัวตนในรูปลักษณะที่ได้เรียนรู้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อความผิดไม่ได้รับคำอธิบายที่ดีก่อนมีการลงโทษ จะสร้างคนที่ได้เปรียบและคนที่เสียเปรียบในสังคม หากเพื่อนผู้กระทำผิดไม่ได้ถูกลงโทษตามกฎหมายก็เช่นเดียวกัน อาจด้วยความเสียเปรียบของเด็กอีกคน จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือได้รับการเข้าข้างจากบุคคลที่มีอำนาจในโรงเรียน สถานการณ์เช่นนี้คงเป็น บทเรียนที่ฝังแน่นอยู่ในหัวใจของเด็ก ที่ให้คำตอบได้เมื่อโตขึ้นแล้วว่า “ความผิดลบล้างได้ด้วย การแสดงออกซึ่งความอ่อนแอ” หรือ “ความผิดจะไม่เป็นความผิดถ้ารู้จักใครที่มีอำนาจเพียงพอในการตัดสินใจผิดนั้น” การดำรงอยู่ของข้อกังขาในระบบความยุติธรรม คงตราตรึงอยู่ในจิตใจตราบนานเท่าที่เหตุการณ์หรือบุคคลที่เด็กนับถือ/รักอธิบายให้เด็กเข้าใจถึง “ความถูกต้อง” ไม่ใช่ “การเอาตัวรอด” ในการใช้ชีวิตอย่างที่มีนัยจะเป็น เช่นที่ผู้เรียนคนหนึ่งเล่าว่า

หนูไม่ยอม ถ้าไม่ถูกจะเถียงหัวชนฝาเลย จนต้องออกจากโรงเรียน จริงๆ แล้วต้องขึ้น ม.3 แล้ว แต่ว่ามีเรื่องกับเด็กผู้ชายนั่งอยู่ข้างๆ ที่โรงเรียนอนุบาล เขาแย่งฟุตบอลไป พอหนูแย่งกลับเสร็จก็เลือดไหลเลย ครูให้ออกมานั่งข้างนอก ก็มันอยากสู้ หนูก็เลยสู้ ต้องออกไปอยู่ข้างนอกคนเดียว จริงๆ มันทำผิดแล้ว ทำไมมันไม่ออกมา แม่มาเห็น ให้ออกไปเข้าโรงเรียนอนุบาลที่รู้จักครูที่นั่น พ่อว่า ครูดี เคยเรียน เลยพาไป แต่พวกที่เป็นตระกูลฝ่ายพ่อจะพาลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนใกล้ๆ บ้าน แล้วพอมานูบาล 2 โรงเรียนนี้เขาไม่ให้ขึ้นจะเอาอายุตามเกณฑ์แต่จริงๆ คนเขาจะเรียนก่อนเกณฑ์ 1 ปี ที่มันแย (ปัจจุบัน) คือ ถ้าแก่กว่าเพื่อนในห้องแล้วยังเรียนไม่เก่งอีก ก็อยากเอาชนะ แต่ตอนอยู่โรงเรียนเก่าอายุน้อยกว่าเขาแล้วยังเรียนได้ที่ 1

การเปลี่ยนโรงเรียนในวัยเด็ก เนื่องจากลักษณะของการเรียนรู้ที่จัดแบบแผนไว้ในโรงเรียนไม่ตรงกับจริตการเรียนรู้ของเด็ก การพยายามดำรงตนอยู่ในสภาพเช่นนั้น จึงกลายเป็นความอึดอัดใจ ความรู้สึกของเด็กจะแสดงออกด้วยการร้องไห้ ร้องไห้จนผู้ใหญ่เห็นใจ “ตอนอนุบาลเรียนอยู่อีกโรงเรียนเขาสอนหนังสืออย่างเดียวน่าเบื่อ เด็กอยากเล่น ร้องไห้ไม่อยากมาโรงเรียน บอก ถ้าแม่ให้เรียนจะโดดตึก แม่ก็ถ้าไม่เรียนตีตายเลย ที่สุดลงสารตีลูกทุกวัน” ต้องย้ายลูกออกจากโรงเรียน หากผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ การประทับตราความเป็นคนบางอย่างก็จะถูกอัดแน่นลงไปในห้องสำนึก “ขี้เกียจ ไม่รักเรียน” และแม้ว่าผู้ใหญ่จะพยายามหาสถานที่เรียนใหม่ให้กับเด็ก คงจะไม่สามารถลบเลือนตราประทับที่ได้บันทึกลงไปยังหัวใจน้อยๆ ได้ หากการเปลี่ยนโรงเรียนเกิดขึ้นด้วยความเคลือบแคลงใจของเด็กแล้ว โรงเรียนจะกลายเป็นพื้นที่ที่เกิดตราประทับของความล้มเหลว สำหรับเด็กที่ไม่สามารถจะทำตามมาตรฐานของโรงเรียนได้ ครั้น

เมื่อต้องเปลี่ยนสถานที่เรียนแห่งใหม่ใจก็ยังคงหวลรำลึกถึง รู้สึกกลัวความล้มเหลวจากความคาดหวังของสังคม ดังที่เคยเกิดขึ้นจากเหตุการณ์เมื่อครั้งอดีต

เมื่อมองย้อนกลับไป มันเห็นข้อเสียอย่าง พอย้ายไปโรงเรียนที่เล่นกันทั้งวัน คือมันทำให้ผมพลาดเล่นไปเล่นมาไม่ใส่ใจเรียน วันๆ ก็ออกไปกับเพื่อนสนิทเป็นลูกของตำรวจ ตามประสาเด็กประถมพากันโดดเรียน อยู่แถวๆ โรงเรียน ช่วงนั้นเขามีเรื่อง ผมก็เข้าช่วย ที่นั่นมันจำหน้าผมได้ วันนั้นก็เดินกันไป 3-4 คน พวกมันเข้ามา พอเพื่อนรู้ว่าเป่าเป็นผมมันก็หนีกันไป เหลือผม เดี่ยว มาทัน 10 กว่าคนได้ ไม่สู้หรอกสู้ไม่ได้จริงๆ ตอนนั้นผมมามองคิดว่า ยังเด็กอยู่ทำไมทำกันได้ขนาดนั้น แต่ช่วงนั้นเด็กไม่มองกันว่าเป็นเด็ก แต่ดีที่เราไม่ล้ม ยืนให้ได้จะอย่างไรก็ห้ามล้ม พอได้ผู้ช่วยครูมา ก็หนีกลับบ้าน แม่จับย้ายโรงเรียน สำหรับผม ไม่ใช่ลูกตำรวจ ไม่ใช่ลูกครูในโรงเรียนโอกาสสอบก็ลำบาก ก็เลยกลับมาเรียนโรงเรียนสมัยอนุบาลแรกเริ่ม เมื่อจบประถมก็ย้ายไปเข้าอีกโรงเรียนหนึ่ง"

ในแต่ละโรงเรียนที่เด็กเข้าไปศึกษาเล่าเรียนนี้ มีวัฒนธรรมการดำเนินแบบแผนแตกต่างกันไป หากเด็กต้องย้ายโรงเรียนด้วยเรื่องของการทำผิดต่อกฎเกณฑ์กติกาของโรงเรียน โดยไม่ได้รับคำอธิบายที่ชัดเจน การถูกตีตราว่า "เก" ซึ่งมีนัยยะแสดงถึงเด็กไม่ดีตามที่ผู้ใหญ่เข้าใจ โดยมีได้ใส่ใจถึงเรื่องราวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหากแต่นิยมไปตามความคาดหวังของสังคม คำกล่าวหาเช่นนี้จะได้รับการฉีกสลักลงไปໃใจของเด็ก ในเบื้องต้นเด็กพยายามที่จะต่อสู้ไม่ยอมรับคำกล่าวหาเช่นนี้ หากเด็กประสบความสำเร็จจะกลายเป็นคนที่ "ไม่ยอมแพ้" แต่ถ้าผลปรากฏเป็นไปในทางตรงกันข้าม คำกล่าวหาจะได้รับการตอกย้ำฝังรากอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเด็ก "ผมนิสัยเสีย ตอนเรียนอยู่โรงเรียนนั้น" แม้ว่าจะสามารถปรับตัวให้เรียนได้เก่ง/ดีตามที่มาตรฐานของสถานศึกษากำหนดแต่คุณลักษณะของความ "ขี้เกียจ" หรือ "เก" ก็ยังเป็นคุณลักษณะที่เด็กจะระลึกถึงได้ง่ายเสมอ

เรื่องหักเหชีวิตมีอยู่ 2 เรื่อง คือ การปรับตัวเข้าโรงเรียนหนึ่งตอนมัธยมต้น จากเด็กที่ถูกประคบประหงมมาอย่างดี ต้องมารู้จักการต่อสู้ รู้จักว่าเราต้องทำทุกอย่างเพื่อที่จะอยู่ เหยียบใครขึ้นไปได้ เห็นแก่ตัวมาก แต่ก็คิดว่า ถ้าโดนหนักขนาดนั้นแล้วก็ไม่ต้องสนใจใคร...อยู่ในโรงเรียน สภาพเป็นเหมือนว่าเราถูกรังแกจากเพื่อนๆ บางกลุ่มเป็นเด็กที่มาจากกรุงเทพ เขาตั้งกลุ่มตั้งแก๊งค์กันประมาณว่า ข้าวก็คว่ำไม่ให้เรากิน เอาของไปซ่อน เมื่อมีโอกาสอำนาจพอก็จะไม่ให้เขาทำอย่างนั้นกับผม โรงเรียนนี้เข้มงวดมากเหมือนทหาร เรียนหนักมาก... แล้วอีกเรื่องคือต้องปรับตัวเข้าโรงเรียนหญิงตอนมัธยมปลายจากการที่เคยอยู่โรงเรียนชายล้วน

การปรับตัวเพื่อที่จะดำรงตนให้อยู่ให้ได้ในสภาพแวดล้อมต่างๆ ย่อมมีผลต่อการสร้างตัวตน เช่นเดียวกัน การตีตราเด็กจากคุณลักษณะบางประการของบุคลิกภาพจะติดตรึงเข้าไปในหัวใจ เมื่อมีเหตุการณ์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมเด็กจะมีปฏิกิริยาตอบสนอง คือ การต่อต้านและการยอมรับ หากเป็นการต่อต้านก็จะไม่ยอมทำตามความต้องการของผู้ใหญ่ที่ต้องการ ถ้าให้เด็กเรียนหนังสือเด็กก็จะแสดงออกด้วยการไม่ตั้งใจเรียน/ไม่เรียน หรือถ้าต้องเรียนจะเป็นการเรียนหนังสืออย่างไม่มีความสุขซึ่งส่งผลต่อไปถึงวิถีการดำรงชีวิตในเรื่องอื่นๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกคบเพื่อนที่รักเรียนหรือไม่รักเรียนก็ได้ แค่ออให้ยอมรับในตนเองโดยไม่สนใจถึงการยอมรับของผู้ใหญ่ หรือการเลือกที่จะเชื่อ/ไม่เชื่อใครเมื่อต้องการคำปรึกษา อนาคตชีวิตของเด็กดำเนินไปในอีกรูปแบบที่แตกต่าง ถ้าหากปฏิกิริยาตอบสนองในเรื่องนี้กลายเป็นการยอมรับต่อตราประทับนั้นจะส่งผลในอีกสองประการ คือ หนึ่ง การทำให้คนยอมรับด้วยการทำ "สิ่งดีๆ" ที่สังคม ครูและเพื่อนต้องการในทุกทางที่ทำได้ ด้วยการช่วยเหลืองานส่วนรวม งานกลุ่ม หรืองานของครู แต่หากแฝงไว้ด้วยประโยชน์ที่พึงจะได้บางอย่างถ้าหากไม่มีประโยชน์ใดตอบแทนตามที่คาดหวังการช่วยเหลือก็จะไม่เกิดขึ้น "หากอาจารย์เสนออะไรมากก็ต้องกระตือรือร้นที่จะทำ ถ้าเรากล้าแสดงออกแล้วคะแนนมันก็จะดี" เด็กจะกลายเป็นเด็กที่มีลักษณะของการทำเพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีใช่เป็นการทำงานเพื่อการพัฒนาตน และสอง การยอมรับตนเองในแง่ลบตามที่ถูกตีตรา ซึ่งเด็กจะสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป ต้องคอยฟังฟังเพื่อนหรือผู้อื่นตลอดเวลา ไม่กล้าแม้จะคิดหรือให้คุณค่าต่อสิ่งที่ตัวเองกระทำ "มีเพื่อนคนหนึ่งเรียนเก่ง เวลาทำอะไรเขาก็จะเตือนนะ หนูชอบไกลๆ บอก อันนี้ต้องทำด้วยเหวอครูยังไม่ได้สอน แต่พอเขาทำก็ลอกๆ เขาจะ ถ้าไม่ให้ลอกก็จะคิดเอง แต่ไม่ยอมคิด ไม่กล้าคิด กลัวผิด อันนี้มันต้องส่งครูใช้หรือเปล่า ไม่ค่อยกล้า" การยอมรับจากบุคคลรอบข้างโดยเฉพาะจากคนที่ตนเองเคารพนับถือ จึงมีผลอย่างมากต่อการนับถือตนเอง หากเป็นเช่นนี้แล้ว การได้พบกลุ่มเพื่อนหรือผู้ใหญ่ที่เข้าใจ แสดงความหวังดีให้เด็กประจักษ์ เด็กก็จะพบพาลักษณะของการโอนอ่อนผ่อนตามไป โดยไม่สามารถ/หรือไม่แม้แต่จะคิด/ไม่กล้าคิดว่าการทำเช่นนี้จะเป็นอย่างไร ดังนั้นไม่ว่าจะรับคุณลักษณะอย่างใดไว้ในตนก็รังแต่จะลดทอนศักยภาพการเรียนรู้และคุณค่าของตนลงไปในทั้งสิ้น

คำตัดสิน "คุณค่า" แห่งตัวตน

เมื่อโรงเรียนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การดำรงชีวิตในสังคมโรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญต่อความรู้สึกเคารพตนเอง ดังนั้นเมื่อคุณลักษณะของเด็กจำนวนหนึ่งไม่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานของโรงเรียนหรือตามความคาดหวังของสังคม ด้วยลักษณะที่แตกต่างของตัวตนไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้หรือจากลักษณะความชอบส่วนตัวที่แตกต่าง จะกลายเป็นร่องรอยของความทรงจำที่ส่งผลต่อการให้

คุณค่าแห่งตน กลายเป็นรอยบาดในหัวใจของเด็กที่อยากจะลบเลือนไป เด็กจึงต้องทำในบางสิ่งบางอย่าง เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับจากบุคคลบางกลุ่มในสังคม ที่กำลังมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเองในเวลานั้น เด็กเลือกทำบางอย่างแม้จะต้องเป็นปฏิปักษ์กับผู้คุมกฎเกณฑ์กติกา ก็เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนแม้ว่าจะถูกตีตราจากผู้ใหญ่ในโรงเรียนก็ตาม ด้วยว่ามนุษย์มักจะแสวงหา ความภาคภูมิใจ เพื่อเติมกำลังใจสำหรับการดำเนินชีวิตที่เหลืออยู่

จับฉลากเข้ามาได้ ตอนอยู่ ม.1 ไม่ได้เรียนเลย เกเรียน โดด ไม่เข้าเรียน นั่งอยู่ในโรงเรียนแต่ไม่เข้าเรียน ไม่อยากเรียน ชี้เกียดด้วย อาจารย์สอนน่าเบื่อ เทอม 2 ติด “ร” มีเรื่องต้องเข้าห้องปกครองตอนแรกก็กลัว ตอนหลังก็ชิน ครั้งแรกมาอยู่กับเพื่อนเด็กเรียนก่อน ก็ดี ตอนแรกคบเด็กเรียนก็ยังไม่ชอบผม เห็นเพื่อนชอย ก็ไปชอย พอชอยแล้ว คนชอบเยอะมากเลย แล้วก็ก็มีพวกเด็กเกเข้ามาชวนก็เลยคล้อยตามไปคบกับกลุ่มเด็กเกพอไม่ขึ้นเรียนก็ไม่ขึ้นหมดเลย หนูว่าเรียนไปก็แค่นั้นเอง มีแค่สอบ ก็ลอกเพื่อนเอา อาจารย์มองว่าเป็นคนมีปัญหา ทำให้โรงเรียนเดือดร้อน ช่วงแรกทำให้เขาปวดหัว เขาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ช่วงแรกป็นรั้ว 7 วันรวดเลย มีปัญหา ไม่อยากให้อาจารย์ก้าวกายเรื่องของเร บางอย่างเราไม่อยากพูดเขาก็บังคับให้พูด เช่น โดดเรียนไปไหนมา ถ้าเราบอกว่าไปอยู่กับผู้ชายเขาก็โทรบอกผู้ปกครอง เราก็ก้าวไม่อยากบอก เราบอกว่าไปอยู่บ้านเพื่อนก็ไม่เชื่อ ไม่รู้ว่าจะพูดว่าอย่างไรดี อยากให้เลิกจับผิดเรา

โรงเรียนยังคงเป็นพื้นที่การปฏิบัติการของอำนาจการควบคุม และสร้างเด็กในรูปลักษณะต่างๆ สำหรับเด็กอีกจำนวนหนึ่งที่มีความสามารถในการจดจำ หรือพอจะมีความเข้าใจศาสตร์ของการเรียนรู้ตามที่โรงเรียนกำหนด ก็จะทำทุกวิถีทางให้เป็นที่ยอมรับของสังคมครูและเพื่อนเพื่อการดำรงตนอยู่ในสังคม ความภาคภูมิใจที่มีคือคำชื่นชมจากบุคคลรอบๆตัว แม้ว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ตรงกับความปรารถนาของตนเองหรือไม่ก็ตาม

รู้สึกภูมิใจได้อยู่ห้องคิงส์ เพราะไม่ใช่คนเก่งอยู่แล้ว คือเราใช้ความขยันมากกว่าได้ 3.97 ถูกดันมาห้องดีถือว่าดี ห้องมันทำให้ตัวเองดูดีขึ้น เรื่องที่ทำให้มีความสุขที่สุด คงการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ได้เป็นพระเอก ที่ได้รับเลือกให้เรื่องนี้เพราะเป็นห้องคิงส์ อาจารย์เขาก็เลยให้เล่น เห็นว่าเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ น่าจะทำได้ในเวลาจำกัด รู้สึกว่าเป็นเกียรติ คือ เพื่อนเลือกเรา แล้วเราก็ก้าวแสดงออก เพราะถ้าเรากล้าแสดงออกแล้วเราก็จะได้คะแนนดี คือ ห้องนี้ มันต้องทำอะไรก็ได้เพื่อคะแนน ต้องทำให้เพื่อนและอาจารย์เห็นว่าเราทำอะไรได้บ้าง ต้องกระตือรือร้น

สำหรับเด็กที่ปฏิบัติได้ตามกฎกติกาหรือตามมาตรฐานของโรงเรียนหลังจากที่มีการคัดเลือกแล้ว ได้คะแนนตามมาตรฐานที่กำหนด จะได้รับการคัดเลือกขึ้นไปอยู่ในห้องเก่ง ความกดดันอันเกิดจากการเรียนรู้ในระบบเช่นนี้ การมี "เพื่อนที่ดี" ในโรงเรียนจึงเป็นส่วนเสี้ยวหนึ่งของชีวิตที่จะช่วยกันได้ เพื่อนจึงมีนัยถึงบุคคลที่มีจิตการเรียนรู้ ไปในแนวทางเดียวกับเป้าหมายในการสร้างคนของโรงเรียน ยิ่งหากได้เข้าโรงเรียนดีๆ จะได้พบเพื่อนในลักษณะเช่นนี้ได้มากกว่า และเมื่อคนที่สามารถจะทำตามเป้าหมายของโรงเรียนได้มักจะเป็นคนมีฐานะพอที่จะส่งเสริมให้ลูกได้เข้าไปกวดวิชาไสตนได้ สถานที่เรียนเช่นนี้จึงมีลูกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีทั้งหลายเข้าไปเรียน โอกาสจะได้พบเพื่อนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันได้ในอนาคตก็เป็นไปไม่ยาก แต่ถ้าหากไม่สามารถมีเพื่อนเช่นนั้นได้ ใบแสดงวุฒิการศึกษาก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถเข้าสู่ระบบของงานอาชีพที่ดีต่างๆ ในอนาคตได้ โดยไม่ต้องสนใจว่าการเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ตนเองถนัดหรือไม่ชอบเลยก็ตาม อนาคตของเด็กจึงถูกผูกติดอยู่กับสถาบันที่มีชื่อเสียง เพราะนั่นหมายถึง การได้โอกาสที่ดีกว่าคนอื่น

หนูเป็นคนหัวขี้ เคยเข้าชั้นตอนอยู่อนุบาล ที่ประทับใจ เมื่อเด็กๆ ยังไม่ค่อยให้เรียนจะให้ระบายสี มีนอนกลางวัน ก็มีความสุขดี..พอตอนโตต้องมาเคร่งเครียดมาทำงาน หนูทำงานช้ากว่าจะเสร็จกว่าจะได้นอน ก็ตี 2 เกือบทุกวัน ปวดหัว ปวดท้อง หนูอ้อ เป็นหวัด แล้วก็หนูอ้อมานานแล้วเพราะงานมันเยอะมาก ถ้าจะนอนให้เร็วก็ทำงานไม่เสร็จ ถ้าทำงานเสร็จสุขภาพก็แย่ ต้องรอปิดเทอมเพราะไม่มีงานจะนอนให้เพียงพอเลย ตอนสอบเข้าโรงเรียนนี้หนูไม่น่าเชื่อว่าจะสอบเข้าได้ ญาติก็บอกเก่ง ก็เรียนดูไถ่ให้ผ่าน..

ความฝันกับความถนัดในเรื่องอื่นของเด็ก อาทิเช่น การร่ายมายาลัย การทำกับข้าว การวาดรูป การถ่ายรูป ก็ถูกทำให้เป็นเรื่องรองลงไปที่หาความสำคัญได้ในส่วนน้อยนิดในการดำรงชีวิต การเรียนที่สูงขึ้นในสถาบันที่ถูกทำให้มีชื่อเสียงต่างหาก คือ ใบเบิกทางอนาคตของความสบายของตนเอง แม้ว่าตนเองจะไม่ได้พัฒนาศักยภาพตามที่ตนต้องการ

วิชาที่หนูชอบแล้วแต่ครูด้วยค่ะ ถ้าครูสอนสนุกหนูก็พลอยสนุกไปด้วยได้คะแนน 17 จากเต็ม 20 แต่ถ้าวิชาไหนไม่ชอบหนูไม่อ่านเลย อย่างเรียนตอนม.4 เขาจัดระบบไม่ดีให้เด็กศิลป์มาเรียน ฟิสิกส์ เคมี ชีวะ พื้นฐาน มันยากสู่สายวิทยาศาสตร์ไม่ได้อยู่แล้ว มาสอบคะแนนก็สู้ไม่ได้ หนูชอบเรียนสังคมไทยแต่ไม่ชอบเรียนที่โรงเรียน ชอบตอนไปเรียนพิเศษ รู้สึกว่าสนุกไม่เครียดไม่เคยโดนมีเคิลดล็บให้จำ ที่โรงเรียนเปิดหนังสือสอนไปเรื่อยๆ ไม่มีหลัก ก็เบื่อ แล้วเรื่องการสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็ไม่คาดหวังอะไรอยู่แล้ว โตไปก็อาจจะเปิดร้านขายอาหาร แต่ให้ติดเข้ามหาวิทยาลัย ไม่สนใจคณะ ที่จริงหนูก็อยากทำอาชีพอื่น แต่หนูเรียนไม่ไหว อย่าง

เรียนบัญชีก็เรียนไม่ได้เพราะต้องเก่งเลข หนูเรียนไม่เข้าใจเลย ลอกเขาส่ง เป็นอย่างนั้นทุกปี อย่างเรียนอักษรก็แย่งไปเลยเพราะต้องเก่งอังกฤษ คือ หนูไม่มีเก่ง ก็จะเรียนพอผ่านไปประกอบอาชีพอย่างอื่น คือ ถ้าหนูจบออกไปหางานได้ไม่ดี หนูเคยคุยกับแม่ว่าตอนเข้ามหาวิทยาลัยจะเลือกคณะอะไรดี แม่ก็บอกว่าเรียนคณะง่ายๆ เอนทรานซ์ให้ติดแล้วกันไม่ต้องเรียนยาก เสร็จแล้วเราก็เปิดร้านอาหาร ที่ไม่เรียนเฉพาะทางเพราะเจอคนไม่ดียิ่งแย่ อย่างสมมติไปเรียนสารพัดช่าง อาชีวะ แบบมันเจอคนไม่ดีอยู่แล้ว ใจคนเราถ้าเจอคนไม่ดีอาจเขว แต่ถ้าหนูเรียนเข้ามหาวิทยาลัยสิ่งแวดล้อมมันดี เจอคนดีๆ อาจเจอเพื่อนแบบว่ามีกิจการร้านอาหารมาร่วมหุ้นกันได้ อนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน

โรงเรียนกลายเป็นพื้นที่ของการพัฒนาศักยภาพตัวตนของเด็ก ตามที่ผู้ใหญ่เห็นว่าสมควรเป็นสำคัญ แล้วจึงค่อยใช้เวลาหลังจากนั้นสร้างเสริมความถนัดในสิ่งที่ต้องเองรักและต้องการ แม้ว่าจะต้องเสียเวลาไปอย่างน้อย 12 ปี สำหรับการศึกษาภาคบังคับที่ไม่ได้เพิ่มพูนความสามารถในสิ่งที่ตนเองรักและถนัดได้ รวมทั้งยังเกิดทัศนคติในทางลบต่อสิ่งที่ตนเองรักด้วย หากว่าเด็กอดทนหนักแน่นเพียงพอ ก็สามารถยึดหยัดอยู่ในสิ่งที่ตนเองรักและคงจะสามารถพัฒนาความสามารถต่อไปได้ แต่ถ้าเด็กไม่มีแรงสนับสนุนที่ดีพอจากบุคคลรอบข้าง ความฝัน ความสามารถ ความถนัดในเรื่องที่ตนเองรัก ก็คงมลายหายไปกับกาลเวลาที่ต้องใช้เวลาเกือบทั้งชีวิตหมกมุ่นอยู่ในโรงเรียน

ส่วนมากชอบวิชาศิลปะ เย็บปักถักร้อย คอสติส ทำขนมก็ชอบค่ะ แต่เขาไม่ค่อยมีสอน อย่างเลขไม่ค่อยชอบ แต่ว่าถ้าจะให้สอนวิชาเหล่านี้ในโรงเรียนมันก็ไม่ควรจะมากกว่า 2 คาบ เพราะเป็นวิชาเลือก ถ้าให้เลือก เรียนดีกว่า เพราะว่าถ้าทำอย่างนั้นหนูอาจจะไม่ค่อยรุ่งก็ได้ อาจจะขายดีหรืออาจจะขายไม่ดีก็ได้...เคยได้ไปประกวดรางวัลชมเชย เพิ่งจะผ่านมาเอง วันสุนทรภู่ เขาเขียนว่า ความคิดสร้างสรรค์ แต่ความจริงมันคือรางวัลชมเชย..ที่ได้ก็ไม่ค่อยภูมิใจนะ มันเฉยๆ ก็แค่ระบายสี

ในที่สุดตนเองก็จะกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกป้อนเข้าสู่ระบบการค้า กลายเป็นพนักงานประจำในบริษัทหรือโรงงานใดโรงงานหนึ่งในโลกนี้ โดยไม่ได้สร้างสรรค์สิ่งที่ตนเองรัก/ถนัด หรือจะเป็นการยุติการพัฒนาความสามารถเพื่อไปให้ถึงฝั่งฝันต้องชะงักและยุติลง

หนูถนัดกีฬาทุกอย่างเลย เล่นได้ทุกอย่างเป็นตัวโรงเรียนด้วยแต่เลิกเล่นไปแล้ว พอขึ้นมัธยมปลายไม่ได้เล่นกีฬาแล้ว หนูเป็นนักบาส ตอนนี้ไม่ได้เล่นตัวโรงเรียนแล้ว ถ้าไปซ้อมต้องซ้อมตั้งแต่ 6 โมงเย็นถึง 2 ทุ่ม แล้วเรียนสายคณิต-วิทย์ การบ้านมันเยอะ... เล่นกีฬา เอาไว้เวลาเครียด ค่อยไปเล่นดีกว่า เอาเรื่องเรียนมาก่อนดีกว่า แม้จะไม่ชอบเรียนสายนี้ ถ้าถามว่าให้เรียนเอาใหม่ ก็เรียนได้ค่ะ มันเป็นสายที่กว้าง สมมติ

เราเรียนไป สอบเข้ามหาวิทยาลัยสายศิลป์ก็ยังไม่ได้ ชอบ วิศวะคอมพิวเตอร์ กิจกรรมที่ชอบอีกอย่าง เล่นดนตรีที่โรงเรียน วงหนูดำมีงานก็ไปเล่น งานโรงเรียน งานปีใหม่ งานวันต่อต้านยาเสพติด เป็นวงแนวเพลงตลาดค่ะ เล่นกีตาร์ ก็คือวันเสาร์ 3-5 โมง เรียนพิเศษ วันอาทิตย์ไปซ้อมกันที่ห้องซ้อมดนตรี เล่นกันเอง ผีกันเอง เพราะอยู่โรงเรียนไม่ค่อยได้ซ้อมค่ะ อาจารย์เขาไม่ คือ หนูไม่ได้อยู่ในวงดุริยางค์ มารวมวงกันเอง เขาจะไว้ใจเด็กในวงมากกว่า กลัวทำเครื่องเขาเสีย แต่จริงๆ เครื่องมันก็ไม่ได้ดีมาก เหมือนเขาไม่ค่อยอยากให้เล่น พอเราไปซ้อมเขาจะไปนั่งมองทำให้เราเล่นไม่ได้ แต่พอน้องไปเล่นก็ตามสบาย ก็เลยซ้อมข้างนอกสบายใจกว่า เราก็ไปเช่าห้อง 2 ชั่วโมง เล่นกันเต็มที่เลย ชั่วโมงละ 80 บาท หารกันคนละ 30 บาทเอง อยากให้อาจารย์ส่งเสริม ก็ ม.6 แล้ว ถ้าเป็น ม.1 หรือ ม.2 เขาคงจะส่งประกวด แต่พวกหนูเล่นเพื่อสนุก

กระบวนการส่งเสริมการให้ความรู้ในโรงเรียนมีขีดจำกัด ที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของตัวตนได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยลักษณะของความรู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียนหรือ แม้แต่ลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนก็ตาม เด็กจึงต้องขวนขวายหาทางออกให้กับตนเอง ด้วยการหันไปพึ่งพิงการเรียนรู้เพิ่มเติมในเวลาที่นอกเหนือจากการใช้ชีวิตในโรงเรียน การศึกษาที่มีขีดจำกัดของการเพิ่มพูนศักยภาพของเด็กเช่นนี้ เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความล้มเหลวที่เด็กไม่สามารถจะบรรลุตามมาตรฐานทางการศึกษาในระบบโรงเรียนได้

เขาเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ สอนเราละเอียดมากเลย อย่างจุดฟูลสตอปจุดหนึ่งเราไม่ใส่ ก็คือ ผิด เกิดความรู้สึกโหดๆ นิดๆหน่อยๆไม่ได้หรอก พอผ่าน ก็จะเป็นคนละเอียดขึ้นโดยไม่รู้ตัว เขารับฟัง คอยเรื่องดาราก็ได้ หนังสือการ์ตูนก็ได้ เขาสอนตอน ม.3 หนูเรียนพิเศษกับเขาด้วย เขาสอนดี ดีมาก ๆ เลย สอนทุกอย่าง สอนการใช้ชีวิตด้วย แต่อาจารย์ไม่สอนเพื่อนหนู เพื่อนหนูขอไปเรียนแต่อาจารย์บอกว่าเก่งแล้วเขารับแต่เด็กอ่อนๆ

การเรียนรู้เพิ่มเติมเช่นนี้ นอกจากจะไม่ได้เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็กแล้วยังเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความล้มเหลวของเด็กในระบบการศึกษาเช่นนี้ และคุณค่าของครูก็ถูกลดลงมาเป็นเพียงแค่ผู้ขายวิชา การเรียนรู้ที่ทำอยู่ภายใต้เป้าหมายของการศึกษาที่ต้องการตอบสนองความต้องการของสังคมที่ต้องการให้ผลิตคนออกไปทำงานในระบบอุตสาหกรรมได้ จึงไม่สามารถที่จะเปิดใจของเด็กให้ยอมรับความรู้ที่ครูเป็นผู้ส่งผ่านได้ การเรียนรู้ของเด็กจึงถูกปิดกั้น เป็นการทำลายโอกาสการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก

คงเป็นเพราะตัวเองไม่ตั้งใจเรียนด้วย สอบมันก็ยาก อ่านบางครั้งในหนังสือก็ไม่มี อาจารย์เขาสอนข้างนอก ต้องเรียนพิเศษกับเขาถึงจะรู้...ก็ อาจารย์เก็บค่าเรียนพิเศษเยอะแล้ว ก็ให้เกรดเราเยอะ ตอนม.1 เคยเจออยู่คนหนึ่ง ตอนแรกไม่เรียนกับแก กินขนมในห้อง แกก็เชิญออกไปข้างนอกห้อง แต่พอเรียนกับแก ก็ไม่ค่อยโดนอะไรหรอก ไม่ได้เรียนอะไรเหมือนนั่งคุย แล้วก็ดี ค่ะแนนก็เยอะ เอาข้อสอบมาให้ดู เอางานที่ให้ทำในห้องมาสอน ประมาณนี้ รู้สึกแย่มาก

เด็กจะสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนคือสิ่งที่ดีหรือไม่ดีแม้ว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ ด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สั่งสมมา หากแต่เมื่อต้องอยู่ภายใต้อำนาจของกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในโรงเรียน โดยมีครูเป็นตัวแทนของอำนาจ ยึดติดในระบบการเรียนรู้ที่มีเพียงมาตรฐานเดียวในโรงเรียน จึงเป็นการยากสำหรับครูที่จะเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ของเด็ก คิดแต่ว่า "เด็กยังทำไม่เต็มที่" วิธีการที่ครูเลือกกระทำคือการกระตุ้นด้วย "การลงโทษ" ไม่ 'ว่าจะเป็นการลงโทษไปที่ร่างกายด้วยการทำให้เจ็บจากการตี หรือการลงโทษไปที่จิตใจด้วยการใช้คำที่บ่งบอกถึง ความดูแลในสติปัญญาของเด็กและบุคคลที่เด็กรัก วิธีการเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ตามมาตรฐานเดียวที่กำหนดขึ้นว่ามีความสำคัญจนสามารถจะก้าวล่วงเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของเด็ก หรือแม้กระทั่งสามารถที่จะประณามบุคคลใดก็ได้ ถึงแม้ว่าเด็กจะคิดต่อต้านแต่ก็ยังคงสร้างให้เด็กเกิดการดูแลต่อความสามารถของตนเอง อยู่ อันจะส่งผลต่อการให้คุณค่าในทางลบต่อตนเองซึ่งนำไปสู่การปิดกั้นการเรียนรู้ของตนไป

เขาแยกห้องเก่งไม่เก่ง เขาอยู่ตรงไหนก็ได้ ได้เรียนได้รู้ มีเพื่อนก็พอแล้ว แต่บางทีรู้สึกไม่เห็นเกี่ยวกับมันอยู่ที่คน เกรดไม่เกี่ยว บางคนตั้งใจเต็มที่แล้วได้แค่นี้ พอได้คะแนนน้อย ครูก็จะบอกว่า ทำไมเธอไม่พยายามเหมือนเพื่อน ก็เรียนได้แค่นี้ ไม่ชอบอาจารย์ดูถูกนักเรียน ว่ากระแทกอย่างแรง หนูเคยโดน "สมองเธอมีหรือเปล่า" ประมาณว่าถ้าว่าหนูก็ไม่ใช่ไร แต่เอื้อมมาถึงครอบครั้ว "สภาพแวดล้อมที่บ้านเธอไม่ดีหรืออย่างไรถึงทำตัวอย่างนี้" จริงๆแล้ว อาจจะไม่ใช่สภาพแวดล้อมที่บ้านก็ได้ อาจจะเป็นที่โรงเรียนทำก็ได้เนาะ ใครจะไปรู้

การกระตุ้นให้เด็กแสดงศักยภาพควรจะทำอย่างหลากหลายวิธี หากคุณลักษณะของเด็กต้องการให้กระตุ้นในทางลบ เด็กก็อาจจะกลับมาเรียนเก่งในวิชาการที่ครูต้องการปลุกฝังแต่หากเป็นในทางตรงกันข้าม เด็กจะมีทัศนคติที่ลบในวิชานั้นๆ ไปจนอาจจะหลีกเลี่ยงหรือขาดต่อการแสวงหาความรู้ในเรื่องนั้นอีก หรือเป็นการแสวงหาความรู้ด้วยความข่มขืนโดยยังมิทันได้คิดถึงเรื่องการพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ก่อน แต่จะทำเท่าที่ผู้ใหญ่ "สั่ง" หรือ "ต้องการ" การเรียนรู้เพื่อเป็นการสร้างสรรค์พัฒนาตัวตนคงจะเกิดขึ้นได้ยาก นำไปสู่การไม่ยอมเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องอื่นๆ

หากเข้าใจไปว่าความเชื่อหรือความคิดเห็นของตนเอง แตกต่างจากความคาดหวังของสังคมจะหลบและหนีไปจากปัญหาที่ตนเองไม่สามารถแก้ไขได้ ด้วยว่า เมื่อเด็กได้รับการตอกย้ำถึงการลงโทษที่เกิดขึ้นจากการผิดต่อสิ่งที่ “ผู้หวังดี” คาดหวัง ความกลัวต่อการถูกลงโทษจะนำไปสู่คุณลักษณะของเด็กที่ไม่กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ตนเองคิด รู้สึก เพราะกลัวการถูกลงโทษหรือการทำให้ได้อายด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ที่สำคัญยังพวกพาททัศนคติของการลบหลู่ดูแคลนความสามารถของตนเองติดไว้กับตัวได้เช่นเดียวกัน

โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เยาวชนของชาติถูกบังคับให้ต้องผ่านเข้าไป ตามจำนวนปีของการศึกษาภาคบังคับ ภารกิจที่สำคัญของโรงเรียน คือ การหล่อหลอมกลมเกลียวลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก ขั้นตอนการหล่อหลอมตัวตนในระบบโรงเรียน จะกระทำผ่านบุคคลที่ได้รับการตีตราว่าเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญใช้อำนาจความรู้สร้างกฎเกณฑ์/กติกาบังคับใช้ในโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตามจำนวนปีที่ดำรงอยู่ในระบบโรงเรียน ดังนั้นในทุกเหตุการณ์ที่เด็ก ๆ พานพบในโรงเรียนจะเป็นการเพิ่มความเข้มข้นของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมขึ้นเรื่อยๆ จนร่างกายสยบยอมหรือเชื่อต่อการเชื่อฟังคำสั่งเพื่อกดทับความเป็นตัวตน ในทุกช่วงเวลาของชีวิต คือ การเรียนรู้ การใช้ชีวิตในโรงเรียนของเด็กตั้งวัยเยาว์จึงเป็นการเรียนรู้ ไม่ว่าจะการเรียนรู้นั้นจะเกิดขึ้นมาอย่างสมควรแก่การที่มนุษย์ควรจะมี หรือเกิดมาจากการใช้อำนาจของความรู้กำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติ จนกลายเป็นความจริงที่บุคคลยากจะต่อต้านขัดขืนได้ หรือหากมีการต่อต้านขัดขืนขึ้น ทางเลือกที่เกิดขึ้น คือ การถูกตีตรา ดูแคลนและลดคุณค่าของตนเอง

การปรับตัวของเด็กในการเข้าสู่กฎเกณฑ์ของสังคมโรงเรียนจึงค่อยๆ เริ่มก่อรูปขึ้นทีละเล็กละน้อย และด้วยความหลากหลายของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากบ้านและจากโรงเรียน เด็กบางคนใช้เวลาไม่นานนักก็ปรับตัวเข้ากับโลกใหม่และเพื่อนใหม่ได้ ขณะที่บางคนต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์กติกาใหม่ในโรงเรียนแห่งใหม่ ด้วยความเข้มข้นของการหล่อหลอมเด็กให้กลายเป็นเสมือนหนึ่งสินค้าที่รอการรับรองมาตรฐานอย่างที่โรงเรียนกำหนด การผสานกันระหว่างประวัติศาสตร์ของตนเอง กับกระบวนการของการตอกย้ำคุณลักษณะบางอย่างให้กับเด็กในโรงเรียนนำไปสู่การก่อรูปที่แตกต่างของทัศนคติ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล และพร้อมจะเผยแสดงออกมาในรูปแบบของปฏิกิริยาโต้ตอบที่แตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ เป็นความหลากหลายของทัศนคติที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านกงล้อของประวัติศาสตร์ ทั้งที่ตนเองพยายามเสกสรรขึ้นในส่วนที่ตนเองถูกใจและไม่ถูกใจ ทำทุกอย่างให้สังคมได้รับรู้ถึงความมี “ตัวตน” ท่ามกลางกฎเกณฑ์ที่ดำรงอยู่ในสังคมแวดล้อมให้ได้ อย่างมีเกียรติศักดิ์ศรี มีความ “ภาคภูมิใจ” ต่อตนเอง

การผสานความดีงามแห่งตน

"ความดี" คือสิ่งที่ทุกคนต้องการให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคม ด้วยความเชื่อว่าหากมี "คนเก่ง คนดี สังคมก็จะมีสุข" การกำหนดกฎเกณฑ์ปฏิบัติที่เข้ามากำกับ "สิ่งดี" จึงเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในโรงเรียนซึ่งเป็นเสมือนพื้นที่ของการหล่อหลอมกล่อมเกลียดเด็ก ให้ได้ตามมาตรฐานของสังคมที่กำหนดไว้ นิยามความหมายของความเป็น "คนดี" กับความเป็น "เด็กดี" จึงเป็นเสมือนความจริงที่แยกจากกันได้ยาก ตามที่ผู้ใหญ่/สังคมสร้างความหมายให้เด็กรับรู้ ขณะที่การเรียนรู้เพื่อจะได้ถูกเรียกว่า "เป็นเด็กดี" คือ วิธีปฏิบัติที่เด็กต้องกระทำด้วยวิถีของการซึมซับในการดำเนินชีวิต และด้วยข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการถูกหล่อหลอมกล่อมเกลียดที่ถูกส่งผ่านจากบุคคลแวดล้อม พ่อแม่ ครู เพื่อน บุคคลที่ใกล้ชิดที่เด็กให้ความชื่นชม ความดีจึงมีรูปลักษณะไปตามความเข้าใจของเด็กเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ

ความดีในวิถีของชีวิต

การอบรมสั่งสอนของบุคคลในครอบครัวเป็นพื้นที่เริ่มต้นของการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องของการดำรงชีวิต ทั้งนี้เกิดขึ้นมาจากการสัมผัสถึงความรักและความเชื่อของผู้ใหญ่ในครอบครัว ทำให้เด็กเปิดใจรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่มีผู้บอกกล่าว เป็นการเรียนรู้จักตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาตนต่อไป

หนูเป็นคนใจร้อนนิดหนึ่ง ได้มาจากแม่ ป้าก็จะใจเย็น ป้าจะสอนว่าโกรธ คือ ใจ ไม่มีสติ ไม่ใช่ทำอะไรก็จะโกรธ อย่างพูดกับน้องอย่างนี้ ป้าก็บอกว่าเป็นพี่น้องกันต้องรักกันถ้าเราไม่รักกันในหมู่พี่น้องแล้วใครจะรัก จะสอนตรงนี้ สอนธรรมให้ใจเย็น โกรธก็สงบอารมณ์บ้าง พ่อว่า ถ้าโกรธยิ่งเป็นคนบ้า สมมติว่าคน 2 คน ทะเลาะกัน คนหนึ่งเงียบ อีกคนโวยวาย เราจะชอบคนที่เงียบไซ้หรือเปล่านั้น คนโวยวายจะดูเหมือนผิด หนูว่าเงียบดีกว่า

สิ่งที่เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นเรื่องที่ถูกคัดสรรและจะกระทำเมื่อเกิดความพึงพอใจจากอารมณ์พื้นฐานหรือด้วยการถูกกดดันให้กระทำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเมื่อชีวิตของเด็กถูกแวดล้อมด้วยโลกที่ต่างกัน แบบแผนของความดีงามของเด็กจึงมีความแตกต่างหลากหลาย สำคัญของการดำรงอยู่ของความดีจึงถูกทำให้มีชีวิตและเป็นเรื่องราวของชีวิต ที่ยากจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นเพียงแค่การเรียนวิชาศาสนาต่างๆในโรงเรียนเท่านั้น จุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาศาสนาจึงแปรเปลี่ยนไปตามการให้ความสำคัญของเด็กแต่ละคน บ้างก็ต้องการเรียนสำหรับสะสมเป็นคะแนนพื้นฐานเพื่อใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัย บ้างก็เรียนรู้สำหรับการดำเนินชีวิต

เราเรียนพุทธศาสนากันทุกวัน แต่บางคนคิดว่าทำผ่านๆ ให้อบ แต่นี่คือการเรียนไม่ใช่การทำข้อสอบ คือ ไม่ใช่ที่เราต้องทำให้ได้เกรด 4 นี่คือการเรียน หมายความว่า เรารู้ นำไปใช้ปฏิบัติ หาสิ่งที่ดีเข้ากับตัวเราได้ บางคนคิดว่าฉันเรียนนะฉันทำหน้าที่ของฉันแล้ว ฉันก็สอบได้ แต่ผมคิดว่า สำหรับผม ผมแบ่งวิชาออก คือ วิชาที่เรียนแล้วใช้ กับเรียนแล้วรู้ เป็นคนละอย่าง อย่างเรียนที่ไม่ต้องอะไรมา เช่น ภาษาอังกฤษสามารถสนับสนุนไปใช้ในการทำงานได้ หรือ ระบบตลาด ต้องเรียนเพื่อที่จะเอาไปใช้ แต่ สังคม พุทธศาสนาเป็นเนื้อแท้ที่เราต้องรู้..การเรียนธรรมส่วนใหญ่จะได้ในห้อง เพราะถ้าเราเรียนกับคนที่เป็นคนจะขาดศรัทธาในธรรมไป เพราะว่าเขาคือคน ก็การสอนทำที่ดีที่สุดคือ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง แต่คนส่วนใหญ่สอนแล้วทำไม่ได้ มันก็จะส่งผลที่ว่า สอนเราแล้วไม่เห็นคุณทำอย่างที่คุณพูดเลย แล้วใครจะไปศรัทธา สู้เรียนจากสิ่งที่เป็นตัวอย่างไม่ได้ จากหนังสือ แล้วเราก็ลองมาใช้เอง ใช้ดูว่ามันเกิดผลอย่างไร

การให้นิยามความหมายของการเป็นคนดี จึงวนเวียนอยู่กับสิ่งที่มีความสำคัญต่อสภาวะแวดล้อมของเด็ก ณ ช่วงเวลาของเขาที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องใช้คุณธรรมในการตัดสินใจ ซึ่งเด็กจะให้นิยามความเป็นคนดีแตกต่างกันไปตามแต่บทบาทที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวพันด้วย ณ เวลานั้น "การพูดถึงคนดี ก็ควรจะเป็นคนดีที่มาจากข้างใน มีจิตใจโอบอ้อมอารี ไม่คิดที่จะอิจฉาริษยาผู้อื่น เด็กดีของอาจารย์ก็ต้องขยันเรียน แล้วก็อ่านหนังสือ ทำงานเรียบร้อย เรียนเก่ง ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังอาจารย์ สำหรับพ่อแม่ก็ต้องช่วยเขาทำงาน เชื่อพ่อแม่ ไม่เถียง สำหรับเพื่อน ก็ต้องช่วยเหลือกัน ไม่ทิ้งกัน" การเข้าใจความหมายของความเป็นคนดีที่ถูกส่งผ่านมาทางผู้ใหญ่ จึงเป็นนิยามความหมายที่เด็กได้รับรู้ หากแต่ข้อเท็จจริงที่เกิดในชีวิตอาจจะนำพาความเข้าใจของเด็ก ให้แตกต่างจากความต้องการที่ผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กเป็น ดังนั้นเมื่อการอบรมสั่งสอนสวนทางกับเหตุการณ์จริง เด็กก็เลือกเชื่อในสิ่งที่พวกเขาเห็นหรือสัมผัสได้ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่เด็กสัมผัสรับรู้และเห็นจริงตามนั้นเขาก็จะเชื่อและปฏิบัติตาม

เด็กเรียบร้อยเรียนเก่งสำหรับหนู บางทีเห็น ร้าย ทำเป็นดีมๆ ประจบ คิดว่าอาจารย์ต้องอย่างนี้แหละ แต่ไม่ใช่หรอก พวกที่เรียบร้อยแต่ร้ายลึก น่ากลัวกว่าอีก ยิ่งกว่าคนที่ร้ายออกมาเลย คนร้ายเปิดเผยเขาเปิด เพื่อนหนูก็มีที่เจียวๆ แต่น่ากลัว หนูคิดว่าเขาฉลาด เขาสามารถทำให้คนเชื่อได้ว่าเขาเป็นคนอย่างนี้ เอาเป็นว่า ของศาสนามันก็เหมือนกับผิดศีล คนเราใครจะไม่ทำบ้าง ทุกคนต้องทำอยู่แล้ว หนูว่า ความดีอยู่ในตัวดีกว่า เรามีความคิดดี อยู่ในตัวเราก็เป็นคนดีได้ ดี คือ เห็นใจ ทำตัวดี คิดทำดี ก็ทำให้เราดีได้ ไม่จำเป็นต้องเก่งหรอก.. สำหรับหนูแล้ว ไม่รู้ละ ถ้าดีบางคนคิดว่าการเรียนต้องดีเสมอ ทุกอย่างต้องพร้อม แต่หนูคิดว่าไม่ใช่ บางคนเรียนดีแล้วนิสัยไม่ดีก็ไม่ดี คือ ดีแล้วต้องดีให้ทุกอย่าง คนเราต้องเป็นเทา มีทั้งดีมีไม่ดี ไม่ใช่ขาวสะอาดหรือดำไปทั้งหมด อย่างพวกขี้ม นี่ไม่ดี ชอบขี้รดแหวนึง จูดไปทำอย่างนั้นอย่างนี้ ไปขโมยไม่ดี แต่ถ้าเขาอยู่ในกลุ่มเพื่อน หนูคิดว่าเขารักเพื่อน พวกที่ติดยา หนูไม่รู้จักเขาหรอกแต่คิดว่าเขารักเพื่อน

การกำเนิดของความเป็นตัวตนที่ดี/ไม่ดี มิได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในรั้วบ้านหรือจากครรลองของการให้ความรู้จากระบบการศึกษาเพียงชั่วข้ามคืนในโรงเรียนเท่านั้น การเรียนรู้ถึง "ความดี" ที่เด็กให้นิยาม เกิดขึ้นได้จากการไตร่ตรองผลงานระหว่าง ความดี ที่ตนเองให้นิยามอยู่ภายใน การได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง จากบ้านจากสังคมรอบตัว การได้ฟังจากผู้ใหญ่ที่ตนเองเคารพรัก หลายท่าน การได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากนักบวช การได้พูดคุยกันระหว่างเพื่อนด้วยกัน การได้เห็นจากเหตุการณ์จริงที่ตนเองได้เข้าไปสัมผัส รับรู้

หนูไปวัดเป็นประจำค่ะ พ่อเขาให้เรียนพุทธศาสนาทุกวันอาทิตย์ค่ะ ที่วัดใหญ่ ไปเรียนกับเพื่อน พระอาจารย์เขาเป็นคนสอน หนูเรียนตั้งแต่ ป.4 เพื่อนเขาไปเรียนกันตั้งแต่ ป.3 เขาบอกสนุกก็เลยไปเรียน เรียนพุทธประวัติเกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้า ส่วนธรรมะก็ที่ใช้ในชีวิตประจำวันหรือหลักธรรมของพระ เรียนฟรีใครเข้าเรียนก็ได้ พอเรียนก็รู้จักกับพระอาจารย์คุยเล่นกัน พอปิดเทอมเขาจะพาไปทัศนศึกษา ตอนแรกที่เรียนเพราะอยากเที่ยว แต่พอเรียนไปเรื่อยๆ ก็ได้ความรู้ รู้พุทธมากกว่าเพื่อนได้ท็อป(top) คะแนนสูงสุดตลอด... เรียนก็ทำให้เรามีจิตใจที่เย็นลง ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มองโลกในแง่ร้าย แต่ไม่มองดีเกินไป คือ ไม่คิดไปแก่งแย่งชิงดีกับคนอื่นเขา คอยมีหลักธรรมเตือนอยู่ มี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา บางทีเราก็คิดว่าเราทำตรงนี้ หรือยัง เคยคิด บางทีก็หาเหตุแห่งทุกข์ไม่เจอ

ในทุกย่างก้าวของการดำเนินชีวิตที่ต้องพบปะผู้คน คือ อีกพื้นที่หนึ่งของการก่อกำเนิดตัวตน อันมีคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งการเรียนรู้แต่ละครั้งจะได้จบลงด้วยความพึงพอใจเท่านั้น หากแต่การเรียนรู้ถือกำเนิดขึ้นมาในทุกอณูแห่งการก้าวล่วงเข้าไปสู่ พื้นที่ทางความคิดของอีกคนหนึ่ง ดังนั้น การได้ทำความรู้จัก พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการพบปะกับคนที่ทั้งตนเองชอบและไม่ชอบเป็นการส่วนตน รวมทั้งการเรียนรู้จากหนัง ละคร เพลง หากได้รู้สึกน่าสนใจแล้วนำมาทบทวนหรือนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

หนังจีนแสดงให้เห็นถึงความเป็นสุภาพบุรุษ ความเป็นตัวของตัวเองสูง สิ่งที่เราเห็นเขาจะมีความเคารพกัน เป็นคนขยัน อดทนต่อสู้ แต่สิ่งที่จีนไม่เหมือนยิว คือ คนจีนมีความโอบอ้อมอารีย์ มีความเป็นลูกผู้ชายคนจีนมีมากทำให้คนจีนเข้ากับคนอื่นได้ไม่เหมือนยิว ยิวคือลักษณะของเผ่าพันธุ์ที่ฉลาด เขารักพวกพ้องแต่เขาไม่เผื่อแผ่คนอื่น ไม่ใช่ว่าผมอย่างจะไปดลุมใคร เขาก็เหมือน คนเรียนเก่งที่วันๆ อยู่ในห้องเรียนไม่ให้ใครลอก คือ เราไม่สามารถที่จะให้โลกนี้มีแต่คนดีได้ แต่เราเลือกคนดีปกครองเราได้ อย่างผมดูรายการใจให้ใจ เขาก็อยู่กับคนใช้แบบคนในครอบครัว แสดงให้เห็นว่า คนที่อยู่ได้เขาก็มีความสุขได้

การเรียนรู้จักความเป็นคนดีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงเกิดขึ้นท่ามกลางการดำรงชีวิตที่ได้ประสบ การทำให้ตนเป็นคนดีส่วนหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญจึงเกิดจากความต้องการในการดูแลตนเองให้ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ดังนั้นการเรียนรู้จึงไม่ได้เกิดขึ้นจากคำบอกเล่าของใคร แต่เป็นเด็กเองที่เป็นผู้เลือกที่จะปฏิบัติตามที่ตนเองรับรู้และนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวันได้

เพื่อนที่ดีของหนู

การเรียนรู้ของเด็กมาจากสิ่งรอบตัวและกลุ่มที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นจากครอบครัวอย่างไร ก็ไม่อาจเลือกได้ว่าต้องเข้าไปสู่กลุ่มคนที่มีลักษณะเช่นไร หากแต่สิ่งสำคัญสำหรับเด็กที่กำลังเริ่มต้นเข้าสู่สังคมใหม่นอกเหนือจากบ้าน คือ การควานหาคน "รู้ใจ" มีความเป็น "เพื่อน" ให้แก่กัน ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างหนักหนาสาหัสสำหรับเด็กในขวบวัยที่กำลังเรียนรู้โลกกว้าง "เพื่อน" ที่ต้องการจึงมิใช่ใครก็ได้ที่มีคุณสมบัติตามที่สังคมให้นิยาม หรือให้คุณค่าเหมาะแก่การคบหาเป็นเพื่อน เพื่อนที่ผู้ใหญ่คิดว่า "ดี" คือ เพื่อนที่คุณสมบัติบางอย่างเหมาะแก่การคบหาเพื่อการพึ่งพากันในอนาคต ผู้ใหญ่จึงมอง "เพื่อน" "ที่ดี" จำกัได้อยู่ในเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือ การที่เพื่อนสามารถทำตามกฎกติกาของผู้ใหญ่จึงถือว่าเป็น "เด็กดี" ที่ควรคบหา หรือแม้แต่เพื่อนที่ใช้ "ปัญญา"ทางการศึกษาเล่าเรียนได้ดี ก็อาจจะเข้าช่วยเพื่อนที่ดีที่เด็กๆไม่ควรจะละเลยให้ความสำคัญคบหาเป็นคนรู้ใจกันไว้ เพื่อประโยชน์ต่อไปในภายหน้าตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ที่คิดว่าตนผ่านโลกและเรียนรู้ชีวิตมาก่อน ดังนั้นเด็กจึงต้องเรียนรู้และความหาเพื่อนที่ดีตามนิยามที่เขาต้องการให้ได้

เด็กทุกคนประจักษ์ว่าท่ามกลางการดำรงอยู่ในสังคมให้เป็นที่ยอมรับ คือ ต้องเป็นคนดี เด็กๆ จึงอยากเป็นคนดีและอยากมีเพื่อนๆ เพราะการเป็น "คนดี" หรือมี "คุณลักษณะที่ดี" เป็นพื้นฐานของการก่อร่างความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าในสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตต่อไป ดังนั้นการคัดสรรคนดีๆ เข้ามาเป็นเพื่อน จึงดูเหมือนหนึ่งเป็นเรื่องที่เด็กเองต่างก็ให้ความสำคัญไม่ต่างจากผู้ใหญ่ สำหรับเด็ก การเป็น "คนดี" และได้ "เพื่อนดี" จึงเป็นเรื่องที่ยากจะตัดขาดจากกันได้ "เด็กดี" ที่เด็กเข้าใจ "ควรจะเป็นคนที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ให้ความช่วยเหลือได้เมื่อต้องการขอให้เขาช่วย เป็นคนดีที่ดีมาจากข้างใน คนที่ไม่เห็นแก่ตัว" ดังนั้น การเลือกเพื่อนนอกจากการมองคนที่เข้ามาว่าจะต้องเป็นคนดีแล้วยังคงต้องมีพื้นฐานของการยอมรับกันได้แม้ในเรื่องที่ผู้อื่นอาจจะไม่ให้การยอมรับ หรือไม่ให้ความสำคัญหรืออาจจะไม่มีความสำคัญสำหรับคนอื่น "ความเข้าใจต่อกันไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม เข้าข้างกัน"

การมีเพื่อน จึงเหมือนเป็นการแสดงออกซึ่งคุณลักษณะความเป็นตัวตนของเด็ก ถ้าหากเพื่อนดี ตัวตนของเด็กที่แสดงให้สาธารณะรับรู้จะมีลักษณะของการเป็น “คนดี” อยู่ด้วย การเรียนรู้ถึงการเป็นคนดีของเด็กจึงต่างจากการให้นิยาม “ความดี” ในความหมายที่ผู้ใหญ่ให้หรือแสดงให้เห็น เพราะการเป็นคนดีของผู้ใหญ่เพื่อให้เด็กคบหาเป็นเพื่อนกันได้ ไม่ได้จำกัดเฉพาะนิยามที่เด็กให้มาเท่านั้น แต่การเลือกเพื่อนของเด็กที่ผู้ใหญ่มองจะต้องเป็น “เด็กดี” ที่ต้องตั้งใจเรียน “ถ้าเรียนเก่งอาจารย์จะรัก” แต่งตัวเรียบร้อย ไม่ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน “แค่ครูบางคนมองแค่ผมของเด็ก ก็ว่าเป็นเด็กไม่ดีเลยด้วยซ้ำ มันไม่เสมอไป หนูขอผมมาก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นคนไม่ดี” การซึมซับความรู้สึกนึกคิด คือกระบวนการสร้างความเป็นตัวตน เด็กกำลังซึมซับทัศนคติที่ผู้ใหญ่แสดงออกมาด้วยการกระทำและความคิด หากผู้ใหญ่ตัดสินคนจากลักษณะภายนอก นัยยะสำคัญของการให้ความหมายของการเป็นคนดีก็จะจบลงตรงที่ ลักษณะภายนอกที่ต้องเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม และหากใครทำอะไรก็ตามที่ไม่ได้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังก็จะกลายเป็น “คนไม่ดี” ดังนั้นเมื่อเด็ก “ชื่นชมและชื่นชอบ” ผู้ใหญ่ที่เข้ามาแวดล้อม การซึมซับเรื่องของความคิดที่จะเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตก็อาจจะวนเวียนอยู่ในสิ่งที่ผู้ใหญ่คิดว่า “ดี” หากเด็กมีวิจาร์ณญาณทบทวนความคิดของตนเอง เชื่อกันว่า การเลือกคบ “คนดี” เป็นเพื่อนอย่างที่เด็กคิด ก็ไม่ได้หมายความว่า เขาจะต้องเป็นคนเลวหากไม่ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามความคาดหวังของสังคม บางครั้งเด็กก็เกิดความสับสนและเริ่มลดทอนความเชื่อมั่นในการมองคนของตนเองลงไปในที่สุดความสับสนระหว่าง “คนดี” และ “คนที่ประสบความสำเร็จตามที่สังคมคาดหวัง” เริ่มก่อตัว การสร้างพื้นฐานของความเข้าใจในเรื่องของ “ความดี” ให้กับเด็ก ตามครรลองความคิดของผู้ใหญ่ที่แสดงให้เห็น เป็นสัญญาณอันตรายที่ทำให้เด็กไม่สามารถจะบ่งบอกได้ว่าทำอะไรถึงจะเรียกว่า “ดี” หรือทำอะไร “เพื่อการดำรงตนให้อยู่รอดในสังคม” ได้

เพื่อนมีความสำคัญมากที่สุดเมื่อต้องเข้าไปสู่สังคมใหม่ หากเด็กยังไม่สามารถอยู่กับตัวเองได้ในสถานที่ที่ต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ อันเป็นผลมาจากการที่ตัวเองยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะดำรงตนอย่างไรถึงจะเรียกได้ว่า “ไม่มีปัญหา” ในสังคมแวดล้อมใหม่ โรงเรียนจึงเป็นสังคมใหม่ที่เด็กรู้สึกเคืองกว้างในวันแรกๆ เพราะสิ่งที่ต้องเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในโรงเรียนใหม่นั้นมีมากมาย รวมทั้งข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีในโรงเรียนก็มากล้น เพื่อนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เด็กยังไม่รู้ได้ว่าตนควรจะทำอย่างไร ไม่มีใครอยากมีเรื่องกับผู้ใหญ่ในโรงเรียน ไม่มีใครอยากมีปัญหา ดังนั้นการเข้าสู่สังคมของโรงเรียนใหม่จึงต้องมี “เพื่อน” เพราะเพื่อนคอยช่วยกันหากทำอะไรผิดพลาดไปไม่ว่าจะเป็นกับคนในโรงเรียนเดียวกัน หรือกับครูบาอาจารย์จะ

ได้คอยช่วยกัน พื้นที่ของการเข้าไปทำความรู้จักของเด็กจึงมักเปิดกว้างในเบื้องต้น ใครก็ได้เข้ามาเป็นเพื่อนกันก่อนแล้วค่อยเรียนรู้จักกันไป

การหาเพื่อนในเบื้องต้นของเด็กเมื่อต้องเข้าไปสู่สถานที่ที่ไม่คุ้นเคย จะเริ่มต้นจากการมีใครสักคนที่ยังน้อยมีอะไรบางอย่างเชื่อมโยงถึงกันได้ ความเป็นศิษย์เก่าจากโรงเรียนเดียวกัน หรือแม้แต่การเปลี่ยนชั้นเรียนที่เด็กอาจจะไม่ได้อยู่กับเพื่อนเดิมที่รู้จัก เนื่องมาจากการคัดเด็กที่มี “ปัญญาดิ” ทางการศึกษาออกจากเด็กที่ไม่ได้ “มาตรฐาน” ในการทำคะแนนสอบพอเพียงที่จะอยู่ห้องเดียวกันได้ การเลือก “เพื่อนใหม่” ในสิ่งแวดล้อมใหม่เช่นนี้ คงจะต้องเป็นการมองหาคนที่เคยรู้จักกันมาก่อน ไม่ต้องสนิทก็ได้ อาจจะเป็นเพื่อนข้างบ้านหรือเพื่อนของเพื่อน ที่พอจะพูดคุยกันได้ แต่ถ้าไม่มี การเลือกคนที่อยู่ใกล้ที่สุดที่ทำกิจกรรมในตอนนั้น ด้วยการ “ยืม” เข้าไปคุยด้วย สร้างสัมพันธภาพด้วยการชวนกันไปกินข้าวก็เป็นจุดเริ่มต้นของการทำความรู้จักกับคนใหม่ ๆ ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยได้อย่างดี

การหาเพื่อนกับการเลือกคบเพื่อนเป็นคนละเรื่องกัน เมื่อเวลาดำเนินมาช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อนจะกลายเป็นคนใกล้ชิดและกลุ่มและเพื่อนจะมีอิทธิพลทางความคิดของเด็กมากที่สุด ดังนั้นเมื่อความเป็นตัวตนของเพื่อนแต่ละคนปรากฏออกมา การเปลี่ยนกลุ่มเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอ คือ เมื่อคบกันไปสักระยะหนึ่งแล้วพบว่าความต้องการของตนกับเพื่อนเป็นคนละแนวทางกัน การเริ่มต้นหาเพื่อนใหม่จะเกิดขึ้น “เขาไม่เอาการเอางาน เราก็ดีห่าง อาจจะเห็นแก่ตัว แต่เพื่อความอยู่รอด คือ เพื่อนคนนี้ทำทางจะเหี่ยว เราก็เริ่มหันเหออกห่าง เขาก็เข้าใจ เขาก็ไปอยู่กับเพื่อนเหี่ยว เราเองไปกับเด็กเรียน เพราะเราไปด้วยกันไม่ได้อยู่แล้ว” อีกประการหนึ่งของการเปลี่ยนกลุ่มเกิดมาจากการต้องย้ายห้องเรียนและการย้ายโรงเรียน ซึ่งการเปลี่ยนกลุ่มในแต่ละครั้ง กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในหลายเรื่องด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการวางตน การแต่งตัว ความประพฤติในโรงเรียน คนที่มีความเหมือนกันในบางเรื่องก็จะเริ่มที่จะเข้าหากันกลายมาเป็นกลุ่ม กลุ่มจึงกลายเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเด็ก ในแต่ละกลุ่มจะมีการสร้างเอกลักษณ์ของตนเองแตกต่างกันไป อาทิเช่น กลุ่มทอม ก็จะแสดงบทบาทของตนเองออกมา ในเรื่องของ การปกป้องหญิงสาวที่เข้ามาอยู่ในกลุ่มโดยต้องมีเงื่อนไขบางอย่างของความเป็นหญิงเช่น “สะอาด” (ยังไม่เคยผ่านชาย) ในขณะที่หากเป็นกลุ่มเด็กที่ไม่เรียน หรือผู้ใหญ่เรียกว่า เด็กเก เด็กเบี่ยงเบน ก็จะมีการแสดงออกในเรื่องของการแต่งตัว ทาแป้ง ทาปากแดง ๆ (ด้วยน้ำยาอุทัย) แล้วก็ชอบแกล้งคนอื่น อาจจะเป็นเด็กเรียนที่ไม่ค่อยยอมช่วยเหลือในเรื่องการเรียนกับเด็กกลุ่มนี้ หรือในกลุ่มเด็กเบี่ยงเบนเองก็มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่แตกต่างกันไปอีก เช่น การทำผิดกฎก็จะเป็นในเรื่องของการโดดเรียน ผิดกฎ

กติกาของโรงเรียนเท่านั้นแต่ไม่ยุ่งในเรื่องของเพศตรงข้าม สำหรับการเลือกเข้ากลุ่มเด็กเรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เด็กเรียนที่เรียบร้อย ทำตามกฎระเบียบทุกอย่าง ไม่เคยโดดเรียน เข้าเรียนตรงเวลา ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับเด็กเรียนที่ทำผิดกฎระเบียบบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อย ที่ต้องทำเช่นนี้ก็เพื่อการยอมรับในกลุ่มเพื่อนอื่นๆ “ตอนยังไม่ชอยผมไม่มีเพื่อนเลย พอชอยผมมามีคนเข้ามาหาเยอะเลย” หรืออีกลักษณะหนึ่ง เป็นการเลือกเพื่อนที่ได้มาจากการชอบในการทำกิจกรรมบางอย่างเหมือนกัน ในเรื่องของกีฬาหรือ กิจกรรมพิเศษต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น การเดินร่ำ การเล่นดนตรี ฯลฯ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กเข้ามาเป็นเพื่อนกัน

แม้ว่าการเลือกเพื่อนจะดูเสมือนหนึ่งว่าเป็นเรื่องของเด็กๆ เป็นผู้ตัดสินใจ หากแต่ที่ปรากฏการเลือกกลุ่มเพื่อนของเด็ก ยังมีเงื่อนไขมาจากความต้องการของผู้ใหญ่แอบแฝงไว้อย่างแยบยลด้วยข้อกำหนดที่เกิดขึ้นทั้งจากบ้านและโรงเรียน หากเป็นจากครอบครัว ผู้ใหญ่ในครอบครัวก็จะคาดหวังให้เด็กเลือกเพื่อนที่เป็นเด็กที่ “ไม่มีปัญหา” กับผู้ใหญ่ในโรงเรียนไว้ก่อน เพราะผู้ใหญ่ในโรงเรียนย่อมจะเป็นผู้ตัดสินชะตาชีวิตของเด็กได้ ว่าเด็กลักษณะเช่นไรที่ควรจะได้รับสิทธิพิเศษบางอย่างที่เข้ามาถึงสถานศึกษา นั้น ดังนั้นการทำตัวให้ไม่เป็นปัญหาย่อมจะเป็นโอกาสอันดีที่จะไม่ทำให้ผู้ใหญ่ “เคือง” จนไม่ยอมให้โอกาสทางการศึกษาดี ๆ ไม่ว่าจะเป็น การขอทุน การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่างโรงเรียน การได้ไปฝึกอาชีพต่างๆ เช่น ดีเจ หรือ แม้แต่การให้โอกาสได้ไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ การคบใครเป็น “เพื่อน” ในอีกนัยหนึ่งจึงถูกควบคุมด้วยความต้องการของผู้ใหญ่เป็นเบื้องต้น เพราะหากไม่ทำตามก็就会被 “ตีตรา” ในคุณลักษณะที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมที่ผู้ใหญ่เป็นผู้สร้างขึ้นมา ดังนั้นเมื่อเด็กเลือกใครเป็นเพื่อนในสายตาของผู้ใหญ่เด็กก็จะกลายเป็นแบบเดียวกัน ซึ่งตามที่ปรากฏแล้วเด็กที่ไม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถหรือคุณลักษณะที่เด่นของตัวเองจะทำตามเพื่อนแม้ตนเองจะไม่ชอบก็ตาม

นอกจากนั้นแล้ว การให้ความหวังหรือปลูกฝังทัศนคติบางอย่างให้กับเด็กทั้งจากครอบครัวและจากโรงเรียนในเรื่องของการคบเพื่อน ที่ว่า เพื่อนดีมีชัยถึงคนเรียนเก่ง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เป็นลู่ทางให้ตนเองมีหนทางสำหรับชีวิตที่ดีขึ้น การส่งผ่านความคิดเช่นนี้เป็นการควบคุมของผู้ใหญ่ผ่านเข้าสู่สำนึกของเด็กว่า ต้องเรียนให้ดี เพราะการเรียนดี ได้เข้าโรงเรียนดี ก็ง่ายต่อการได้พบเพื่อนดี สำหรับเด็กบางคนแล้วการทำทุกอย่างเพื่อให้ได้คะแนนมาจึงไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร เพราะนัยยะของการวางอนาคตที่ดีขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ใหญ่ และคะแนนที่ผู้ใหญ่จะกรุณาให้ “ก็ปากกาอยู่ในมือ ย่อมจะทำอะไรก็ได้” ทางที่ดีไม่ควรจะมีปัญหาและหากช่วยงานใดได้ก็ควรจะช่วย เพราะนั่นหมายถึงการได้คะแนนมาอย่างง่าย

การเลือกคบหาเพื่อนซึ่งดูเสมือนหนึ่งเป็นสิทธิส่วนตัวที่ควรจะสามารถเลือกหาเองได้ตามแต่ความพึงพอใจ ก็ยังไม่พ้นวังวนกระแสแห่งการควบคุม ที่แม้จะมองไม่เห็นชัดเจนแต่ก็เป็นการควบคุมอย่างดี

ความหลากหลายและสิทธิเสรีภาพของการอยู่ในกลุ่มเพื่อนยังคงเห็นได้ หากเพื่อนแต่ละคนมีอะไรบางอย่างที่เหมือนกันหรือต่างกัน ก็ขอให้เข้าใจกัน แม้จะต่างกันบางเรื่องก็ไม่ใช่ไรในเรื่องนี้ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มไหนของเด็ก “ทุกคนไม่จำเป็นต้องมีความชอบเหมือนกัน ก็เป็นเพื่อนกันได้ คือ เราอาจจะจะเป็นเพื่อนกันในลักษณะที่ว่าความชอบเหมือนกันบางอย่าง” “มีข้อเสียทุกคน ข้อเสียมากเสียน้อย หนูคิดว่าตัวเองมีข้อเสียที่เพื่อนพอจะรับได้” สิทธิอันเกิดขึ้นมาจากความเข้าใจในกลุ่มเพื่อนย่อมเป็นกาวตึงใจให้เด็กคบกันต่อไปได้ เรื่องของสิทธิที่ให้แก่กันของเด็กจะปรากฏอยู่ในทุกช่วงของการดำเนินชีวิตด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเที่ยว จะไปกับใคร จนไปถึงเรื่องของการทำผิดกฎของโรงเรียน จะขึ้นเรียนใหม่ ขอยกข หรือไม่ แต่สิ่งที่พบในกลุ่มของเด็กในสถานศึกษานี้ คือ การไม่ยอมลงในเรื่องของยาเสพติด “เรื่องยาเสพติดไม่ลง ไม่ชอบ เดี่ยวมันติด ดูจากหนังสือ ทีวี ก็ไม่ยุ่ง แล้วในกลุ่มก็คุยกันด้วย” ถ้าเป็นเรื่องนี้ต้องตกลงกันก่อน แต่หากเป็นการคบเพื่อนต่างเพศยังคงเป็นสิทธิของตนเองอยู่มากกว่า

ด้วยการเข้าสู่ระบบของสังคมที่เด็กยังคงไม่คุ้นเคย พร้อมกับกระบวนการหล่อหลอมที่ทำให้เด็กไม่สามารถจะยึดเหนี่ยวถึงความเป็นตัวตนของตนเองได้ในวัยนี้ ทำให้เด็กสับสนในเรื่องพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิต คือ “การเป็นคนดี การเป็นเพื่อนที่ดี” กับ การให้นิยามความหมายของคนดี “สมควรจะมา เป็นเพื่อนที่ดี” ของผู้ใหญ่ และด้วยคำอธิบายที่มีให้เด็กไม่ได้ในเรื่องนี้ สิ่งที่ยุใหญ่พูดหรือทำให้เด็กเห็นจึงเป็นข้อคำถามที่ดำรงอยู่ในใจของเด็กตลอดมา ว่าควรจะมีคนจากภายนอกแล้วตัดสินใจกัน หรือควรจะใช้เวลาในการเลือกคบคนที่อาจจะไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจนว่าเป็น “คนดี” อย่างที่ผู้ใหญ่ต้องการในทันทีที่เห็น แต่เขาอาจจะจะเป็น “คนดี” ที่คอยช่วยเหลือเพื่อนก็ได้ ดังนั้น ความสับสนในการดำรงชีวิตจึงเกิดขึ้นจากพื้นฐานของการวิถีการปลูกฝังที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิต ที่เป็นการวางวิถีของการเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต การที่คาดหวังให้เด็กต้องทำตามผู้ใหญ่ทุกครั้ง หรือความคาดหวังให้เป็น “เด็กดี” ตามที่อยากจะให้สังคมมี “คนดี” จึงเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่ต้องแยกให้ได้ระหว่าง “การสอนให้เป็นคนดีของสังคม” หรือ “การสอนให้เป็น” “เด็กดี” ของผู้ใหญ่” ด้วยว่าพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในสังคม คือ ความหนักแน่นในจิตใจของเด็กต่อสิ่งที่เรียกว่า “ความดี” เพราะเด็ก คือ สมาชิกหนึ่งของสังคม

สุนทรียภาพการดำรงชีวิต

การที่เด็กตระหนักถึงความสำเร็จของตนจนกลายเป็นความภาคภูมิใจ นำมาซึ่งความเชื่อมั่นต่อการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นน้ำเลี้ยงยกกำลังใจส่งผลต่อความเพียรพยายามที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จดังหวัง แม้จะว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมบางอย่างจะเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ไม่ให้ความสำคัญก็ตาม “การรื้อยมาลัยเป็นสิ่งชอบ พ่ออยากให้เป็นผู้พิพากษา พ่อเขาไปเรียนปริญญาโท เขามีเพื่อนเป็นผู้พิพากษา ดุติ แล้วมีแต่คนเรียกท่าน ๆ เงินเดือนสูงมาก ๆ แต่ว่าคนนั้น เขาเรียนเร็ว ตอนนั้นเพิ่งอายุประมาณ 30 เอง” ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ความภูมิใจเล็กๆ ของการลงมือปฏิบัติจริงแล้วประสบผลสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับของคนที่ตนเองวาดหวังให้เห็นได้ อย่างที่น้องคนหนึ่งเล่าว่า

หนูภูมิใจเรื่องว่ายน้ำ ตอนแรกคิดว่าตัวเองทำอะไรไม่เป็นเลย อย่างว่ายน้ำไม่เป็น แม่ส่งให้ไปเรียนกับครูนั้นตอน ป.3 คือ ตอนแรกเรียนกับครูธิดาหลายคอร์สก็ยังไม่เป็นเลย เขาจับทางเราไม่ได้ว่าจะฝึกอย่างไรดี จะให้ลอยตัวหรือทรงตัวอยู่ได้ พอไปเรียนกับครูนั้นคอร์สหนึ่งก็เป็นอย่างนั้น ทำอะไรก็ได้แล้ว ครูเขาก็มาชวนให้ไปอยู่ที่ม้านักกีฬาของเขา ฝึกอยู่ 2 ปี จาก 6 โมงเย็น ถึง 2 ทุ่มเป็นอะไรที่ทุกซั่มมาก ๆ คือ วันไหนอาจารย์ไม่มา จะสบายใจแต่พอว่ายน้ำเป็นแล้วก็รู้สึกขอบคุณครูที่ทำให้เราว่ายน้ำเป็น สุขภาพก็ดีไม่เป็นภูมิแพ้เลยเพราะออกกำลังกายทุกวัน

“ความภาคภูมิใจ” จึงกลายเป็นกำลังใจชั้นเยี่ยม ไม่ย่อท้อเมื่อต้องดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ของเด็กต่อไป การให้โอกาสเด็กแม้ในเรื่องเพียงเล็กน้อยก็จะนำไปสู่ความเชื่อมั่นต่อความสามารถของตนเองที่เกิดขึ้นต่อไปได้ “ไม่ค่อยมั่นใจตนเอง แต่พอได้ทำ ก็มั่นใจขึ้นมา รู้แล้วว่าเราทำได้” กิจกรรมอันเกิดจากความอยากในการเรียนรู้ แล้วประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับจากเพื่อน ครู อาจารย์ พ่อแม่ บุคคลใกล้ชิดเป็นกำลังใจสำคัญที่พร้อมจะท่วมท้นเต็มที่ ยอมลำบาก ทั้งจากการฝึกซ้อมและการเรียนในห้อง เด็กมีความอดทนทำในสิ่งที่ตนเองชอบ “เป็นสิ่งที่เราเลือกเอง” “เป็นความสุขของชีวิต” กิจกรรมที่เด็กเลือกทุ่มเทฝึกซ้อม เป็นความชอบส่วนตัวที่เด็กไม่ได้เรียกร้องให้ใครรับผิดชอบนอกจากตัวของเขาเอง จากการเล่นกีฬาได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา ความอดทน ความสุข หรือแม้แต่ การไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเด็กเล่าว่า “ถ้ามีปัญหาอะไรอย่ายอมแพ้ ทำเพราะมีความสุขที่เราได้รู้ เรื่องผลที่ได้มันอีกเรื่องหนึ่งไม่ต้องสนใจ” กีฬาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็กไปด้วย แม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่อย่างเต็มที่ก็ตาม “พอบ่นมากเลย ออกไปเล่นบอลลีกได้ไหมขอเถอะ อ่านหนังสือดีกว่า ผมบอกพ่อว่าเล่นแล้วมันได้อะไรเยอะนะ ความสุขใจ ผมมีโค้ชที่เป็นนักกีฬาฟุตบอลทีมชาติเก่า เขาชื่นชมในความพยายามของผม เวลามีปัญหากับเพื่อนร่วมทีม โค้ชก็บอกว่า เวลาเล่นเราเล่น

เพื่อที่จะเล่น เล่นเพื่อให้คนดูสนุก ดังนั้น เวลามีปัญหาอะไรอย่ายอมแพ้ ทำเพราะมีความสุข ผลที่ออกมาจะเป็นอย่างไรไม่ต้องสนใจ”

เมื่อเด็กได้ทำในสิ่งที่ชอบแล้วยังสามารถนำไปใช้ในการสอบเข้าเรียนต่อได้ ในระดับชั้นที่สูงขึ้นจะเป็นสิ่งดีที่เกิดขึ้นตามมา แต่หากไม่ได้ก็ไม่เป็นไรเพราะสิ่งที่ทำก็เพื่อความสุขของตนเอง แต่ด้วยข้อจำกัดของเวลาและความคาดหวังของการเรียนในโรงเรียนสายสามัญ มีความเข้มข้นจนทำให้เด็กไม่สามารถที่จะทุ่มเทไปในสิ่งที่ตนเองรักได้ รวมทั้งมองไม่เห็นอนาคตต่อการดำรงชีพต่อไปในอนาคตหากไม่เรียนหนังสือ เวลาที่ถูกใช้ก็ต้องแบ่งแยกให้ได้ด้วยตัวเอง “ที่นี่เรียนหนัก ก็ฟัดต้องได้ดี เรียนก็ต้องได้ดี จะเอาอะไรกันนักหนา” แม้ว่าจะมีความสามารถแต่เวลาที่จะทุ่มเทให้ก็ไม่มี “บางทีซ้อมบาสมากกว่าจะเสร็จสามทุ่มแล้ว กลับถึงบ้าน ไม่ไหวแล้ว อ่านหนังสือไม่ไหว หลับเลย” เมื่อได้ทำในสิ่งที่ชอบการทุ่มเทให้จึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามมา หากแต่เด็กจะสามารถเข้าถึงข้อมูลของการเข้าศึกษาต่อได้อย่างชัดเจน อนาคตก็อาจจะเป็นอีกสิ่งหนึ่ง “ถ้ารู้ว่ามีอีกโรงเรียนที่เขาเน้นในเรื่องกีฬา ก็จะไปเข้า” ด้วยการเลือกที่ผิดและความไม่แน่ใจในความต้องการแห่งตน จึงทำให้เด็กเสียโอกาสแห่งการพัฒนาศักยภาพได้ การเลือกที่จะเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ “กีฬาสำหรับคลายเครียด เรียนเรียนเรื่องใหญ่” ความฝันและความภูมิใจของตนเองจึงหยุดเพียงแค่ว่าได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่ตนเองชอบก็เพียงพอแล้ว ประวัติศาสตร์การก่อรูปความเป็นตัวตนที่ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงวันนี้ ทำให้เด็กเรียนรู้จักตนเองแม้ว่าไม่ใช่ในทุกแง่มุม หรือบางครั้งอาจจะไม่ตระหนักถึงก็ตาม

ความเป็นเด็กเนี่ยไม่รู้หรอกว่าควรเรียนอะไร ไม่รู้ว่าจะชอบอะไร การเรียนที่โรงเรียน เราเรียนในสิ่งที่เราไม่อยากรู้ ไม่ชอบแต่บางครั้งเราก็รู้ว่ามันจำเป็น อย่างบางคนถามว่าเรียนภาษาอังกฤษเรียนไปทำไมไม่ได้ใช้จริง แต่ถ้าเขาไปประยุกต์ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นในอนาคต เพราะฉะนั้นโรงเรียนที่สอนกันอยู่ทุกวันนี้ดีในฐานะวิชาหลักที่ต้องเรียน แต่อยากให้มีความพิเศษที่เราต้องการรู้ว่าอะไรที่เราสนใจก็สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ถ้ามีความสามารถด้านไหนก็ไปฝึก อย่างบางคนชอบออกแบบก็ควรจะมีการส่งเสริมในด้านนี้

ดังนั้นหากได้มีโอกาสในการส่งเสริมในสิ่งที่ชอบ หลังจากได้ทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นรวมทั้งได้อยู่ในสภาพของความไม่กดดันจากความคาดหวังของบุคคลรอบข้างแล้ว สิ่งที่น่าทึ่งจะเป็นจากความต้องการแห่งตน แต่ด้วยสภาพการดำรงชีวิตของคนที่ไม่สามารถตัดขาดจากสภาพแวดล้อมได้ ทั้งที่ต้องการเพียงแค่ว่าดำรงชีพให้ได้อย่างสงบและมีความสุข เด็กจึงต้องหาทางบรรจบระหว่างความคาดหวัง

ของผู้ใหญ่ที่รักกับความต้องการของตน ในบางครั้งหากความต้องการของผู้ใหญ่ตรงกับความต้องการของเด็ก ทุกอย่างก็จะดำเนินไปตามครรลองของมัน แต่หากความต้องการไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันแล้ว ความฝันก็จะมลายหายไปได้ หรืออาจจะเป็นการประสานความสัมพันธ์ตามความเข้าใจของเด็กก็ได้

พ่ออยากให้เป็นหมอ แต่หนูอยากเป็นทหาร ไม่เป็นตำรวจพ่อไม่ชอบ อยากเป็นทหาร หนูประทับใจหมอสมนต์ เขาเป็นผู้หญิง เป็นหมอ เป็นทหารด้วย เก่งมาก เจตตอนที่เขาเอาผู้ที่บำบัดยาเสพติดไปช่วยงานที่วัด เขาเป็นอาจารย์ให้คนติดยาไปพูด แล้วตั้งชุมชนเกี่ยวกับผู้หญิงแนวหน้า เขาหนูไปขี่ม้า หนูชอบก็เลยว่าเป็นหมอมทหารก็ได้

ความต้องการที่เกิดขึ้นถูกทำให้มีข้อจำกัดอันมากมายที่ดำรงอยู่ ความรู้พื้นฐานที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่ตอบสนอง ไม่ส่งเสริมต่อการพัฒนาศักยภาพในทิศทางตามความสนใจของเด็ก เด็กจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมจากสถาบันภายนอก "อยากมีร้านอาหารเล็กๆ มีคนเข้ามากิน หนูก็ทำอาหารไม่ค่อยเป็น แล้วค่อยหาเวลาว่างไปเรียนที่สารพัดช่างมีเปิดสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ 4-5 คน ที่บ้านไม่ได้ทำอาชีพร้านอาหารเลย แต่คิดว่าคงฝึกได้ เพราะพ่อทำอาหารจีนเก่ง ปากก็ทำน้ำสุกก็ได้อร่อย อีกอย่างตัวเองเป็นคนที่ทำอะไรซ้ำ ใจร้อน ทำกิจการตัวเองดีกว่า" ถ้าเด็กไม่สามารถจะมีผู้สนับสนุนได้ก็ต้องยกเลิกความฝันนั้น ครั้นจะเข้าไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสายวิชาชีพโดยตรง ยังมีปัญหาในเรื่องของสถานศึกษาที่มีอยู่ ตามการรับรู้ของสังคม สถานศึกษาสำหรับฝึกอาชีพโดยตรงเป็นสถานศึกษา "ชั้นสอง" สำหรับคนประเภทหนึ่ง คนที่เข้าไปเรียนจึงได้รับการติเตียนจากสังคมว่า ถ้าไม่มีทุนก็เป็นเด็กที่ไม่เอาไหนทางด้านวิชาการเพียงพอที่จะเรียนต่อในระดับชั้นสายสามัญได้ ทศนคติในด้านลบต่อสถานศึกษาจึงทำให้เด็กไม่เลือกที่จะเข้าไปเรียนทั้งๆ ที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้อย่างถูกทางได้ "อย่างสมมติว่าไปเรียนอาชีวะ หรืออะไรที่ต้องเรียนนอกระบบ มันเจอคนไม่ดีอยู่แล้ว แต่ถ้าเข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้ เจอคนดี อาจมาร่วมทุนกันได้" ที่สุดหากเด็กไม่มีปัจจัยเกื้อหนุนเพียงพอ ก็มักจะเป็นผู้ยอมละทิ้งความฝันของตนเองเพื่อเข้าสู่ระบบของการมีชีวิตรอดในสังคม ความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้เด็กสร้างความภาคภูมิใจจากการบรรลุมาตรฐานที่ผู้ใหญ่สร้างไว้ ซึ่งมีความคับแคบจนไม่สามารถจะครอบคลุมมิติความต้องการของเด็กได้ทั้งหมด

หนูอยากทำอาชีพอื่นนะ แต่เรียนไม่ไหว แล้วไม่รู้จะเรียนอะไร ทำอะไร ที่จริงเรียนศิลปภาษาก็อยากเรียน แต่จริงๆ ภาษาอังกฤษไม่ไหว แล้วเราเรียนสายวิทยาศาสตร์ไม่ไหวค่ะ ก็เลยต้องอพยพมาเรียนสายศิลปคำนวณ มันไม่เหลืออะไรแล้ว สายวิทย์เรียนหนักแต่ชอบท่องจำ เคยเรียนอย่างวิทย์กายภาพ เคย

ชีววิทยา คะแนนดีมากเลย แล้วอย่างอังกฤษมันต้องอาศัยความเข้าใจ แต่วิทย์มันท่องจำอันนี้ดี แต่ถ้าเรียนจริงๆ มันคงเยอะกว่านี้ไม่ไหวแน่ แล้วโรงเรียนก็มีแค่ 3 สายเท่านั้นก็เหลือกลางๆเลยเลือกอันนี้

กระบวนการให้การศึกษาในโรงเรียน ยังไม่สามารถที่จะส่งเสริมให้เด็กได้เข้าถึงการรู้จักตนเอง จนนำไปสู่การสร้างความหมายให้กับชีวิตได้ตามที่ตนให้ความสนใจ เด็กจึงถูกกำหนดอนาคตของตัวเองไว้ทั้งๆ ที่ยังหาตัวเองไม่พบ หากผู้ใหญ่ไม่สนใจในความคิดของเด็กแต่กำหนดอนาคตไว้ให้ด้วยคิดว่าจะเป็นหนทางความรอดในการดำรงชีวิตโดยไม่รู้ถึงความต้องการของเด็ก จะสร้างความกดดันให้เด็กนำศักยภาพที่มีไปใช้ในทางที่ผู้ใหญ่ต้องการเท่านั้น เด็กจะไม่คิดหรือไม่เช่นนั้นก็จะทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความต้องการของผู้ใหญ่ ซึ่งอาจจะนำผลเสียมาสู่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ผลของการกระทำเช่นนี้เป็นการทำให้เด็กเกิดความสับสนแม้แต่ในสิ่งที่ตัวเองชอบหรือไม่ชอบ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่หากเป็นความต้องการของบุคคลอันเป็นที่รัก กอปรกับศักยภาพของเด็กที่พอจะพัฒนาอะไรก็ได้ ก็ยอมเป็นไปได้ที่จะดำรงอยู่เพื่อเติมเต็มฝันของผู้ใหญ่

ทุกอย่างก้าวของชีวิต คือ การเรียนรู้และการเรียนรู้มีนัยยะสำคัญต่อการประคับประคองความเป็นตัวตน การเรียนรู้จากบุคคลที่ตนเองรัก ชื่นชมและไว้วางใจ ซึ่งคงไม่พ้นจากบ้าน/ครูบาอาจารย์ เพื่อนและจากบุคคลแวดล้อมที่รู้จักเมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งบางครั้งอาจจะขัดต่อความคาดหวังของสังคมที่ดำรงอยู่ในทุกอณูของการดำเนินชีวิต เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น บุคคลที่เด็กเลือกที่จะปรึกษาด้วย จึงมีความสำคัญต่อแนวทางการตัดสินใจต่อการดำเนินชีวิต หากเป็นเรื่องการแสวงหาความรู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญเด็กมักจะเลือกปรึกษาครู พ่อ แม่ หรือบุคคลที่ตนเห็นว่ามีความรู้มากกว่าในเรื่องนี้ แต่หากเป็นเรื่องส่วนตัว เกี่ยวกับเพื่อน แฟน บุคคลที่เด็กเลือกที่จะปรึกษาจะเป็น “เพื่อน” ที่เป็นเช่นนี้ด้วยเนื่องจากเหตุผลที่เด็กให้ไว้ว่า “เพื่อน เข้าใจเพื่อน” และคงไม่มีมาตรฐานหรือความคาดหวังจากเพื่อนอย่าง que เด็กรับรู้ได้ถึงความคาดหวังของผู้ใหญ่ที่มีต่อตน เพื่อนหรือบุคคลที่ตนเองคิดขอคำปรึกษาจะเป็นผู้ใหญ่ที่พอจะเข้าใจตนเองได้ “คิดว่าสิ่งที่พ่อแม่ฟังแล้วไม่สบายใจ เราจะลองปรึกษาน้าคนนี่ดู” คำปรึกษาที่เด็กได้รับจะเป็นอีกส่วนเสียสำคัญของการจารึกทัศนคติต่อเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ไว้กับตน

ความภูมิใจของเด็กที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ตนเองพบ จะนำไปสู่การสร้างสมความนึกคิดที่กลายเป็นตัวตนต่อไป ความภูมิใจในเบื้องต้นแรกเกิดขึ้นมาจากการเห็นบุคคลใกล้ชิดกระทำหน้าที่บางอย่างที่เด็กสัมผัสได้ถึงความยากลำบากในการพยุ่งชีวิตครอบครัวยังดำเนินต่อไปด้วยดี ความอดทนที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ

ที่จะประกอบสัมมาอาชีพเพื่อทุกชีวิต จะเป็นความตรึงตรึงในใจของเด็กจนยากที่จะลืมเลือนได้ “หนูอยากมีงานดี เงินดี จะได้เลี้ยงยาย เขาแก่แล้วทำงานหนัก หาเงินมาเลี้ยงทุกคนในบ้าน ที่บ้านอยู่กันหลายคน ลูกก็ไม่ทำงานเกาะยายกิน บางทีแม่ก็มาขอเงินยายใช้ แล้วเขาก็ต้องผ่อนบ้านอีก หนูอยากให้เขาสบายบ้าง” รวมทั้งรอยตราตรึงที่ผู้ใหญ่ทำหน้าที่ที่อาจจะต่างจากการเรียนรู้ที่ตนเองได้รับมาจากสังคม “พ่อ ดูเลขหนูเวลาที่แม่ไม่อยู่ ปวดท้องประจำเดือนพ่อก็ไปซื้อยา ชื่อของจำเป็นสำหรับเรื่องนี้มาให้” หรือในขณะที่แม่ก็หาเงินเข้าบ้านเก่ง “เขาเป็นถึงระดับสูงๆ ของการขาย” สิ่งเหล่านี้คือภาพของความตรึงตรึงที่เด็กผนึกรวมเข้ามาในร่างความคิดของตน การดำรง ชีวิตในสังคมยังก่อเกิดจากความประทับใจที่ได้เห็นผู้ใหญ่มีความรับผิดชอบหรือเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อตัวเด็ก “พ่อที่ต้องออกไปทำงานหาเงินหาเงินมาเลี้ยงลูกเมีย แต่ก็ยังเข้าใจ มีเวลาให้เรา ยอมละทิ้งตำแหน่งงานบางอย่างเพื่อกลับมาอยู่กับเรา” เด็กจึงเรียนรู้ในทุกอย่างจากบุคคลรอบตัว แม้กระทั่งจากประสบการณ์ที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟังก็กลายเป็นสนามแห่งการเรียนรู้ได้

เนื่องจากชีวิตมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในบ้านเท่านั้น สิ่งที่เด็กพบเห็นจากบุคคลภายนอกที่อาจจะไม่ใช่ในรั้วโรงเรียน หากเมื่อใดก็ตามที่เด็กได้เข้าไปทำความรู้จักพูดคุยด้วย ก็กลายเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มทักษะแห่งตนด้วย ผู้ใหญ่ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่เด็กจะให้ความสำคัญเมื่อได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นนอกโรงเรียน การให้ความไว้วางใจเข้าไปปรึกษาพูดคุยด้วย เกิดขึ้นจากความต้องการส่วนตนมากกว่าการถูกบังคับ ให้เข้าไปปรึกษาคนที่มีความรู้ความสามารถหรือคำปรึกษาหรือจิตแพทย์ที่ผู้ใหญ่ในโรงเรียนพาเข้ามา เด็กจึงมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในบุคคลที่ตนเองเลือกที่จะเข้าไปปรึกษามากกว่า

การเปิดใจยอมรับการเรียนรู้ของเด็ก ย่อมเกิดขึ้นเมื่อเด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัยหรือประทับใจในบางเรื่องกับตัวบุคคลผู้นั้น ยิ่งถ้าหากผู้ใหญ่ให้การยอมรับความสามารถของเด็กจนเด็กสัมผัสได้ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจ ตรึงตรึงไว้ในหัวใจและพร้อมที่จะทำอย่างนั้นต่อไป “ห้องหนูไม่ใช่ห้องเด็กเก่ง เวลาอาจารย์ชมว่า เราทำตรงนี้นะ แค่นี้ก็พอแล้ว หรือแบบว่าห้องที่หนูอยู่เป็นเด็กเก เป็นเด็กไม่ดี อาจารย์ทุกคนเรียดย ไม่อยากมาเป็นอาจารย์ประจำชั้น แต่พอมาเป็นแล้ว เขาบอก พวกเธอดีนะ ฉันไม่ต้องคุม แม้ฉันไม่อยู่พวกเธอก็ทำตัวดีได้ ชมนะ ปลื้มมาก” ในขณะที่หากว่าความตั้งใจในการทำมาดีหรือต้องการทำบางอย่างเพื่อความภูมิใจของตน แต่ถูกผู้ใหญ่มองไปในทางลบ สำหรับเด็กบางครั้งจะทำอย่างผู้ใหญ่กล่าวหา “ทะเลาะกับพ่อเรื่องเรียน เขาหาว่าเก เอาแต่เที่ยว แต่ก่อนไม่เที่ยวมากนักนะ แต่พอพูดมาก ประชด

คะ ทำเลย ทั้งๆ ที่ความจริงชอบอยู่บ้าน" การพยายามทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่คาดหวังสำหรับเด็กก็อาจจะเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา หากเด็กทำได้และได้รับคำชม หรือพูดด้วยอย่างดี ด้วยความเข้าใจ เด็กก็พร้อมที่จะยอมรับได้

รอยประทับของความภูมิใจที่ทำให้เกิดการสั่งสมความคิด ทักษะคิดที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตต่อไป มิได้จบลงเพียงแค่นักคิดใกล้ชิดหรือที่เด็กเข้าไปสัมผัสถึงเท่านั้นหากแต่สิ่งที่เข้าถึงเด็กได้จากสื่อ ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เรื่องราวในอินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่ความชอบส่วนตัวในเรื่องของเพลงและนักร้องที่เด็กเกิดความประทับใจต่อความสำเร็จของบุคคลเหล่านี้ หากตัวแทนของความสำเร็จที่เด็กรับรู้ มีสิ่งดึงดูดใจในเรื่องของความสวยงามทางการแต่งกาย ทรงผม เด็กก็อยากที่จะทำในสิ่งเดียวกัน "เขาเทห์ สวย/หล่อ ด้วย ชอบมีความสามารถ คนชอบเต็มเลย" หากสิ่งที่เด็กประทับใจเป็นเนื้อร้องของเพลงที่สื่อสารออกมา เด็กก็สามารถที่จะเรียนรู้จากเนื้อหาสาระของเพลงได้เช่นเดียวกัน "เพลงก็เหมือนกัน คนที่เราบางครั้ง คนนี้ไม่มีความหมายสำหรับใคร แต่อาจจะมีความหมายสำหรับเรา อันนั้นคือเอาชีวิตมาเปรียบกับเพลงที่เราชอบ" สิ่งที่เด็กให้ความสนใจเป็นอีกหนทางหนึ่งของการพัฒนาความเป็นตัวตนไปในแนวทางที่ตนเองประทับใจ

การดำเนินชีวิตของเด็กที่ต้องเข้าไปข้องเกี่ยวกับในกิจกรรมที่แวดล้อมตน เป็นความภูมิใจจนได้รับการกล่าวถึง จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้ "ปัญญา" เล่าเรียนหนังสือให้เก่งตามที่ผู้ใหญ่คาดหวังเท่านั้นแต่การได้ทำกิจกรรมต่างๆ จนประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลที่เคารพ เป็นประสบการณ์ที่ก่อเกิดเป็นตัวตนในลักษณะที่งดงามหลากหลายได้

บทที่ 5

ปฏิบัติการอำนาจปรับเปลี่ยนตัวตน

การสร้างสมความเป็นคนในคุณลักษณะต่างๆ มิได้ถูกจำกัดให้เกิดการสะดุดหรือหยุดลงเมื่อเวลาผ่านไป ณ ช่วงหนึ่ง มนุษย์เรียนรู้ในทุกขณะจิตจากประสบการณ์ที่ตนพบบพบ ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลจึงมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้บุคคลมีประวัติศาสตร์ และการดำรงอยู่อย่างมีสุนทรียะแห่งตน หากเมื่อใดก็ตามที่ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคน ถูกทำให้กลายเป็นสภาพให้มีเพียงคุณลักษณะเฉพาะตามที่ผู้ใหญ่/ผู้อำนาจเหนือกว่าต้องการ ด้วยการส่งผ่านอำนาจควบคุมไปยังครู/อาจารย์ ที่มีหน้าที่อบรมและถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กตามที่ถูกกำหนด และทั้งยังถูกตรวจสอบจากมาตรฐานที่สร้างไว้โดยมิได้สนใจถึงลักษณะที่หลากหลายนของตัวตน เมื่อเป็นดังนั้น เด็กจึงไม่สามารถจะเชื่อมโยงวิชาความรู้ที่ได้รับจากการเรียนกับชีวิตที่ตนดำเนินอยู่ได้ ร่างกายและจิตใจของเด็กจึงกลายเป็นเพียงร่างที่บรรจจะไปด้วยเงาความคิดของผู้มีอำนาจเหนือกว่าเท่านั้น

ปฏิบัติการบังคับใช้กฎระเบียบวินัยต่อตัวตน

เมื่อเด็กซึ่งเป็นมนุษย์ที่มีตัวตนจากประวัติศาสตร์การเรียนรู้ที่หลากหลายน ถูกนำเข้าไปสัมผัสกับระบบโรงเรียน สิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้นคือ การถูกทำเสมือนหนึ่งเป็นผู้ที่ปราศจากเอกลักษณ์เฉพาะตนหรือมีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่ต้องขจัดออกไป เพื่อให้เด็กบรรลุมมาตรฐานตามโรงเรียนกำหนดไว้ เจตจำนงของการกล่อมเกลานี้ ต้องอาศัยทั้งการฝึกฝนวินัยด้วยการลงโทษหากทำผิดและชื่นชมเมื่อทำได้ถูกต้องตามที่อาจารย์/ผู้ใหญ่กำหนดด้วยการให้รางวัล ความสำเร็จที่ผู้ใหญ่ตั้งความฝันไว้คือ การมีโอกาสเข้าไปสู่ระบบของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น อันมีนัยยะถึง การเป็นผู้ที่จะได้รับโอกาสในหน้าที่การงานและอาจหมายถึงการได้รับผลตอบแทนที่ดีต่อไป ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ปริมาณของนักเรียนที่สามารถจะต่อยอดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปได้เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียน นั่นหมายถึง ชื่อเสียงของทั้งสถานที่และชั้นแสดงระดับความสามารถของบุคคลที่ผลิต การผลิตเด็กได้เป็นจำนวนมากให้มีลักษณะที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงกลายเป็นภารกิจหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ โอกาสของการคำนึงถึง “เด็กเป็นสำคัญ” จึงเป็นเรื่องยากที่จะคำนึงถึงได้ ด้วยข้อจำกัดจากมาตรฐานของการควบคุมการผลิตให้ตรงกับเป้าประสงค์ของการศึกษาที่มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ

กระบวนการอบรมให้ได้เด็กตามเป้าประสงค์นั้น เป็นงานที่ต้องอาศัยความเอาใจใส่ต่อเด็กที่เข้ามาอยู่ในปกครอง ด้วยการกำหนดความเป็น "เด็กดี" โดยดำเนินการภายในโรงเรียนซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตอบสนองต่อการควบคุมผู้เรียนให้เป็นคนมีมาตรฐานผ่านกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติ และเริ่มอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนตั้งแต่เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่พื้นที่ของการเรียนรู้ในโรงเรียน การใช้ชีวิตในแต่ละวันจึงเป็นการฝึกฝนให้เด็กเกิดความชินชาและเชื่อต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น แต่ด้วยเนื่องจากความหลากหลายแตกต่างกันในประสบการณ์ชีวิตที่นำมาซึ่งความต่างของตัวตนของเด็ก มีเด็กจำนวนหนึ่งใช้เวลาไม่นานนักต่อการยอมหรือปรับตัวให้เข้าต่อข้อกำหนดที่มีขึ้นโรงเรียน ขณะที่เด็กอีกจำนวนหนึ่งจะต้อง "แสดง" และ "ทน" ต่อการฝึกตนเองให้สยบยอมต่อกฎเกณฑ์ที่กดทับด้วยการชุกซ่อนความต้องการส่วนตนไว้ภายใน หากเมื่อใดก็ตาม ที่กฎเกณฑ์การปฏิบัติมีมากจนยากจะทนทน ก็จะปรากฏเงาร่างตัวตนของเด็กที่เปิดเผยเพราะต้องการความหาเพื่อเปิดพื้นที่แห่งตัวตน นั้นหมายถึง ปฏิบัติการ "ฝ่าฝืน" ต่อกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนกลายเป็นช่องทางของการใช้อำนาจที่ถูกสถาปนาผ่านตัวแทนในระบบโรงเรียนไว้ "ตรา" ของความเลวร้ายแห่งตัวตนจะถูกประทับไว้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือการลงโทษ ก็คือตราที่ถูกตีกระหน่ำซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความนึกคิดของเด็ก เป็นตราที่เกิดขึ้นจากคำตัดที่กำหนดไว้ การใช้อำนาจเช่นนี้เป็นปฏิบัติการของอำนาจ เพื่อการสลาย/กดทับตัวตนไปบนร่างที่ถูกทำให้ปราศจากทั้งความรู้สึกและความคิดคำนึงที่เป็นของตนเอง

ดวงตาแห่งการควบคุม

เวลา คือ เงื่อนไขสำคัญอันหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อให้เด็กปรับตัวเข้าสู่ระบบของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีคุณลักษณะตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่ โรงเรียนซึ่งเป็นเส้นทางผ่านของอำนาจจะกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นภายใต้ระเบียบและข้อบังคับของส่วนกลาง ครูจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการอำนาจบังคับให้เด็ก/นักเรียนทำงาน/หน้าที่ทุกอย่างให้ได้ตามมาตรฐาน และเท่าทันต่อเงื่อนเวลาที่ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอน ดังนั้นนัยยะของนาฬิกาจึงมิได้มีความหมายเพียงแค่เป็นเครื่องมือของการบ่งบอกเวลาเท่านั้น แต่เวลากลับถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการควบคุมและใช้สำหรับตรวจสอบตัดสินความรับผิดชอบของเด็กดีในสายตาของผู้ใหญ่ ดังนั้นภาพปรากฏของเด็กที่ตอบสนองต่อสัญญาณการเข้าแถว จึงเป็นภาพของความลึกลับลึกลนบ้างวิ่งกระเซอะกระเซิง ขายเสื้อหลุดลุ่ย บ้างเดินอย่างลนลานพยายามหลบอาจารย์ที่ยืนอยู่ตรงทางเข้าประตูหน้า แต่ยังไม่ทันต่อเสียงดุที่เค้นมาจากลำคอตั้งขึ้น "เธอมานี่เลย วางกระเป๋าไว้ตรงนี้แล้วเดินไปเข้าแถวหน้าเสาธง" ความผิดร้ายแรงที่ต้องถูกประจานมิให้เอาเป็นเยี่ยงอย่างได้เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับช่วงเวลาเช้าในแต่ละวัน เมื่อเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามภารกิจได้ตรงตามเวลา

ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ความผิดที่เกิดขึ้นนี้จึงกลายเป็นเครื่องชี้วัด "คุณค่า" ความเป็นคนไปโดยปริยาย

ช่องทางปฏิบัติการของอำนาจการลงโทษถูกทำให้เป็นสิ่งชอบธรรม ผ่านกฎระเบียบข้อบังคับในโรงเรียน การฝึกร่างกายให้สยบยอมในเบื้องต้นเริ่มต้นขึ้นในทุกเช้าของวันใหม่ หากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนไม่ต้องการให้ตนเองหรือคนที่ตนเองรักมีตราประทับของความไม่เอาไหน ไม่รับผิดชอบก็ต้องเร่งรีบ เพราะกฎเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นเป็นข้อกำหนด ทำให้บุคคลที่ได้รับอำนาจในการบังคับใช้ไม่สามารถจะสนใจถึงรายละเอียดปลีกย่อยของเด็กแต่ละคนได้ ไม่ว่าระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนไกล ความจำเป็นหรือเงื่อนไขของแต่ละชีวิต กลายเป็นคำกล่าวอ้างที่มีได้ส่งผลต่อการยอมรับของผู้ควบคุมกฎได้ เป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละบ้านที่หากขัดขึ้นหรือมีอาจปฏิบัติตามได้ ก็สมควรจะได้รับตราประทับแห่งความประพฤติที่บกพร่องเช่นนั้น นัยยะของการถูกกำหนดเช่นนี้ ส่งผลถึงคุณลักษณะที่ถูกทำให้เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจและน่าละอายต่อการประทับไว้ในตน การกำหนดบทลงโทษจึงต้องเป็นไปอย่างเจ็บปวดและต้องทำให้ละอายเพื่อว่าจะได้หลาบจำซ้ำยังถูกบันทึกไว้ เพื่อจะได้ไม่ทำพฤติกรรมที่ไม่ได้มาตรฐานของโรงเรียนเช่นนี้อีก

ตอนเช้าต้องตื่น 6 โมง ตอนนั้นต้องมีคนมาปลุกตื่นไม่ไหว ปกติเมื่อก่อนตื่นเอง แต่เดี๋ยวนั้นนอนดึกต้องช่วยที่บ้านทำงาน เสรีก็ต้องแย่งกันเข้าห้องน้ำอีก คนที่ไม่เข้าห้องน้ำก่อนพอเข้าห้องน้ำเสร็จก็ออกมาแล้ว 5 คน มีห้องน้ำเดียว ก็จะเข้ามาก แล้วพอเข้า ตอนเช้าก็ไม่ได้กินข้าว พอจะไปจอดรถที่ร้านค้าซื้อนม พอจะกินกาแฟทุกวันเลย จนคนขายจำหน้าได้ตั้งแต่ตอนเด็กๆ เวลาทำอะไรเขาจะเห็นเป็นลูกค้ารายใหญ่ ตอนเช้าต้องออกไปพร้อมกัน 5 คน เพราะทางมันไกล มารอบเดียวเลย วณ ๆ เขา คือ ออกจากบ้านมาส่งหนูก่อนเพราะโรงเรียนเข้าเช้ากว่าน้อง แล้วก็ส่งน้อง ส่งแม่ซื้อของที่ตลาดแล้วก็กลับบ้าน.. บางทีมาถึงโรงเรียน 7 โมงเกือบครึ่ง บางทีก็ 8 โมง อย่างนี้ทุกทีเลย แล้วจะรีบวิ่ง ๆ แต่หนูโชคดี เป็นดริยางค์ เวลาเป็นดริยางค์จะวิ่งเข้าไปแทรกๆ เพราะถ้าเข้ามาสายเขาจะจับเลย รู้จักกันทั้งวงก็แอบ ๆ แทรกๆ เข้า..บางคนที่เข้ามาตราบไต่ที่ยังไม่ร้องเพลงชาติเขาจะปล่อยให้เข้ามาก่อน แต่ถ้าร้องเพลงชาติแล้วอยู่ที่กลางถนนเขาจะจับเข้าแถวข้างๆ ป้อมยาม แล้วพอร้องเพลงชาติเสร็จเขาจะให้เดินไปที่หน้าเสาธง แต่ตอนหลังเขาให้ไปเข้าแถวหน้าเสาธงเลย

สำหรับเด็กที่สามารถมาโรงเรียนได้ก่อนเวลาที่กำหนด จึงเป็นช่วงเวลานึ่งหนึ่งของวันที่เด็กจะรับรู้ถึงเสรีภาพ ในช่วงก่อนสัญญาณการเข้าแถวจะดังขึ้น เด็กจะใช้เวลาไปกับการพูดคุย ปรีกษานาหรือในกิจกรรมที่ตนเองสนใจกับเพื่อน หรือใช้เวลาในการสะสางการงานที่ทำค้างค้างไว้ เป็นพื้นที่ส่วนตัวที่สามารถ

จะจัดการให้เกิดประสิทธิภาพตามแต่ความต้องการของตนได้ หากแต่เมื่อเวลาของโรงเรียนเริ่มต้นขึ้นด้วยเสียงสัญญาณ จะมีอาจารย์ที่ทำหน้าที่เฝ้าเข้าเวรในบริเวณสถานที่ต่างๆ ของโรงเรียน เข้ามาแสดงอำนาจการควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การเป่านกหวีด การ “ใช้ไม้เคาะๆ ตีไปทุกที่” เด็กๆ ก็ต้องละจากสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำเข้าสู่ระบบโรงเรียน สำหรับเด็กที่มาช้า จะต้องถูกลงโทษไปตามระเบียบที่มีโดยไม่มีเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นแต่ว่า จะเป็นเด็กที่ใช้ปัญญาได้ “ดี” ตามที่อาจารย์ต้องการ ด้วยสัญลักษณ์ที่ปักอยู่ที่เสื้อ เด็กคนนั้นก็อาจจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องลงสมุดประจำตัวเด็กซึ่งเป็นสมุดสำหรับบันทึกพฤติกรรมหรือเรียกได้ว่าเป็นสมุดควบคุมพฤติกรรม “ห้องมันทำให้ตัวเองดูดีขึ้นด้วยค่ะ อย่างเวลาเข้าโรงเรียนก็อกระเป๋ามีโต๊ะระเบียบ เขามองว่าห้องนี้ห้อง 3 ดูที่ปักที่ชุดนักเรียน ห้อเก่ง ไม่เป็นไร” การลงโทษ ก็จะทำจากอาจารย์ทำหน้าที่เฝ้าประตู หากเด็กมาช้าจะต้องวางกระเป๋าไว้ที่หน้าห้องยามรักษาการณเป็นห้องที่บางครั้งอาจารย์ฝ่ายปกครองจะมานั่งทำงาน แล้วจากนั้นก็ไปเข้าแถวรวมกันหน้าเสาธง โดยหันหน้าเข้าหาธงชาติและเพื่อนห้องที่กำลังเข้าแถวเพื่อร้องเพลงเคารพธงชาติกันอยู่

การร้องเพลงชาติเป็นหน้าที่ปฏิบัติที่ต้องทำเป็นกิจวัตร ไม่ว่าจะเข้าแถวหน้าเสาธงหรือเข้าแถวในพื้นที่หนึ่งที่ใดในโรงเรียนก็แล้วแต่ที่ทางโรงเรียนจะกำหนด ซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติในสถานศึกษาภายใต้กฎของกระทรวงศึกษาธิการของไทย อันมีนัยยะแสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นไทยผ่านการเคารพธงชาติในตอนเช้า หากแต่สิ่งที่เด็กรับรู้และเข้าใจได้บ่งบอกถึงเรื่องราวของความภูมิใจในอัตลักษณ์ของความเป็นไทย หรือการแสดงความรักภักดีต่อชาติอย่างที่อาจารย์พยายามยกมาเป็นข้ออ้างโดยบอกว่า “ต้อง ไม่ใช่การบังคับให้ร้อง หรือ ไม่ใช่ว่าจะอยู่เฉยๆ ใครจะร้องอย่างไรก็ได้ อย่างคนไม่มีชาติ” แต่นัยยะแฝงของการใช้ช่วงเวลาการเข้าแถวในตอนเช้าก็เพื่อรวบรวมเด็กทุกคนให้อาจารย์ได้ตรวจตราเด็ก ในเรื่อง การปฏิบัติตามกฎของเด็ก ข้ออ้างของการแสดงความรักชาติจึงกลายเป็นข้ออ้างที่เด็กมิได้แม้แต่จะนำมาใส่ใจ จบจากการร้องเพลงชาติสิ้นสุดลง จะเป็นการฟังการอบรมหรือเรื่องราวที่มีคนไปทำชื่อเสียงให้โรงเรียนมา หรือข่าวประชาสัมพันธ์ต่างๆ แต่ด้วยการใช้ “เวลา” ในช่วงเช้าที่มีได้คำนึงถึงความพร้อมแล้ว จึงได้รับความสนใจจากเด็กน้อยมาก “ร้อนมาก เครื่องเสียงก็ค่อย ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่ฟังแล้ว คุณกันดีกว่าเพื่อน กลุ่มหนูเอาหนังสือดารามาให้ดูในแถวเลย บางทีแดดร้อนยังลึมเลย คุณกันสนุกมาก” ในตอนเช้าครู/อาจารย์จะพูดเรื่องระเบียบ แล้วก็ถ้ามีโครงการอะไรเข้ามา อย่างบางทีก็สอน อย่างวันที่เป็นวันกีฬา ต้องใส่เสื้อขบข้างใน แต่บางคนไม่ใส่เพราะร้อน ครูก็จะบอกแล้วก็สอนว่า เป็นกุลสตรีต้องทำอะไรบ้าง...ไม่ค่อยได้ฟัง ฟังเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเรา ก็มันร้อน ไม่ค่อยเสียงค่อย คุณกับเพื่อนดีกว่า” เงื่อนไขของใช้เวลาในช่วง

เข้าจึงเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการฝึกวินัยให้เด็กเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ รวมทั้งตระหนักถึงอำนาจของผู้ควบคุมกฎระเบียบ

จุดมุ่งหมายของการฝึกปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในโรงเรียน เป็นกระบวนการในการตอกย้ำให้เด็ก สยบยอมและชินชาต่อระเบียบเริ่มต้นบังคับทางกาย และพยายามให้เกิดวินัยฝังรากลึกเข้าไปอยู่ในจิตใจของเด็ก การฝึกจึงมีอาจจะทำแต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น เพื่อประสิทธิภาพการควบคุมจึงต้องควบคุมไปที่บ้านด้วย ผู้ปกครองได้เข้ามารับรู้ถึงกฎของโรงเรียนแล้วถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

เขาจะมีการอบรมกับผู้ปกครองด้วยที่หอประชุม ก็ตอนที่ก่อนเปิดเทอม เขาให้ผู้ปกครองมาเป็นระดับชั้น เข้า ป้าย อย่างวันที่หนูต้องไปก็ของตอนเช้าเป็นของหนู ตอนบ่ายเป็นของพี่วันเดียวกันเลย คุยกัน เรื่องกฎระเบียบของโรงเรียน เรื่องผมเยอะ เครื่องแต่งกายแล้วก็ระเบียบเรื่องห้ามหนีเรียน เวลาเรียกต้องมาพบ พ่อจะเคร่งมาก ในสมุดเขาจะมีชื่อครูด้วยว่าใครอยู่หมวดไหน

บทลงโทษจะถูกกำหนดขึ้นอย่างชัดเจน หากมาสายจะถูกเก็บชยะเพื่อเป็นการลงโทษในเบื้องต้น เวลาจึงเป็นเสมือนหนึ่งสัญญาณของการตัดสินใจที่ไม่ใช่เพียงแค่วันนี้เท่านั้น เพราะหากทำผิดแล้วจะกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกบันทึกลงไป ในสมุดประจำตัว เสมือนหนึ่งว่าพฤติกรรมของความไม่รับผิดชอบจะไม่สามารถแก้ไขได้หรืออย่างน้อยก็กลายเป็นคนเคยมีประวัติ สมุดพฤติกรรมนี้เป็นเสมือนการส่งผ่านอำนาจของการควบคุมที่จะคงอยู่ไปจนตลอดการศึกษาในโรงเรียนนี้ ซึ่งการลงโทษจะมีความหนักเบาลดหลั่นกันลงไป หากการทำผิดกฎใดกฎหนึ่งของโรงเรียนในครั้งแรก เช่นในเรื่องการมาสาย

“มาสายจะโดนตัดคะแนนและถูกบันทึกในสมุดควบคุมความประพฤติ รวมทั้งหักคะแนนพฤติกรรม ครั้งละ 5 คะแนน จากที่มีอยู่ 100 คะแนน แล้วถ้าโดนหักถึง 50 คะแนนแรก ก็จะเป็นการเรียกพบผู้ปกครอง พูดถึงตัดคะแนนแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมาทำอะไรอีกแล้ว อาจารย์คิดว่าอยากให้นักเรียนจำ มันไม่มีผลอะไร ตัดคะแนนก็ตัดแล้วทำไมไม่ลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งเลย ทำไมต้องทำหลายอย่าง ชยะเราก็ไม่ได้ทิ้งคนอื่นทิ้ง กินแล้วไม่ทิ้ง ทำไมไม่ไปลงโทษคนที่ไม่ยอมทิ้งมาลงโทษที่พวกเรา”

การลงโทษในครั้งแรกจะกระทำไปที่กาย “เก็บชยะ” การเก็บสิ่งสกปรกที่ตนเองไม่ได้เป็นผู้กระทำจึงเสมือนหนึ่งเป็นดักเตือนให้เด็กรู้ว่าวันหนึ่ง ตนเองอาจจะต้องถูกเก็บหรือกำจัดออกไปหากทำตัวเสมือนหนึ่งเป็นสิ่งสกปรกของโรงเรียน และการลงโทษไปที่ “ใจ” ด้วยการให้ “ภาษา” ที่กล่าวโทษไปถึงผู้มี

พระคุณของเด็กด้วย “นี่เธอลูกใคร ดุชิ ดูแต่งตัว แต่งตัวอย่างนี้พอแม่เธอปล่อยเธอออกมาจากบ้านได้อย่างไร ผมก็ขอยมาซะจน ดุชิ ดูไม่ได้เลย พอแม่เธอทำงานอะไร เดียวไปพบฉันที่ห้องหน่อยนะ” “การลงโทษ” เช่นนี้นอกจากจะไม่ทำให้เด็กปรับปรุงตัวด้วยสำนึกในความผิดตามที่ผู้ใหญ่หวังแล้ว ครั้นนี้แล้วยังเป็นการจุดชนวนของการ “การต่อต้าน” ไปสู่รูปแบบอื่นของการดำรงอยู่ในโรงเรียน สำหรับเด็กที่ดูเสมือนหนึ่งไม่มีความสำคัญและยังคงเป็นการะสำหรับผู้ใหญ่ในโรงเรียนด้วย จะกลายเป็นเหมือนขยะที่น่ารังเกียจต้องขจัดออกไป “หนูเป็นเด็กดีอ่ะ เขาบอกว่ารักโลกอะไรอย่างนี้ เขาอยากให้เราออก อยู่ก็เปลืองเนื้อที่โรงเรียนเขา ถ้าเจออีกครึ่งจะให้ออก มาอยู่ก็ทำให้โรงเรียนล้นจ่ม” ถ้ากำจัดนักเรียนที่มีคุณลักษณะไม่ตรงเป้าประสงค์ของโรงเรียนภาระของอาจารย์จะได้น้อยลง การลงโทษเด็กจึงเป็นส่วนหนึ่งของการลงโทษผู้ปกครองที่ไม่สามารถจะควบคุมเด็กให้เป็นไปตามที่โรงเรียนต้องการได้ จึงเป็นการส่งผ่านอำนาจควบคุมจากโรงเรียนไปที่บ้านด้วย ผู้ปกครองกลายเป็นตัวจักรของการใช้อำนาจที่ต้องรับรู้และรับผิดชอบต่อลูกหลานของตนเองให้เป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจต้องการ

ขั้นตอนของการกดทับตัวตนของนักเรียนจะส่งละเมิดเข้าไปควบคุม แม้ในพื้นที่ส่วนตัวของเด็ก เพื่อให้ความเป็นตัวตนของเด็กมลายหายไปหรือหลงเหลืออยู่น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ปฏิบัติการควบคุมจึงเริ่มต้นตั้งแต่ เรื่องผม เรื่องเสื้อผ้า ถุงเท้า รองเท้า หรือแม้แต่เครื่องประดับ ที่ห้ามสำหรับการแต่งมาโรงเรียน ภายใต้เงื่อนไขของความหวังดีที่มีข้อห้ามแห่งกฎเกณฑ์เช่นนี้ คือ ไม่ต้องการให้เด็กสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสำหรับการไว้ผมยาว การขอยผม หรือในเรื่องของเครื่องแต่งกาย หรือเงื่อนไขของความสาว ที่จะกลายเป็นหนทางการก่อเกิดอันตรายต่อตัวเด็ก แท้ที่จริงของการกำหนดกฎเกณฑ์เช่นนี้เพื่อกดไว้ซึ่งอำนาจการควบคุม “เดี๋ยวเธอออกไปสยายผมข้างนอก อาจารย์ก็ไม่ว่าว่าเป็นเด็กนักเรียนโรงเรียนนี้ แล้วตามจับไม่ได้ เขากลับเสียชื่อเสียงโรงเรียน เขาย้ายมาเป็นฝ่ายปกครองตอนแรกหนูว่าเขาเฉย ๆ มากเลยตอนที่ยังไม่ขึ้นมา ตอนนี้อนุคิดว่าเขาบ้าอำนาจ เด็กไม่เชื่อฟังเขา เขาพูดจาด่าทอนมันได้” เด็กได้เล่าถึงความหวังดีของอาจารย์อีกว่า “มีเด็กอยู่ในที่เปลี่ยว แล้วมีรถผ่านมาจอดเด็กขึ้นรถไป ที่นี้มีคนนอกเห็นว่าเป็นเด็กดัดผมทรงนักเรียนเลยไปเรียกตำรวจมาช่วยทัน..เหตุผลตรงนี้ก็พอที่จะรับได้ แต่ถ้าเปรียบเทียบกับจิตใจแล้วมันประมาณกันไม่ได้ สำคัญก็จริงแต่เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นน้อย ความจริงเราก็ต้องระวังตัวเองอยู่แล้ว”

การควบคุมเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของเด็ก ถูกนำเสนอต่อเด็กในรูปแบบของความหวังดีต่อการก่อเกิดอันตรายกับตัวเด็ก การควบคุมเช่นนี้ถูกทำให้เสมือนหนึ่งเป็นความชอบธรรมที่กระทำต่อเด็กได้ตามบทลงโทษที่ถูกกำหนดไว้แล้วสำหรับเด็กที่ไม่เชื่อฟัง แต่นัยยะแฝงของการถูกลงโทษตีตราว่าเป็นเด็ก

ไม่ดีถูกนำมาเชื่อมโยงกับความสามารถของเด็ก เป็นสำนึกที่ถูกกำหนดไว้ว่า เด็กเก่ง คือ เด็กดี และเด็กดี คือ เด็กที่ทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนั้นหากเด็กทำผิดกฎของโรงเรียนไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตามก็บ่งบอกถึงความไม่เก่ง อันหมายถึง การไม่บรรลุถึงมาตรฐานทางวิชาการที่โรงเรียนกำหนดได้ "เรื่องผมแต่งกายไม่เห็นเกี่ยวกับเรื่องของสมองเลย" หรือเด็กอีกคนก็เล่าถึงความรู้สึกว่า "นักเรียนที่เป็นหัวหน้าของประเทศ เขาได้ผมยาวยังไม่มียศกับการเรียนของเขาเลย" ความคับข้องใจของเด็กจึงแสดงออกมาด้วยการเพิกเฉยหรือสยบยอมต่อกฎเกณฑ์ ด้วยการพหุพาความกังขาของคุณค่าแห่งตนเมื่อได้รับการตีตราความผิด กลายเป็นสาเหตุของการต่อต้านกฎเกณฑ์ที่นำไปสู่ความผิดที่ได้รับการลงโทษในเรื่องที่ไม่สมควรจะปรากฏอยู่ "เรื่องผมทำให้นักเรียนเครียดกันมากเลยนะคะ เป็นผลทำให้นักเรียนหนีเรียน ไม่ค่อยมีสมาธิเรียน ก็คือ ผมคะ ถ้าต้องมาโดนตัด เครียดละ ไข่ ผมจั้น จะไปมีกะจิตกะใจเรียนเหรอะคะ ลองให้เขาได้ผมของเขาดูสิ เขาจะมาเครียดกันเหรอะ ผมจั้นดูดีแล้วไม่ต้องเครียด" และด้วยเหตุผลที่อาจารย์ยกมาเป็นข้ออ้างกับปรากฏการณ์ของประสบการณ์จริงก็ขัดแย้งกัน ด้วยว่าเมื่อเด็ก "ผมสั้น" ผู้ใหญ่ที่ต้องการทำสิ่งไม่ดีกับเด็กก็มีได้หยุดพฤติกรรมการทำร้ายเด็ก ปรากฏการณ์ของการใช้อำนาจจัดการกับเรื่องในพื้นที่ส่วนตัวของเด็ก กลับกลายเป็นการลดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กลง รวมทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อผิดๆในเรื่องของการระวังตนเอง ด้วยการระวังแต่รูปลักษณ์ของทรงผมหรือการแต่งกายที่ปรากฏภายนอกเท่านั้น ดังนั้นนัยยะในเรื่องของ เด็กเก่ง ที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับเด็กดีที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่เด็กไม่อาจจะเปิดใจยอมรับได้

หนูว่านะ อย่างเรื่องเครื่องแต่งตัวคิดว่ามันไม่เกี่ยวกับการเรียน ถึงแม้เขาจะบอกว่าฝึกๆ ไว้ เพื่อโตขึ้นจะได้มีระเบียบ ไม่รู้สิ หนูคิดว่าเมื่อถึงเวลานั้นเราก็ต้องเป็นระเบียบของเราอยู่แล้ว โตขึ้นเราทำงานก็มีความคิดอยู่แล้ว บางคนคิดว่าโตเป็นผู้ใหญ่แล้วค่อยไปทำก็ได้ แต่หนูคิดว่าน่าจะทำให้เด็กมีความสุข หนูคิดว่าช่วงนี้คือช่วงที่มีความสุข ไม่อยากให้เขาต้องมาเข้มงวดกับกฎระเบียบในบางเรื่องที่ไม่จำเป็น..เรื่องตัดผมมันไม่สามารถทำให้คนเรียบร้อยได้จริงหรือเปล่า

เวลาและการจัดวางพื้นที่ทางกายภาพในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ต่อการใช้อำนาจในการควบคุม เมื่อเด็กไม่สามารถจะปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของโรงเรียนได้ สถานที่ที่ใช้สำหรับการเข้าแถวในตอนเช้าถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการลงโทษเด็กที่ไม่เชื่อฟัง "ทุกคนที่มาช้าจะถูกประจาน ถูกยืนหน้าเสาธง มันจะเป็นอะไรที่รู้สึกแย่ คือ ทุกคนมอง แล้วก็ถูกหักคะแนน ถูกทำทัณฑ์บนอะไรเยอะแยะ" การเข้าแถวเป็นกระบวนการของการฝึกความอดทนเพื่อให้เด็กชินต่อระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน ที่ต้องดำรงอยู่ในทุกสภาพการณ์ ไม่ว่าจะร้อน จะหนาว พื้นจะเปียกแฉะจากฝนตก ฝุ่นจะตลบจากการเคลื่อนไหวนบน

พื้นดิน ก็เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติเพื่อวินัย การแสดงศักยภาพของอำนาจจำเป็นต้องมีประจักษ์พยานเพื่อคงไว้ซึ่งพลังของการควบคุม ทั้งการตัดสิน “ลงโทษ” สำหรับเด็กที่ไม่ทำตาม/หรือทำไม่ได้ไม่ดีตามมาตรฐานของกฎระเบียบในโรงเรียนจะถูกนำมาแสดงให้เห็นเพื่อมิให้เขาเป็นเยี่ยงอย่าง และ“การประกาศเกียรติคุณ” ให้เด็กที่ทำตามกฎ ทำความดีหรือทำชื่อเสียงให้โรงเรียนก็จะได้รับการประกาศชื่อให้เพื่อนๆ ได้ยกย่องและชื่นชม จึงเป็นกระบวนการของการควบคุมที่เด็กทุกคนจะต้องถูกปลูกฝังไว้ในสำนักอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

การใช้เวลาในช่วงเช้าจึงเป็นการ “เตือนสติ” เด็กๆถึงสิ่งที่ต้องทำหรือสมควรจะต้องทำในโรงเรียน รวมทั้งเป็นการตอกย้ำต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนด้วยว่า โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่ดำรงอยู่เพื่อตอบสนองต่อเจตจำนงของชาติในเรื่องอื่น การสร้างความรู้ที่ถูกโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องของการดูแลสุขภาพว่า “กีฬา” หรือ “การออกกำลังกาย” จะเป็นสิ่งชดเชย หรืออย่างน้อยก็ทำให้เด็กห่างไกลต่อการใช้สารเสพติดได้ โรงเรียนจึงตอบสนองโดยกำหนดโครงการเพื่อสุขภาพที่ดีขึ้นในสถานศึกษา ตอบสนองและคงไว้ซึ่งการแสดงพลังอำนาจของความรู้ต่อการกำหนดกิจกรรมของผู้เรียน แต่ที่ใช้อำนาจสร้างกิจกรรมให้เด็กทำโดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสม “การเดินแอโรบิค” กลายเป็นการออกกำลังกายที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือแห่งอำนาจการควบคุม ผู้มีอำนาจในสถานศึกษากำหนดให้มีการปฏิบัติในช่วงเวลาหลังจากการสิ้นสุดกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้าของวันที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อออกกำลังกายซึ่งจะต้องใส่ชุดที่เหมาะสมที่เด็กเรียกว่า ชุดพละ และชุดที่ถูกกำหนดนี้ก็ถูกออกแบบโดยผู้มีอำนาจเหนือว่าเด็กนั่นเอง “อย่างชุดพละ โอ้! แม่เจ้า ผอ.เป็นคนออกแบบเอง คือ ปกเสื้อพละก็พอดีได้ แต่พอใส่เสื้อออกมาไม่ไว้แล้ว” สำหรับการออกกำลังกาย “เขาบอกว่าช่วยเดินหน่อยเพื่อสุขภาพ ผอ.ก็ออกมาเดิน เพราะว่ามันเป็นของกระทรวงไม่ใช่หรอกคะ ที่เขาออกมาว่าอย่างน้อยทุกสัปดาห์ต้องออกกำลังกายครึ่งชั่วโมง” ท่ามกลางความไม่เชื่ออำนวยทั้งกาะและเทศะ ที่ต้องดำเนินไปตามครรลองของอำนาจ “นักเรียนเยอะทางแขนออกไปก็ไม่ได้แล้ว เหนือก็ไม่ออกเลย แล้วเด็กก็ไม่เดินกัน แต่เล่นกัน เมื่อก่อนให้เด็กออกแบบเอง สวยด้วย ถูกด้วย” รวมทั้งเจตจำนงของการออกกำลังกาย มิได้ถูกนำมาคำนึงถึงว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อการตอกย้ำให้เห็นถึงพลังของอำนาจที่ฝึกให้เด็กต้องสยบยอมในทุกส่วนเสียของการดำเนินชีวิตในโรงเรียน เด็กบางคนถ่ายทอดประสบการณ์ไว้ว่า

ไม่อยากเข้าแถวร้อน พี่สอนจริงๆ มีเดินแอโรบิคตอนเช้าไม่เคยทำเลย เขาให้ใส่ชุดนี้ (ชี้ไปที่ชุดกีฬาของโรงเรียน) ไม่ชอบ ไม่ชอบเสื้อสีดก เพื่อนหนูเปรียบกันใหญ่เลย สีแดงเหมือนพนักงาน.. สีฟ้าเด็กปั้ม... สี

เหลือนักเรียนที่เหลือ... (โรงเรียนหนึ่งในจังหวัด) สมองรู้สึกจะไม่มี เพื่อนบอกสิ่งที่สุดท้ายที่สุด คือ ต่างคนต่างไม่พอใจ คือ ใส่ก็ใส่ แต่เมื่อก่อนเขาให้นักเรียนออกแบบกันเองสวยด้วย ถูกด้วย

มีเพียงประสิทธิผลของการควบคุมเท่านั้นที่เป็นความพอใจของผู้ใหญ่สำหรับการจัดการฝึกวินัยให้กับเด็ก “เวลา” จึงถูกใช้อย่างคุ้มค่าตามสมัยของ “สังคมสมัยใหม่” ที่ทุกอย่างต้องทำแข่งกับเวลาเพื่อประโยชน์สูงสุด ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการควบคุมที่ต้องการกดทับความเป็นตัวตนของเด็กจะกระทำไปกับเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็น เด็กดีที่ต้องให้รางวัล หรือ เด็กไม่ดีที่ต้องได้รับการลงโทษ แต่ด้วยกระบวนการของการใช้อำนาจควบคุมโดยมิได้แจ้งเหตุผลของความผิดให้ชัดเจนต่อการยอมรับของเด็กได้ ทำให้การเลิกพฤติกรรมเป็นไปได้ยาก ด้วยประสบการณ์รวมทั้งเงื่อนไขแวดล้อมที่แตกต่างกันของเด็ก ทำให้เด็กไขว่คว้าที่จะต้องดำรงอยู่อย่างมีตัวตนในสังคม อย่างมีความภาคภูมิใจ ดังนั้นการไม่ได้รับการยอมรับจากอาจารย์ในโรงเรียน จึงไม่ใช่เป็นหนทางสุดท้ายต่อการยอมรับจำนวนต่ออำนาจ เมื่อไม่สามารถเอาดีทางด้านการใช้ปัญญาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่อาจารย์ต้องการในโรงเรียนได้ หนทางของการดำรงตนจึงเป็นการหันไปหากกลุ่มเพื่อนที่เข้าใจตัวเอง ซึ่งเป็นอีกทางออกหนึ่งของเด็ก ลักษณะของการดำรงตนของเด็กจึงเกิดขึ้นโดยมิได้สนใจต่อกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้น โดยปราศจากความสนใจในความหลากหลายของเด็กจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า เด็กจึงมีวิธีการแสดงออกอย่างหลากหลายเพื่อแสดงความเก่งของตนให้เพื่อนยอมรับ ดังนั้น คุณลักษณะที่ถูกตีตราว่าเป็น “เด็กดี” ของโรงเรียนจึงยังคงอยู่ การต่อต้านชัดเจนจะยังคงอยู่เพียงเพราะไม่ต้องการเป็นเพียงมนุษย์ที่มีสถานะเป็นเพียงวัตถุที่อยู่ในโรงเรียน ด้วยการแสดงความเก่งอย่างหนึ่งอย่างใดออกมา “หนูตบเก่ง มีพวงเยอะ ก็ต้องทำให้เพื่อนๆ รู้ว่าเราเก่งเขาให้หนูเข้ากลุ่มด้วย” การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เป็นอีกหนทางที่ทำให้เด็กมีกำลังใจในการดำรงอยู่ในโรงเรียน

การฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของโรงเรียน เกิดขึ้นเพื่อแสดงความเป็นตัวตนหรือเอกลักษณ์บางอย่างเพื่อคงไว้ซึ่งพื้นที่ของความภาคภูมิใจที่อยากได้รับการยอมรับ หรือไขว่คว้าหาพื้นที่ที่สามารถจะแสดงความปรารถนาแห่งตนได้ เมื่อคุณลักษณะของตนถูกกดทับไว้ ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่หรือความเข้าใจ การแสดงออกของเด็กก็จะเกิดขึ้น โดยมีได้คำนึงถึงความถูกผิดตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นหรืออาจจะขัดต่อจริยธรรมแห่งตัวตนที่ตนเองเรียนรู้มา พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นความต้องการยอมรับความเป็นตนที่กระทำอย่างหลบซ่อนจากผู้คุมกฎด้วยวิธีการอันหลากหลาย “เลือกวันที่จะมาสายอย่างหลัง 8.40 น. อาจารย์จะแยกย้ายกันไปทำหน้าที่ของตนเอง เพราะเป็นช่วงของการเข้าโฮมรูมในช่วงเช้า อาจารย์ใจดีจะ

“ไม่เชื่อก็เชื่อ” ในขณะที่อาจารย์ท่านอื่นมีหน้าที่ที่จะต้องทำจึงไม่มีเวลามาคอยเฝ้า ดังนั้นการไม่ได้พบเด็กทำ ความผิดหรือมาสายในตอนเช้าหรือมิได้พบเห็นเด็กทำผิดในเรื่องอื่นที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ จึงมิได้หมายความว่าเด็กสยบยอมต่อข้อกำหนดที่โรงเรียนมี หากแต่เป็นการปลูกฝังให้เด็กรู้จักที่จะหลบหลีกต่อกฎเกณฑ์ ปฏิบัติที่เกิดขึ้นในสังคมต่างหาก การที่ต้องลงโทษอย่างเป็นประจำเช่นนี้ เปลือกของความเมตตาธรรมของ อาจารย์จะถูกกะเทาะออกทีละเล็กทีละน้อย ให้เหลือเพียงแค่ประสิทธิภาพของผลผลิตตามมาตรฐานที่ สังคมต้องการเท่านั้น

พื้นที่ควบคุมชีวิต

กระบวนการฝึกอบรมให้เด็กต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนนั้น ถูกทำให้เป็นระบบ ขั้นตอนด้วยกฎที่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและพื้นที่ใช้สอยในโรงเรียน อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ดังนั้นทุกช่วงเวลาของวันที่อยู่ในสถานที่นั้นจึงเป็นขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติทั้งสิ้น หลังจากที่ใช้เวลาในช่วง เข้าเพื่อตักน้ำแสดงให้เห็นถึงอำนาจการควบคุมที่ดำรงอยู่ในโรงเรียนแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือ การเข้า พบกับอาจารย์ประจำห้องหรือเป็นช่วงที่เด็กเรียกว่า “โฮมรูม” เป็นช่วงเวลาของการตรวจตรา ความเรียบร้อยของเด็กอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้จักกันและกันให้มากขึ้น เพื่อความทั่วถึง อาจารย์แต่ละท่านจะได้รับมอบหมายให้ต้องดูแลนักเรียนประมาณ 25 คน และจะต้องออกเยี่ยมบ้านเด็ก ให้ครบตามจำนวนที่ตนเองดูแลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ดังนั้นหนึ่งห้องจะมีอาจารย์ดูแลนักเรียนทั้งหมด 2 ท่าน

ในเรื่องการดำเนินการเรียนการสอน ก็จะขึ้นอยู่กับอาจารย์และลูกศิษย์ในแต่ละกลุ่มนัดกันไป ใน แต่ละสถานที่ที่ต้องการ เพราะพื้นที่ในโรงเรียนมีไม่พอที่จะให้แต่ละกลุ่มได้ใช้ในห้องเรียนทั้งหมดได้ กระบวนการเช่นนี้ เด็กแต่ละกลุ่มจะได้อาจารย์ที่มีลักษณะแตกต่างกันไป เด็กบางกลุ่มจะได้อาจารย์ที่เอา ใจใส่ดี และบางกลุ่มจะได้อาจารย์ที่มีภารกิจยุ่งกับการต้องทำงานหลายหน้าที่ ทั้งงานบริหาร งานสอน และงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน “ตอนเช้าขึ้นโฮมรูมจะมีอาจารย์ประจำชั้น เขาจะแบ่งครึ่งเป็น 25/25 แต่ว่า ห้องหนูจะไม่แยก เขาจะอยู่กัน 2 คน เขาลัดกันขึ้นมา เพราะอาจารย์คนหนึ่งมีตำแหน่งผู้ช่วยด้านการเงิน ตำแหน่งใหญ่เหมือนกันอยู่ข้างห้องผู้อำนวยการ เขาจะต้องมีงานดูแลเกี่ยวกับงานประเพณีที่เข้ามา” ดังนั้นเวลาจึงถูกใช้ไปตามหน้าที่ปฏิบัติที่ได้รับคำสั่งให้ต้องทำงานเท่านั้น ซึ่งแม้แต่อาจารย์เองก็ยังมี ภารกิจที่สำคัญกว่าการเข้าไปพบกับเด็ก ขณะที่เด็กเองก็รู้สึกจะยินดียิ่งกว่าถ้าจะมีเวลาในช่วงเช้าเพื่อ สะสางงานที่ยังทำไม่เสร็จ การใช้เวลาและพื้นที่ภายในโรงเรียนจึงเสมือนหนึ่งเป็นเพียงการตอบสนองต่อ

ภารกิจที่ทั้งอาจารย์และลูกศิษย์ต่างต้องปฏิบัติให้เสร็จๆ ไป โดยมีได้เข้าใจถึงความสำคัญและบทบาทของแต่ละคน ด้วยว่าทุกคนจะปฏิบัติเพื่ออะไร แต่ทำไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้แล้ว เพื่อให้ภารกิจสำเร็จลุล่วงไปตามแบบมาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้ เมื่อมีสิ่งใดที่แต่ละคนให้ความสำคัญมากกว่าก็จะไปทำสิ่งนั้น หลังจากช่วงเวลานี้ทุกคนต้องแยกย้ายกันไปเรียนตามห้องที่มีตารางสอนอยู่ จบจากวิชาหนึ่งก็ไปอีกวิชาหนึ่งตลอดจนกระทั่งจบวัน

การใช้เวลาอย่างคุ้มค่าเพื่อการส่งผ่านอำนาจการควบคุม จึงมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงเช้าของวันเท่านั้น แต่จะดำเนินต่อไปตราบเท่าที่เด็กยังอยู่ในโรงเรียน ด้วยว่าเวลาในระหว่างวันของเด็กจะแบ่งออกเป็นชั่วโมงเรียน ด้วยลักษณะของการเดินเรียน หมายความว่า เมื่อจบจากวิชาหนึ่งก็ไปเรียนอีกวิชาหนึ่งในอีกสถานที่หนึ่งซึ่งต้องใช้เวลาดินกว่าจะไปถึงสถานที่เรียนอีกแห่งหนึ่ง “มันร้อน มีอยู่ช่วงหนึ่งเขาให้เรียนตามห้องแหละ แล้วมาเปลี่ยน ครูคงอายุมากแล้ว บางทีอย่างเรียนคอมฯ อยู่ชั้น 5 กว่าจะขึ้นไปถึงเด็กเกือบตาย มีลิฟท์ก็ไม่ให้ใช้ ให้แต่อาจารย์ใช้อย่างเดียว” การเดินเรียนที่ต้องมีเวลามาเป็นตัวกำกับให้เป็นไปตามที่ได้มีการวางตารางการใช้เวลาไว้ หากเด็กไม่สามารถที่จะควบคุมเวลาให้เป็นไปตามการควบคุมนั้นได้ เด็กก็就会被ตราบาปขึ้นอีกครั้งหนึ่ง “ตอนนี้ห้องหนูเพิ่งถูกว่ามา ขึ้นห้องช้าก็คาบหนึ่งมัน 50 นาที แล้วเรียนแบบฯ ยังสอบไม่เสร็จ อาจารย์ก็ให้สอบต่อ พอสอบเสร็จห้องหนูก็ไปล้างหน้า ทาแป้งทาน้ำกินกัน กว่าจะขึ้นเวลาก็ผ่านไปแล้วครึ่งชั่วโมง อาจารย์ก็เลยนอนไม่สอนเลย เขาว่า ทำไมขึ้นช้า ไม่อยากเรียนก็ไม่ต้องเรียนเลย แยกย้ายกันไปเรียนวิชาอื่นเลย” ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมเด็กที่เกิดทำผิดเป็นส่วนใหญ่ของห้องเรียนนั้น ซึ่งอาจารย์ยังปรารถนาด้วยว่ามีทัศนคติที่ดีต่อเด็กกลุ่มนี้อยู่เนื่องจากเป็นห้องเด็กเก่งของโรงเรียน

ในทางตรงกันข้ามหากเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับเด็ก ที่ถูกกำหนดคุณลักษณะไว้แล้วว่าเป็นเด็กเก/ไม่ดี แบบที่เคยมีประวัติ การถูกดูหรือถูกตอกย้ำในเรื่องของการเป็นเด็กที่มีคุณลักษณะที่ไม่เป็นที่ต้องการในโรงเรียนนี้ ก็จะถูกตอกย้ำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีก การตอบสนองของสิ่งที่เกิดขึ้น คือ ไม่ขึ้นเรียนเลย หรือ โดดเรียนไปที่อื่น “เบ๊ ขึ้นไปก็ถูกว่า บางทีไม่ได้เรียนเลย” อาจารย์จึงมีวิธีการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งถึงการเข้าเรียนของเด็ก “วิธีการตรวจว่าเด็กขาดการมาเรียนหรือไม่ ก็จะทำด้วยการให้อาจารย์ประจำวิชาเช็คเวลาเรียนของเด็ก ถ้าหนีเรียนบ่อยๆ จะมีการรายงานไปที่หัวหน้าประจำชั้นเรียน ส่วนหนึ่งบันทึกเก็บไว้เป็นส่วนตัวของอาจารย์เอง ถ้าพบว่าเวลาเรียนไม่ครบ ก็จะไม่ผ่าน แล้วต้องมาแก้ซึ่งเป็นเรื่องยากมากเพราะต้องตามอาจารย์ มาเรียนนอกเวลา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากลำบากมากทั้งกับผู้สอนและผู้เรียน เด็กคน

หนึ่งเสนอแนวทางออกสำหรับตนเองไว้ว่า “อย่าโคตติกว่า ถ้าไม่ชอบวิชานั้น ไม่ชอบอาจารย์ หรือเรียนไม่รู้เรื่อง ก็พยายามนั่งฟัง ๆ ไป เดียวก็จบชั่วโมงแล้ว หรือจะคิดอะไรเรื่อยเปื่อยเวลาที่เบื่อๆ ในห้องเรียนก็ได้ เรื่องเกมส์ เรื่องนักรบ เรื่องเพื่อน หรือเรื่องแฟนที่ทำให้ภูมิใจได้ว่าหนูก็มีอะไรดี ที่ให้คนอื่นมาชื่นชอบเหมือนกัน ที่จริงก็มีอะไรให้คิดมากมายไปหมด ไม่ต้องสนใจสิ่งที่อาจารย์พูดก็ได้” หรือในบางครั้งก็เป็นเพราะความไม่ถนัดของตนเองในเรื่องของการเรียนในรูปแบบนี้ “ขึ้นไปก็เรียนไม่รู้เรื่อง” จึงพยายามหาพื้นที่สำหรับตัวเอง ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อข้อความผิดโดยมิได้ถามไถ่ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายต่อการถูกกล่าวหาซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นกิจวัตร การใช้อำนาจ “ภาษา” ตีตราไป ในใจเด็กเช่นนี้จะฝังรากแน่นอยู่ในหัวสำนึกของเด็กจนยากจะลบเลือนออกไป แม้เวลาจะผ่านพ้นไปนานเท่าไรก็ตาม

ความเกี่ยวเนื่องกันของเวลาและสถานที่ยังคงเป็นการเชื่อมต่อกันของพื้นที่ทางอำนาจ ที่ทำลายความเป็นตัวตนของเด็กลงไปตลอดเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ด้วยว่ากำหนดขั้นตอนของการเรียนที่ต้องใช้เวลาเดินชั่วระยะเวลาหนึ่งไปอีกที่หนึ่งซึ่งอยู่ห่างกันมาก แล้วก็ยังมียี่สิบสี่ชั่วโมงที่ต้องเรียนรู้อีกด้วยซึ่งเพื่อนก็จะเป็นสิ่งสำคัญต่อการช่วยเหลือในเรื่องที่ตนไม่เข้าใจ “ตอนเข้ามาใหม่ ๆ ทุกคนก็ต้องเรียนรู่ว่า รหัสที่ใส่ลงไว้ตารางสอนคืออะไร อย่างตัวเลขตัวแรกหมายถึง ตัวเลขของตึก ตัวเลขตัวที่สองหมายถึง ชั้นและห้องเรียน ตามมา ตอนเข้ามาวันแรกหนูไม่รู้เลยว่า มันคือ อะไร ถามเพื่อนข้างๆ เขาก็บอกว่ามันหมายความว่าอย่างนี้ โชคดีที่ที่ยังไปเข้าเรียนทัน ไม่อย่างนั้นหนูคงจะไม่รู้ว่าจะอธิบายกับอาจารย์อย่างไรดี”

ตึกเรียนก็ยังมีจำนวนชั้นที่ใช้เป็นห้องสำหรับเรียนหนังสือในระดับต่ำสุดคือ 3 ชั้น ขณะที่บางตึกมีถึง 6 ชั้น ซึ่งเป็นข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องมีลิฟท์สำหรับตึกเรียนที่มีเกิน 5 ชั้นขึ้นไป การใช้ลิฟท์สำหรับเด็กกลับเป็นข้อห้ามที่เด็กไม่อาจจะละเมิดได้ หากละเมิดแล้วมีการจับได้ เด็กจะต้องเสียสตางค์ต่อการขึ้นลิฟท์หนึ่งครั้ง เป็นจำนวนเงินครึ่งละ 3 บาท แต่ก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการใช้ลิฟท์ของเด็กได้ “เดินมาก็เหนื่อยแล้ว ยังต้องขึ้นไปอีกต้องหลายชั้น แอบขึ้น” และด้วยเงื่อนไขทางกายของเด็กที่มีความต่างกันในการปรับร่างกาย และกว่าจะปรับตัวสำหรับบทเรียนในวันนั้นได้ก็ใช้ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะกินเวลาของช่วงสำคัญสำหรับการเรียนในวันนั้นได้ “แล้วจะมีลิฟท์ไว้ทำไม” หาก “พื้นที่” ที่สร้างขึ้นเพื่อให้สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ไม่สามารถที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ แต่กลายเป็นข้อจำกัดของการเรียนรู้ หรืออาจารย์ใช้เป็นอีกพื้นที่หนึ่งเพื่อแสดงให้เห็นถึงการควบคุม ที่เด็กจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม “อาจารย์ไม่ให้ใช้ เด็กก็ยังแอบใช้ จนมีป้ายมาเขียนติดไว้หน้าลิฟท์ว่า

“ใครใช้ขอให้เอนทรานซ์ ไม่ติด ก็เลยไม่มีใครกล้าใช้อีก” ในขณะที่เมื่อเด็กแสดงเจตจำนงค์ให้มีการสร้างหลังคาสำหรับสนามบาสเก็ตบอล เพื่อใช้สำหรับการเล่นกีฬาซึ่งเป็นที่โปรดปรานของเด็ก “อยากเปลี่ยนสนามบาสของโรงเรียน ทำร่มก็ไม่ช่วยอะไรเลย ตอนแรกที่เขาทำดีใจมากเลยนึกว่าจะกางออกมาให้มาก แค่นี้ ทำไปทำไมไม่ช่วยอะไรเลย” กลับถูกละเลยงบประมาณการจัดการในโรงเรียนที่ถูกใช้ไปสำหรับสิ่งที่ผู้ใหญ่คิดว่าสำคัญ “หนูอยากให้เขาปรับปรุงสนามบาสมากกว่า มีอยู่ครั้งหนึ่งเขาให้นักเรียนรวบรวมเงินกันคนละ 5 บาท มาทำเป็นหลังคา พอมาดูจริงๆ เอ๊ะได้แค่นี้ ได้แค่นี้คนนั่ง คนเล่นก็ร้อนเหมือนเดิม หนูว่าเขามีงบ แต่เขาเอาไปทำตึกใหม่ ลงไปกับตึกนี้มากกว่า” ทั้ๆที่ จุดประสงค์ของการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ควรจะถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก แต่การให้ความสำคัญของ “พื้นที่” ในโรงเรียนกลับเป็นการแบ่งแยกถึงคุณค่าของสิ่งที่เด็กควรจะต้องทำก่อน/หลัง และลำดับความสำคัญของการเรียนรู้ในแต่ละด้านด้วย

สถานที่ภายในโรงเรียนซึ่งดูเหมือนหนึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ที่ไม่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หรือเรื่องราวในโรงเรียนของเด็กได้ กลับกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำรงชีวิตภายในโรงเรียน เด็กจำนวนมากในโรงเรียนมีปัญหาต้องปรึกษาพ่อแม่ เพราะไม่รู้ว่าจะจัดการอย่างไรดีต่อการดำรงอยู่ในโรงเรียนซึ่งเป็นเรื่องในเรื่องที่ดูเล็กน้อยสำหรับผู้ใหญ่ ความคับข้องใจเกิดขึ้นในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เป็นการเชื่อมต่อปฏิบัติการของอำนาจ ด้วยว่า พื้นที่สำหรับทานอาหารในโรงเรียนรวมทั้งเวลาที่ให้สำหรับทานอาหารกลางวัน เป็นปัญหาของเด็กส่วนมากที่อยู่ในโรงเรียนนี้เด็กบอกว่า “ที่นั่งไม่พอ” และถึงแม้อาจารย์จะพยายามจัดที่เฉพาะไว้ให้กับเด็กในแต่ละระดับชั้นได้นั่งรวมกัน ทั้งพยายามจะเลี่ยงการใช้เวลาพักกลางวันของเด็กในแต่ละระดับไม่ให้ตรงกันเพื่อลดปัญหาของสำหรับการรับประทานอาหาร ก็ยังไม่สามารถที่จะจัดการได้ เนื่องจากคาบว่างของเด็กที่อาจจะตรงกับเวลาพักของอีกระดับชั้นหนึ่งเป็นเพราะเด็กมีจำนวนมากเกินกว่าสถานที่ที่จะรับได้ การแก้ปัญหาจึงยังไม่ปรากฏผลใดๆขึ้น

ในโรงอาหารจะมีการแบ่งพื้นที่สำหรับแต่ละระดับชั้น แบ่งไปอย่างนั้นเอง ในความจริงแล้วนักเรียนไม่สามารถที่จะนั่งอย่างนั้นได้ อย่าง ม.1 ที่กำหนดให้แค่นี้ ที่จริงมันมีมากกว่านั้น มันไม่พอก็ต้องไปนั่งทับที่ของชั้นอื่น ถ้าเรามีเรื่องกันเราไปนั่งทับที่คนอื่นเขาเราก็โดน หนูคิดว่าเขาคงคำนวณมาแล้วว่า นักเรียน ม.1 มี 600 คน จัดให้ตรงนี้ แล้วก็ เป็น ม.1 กับ ม.4 ให้ ม.1 กินข้าวตอน 11.10 น. ม.4 กินข้าวตอนเที่ยง เขาก็จะไม่ทับที่นั่งกัน แต่บางทีน้อง ม.1 มีคาบว่างตอนเที่ยงเขานั่งอยู่แล้ว ก็มีปัญหานี้แบบนี้ หรือบางทีเขานั่งกันมาอยู่แล้วตั้งแต่ ม.4 เป็นกลุ่มใหญ่มาก แล้วพอขึ้นชั้นมา ม. 5 เขาก็ยังนั่งที่เดิม ยิ่งเป็นปัญหาใหญ่เลย

ด้วยการใช้อำนาจของอาจารย์ไม่สามารถจะครอบคลุมได้ในทุกเวลา รวมทั้ง“พื้นที่”ในโรงอาหารเป็นเสมือน “พื้นที่” ที่เป็นเขตแดนของเด็กแต่ละกลุ่ม เป็นมุมนิสระปลอดจาก“อำนาจ”ของอาจารย์ได้แม้จะในระยะเวลาหนึ่งระหว่างวันก็ตาม ดังนั้นการบังคับให้เด็กต้องสละพื้นที่นี้ จึงกลายเป็นปัญหาที่ทำให้เด็กเกิดการ “ทะเลาะ” หรือ นำพาไปสู่เรื่องของการใช้กำลังเมื่อเกิดการปะทะกันในเรื่องของพื้นที่อาณาเขตส่วนตนนี้ ส่งผลให้เด็กที่อยู่ในโรงเรียนนี้เกิดความหวาดระแวงที่จะเกิดเรื่องที่อาจจะทำให้ใครไม่พอใจได้ ส่งผลต่อข้อจำกัดของการเรียนด้วยความกลัวที่เข้ามาบดบัง ต้องระแวงระวังหลีกเลี่ยงที่จะต้องปะทะกับเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนด้วย ถ้าไม่มีพวกเขาจะเป็นอันตรายมาก เด็กๆ จึงต้องมีพวกเพื่อนหรือคนรู้จักที่กว้างขวาง สามารถเข้าไปช่วยคลี่คลายปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจได้

บางทีแถมองค์อื่นๆ กัน หรือบางทีลักษณะของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน โต๊ะกระแทกกันก็ว่ากระทบกันไปกันมา ก็จะมีเรื่องกัน ที่ต้องมาดูตอนเปิดเทอมใหม่ๆ วันแรกๆ ตบกันได้ทุกวันกลางโรงอาหารเลย จะมีเด็กที่รู้จักมาเล่าให้ฟัง นัดไปตบข้างนอกก็มี เกือบทุกวัน กลางโรงอาหารเลย ตอนแรกไม่รู้เรื่องพอสักพักมีคนอื่นๆ ๆ บนโต๊ะ รู้แล้ว บางทีน้องม.ต้น ชอบเอาเก้าอี้ไปขีดกัน แล้วไม่มีช่องทางเดิน ก็มองกันไปมองกันว่าก็ไม่ชอบกัน วางประเป่าก็กระแทกกัน มองหน้ากันแล้วไม่ชอบ ก็จะไปแกล้งเขา แต่หนูคิดว่ามันไม่ถูกต้อง ไร่หรือเปล่าจะไปหาเรื่อง กระแทกกันไปกระแทกกันมาเรื่องมันยังไม่จบ อย่างน้องเดินเข้ามาถามว่า พี่จะตบหนูหรือ เอ้า! ก็พยายามพูดไปเคลียร์ให้แล้ว ถ้าไม่ชอบกันก็ต่างคนต่างอยู่อย่ามีเรื่องกันเลย แล้วหนูได้ยินมาว่าอาจารย์จะย้ายให้ไปอยู่โรงเรียน...ถ้ามีเรื่องกัน ก็ไม่อยากจะให้มีเรื่อง

ปัญหาของพื้นที่ที่ถูกใช้ในโรงอาหารยังมีได้หมดไป เพราะเวลาของการรับประทานอาหารจะถูกจัดให้มีความเหลื่อมล้ำกันก็จริง ให้มัธยมศึกษาตอนต้นพักก่อนขณะที่ชั้นมัธยมปลายจะพักในเวลาต่อมา แต่ด้วยจำนวนนักเรียนที่มากถึงรอบละประมาณ 1,800 คน ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการจัดคาบเรียนด้วย บางชั้นก็มีคาบว่างก่อนเวลาอาหารของอีกชั้นหนึ่งดังนั้น ที่นั่งก็จะไม่พอซึ่งเด็กที่ลงมาที่หลังจะต้องพยายามหาที่นั่ง โดยเฉพาะเมื่ออาจารย์ปล่อยเรียนช้ากว่ากำหนด เวลาส่วนหนึ่งจะถูกใช้ไปสำหรับการหาที่นั่ง ด้วยข้อจำกัดของเวลาที่มีเพียงแค่ 1 คาบ หรือ 50 นาที สำหรับการรับประทานอาหาร ซึ่งดูเหมือนหนึ่งเป็นเวลาที่ยาว แต่หากคำนึงถึงเวลาที่ต้องใช้ไปสำหรับการหาที่นั่ง เข้าแถวเพื่อรอคิวในการซื้ออาหารแล้ว บางครั้งเด็กก็เลือกที่จะหนีว เพราะหากขึ้นไปเรียนไม่ทันก็จะเป็นตราบาปติดตัวในเรื่องของความไม่รักษาเวลาหรือไม่ตรงต่อเวลาบางครั้งอาจารย์ก็เป็นผู้ควบคุมเวลาที่เด็กไม่มีสิทธิจะโต้แย้งได้ “เที่ยงห้าสิบ ต้องปล่อยแล้ว แต่เขาว่าจะปล่อยต้องประมาณ ป้ายโม่งสิบนาที่ กว่าจะลงมาข้างล่าง กว่าจะไปเก็บกระเป๋ากว่า

ไปต่อแถวก็แบบเกือบกินไม่ทันแล้ว เพราะคาบต่อไปก็เริ่มต้นขึ้น" การไม่ "ทันต่อเวลา" สำหรับเด็กเป็นเรื่องที่อาจถูกอาจารย์ ใช้ไปในความหมายที่อาจจะพาดพิงไปถึงเรื่องอื่นที่เคย/อาจจะเกิดขึ้นตามมาอีกได้

ชีวิตเรื่องราวของเด็กภายในโรงเรียน ยังมีจบลงเพียงแค่เรื่องของการต้องรักษาเวลาหรือการเรียนที่ต้องทำให้ได้ตามมาตรฐานเท่านั้น และด้วยอาหารคือสารหล่อเลี้ยงร่างกายให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ อาหารจึงกลายมาเป็นปัญหาหลักอีกเรื่องหนึ่งของเด็ก เรื่องของอาหารจึงมิใช่เป็นเพียงแค่ของที่ใช้สำหรับกินได้เท่านั้น หากแต่ยังมีนัยยะถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงดูอันมีลักษณะที่ต่างกันในแต่ละบ้าน รวมทั้งยังเป็นเรื่องของความต้องการที่ค่อนข้างจะเป็นพื้นที่ส่วนตนค่อนข้างมาก การใช้อำนาจในการควบคุมแม้กระทั่งเรื่องรับประทานอาหารของเด็กจึงนำมา ซึ่งความคับข้องใจและที่สุดก็เกิดการต่อต้านซึ่งนำไปสู่ความไม่เป็นที่ต้องการของสังคมได้ แม้อาจารย์จะเพียรพยายามบอกว่า "เห็นบ่นกันว่าอาหารไม่อร่อย พอจบออกไปแล้ว กลับมาก็บอกกับข้าวโรงเรียนดีกว่าอีก" หรือ "เขาบอกว่าอาจารย์อาหารซ้ำซาก เห็นเขาไปซื้อข้างนอก ก็ไม่เห็นสิ่งอะไรแตกต่าง" แต่สำหรับเด็กแล้วหากลองมาซ้ำ ของที่อร่อยก็จะหมด "กับข้าวที่โรงเรียน ถ้าไปเห็นนะคะมันราคาถูกจริง แต่รสชาตินี้ไม่มีมาตรฐานเลยละคะ บางวันก็เค็ม บางวันก็จืดชะไม่มี เขาเห็นว่าข้างนอกดีกว่า เขาก็อยากจะทำ" แต่เนื่องจากเป็นกฎของโรงเรียนห้ามเด็กซื้อข้าวจากภายนอกโรงเรียน ในขณะที่อาจารย์รับรองในเรื่องของความสะอาดและคุณภาพของอาหาร ด้วยการบังคับจิตใจ เด็กจำนวนหนึ่งจึงคิดไม่ทำตามกฎด้วยการสั่งอาหารจากภายนอกโรงเรียน "ข้าวข้างครัว" "อาหารชอบทำซ้ำๆ กินแล้วมันเบื่อไม่อร่อยด้วย น่าจะลดราคาลงมาเหลือเท่า 10 บาทแบบเมื่อก่อน ตอนนี้เป็น 15 บาททุกอย่างเลย กับข้าวก็เท่ากับ 10 บาทด้วย ก็ต้องกิน ไม่กินก็หิว บางทีก็มีบ้างเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ต้องเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ "หากอาจารย์จับได้ ต้องไปนั่งทานข้าวหน้าห้องปกครอง และต้องทานให้หมดทุกอย่างที่มีในกล่อง" เด็กที่ไม่อยากมีปัญหาในเรื่องนี้กับอาจารย์ ก็จะยอมหิวหรือยอมทานอาหารที่เย็นชืดที่ต้องนำมาจากบ้านตั้งแต่ตอนเช้า หากอาจารย์จะเปิดพื้นที่ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและหาทางออกในการแก้ปัญหา ก็อาจจะเป็นหนทางที่ทำให้อาจารย์มีเวลามากขึ้น กับการไปทำสิ่งอื่นที่อาจมีประโยชน์มากกว่าอย่างที่ได้เด็กเสนอไว้ว่า "คือ ถ้าโรงเรียนมีนโยบายให้เขาเอาของมาส่งนักเรียนค่อยไปรับอย่างนี้ก็จะดีไม่ต้องแอบกัน เปิดเผยกันไปเลย หรือหากเขาปรับแม่ครัวได้นักเรียนก็ไม่ต้องทน" แต่การแก้ปัญหาของอาจารย์ต่อเรื่องนี้ที่เกิดขึ้น คือ การไปสร้างรั้วขึ้นมามากันในบริเวณที่เด็กมักจะเข้าไปแอบสั่งอาหารจากแม่ค้า ที่อยู่ใกล้โรงเรียนจนเด็กไม่สามารถจะติดต่อกับร้านค้าภายนอกได้ "เมื่อก่อนตรงตึก 3 มั่นติดกับกาชาด รั้วเป็นตาข่ายก็ส่งกันได้ แต่ตอนนี้อาจารย์รู้กันแล้ว ก็เลยเอารั้วมามากันปิด ก็เลยหมดอนาคตกันเลย ข้ามไปไม่ได้ ก็ต้องกินอร่อยเป็นบางอย่าง" แล้วด้วยความพร้อมของการสื่อสารในสังคม

สมัยใหม่ที่ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการต่อต้านอำนาจการควบคุม การไปยื่นสิ่งข้าวจากข้างรั้วโรงเรียนจึงกลายมาเป็นการส่งอาหารทางโทรศัพท์แทน "บางทีก็โทรสั่งเอา แล้วก็นัดให้เขามาส่ง ตรงหลังเรือนพยาบาล" หรือแม้แต่ในเรื่องที่ซัณล้อมของโรงเรียนหาย เพราะเด็กไม่รู้จักที่จะรักษาของตามคำกล่าวอ้างของอาจารย์ ที่ต้องแก้ปัญหาด้วยการให้เด็กใช้ซัณที่นำมาจากบ้านเอง ก็เป็นอีกทางออกหนึ่งของเด็ก การละเลยความต้องการของเด็ก หรือเป็นเพราะอาจารย์ต้องการที่จะเพิกเฉยต่อความต้องการ ด้วยว่ามีเรื่องอื่นที่สำคัญกว่านั้นต้องดูแลก็ตาม เด็กซึ่งมีโฆษณาที่ถูกกักขังอยู่ในบริเวณโรงเรียนอย่างไม่มี "ตัวตน" จึงต้องหาทางต่อต้านฝ่าฝืนกฎและอำนาจด้วยเพื่อรักษาตัวตนที่มีร่างกายและจิตใจไว้

ด้วยเรื่องของควบคุมเวลา อาหาร และสถานที่ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็กจำนวนหลายพันคนในโรงเรียนที่ควรจะมีขนาดรับเด็กได้เพียงแค่ครึ่งหนึ่งของจำนวนที่มีในปัจจุบัน แม้ว่าจะพยายามสร้างตึกเรียนเพิ่มแล้ว ยังกลายเป็นลูกโซ่แห่งปัญหาที่ส่งผลถึงเรื่องการผัดใจกับเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ที่ต้องแย่งพื้นที่พักผ่อน ทานอาหาร ฯลฯ ความกังวลใจของเด็กที่เกิดขึ้นในทุกวัน ที่ต้องคอยระวังว่าวันนี้จะมีเรื่องกับใครที่โรงอาหาร หรือของจะหายเพราะไม่มีที่สำหรับการเก็บรักษาของก็เป็นปัญหาที่สกัดกั้นการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น "โรงเรียนมีล็อกเกอร์(ตู้เก็บของ) ให้เด็กที่ต้องเสียเงินเช่าเป็นรายปี และยังไม่พอ พวกที่ไปจองก่อนก็ได้ก่อน" ปัญหาที่ดูเสมือนหนึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนกลับกลายมาเป็นปัญหาของการตีตราเด็ก ในเรื่องของความประพฤติซึ่งกลายเป็นเรื่องที่มีผลต่อชีวิตของเด็กต่อไปในภายหน้า ดังนั้นชีวิตของเด็กจึงมีใช่มีเพียงเรื่องของการ "ใช้ปัญญา" สำหรับการเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ทุกนาทิจงชีวิตคือการเรียนรู้การอยู่ในสังคมกว้างให้ได้ "ผู้ใหญ่" จึงมีหน้าที่ที่ต้องคอย "แบ่งปัน" การใช้ประสบการณ์กับเด็กให้รู้จักที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมให้ได้อย่าง "สันติ" มิใช่การคอยจับผิดเพื่อแสดง "อำนาจ" ให้เด็กต้องสยบยอมต่อข้อกำหนดที่สร้างขึ้นในโรงเรียน

การใช้เวลาสำหรับนักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนจบลงเมื่อเวลา 15.10 นาฬิกา ขณะที่เด็กจำนวนหนึ่งในระดับชั้นสูงสุดของโรงเรียน ที่เวลาเรียนในบางวันจะจบสิ้นลงก่อนเวลาบังคับดังกล่าว "เมื่อก่อนให้ ม.6 กลับออกไปก่อนได้ ให้ไปดูหนังสือเตรียมเอ็นท์ แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ให้แล้ว ให้อยู่ในโรงเรียน" อาจารย์บอกว่าปล่อยไปก็ไม่อ่านหนังสือ" หากแต่ด้วยอาจารย์คิดว่า เด็กไม่อาจจะใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ได้ด้วยตัวของเขาเอง หรือคิดว่าจะใช้อำนาจควบคุมได้ตลอดจึงมีกฎบังคับให้เด็กต้องอยู่ภายในโรงเรียนจนกว่าจะถึงเวลาเลิกเรียนปกติ แล้วจึงสามารถออกไปภายนอกโรงเรียนได้เหตุผลคือต้องการให้อ่านหนังสือ แต่สภาพความจริงที่ปรากฏ "บางที หนูก็หนีออกไปก่อน เวลามีสื่อเพื่อนมารับ ก็ขอเขาแอบขึ้นรถ

ออกไป" ก่อนที่จะถึงเวลาที่ "เลิกบังคับ" ให้อยู่ภายในโรงเรียน ด้วยเหตุผลที่เด็กเล่าว่า แม้จะอยู่ในโรงเรียนก็เชื่อว่าได้อ่านหนังสือ บางคนก็จะนั่งคุยกัน บางคนอาจจะขึ้นห้องสมุดแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องอ่านหนังสือในห้องสมุด การสร้างกฎระเบียบขึ้นมาเช่นนี้เป็นการใช้ "อำนาจ" โดยมีได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีของเด็กที่ "โต" พอที่จะคิดและรับผิดชอบต่อตัวเองได้ หากแต่กลับคิดว่าถ้าให้เวลากับเด็กแล้วเขาจะไปเที่ยวเล่นกันแทนที่จะใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ทั้งๆที่เด็กมีความคิดและมีความต้องการในการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้นการจำกัดขอบเขตให้เด็กอยู่ในโรงเรียนก็เป็นการบังคับได้แค่เพียงร่างกาย การตั้งกฎระเบียบขึ้นมาเช่นนี้จึงเป็นเสมือนหนึ่งขั้นตอนการฝึกปฏิบัติให้เด็กชินชาต่อกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น หากได้มีประโยชน์อื่นใดที่จะนำเสนอสิ่งที่ดีให้เด็กได้ การใช้อำนาจบังคับเช่นนี้ก็เท่ากับเป็นการสอนให้เด็กรู้จักการฝึกปฏิบัติต่อการต่อต้านต่ออำนาจเช่นกัน

กระบวนการของการต่อต้านอำนาจจะถูกฝึกป้อนขึ้น จนเกิดความชำนาญตามจำนวนชั้นปีที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ด้วยข้อกำหนดที่สร้างขึ้นมาเพียงเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมบางอย่างให้กับเด็ก "เอกลักษณ์ของเด็กโรงเรียนนี้ ต้องเป็นกุลสตรี เรียบร้อย มารยาทดี" ขณะที่เด็กกับรู้สึกว่าเป็นเอกลักษณ์ของเด็กที่อยู่ในโรงเรียนนี้ คือ "ผม" "ถ้าไปที่ไหนดูผม "สั้น" รู้เลยว่าเป็นเด็กโรงเรียนนี้" การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็กโดยมิได้เข้าใจถึงสภาพความต้องการของเด็กจึงเท่ากับเป็นการเพิ่มภาระให้ "ผู้คุมกฎ" ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น "หากไม่ต้องมาคอยตรวจเครื่องแต่งกายของเด็ก ก็ไม่ต้องคอยจับเด็ก ลงโทษเด็ก" ก็จะมีเวลาเหลือมากกว่านี้" เป็นทัศนะของอาจารย์ท่านหนึ่งที่กล่าวไว้ ดังนั้นการเรียกร้องของเด็กต่อการควบคุมพื้นที่ส่วนตัวของเด็กในเรื่องของการแต่งกายจึงเป็นเรื่องที่ ทั้ง "ผู้คุมกฎ" และ "ผู้ถูกควบคุม" มีปัญหาต่อกันมากกว่าเรื่องของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และด้วยการคุกคามเข้าไปควบคุมในเรื่องนี้จึงส่งผลกระทบอย่างมากต่อความเป็นตัวตนของเด็ก ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน "เวลาถูกตัดผมจนเลยติ่งหู ไม่ชอบ รับไม่ได้ เห็นแล้ว ใจ! จะออกไปไหนไม่ได้" แม้ว่าผู้มีอำนาจภายในโรงเรียนจะพยายามลดข้อห้ามลงในเรื่องการแต่งกายของเด็กโดยเฉพาะ "เรื่องผม" ให้สำหรับเด็กในระดับชั้นที่คิดว่าเด็กมีวุฒิภาวะเพียงพอแล้วโดยให้ไว้ผมยาวได้ แต่ต้องรวบให้เรียบร้อย "ความจริงเขาอยากซอยผมกัน ที่ขอไว้ผมยาวก็เอามาบังหน้า" เมื่อความต้องการแท้จริงของเด็ก คือ ความต้องการในการดูแลตนเองทั้งหมด "ปัญหา" ของการฝ่าฝืน "กฎ" จึงคงดำเนินต่อไปไม่จบสิ้น "ผู้คุมกฎ" จึงยังคงต้องกำหนดเวลาสำหรับการตรวจตราผู้ฝ่าฝืนกฎอยู่เป็นเนืองนิจ

การสั่งสมประสบการณ์ของการฝ่าฝืนกฎระเบียบ ถูกสะสมขึ้นเรื่อยๆ ด้วยประสบการณ์ของการฝึกปรือ “ก็เดินเฉยๆ อย่าระวังเพราะถ้าระวัง ก็จะมีอะไรทำตัวผิดสังเกต” ด้วยการใช้อำนาจของอาจารย์ทำให้เด็กเจตจำนงความต้องการของเด็ก เมื่อ“กฎ”ที่เกิดขึ้นเพราะต้องการความสงบของการอยู่ร่วมกัน มิได้คำนึงถึงสมาชิกที่ใช้ชีวิตร่วมกันในโรงเรียน หากแต่คำนึงเพียงแต่ความต้องการของ“ผู้ใหญ่” แล้ว “เด็ก”ในฐานะมนุษย์ที่มี“ความคิด”ก็จะมีสิทธิที่จะไม่ทำตามกฎนั้น และเพียรพยายามหาทางที่จะแสดงความเป็นตัวตนขึ้นมาด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ในขณะที่ผู้มีอำนาจพยายามที่จะแสดงให้เห็นถึง “ตัวตน” ของเด็กด้วยวิธีการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกฎระเบียบบางอย่างที่ถูกสร้างขึ้นในโรงเรียน ด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนเพื่อรับรู้ถึงความต้องการของเด็ก ก็ยังมีอาจสร้างความเชื่อมั่นว่าเด็กมีสิทธิเสียงอย่างแท้จริง “เขาไม่ฟังหรอก เขาก็ต้องหาเหตุผลให้เราไม่ทำให้ได้ จะอย่างไรพวกอาจารย์ก็ต้องคุมอยู่แล้ว” การไม่แสดงถึงความจริงใจต่อการให้ “อำนาจ” ในการตัดสินใจตัวตนของเด็กอย่างแท้จริงทำให้ความร่วมมือที่ได้รับจากเด็กต่อการ “สยบยอม” ต่ออำนาจเป็นไปได้ยากขึ้น

การฝ่าฝืนกฎของเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งการสร้างพื้นที่ความเป็น “ตัวตน” ของตนเองขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ต่อบุคคลอื่น เมื่อไม่ได้รับการยอมรับจากอาจารย์ก็เหลือเฟือที่จะยังคงเป็นที่พึงพิง ยามต้องผจญโลกอยู่ในโรงเรียนได้ การต่อต้านขัดขืนต่ออำนาจเพื่อให้คนกลุ่มหนึ่งยอมรับจึงดำเนินต่อไป พร้อมๆ กับเป็นการตอกย้ำถึงความไม่เป็นที่ต้องการของผู้ใหญ่ในโรงเรียนด้วย “เพราะคนอย่างเธอถึงทำให้โรงเรียนตกต่ำขนาดนี้ ถ้าไม่ยอมมาเรียนก็อย่ามาเข้าที่นี่เลย เสียชื่อเสียงหมด ช่วยลาออกไปหน่อยได้ไหม” ความเชื่อมั่นที่มีอยู่น้อยนิดจึงถูกทำให้ด้อยค่าลงไปจนแทบจะไม่เหลือความเป็นตัวตนอยู่ในโรงเรียน การหลีกเลี่ยงต่อการจับได้ในการฝ่าฝืนกฎจึงต้องกระทำให้แยบยลมากขึ้น ด้วยการโอนอ่อนผ่อนตามในบางเรื่องเพื่อการคงอยู่อย่างสันติและการไม่ถูกเพ่งเล็งจากอาจารย์ ขณะที่บางคนก็ต้องรู้จักที่จะอิงกับแหล่งของอำนาจจึงเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนต้องการ การเชื่อมต่อกันของพื้นที่ปฏิบัติการของอำนาจจึงดำเนินต่อไปในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของร่างกายภายนอก เรื่องจิตภายใน และรวมแม้กระทั่งการใช้พื้นที่ของเด็กในโรงเรียน ก็เป็นตัวควบคุมการทำงานของร่างกายให้สยบยอมต่อข้อกำหนดที่สร้างขึ้นมาของโรงเรียน

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนจะดำเนินต่อไป การยอมให้เด็กได้เข้ามาสิทธิเสียงในโรงเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งการควบคุมตนเอง การให้เด็กส่งตัวแทนเข้ามาเพื่อที่จะรับรู้ความต้องการของเด็กแล้วก็หาทางควบคุมก่อนที่มันจะเกิดขึ้น เป็นการกระทำที่มีได้แสดงถึงความจริงใจของการให้พื้นที่เด็ก

สำหรับฝึกปรีศักยภาพของตน แต่เป็นการจำกัดสิทธิของเด็กอย่างแยบยลเพราะอำนาจการตัดสินใจทุกอย่างยังคงอยู่ที่อาจารย์ เด็กๆ รู้สึกกันเช่นนั้น "เขาก็หาเหตุผลมาให้ไม่ทำจนได้" แม้ว่าเด็กจะรู้หรือบางครั้งก็อาจจะไม่เท่าทันต่อการใช้อำนาจของอาจารย์หรือผู้ใหญ่ท่านอื่นๆ ที่คอยควบคุมโรงเรียนอยู่ แต่สิ่งที่พวกเขาได้รับคือ ความคับข้องใจที่ส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก การทำทุกอย่างเพื่อคงไว้ซึ่ง "คะแนน" เป็นการถูกลบรบก่อกมเกลามาเป็นระยะเวลานาน ผลของได้คะแนนสูงยังผูกโยงไปถึงความสวดยหรูของอนาคตแห่งชีวิตเพราะการเข้ามหาวิทยาลัยก็ต้องใช้ "คะแนน" กฎระเบียบจึงกลายมาเป็นตรวนทางความคิดที่เด็กยากจะสลัด เพื่อให้เกิดพื้นที่แห่งการสร้างสรรค์ทางปัญญาในรูปแบบอื่นได้

คำตัดสินคุณค่าความเป็นตัวตนผ่านการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม

ท่าทีของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมเริ่มต้นขึ้นเมื่อผู้ปกครองตัดสินใจพาเด็กๆ เข้าสู่ระบบของการศึกษา ที่ถูกสร้างขึ้นมาตามความคาดหวังหรืออุดมการณ์ของสังคมโดยใช้ความรู้เป็นฐานอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์ รูปแบบและเนื้อหาของวิชาการในแต่ละวิชา และในแต่ละแผนการเรียนรู้นั้น ทั้งยังให้คุณค่าของผู้ที่เลือกเรียนในแต่ละวิชาการเรียนรู้แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความต้องการของสังคม ณ ช่วงเวลานั้นๆ ว่าต้องการคนที่มีคุณสมบัติทางความรู้และคุณลักษณะของตัวตนอย่างไร อีกทั้งยังกำหนดลักษณะการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อส่งผ่านไปยังผู้รอรับความรู้อย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน นโยบายของการใช้อำนาจเช่นนี้ จึงเป็นการควบคุมบุคคลที่เข้ามาสู่ระบบของการศึกษาด้วยความรู้ที่สร้างให้มีผู้รู้และผู้รอรับความรู้ โดยให้อำนาจต่อผู้รู้ในการตัดสินชะตาชีวิตของเด็กแต่ละคนที่ถูกทำให้ต้องเข้ามาสู่ระบบของการศึกษา นอกจากนั้นแล้วเด็กเหล่านี้ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อคงและสืบสานการใช้อำนาจเช่นนี้ต่อไปอีก จึงเป็นความแยบยลของการใช้อำนาจอย่างรุนแรงในการกดทับความต้องการและคุณลักษณะเฉพาะตนด้วยมาตรฐานทางสังคมที่กำหนดไว้ให้คนอยู่ใต้อาณัติของอำนาจนั้น

การใช้อำนาจความรู้ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากไม่มีสถาบันที่ส่งผ่านความรู้นั้น โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับการใช้อำนาจนั้น การสร้างความจริงผ่านผู้รู้ คือ อาจารย์ ในสถาบัน คือ โรงเรียน โดยใช้อำนาจผ่านระบบการคัดสรรเลือกเด็กที่มีคุณลักษณะตามที่โรงเรียนถูกทำให้เลือก กระบวนการของการคัดสรรเด็กเช่นนี้จึงเป็นขั้นตอนของตอกย้ำการให้คุณค่ากับเด็กที่สามารถจะบรรลุมาตรฐานของโรงเรียนได้

การคัดสรรตัวแทนการสอบคัดอำนาจ

ในขณะที่โรงเรียนก็มีกระบวนการของขั้นตอนการคัดเลือกเด็กเข้าสู่โรงเรียน โดยแบ่งลักษณะของการรับเด็กเข้าเรียนเป็น เด็กที่สอบเข้า เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กของผู้มีพระคุณ เด็กในเขตที่ได้จากการจับฉลากเข้า นั้นหมายถึง เด็กที่ไม่มีพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ หรือปัญญาเพียงพอ หรือเด็กที่พลาดจากการสอบแข่งขันได้ด้วยมาตรฐานที่ต้องมีการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่แฝงด้วยนัยยะของการบ่งบอกถึงการเลือกคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนไว้แล้ว โดยกระบวนการของการคัดสรรเช่นนี้ ผู้ที่ถูกคัดเลือกถูกทำให้สยบยอมต่อกฎกติกาของการถูกเลือกไว้แล้วอย่างแบบยล

ตอนเข้าได้หนูรู้สึกดีใจที่ได้เข้าโรงเรียนนี้ แม่อยากให้เข้า ตัวหนูเองก็อยากเข้า เป็นโรงเรียนที่เข้ายาก พ่อหนูรู้จักคนเยอะมีคนฝากให้ตอนแรกมันเต็ม หนูเสียใจ ลุงหนูลงมาจากกรุงเทพฯ พุดให้ก็เข้าได้..เขาแบ่งออกเป็น 15 ห้อง แบบว่า เด็กสอบเข้าได้ก็จะอยู่ห้อง 1 ห้อง 2 ประมาณห้อง 3 4 5 6 จะเป็นเด็กในเขตจับฉลากเข้า ใครจับได้เข้าได้เลย จับไม่ได้ก็คือ ไม่ได้ ประมาณห้อง 7 8 9 10 11 12 เป็นเด็กฝากใช้เส้น ห้อง 13 เด็กความสามารถพิเศษ ใช้บาลี ร้องเพลง อะไรอย่างนี้คะ แล้วห้อง 14 15 เด็กอินเตอร์เขาใช้ภาษาอังกฤษเข้า เก่งคะ แล้วจะเรียนอังกฤษเยอะสุด ได้เรียนทุกวิชาแต่ได้เรียนอังกฤษเยอะ..พอจบม. 3 หนูอยากเปลี่ยนโรงเรียน อยากไปต่อโรงเรียนอื่น อยากเป็นเสมียนโรงงาน หนูว่ามันน่าจะสบายดี หนูชอบเรียนคอมฯ หนูอยากรู้เกี่ยวกับคอมฯ หนูเรียนไม่เก่งแต่ถ้าทำความเข้าใจไปเรื่อยๆ ก็พอไปได้..เขาบอกว่าห้อง 9 เด็กฝาก ไม่ได้ใช้ความสามารถเข้ามา ใช้คนอื่นฝาก เขาก็ว่าเราเรียนไม่ค่อยเก่ง เข้าเรียนเองไม่ได้ ก็รู้สึกน้อยใจเวลาเขาพูด ทำไมต้องพูดอย่างนั้น อยู่ในโรงเรียนเดียวกันก็ไม่น่าจะว่ากัน ความคิดเหมือนกันหมด น่าจะอยู่ที่เราขยันหรือไม่ขยัน ถ้าขยันก็เก่งขึ้นมาได้

การเรียนรู้ชีวิตที่ได้รับจากประสบการณ์ จึงถูกทำให้เสมือนหนึ่งเป็นความจริงที่ต้องยอมรับตามนั้น การวัดคุณค่าของความเป็นคนจึงอยู่ที่ใครจะเป็นผู้ถูกเลือก เป็นการกำหนดมาตรฐานตามคะแนนที่จะเป็นเครื่องชี้วัดความสามารถของตัวตน และบุคคลที่ได้คะแนนผ่านเข้ามาในโรงเรียนในระดับที่สูงก็มีสิทธิในการเลือกสายวิชาการเรียน ซึ่งมีนัยยะบ่งบอกถึงโอกาสของกรู๊ฟฝึกฝนความสามารถเป็นพิเศษและอาชีพที่ดีที่ตนจะทำต่อไปในอนาคต นัยของการได้คะแนนดี ก็คือ ความเป็นคนเก่งอันมีส่วนเกี่ยวพันอย่างมากต่อการประพฤติดีตามมาตรฐานที่ผู้ใหญ่สร้างขึ้นมา "เวลาเขาเรียกทำอะไร เขาจะเรียกห้อง ม.1/1 ม. 1/2 สำหรับห้องหนู ม.1/11 อาจารย์ไม่ค่อยเรียก เขาเหมือนกับว่าห้องไม่ค่อยรู้เรื่อง อยู่ห้องนี้เขาเห็นว่าเรียนใช้ไม่ค่อยได้เท่าไร" ความสามารถในการเรียนรู้กับโอกาสที่จะฝึกปรือทักษะต่างๆ จึงมีนัยยะสัมพันธ์ต่อกันอย่างแยกไม่ออกและเด็กก็ได้เรียนรู้ในสิ่งนี้

กระบวนการและข้อกำหนดของการคัดสรรเด็กจะบ่งบอกถึงความสามารถที่ เป็นที่ต้องการของ อาจารย์หรือไม่ ถ้าเด็กสอบเข้าได้ ก็จะได้อยู่ห้อง 1 หรือห้อง 2 ถ้าเป็นห้องอื่นก็ต้องใช้ “ดวง” หรือ “เงิน” หรือ “คนรู้จัก” กระบวนการคัดสรรคนจึงบ่งบอกถึงโอกาสและพื้นฐานประวัติศาสตร์ของครอบครัวว่าเป็นที่ รู้จักของคนที่มีอำนาจพอที่จะละเมิดกฎเกณฑ์การปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นมาได้ “พ่อหนูรู้จักกับ..เขาฝากเข้า ให้ค่ะ เด็กที่สอบเข้าได้เก่งเพราะที่สอบเข้ามาเขาก็มั่นใจว่าสอบได้ เด็กที่จับฉลากได้เพราะดวง สอบไม่ได้ อยู่แล้ว ก็เรียนใช้ไม่ได้แน่นอน มีบางคนที่ไม่ได้แต่ก็มีบางคนที่ใช้ไม่ได้แน่นอน” และไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มา จากคุณลักษณะใดก็ตาม เก่ง/ไม่เก่ง จะต้องสยบยอมต่อกฎเกณฑ์ ที่ “ผู้รู้” ในโรงเรียนเป็นผู้กำหนดขึ้น โดยนัยยะเช่นนี้เด็กจึงถูกมองว่าเป็นเพียงแค่คนที่สามารถจะเรียนรู้ถึงคุณลักษณะหรืออัตลักษณ์ทางสังคม บางอย่างที่ต้องการให้เป็นบรรจุลงไปในความคิดของเด็ก และบุคคลรอบตัวเด็กได้อย่างแยบยล

การตอกย้ำกระบวนการของผู้คัดสรร จะกระทำด้วยการแสดงให้เด็กได้เห็นถึงคุณสมบัติของผู้ที่ จะได้รับการคัดเลือกในช่วงปีการศึกษาที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นการคัดเลือกเด็กเรียน จำนวนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งก็ระบุห้องสำหรับการเรียนไว้แล้ว ด้วยลักษณะของเด็กที่ถูกแบ่งแยกตั้งแต่ การใช้สิทธิในการสอบเข้า ถึงแม้จะไม่มีกรอบบอกกล่าวให้ทราบถึงการแบ่งแยกเด็กไปอยู่ห้องต่างๆ อย่างเป็นทางการ หรือแม้แต่ในแต่ละห้องอาจจะมีเด็กที่ถูกแบ่งแยกคุณลักษณะไว้แล้วในรูปแบบที่ หลากหลาย แต่การเข้าสอนรวมทั้งท่าทีของอาจารย์ที่พบพาทัศนคติของการตีตราเด็กไปตามกระบวนการ สอบเข้ามาแต่เดิม ทำให้เด็กแต่ละคนหรือเด็กแต่ละห้องต้องประมาณตนไว้แล้วว่าจะถูกเพ่งเล็งอย่างไร “ตอนแรกหนูก็ไม่รู้หรอกว่าเขาแบ่งห้อง มีอาจารย์เข้ามาถามว่า ไหนยกมือซิ ใครสอบเข้า ไม่มีใครยกมือ จับฉลากเข้า ก็ไม่มีใคร พอถามเด็กฝาก ก็ยกมือกัน หนูก็เลยรู้ว่าห้องนี้มีแต่เด็กฝาก” นัยยะของ การแบ่ง ห้องเรียนเช่นนี้จึงเป็นตราประทับลงไปถึงความสามารถของเด็ก เป็นการแบ่งคุณลักษณะของเด็กออกเป็น กลุ่มตามที่ได้มีการคัดสรรไว้แล้ว แม้จะมีเด็กบางคนที่ต้องแยกจากกลุ่มของเด็กเรียนเก่งมาอยู่ในห้องที่ เหมือนหนึ่งเป็นเด็กที่ไม่เก่ง เขาจะรู้สึกถึงภาระที่อาจจะต้องมาดูแลเพื่อนที่มีความแตกต่างจากตนในเรื่อง ความสามารถในการเรียนรู้อย่างที่ถูกวัดมาแล้ว

ต้องเห็นใจคนเก่งด้วยเขาอยู่ห้องนั้นไม่มีใครช่วยเลย แบ่งห้องก็ดีหนูว่า การอยู่ห้องเก่งกดดันนิด หน่อย สอบเก็บคะแนนคราวนี้ได้คะแนนน้อยเกือบทุกวิชาเลย แล้วอย่างอังกฤษก็ด้วย เพราะเรียนสายนี้ต้อง เก่งอังกฤษ แต่อังกฤษกลับเป็นตัวจุดคะแนนหนูลงไปเลย ความจริงหนูไม่ชอบเรียนอังกฤษ แต่ว่าหนูไม่ชอบ วิทยาศาสตร์มากกว่า แล้วการเลือกเรียนสายนี้ก็มิใช่ว่าอย่างสังคม หรือ ภาษาไทย ก็ยังพออ่านได้ค่ะ อยู่ห้องนี้ก็ดี แบบอยู่กับเด็กเก่งก็จะทำให้เราเก่งไปด้วย แต่ก็สงสารเด็กที่เรียนอ่อนที่ต้องโดนไปรวมอยู่ห้องเดียวกัน เพราะ

เขาคงจะพัฒนาไปไม่ได้ไกลถึงแม้จะมีคนเก่งบางคนต้องไปอยู่ในห้องเหล่านี้ก็ตาม แต่คนเก่งๆจะคอยช่วยคนอื่นตลอดเวลาได้อย่างไรละ เขาก็ต้องทำงานของเขา ส่วนคนที่เหลือจะช่วยกันได้อย่างไรละก็ไม่เก่งเหมือนกัน หนูคิดนะคะ การเรียนในโรงเรียนแบบนี้มันน่าจะคละกันระหว่างเด็กเก่งและเด็กไม่เก่ง แต่ถ้าหนูไปอยู่ห้องท้ายๆ แล้วเจอเพื่อนไม่ดีมันก็อึดเหมือนกัน เพราะอย่างบางห้องเขาคละจากที่เคยเป็นเด็กที่เรียนเก่ง เจอเพื่อนไม่ดี เกรดตกไปเลย ที่จริงมันก็แล้วแต่ตัวเราด้วยแต่เราก็ต้องมีเพื่อน

การใช้อำนาจกีดกันออกไปที่ตัวตนของเด็ก เพื่อตอกย้ำให้เด็กสยบยอมจะกระทำอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ดังนั้นก่อนการเลื่อนชั้นในแต่ละปีการศึกษาของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะมีการสอบวัดระดับ/ความสามารถอีกครั้ง เพื่อเลือกสายการเรียนและเป็นการแบ่งห้องเรียนให้กับเด็ก การเลือกสายเรียนจะใช้คะแนนเป็นตัววัดความสามารถว่าจะได้เรียนในสาขาการเรียนรู้อันใดที่ต้องการที่เลือกไว้เป็นอันดับต้นได้หรือไม่ ดังนั้นหากคะแนนของแผนกที่ตนต้องการจะเข้ามีความต้องการเข้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการของตลาดที่เป็นตัวควบคุมความต้องการของเด็ก เด็กจึงถูกคัดออกไปอยู่ในสายวิชาที่ตนเลือกรองลงมา จนที่สุดอาจจะต้องไปเรียนในสายที่ตนไม่ได้เลือก/สายวิชาที่ไม่เป็นที่ต้องการของผู้คน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปเพื่อให้ได้ไปประกาศเท่านั้นโดยมิได้ใส่ใจต่อการแสวงหาความรู้ใส่ตน ผลที่เกิดตามมาอีกคือ ด้วยระบบของการคัดเลือกเด็กเข้าสู่สายสาขาวิชาชีพเช่นนี้เท่ากับเป็นการตอกย้ำความพ่ายแพ้หรือความเชื่อที่ว่า ตนไร้ความสามารถ “คนเก่ง” เท่านั้นที่จะได้สิทธิก่อนคนอื่น “เด็กสายวิทย์เขาเก่ง เลือกคณะได้เลยอะ อย่างห้อง 9 ถ้ามีอะไรก็จะได้ก่อน อย่างตอนนั้นมีดารามา พวกหนูห้ามเข้า มาอยู่แค่นัด พวกห้อง 9 เข้าไปหลังเวทีแล้ว เวลาไปไหนเขาก็จะให้ห้อง 9 ก่อน” การตอกย้ำคุณค่าและความสามารถของจึงถูกวัดจากมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการสอบเท่านั้น สำหรับเด็กที่ทำได้ตามผู้ใหญ่และสังคมคาดหวัง ก็จะถูกส่งเสริมให้เกิดความหลงในมายาภาพแห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นในมุมเดียวของชีวิตที่ตนทำได้ตามมาตรฐานนั้น ทำให้เกิดเชื่อมั่นต่อความสำเร็จนั้นโดยมิเคยทำใจไว้สำหรับความผิดหวังแต่อย่างใด

หนูคิดว่า ที่ให้ห้องได้ทำพาเหรด โรงเรียนนี้ห้องไหนเป็นห้องคิงส์ สายวิทย์ สายศิลป์จะได้สิทธิพิเศษอย่างอาจารย์เขาเห็นว่าห้อง 3 หรือ 9 ต้องคืออยู่แล้ว บางทีอยู่ห้องคิงส์ เขาก็พูดกันว่าอยู่ห้องนี้เหมือนได้เปรียบเลย อย่างทำงานส่ง อาจารย์ก็จะลำเอียง อย่างห้อง 9 ห้องคิงส์สายวิทย์ก็เหมือนเป็นห้องคิงส์ของทั้งหมด อย่างทำงานส่งประกวดห้อง 9 ก็ต้องได้ อย่างทำป้ายนิเทศ ขนาดห้องของตัวเองเขายังคิดว่าไม่สวยเลย ห้อง 10 ดีว่า แต่ห้อง 10 ได้ชมเชย หนูคิดว่าห้อง 10 สวยมากเลยเขาโหมมาทำ ห้อง 9 ก็ธรรมดาสามัญปมาแปะๆ แล้วอาจารย์ก็บอกว่าห้อง 9 ทำได้ดีว่า เขาเหมือนกับว่า เห็นดีไว้ก่อน แล้วอย่างห้อง 3 เป็นห้องคิงส์สายศิลป์ ห้อง

อื่นก็ต้องมองเหมือนกัน บางทีก็รู้สึกว้าดีละ ได้เกรดดี เพราะว่าอาจารย์เขาให้คะแนนห้องคิงส์ไม่ค่อยคิดอะไร แต่เพื่อนหนูอยู่ห้อง 4 เรียนพอๆ กัน แต่พ่อนูมาอยู่ห้องนี้ ดีขึ้นมาเลย แต่เพื่อนก็ยังเหมือนเดิมอยู่เลย"

กระบวนการของการสร้างเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ของสังคม ยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง จวบจนจบชั้นมัธยมต้นของระบบการศึกษานี้ ด้วยการพกพาคะแนนที่ทำสะสมไว้ พร้อมกับคะแนนที่จะต้องถูกวัดความสามารถต่อไปเพื่อการเลือกสายสาขาวิชาชีพที่ตนเองสนใจ เมื่อมีโอกาสจะสานต่อความรู้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น"อยากได้คะแนน ก็คงจะไม่ผิด เพราะต้องใช้ในการเข้ามหาวิทยาลัย" ขั้นตอนของการสลายความเป็นตัวตนของเด็กกระทำอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน จากการกำหนดกฎเกณฑ์ปฏิบัติให้เด็กต้องทำตามและตอกย้ำด้วยวิธีการเสมือนหนึ่งเป็น "ผู้เชี่ยวชาญ" ต่อการสร้างความรู้ให้กับเด็ก โดยแผนยยะของระบบการคัดสรร ดัดคนที่ไม่มีความสามารถตามที่ต้องการของตลาดออกไปจากสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้าง "อัตลักษณ์" ที่พึงประสงค์ให้กับเด็กได้รับรู้ว่าการเป็นคนเช่นไรที่จะเป็นที่ยอมรับของสังคม และมีความเป็นไปได้สูงกว่าที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยสาขาวิชาชีพบางสาขาที่จะทำให้เด็กมีคุณค่า/ไม่มีคุณค่า ได้จากคำตอบแทนที่ได้รับโดยมิต้องคำนึงถึงความพร้อมของวุฒิภาวะประกอบกับความเชื่อว่าที่ หากอายุน้อยกว่าแล้วประสบความสำเร็จเร็วก็ย่อมจะมีโอกาสที่ดีกว่า "พ่ออยากให้เป็นผู้พิพากษา ดูดี คนเรียกท่านแล้วเงินเดือนก็สูงมากๆ และเลยใช้หรือเปล่านั้น เคยอ่านประวัติเขา เขาเรียนเร็ว เขาเพิ่งจะอายุ 27 หรือ 30 กว่า ก็ได้เป็นผู้พิพากษาแล้วซึ่งมันเร็วมากเลย" เช่นเดียวกันเด็กคนหนึ่งที่ทำให้ความคิดไว้ว่า "หากเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ ก็เข้าที่นี้ก็ได้ อยากเรียนนิติศาสตร์ มีมหาวิทยาลัยที่ให้เข้าไปเรียนได้ตอนมัธยมปลาย อย่างเทอมหน้าก็จะเข้าไปเรียนแล้ว เก็บหน่วยไว้ เวลาจบจะได้เรียนน้อยลง ถ้าจบเร็วเราก็ก็นมีโอกาสที่สามารถเรียนคณะใหม่ได้แล้วเรียนเท่าคนอื่น"

ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสรรหาผู้สืบทอดส่งผ่านอำนาจการเรียนรู้ คือ เด็กบางคนถูกทำลายความเชื่อมั่นในตนเองจนไม่อาจตอบได้ว่าตนเองมีต้องการอย่างไรในชีวิต "แค่เรื่องเรียนก็ต้องเรียนสายวิทยาศาสตร์แล้ว หนูก็ยังไม่รู้เลยว่าตัวเองชอบอะไร" กระบวนการเช่นนี้จึงเป็นการทำความรุนแรงไปที่ตัวเด็กด้วยการกระทำอย่างเป็นระบบขั้นตอนของการตอกย้ำ ถึงความสำคัญของผู้ที่สามารถบรรลุมาตรฐานการศึกษาที่ถูกกำหนดไว้สำหรับคนจำนวนหนึ่งเท่านั้น การครอบงำทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเช่นนี้ทำให้เด็กไม่สามารถที่จะค้นพบความต้องการของตนเองได้ หากแต่ต้องทำตามผู้ใหญ่ที่ถูกสร้างให้เป็นผู้รู้มาตัดสินหรือเลือกสิ่ง que เด็กควรจะชอบหรือชื่นชอบแล้วพัฒนาต่อไปจนถึงที่สุด แต่มาสะดุดหยุดลงด้วยเกณฑ์หรือมาตรฐานบางอย่างที่สังคมสร้างขึ้นมาให้กับเด็กว่า ต้อง เก่ง ดี มีสุข ดังนั้นอะไรก็ตามที่ไม่ได้เป็นตาม

กระแสนของสังคมที่ให้ความสำคัญแล้ว ความชอบหรือความถนัดของตนก็จะถูกละทิ้งหรือถูกลดความสำคัญลงไป “ระบายสีได้รางวัล มันก็ไม่ค่อยภูมิใจนะคะ ภูมิใจก็ได้ มันก็เฉยๆ ได้มันก็แค่ระบายสีค่ะ เอาไปให้สอบไม่ได้” ความรู้สึกภูมิใจในตนเองก็ยังไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้ หากไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ระบบการคัดสรรต้องการให้เป็น

การพยายามดำรงตนให้อยู่รอดให้ได้ในระบบของการคัดสรรเด็กเช่นนี้ จึงเป็นขั้นตอนของการเพิกเฉยต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของเด็ก แต่กำลังก่อร่างความเป็นตัวตนของเด็กในอีกรูปลักษณะหนึ่งที่คำนึงถึงความอยู่รอดในสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ถูกกำหนดไว้แล้วในระบบของการศึกษา เช่นนี้ ซึ่งคะแนนกลายเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตที่ต้องให้ได้มา/รักษาไว้ “มันก็ต้องทำอะไรก็ได้เพื่อให้ได้คะแนน ต้องแก่งแย่งกันนิดหนึ่งค่ะ ต้องทำให้เพื่อนและอาจารย์เห็นด้วยว่าเราทำอะไร ต้องออกไปเป็นคนต้นๆ เราจะได้คะแนนที่ดีกว่า เพราะว่ามันยังไม่เกิดการเปรียบเทียบ” อาจจะต้องทิ้งเพื่อน “เดี๋ยวนี้เขาเป็นอะไรไม่รู้ เขาหาว่าพวกหนูไม่พัฒนา ก็เลยไปกับอีกกลุ่มหนึ่งอยู่ที่ห้องสมุด” ลอกงานส่ง “ก็ขออภัยสมุดเด็กเรียนมาลอก แล้วไม่ยอมให้ลอก ก็ไปแกล้ง มันร้องไห้ก็เอาไปคืน ขออภัยแล้วไม่ให้ยืม อยากรก แกล้งเลย” การเอาตัวรอดในสังคมโรงเรียนเช่นนี้ มิได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่กับเด็กที่มีคุณลักษณะในทางตรงกันข้ามกับที่อาจารย์เลือกไว้แล้วเท่านั้น แต่กลับเป็นความธรรมดาสามัญที่เด็กทุกคนจะต้องทำทุกอย่างเพื่อเอาตัวรอดสำหรับการใช้ชีวิตในโรงเรียน

ด้วยกระบวนการของการทำให้ตัวตนสลายยอม ดอกย้ำให้เห็นถึงความจริงของการทำตามมาตรฐานของโรงเรียนที่แสดงเป็นรูปธรรมชัดเจนถึงรางวัลแห่งชีวิตที่จะได้ ไม่ว่าจะเป็นคะแนนที่เด็กต้องการสำหรับการสอบในระดับชั้นที่สูงขึ้น โอกาสพิเศษที่จะได้ฝึกบรีอความสามารถ เด็กจึงถูกทำให้เชื่อต่อระบบและไม่เคยหลุดออกจากวังวนของการวัดคุณค่าของความสามารถที่เกิดขึ้น ตัวตนของเด็กแต่ละคนที่ได้รับการคัดสรรเข้าในระบบที่มีมาตรฐานที่ชัดเจนเช่นนี้ โดยมีได้ใส่ใจต่อความหลากหลายของตัวตนที่มีลักษณะของการเรียนรู้ที่ต่างกัน แต่กลับให้การยกย่องเฉพาะคนที่ทำตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ เช่นนี้ ทำให้เด็กไม่สามารถที่จะแสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนออกมาได้ เป็นความรุนแรงที่กระทำลงไปยังจิตสำนึกของเด็กได้อย่างแยบยล ผู้มีอำนาจและไม่ว่าจะเป็นเด็กที่สามารถจะทำตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ตาม พวกเขาถูกทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่สามารถจะเชื่อมตัวตนกับความเป็นจริงของชีวิตได้

การจัดลำดับชั้นความเป็นตัวตนผ่านแผนการเรียนรู้

จากกระบวนการคัดสรรเด็ก เพื่อส่งผ่านอำนาจการควบคุมกดทับความเป็นตัวตนของเด็กนั้น ถูกกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ดังนั้นการตกย้ำให้ชัดเจนถึงภาคปฏิบัติการใช้อำนาจนั้น ก็คือ การจัดลำดับชั้นของความเป็นตัวตนผ่านแผนการเรียนรู้ อันมีนัยถึงการถูกทำให้เชื่อว่า ความสำเร็จของคนขึ้นอยู่กับจำนวนปริญญาบัตรที่ได้รับหรือจำนวนปีที่ผ่านมาโรงเรียน ดังนั้นการได้ต่อยอดการศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้นไปในสถาบันที่มีชื่อเสียง จึงเป็นเสมือนหนึ่งความใฝ่ฝันของเด็กที่ต้องการไขว่คว้า “อยากเรียนให้สูงที่สุด โกลที่สุด งานดี ๆ เงินเดือนเยอะ ๆ จะได้เลี้ยงแม่ได้” เด็กจึงพบความคาดหวังอย่างเต็มเปี่ยมก่อนที่จะเข้าไปพัฒนาศักยภาพของตน ด้วยการเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้มี “ชีวิตที่ดีขึ้น” และจะได้พบกับสังคมซึ่งเป็นแหล่งรวมบรรดาส่วนประกอบของความสำเร็จไม่ว่าจะเป็น เพื่อน สังคมและโอกาสตามที่ตนเองต้องการได้

การพบปะเอาความปรารถนาของการพัฒนาตนตามที่ถูกทำให้เชื่อจากสังคมเช่นนั้น ทำให้เด็กเชื่อมั่นอย่างเต็มหัวใจว่า เด็กเป็นเพียงผู้ไม่รู้ที่มารอรับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษา ที่มีตัดสินใจให้ระดับมาตรฐานของโรงเรียนผ่านผลงานของโรงเรียน อันสืบเนื่องมาจากการที่เด็กสามารถจะเข้ามหาวิทยาลัยได้มาก ด้วยความคาดหวังของสังคมที่ผู้ปกครองถูกทำให้เชื่อด้วยเช่นกัน จึงเกิดกระแสนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการเอาเด็กเข้าโรงเรียนนี้ ความรู้สึกภูมิใจที่เกิดขึ้นของเด็กตามที่สัมผัสได้จริง จึงเป็นเสมือนการรับรองความจริงที่ทำให้กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม ที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก กลายเป็นความจริงที่เด็กยากจะต่อต้านมากขึ้น เด็กจึงต้องการเข้าไปพัฒนาศักยภาพในโรงเรียนที่คิดว่าดีอย่างรำลือกัน ดังนั้นเมื่อเข้ามาแล้วไม่ใช่ว่างที่หวังก็ยังไม่อยากทำอะไรที่เป็นเหตุให้ตนต้องออกจากโรงเรียน เพราะหากเป็นเช่นนั้นแล้วตนเองจะถูกตราหน้าว่าเป็นเด็กที่ไม่ดี ไม่รักเรียน เกเร เพราะความเชื่อและความรู้สึกที่ทำให้เกิดความภูมิใจกับการกล่าวคำตัดสินคุณค่าของตน จึงกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เด็กสยบยอมต่อข้อกำหนดที่โรงเรียนมีแม้จะรู้สึกอึดอัดใจอย่างไรก็ตาม “เป็นวัยรุ่นก็อยากจะแต่งตัว อยากจะทำอะไรอย่างที่คุณอื่นเขาทำกัน แต่ก็ไม่กล้าทำ ไม่กล้าตัดสินใจ อาจารย์ไม่ให้ทำ เหมือนกับการมากำหนดจิตใจเรา ให้บังคับตัวเอง แต่ตัวเองบังคับตัวเองไม่ได้ อยู่โรงเรียนเก่าหนูไว้ผมยาว มาอยู่โรงเรียนนี้คืออยู่แล้ว ต้องอยู่กับอาจารย์ อาจารย์ให้ก็ไว้ ไม่ให้ก็ไม่ไว้”

แม้ว่าเด็กอาจจะต้องยอมที่จะสละความเป็นตนเองบางอย่างออกไป ให้เหลือ/แสดงในสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการเห็นเท่านั้น “โรงเรียนเขาต้องการให้นักเรียนมีระเบียบ เป็นโรงเรียนดังของจังหวัดก็ต้องการ

ให้เรียบร้อย ให้ใส่เสื้อซับ ผมก็ไม่ให้ซอย ให้ตรงๆ เกินตึงหูได้ชิ้นหนึ่ง แต่เดี๋ยวหนูก็จะตัด เพราะว่าจะสอบวันจันทร์แล้ว อาจารย์จะตรวจผม ถ้าผมยาวอาจารย์จะไม่ให้สอบ" ทั้งนี้เพื่อให้สิ่งที่ตนเองได้ฝังรากลึกของความเชื่อไว้แล้วดำเนินต่อไป แม้ว่าบางครั้งจะเกิดความไม่แน่ใจต่อสิ่งที่ได้รับการจัดลำดับความเป็นคนขึ้นมาก็ตาม สิ่งที่ทำได้คือการพยายามหาคำอธิบายเพื่อให้ตนรู้สึกภูมิใจและมีค่าต่อการที่ยังรู้สึกว่าเป็นที่ต้องการของสังคมอยู่บ้างแม้จะไม่มากนักก็ตาม "เรามีสวนดีของเรา เรามีสวนดีของเขา เขาเรียนเก่งแต่พอมาร่วมกีฬาก็อาจจะทำไม่ได้ แต่พวกเราเก่งกีฬา ทำกิจกรรม พวกเราก็เป็นแค่เด็กห้องศิลป์ พวกเขาก็ต้องแข่งกันเพื่อให้ได้คะแนนแต่เราไม่ต้อง ผอ.เขาเน้นแต่เด็กเก่ง จะคิดว่าเด็กคนไหนมีความสามารถ เขาเอาเด็กอ่อนๆ ทิ้งไป" เด็กจะหลงลืมความเป็นตนเองมากขึ้นตามจำนวนขวบปีที่อยู่ในโรงเรียน ยิ่งอยู่ยาวนาน ความภูมิใจของตนที่เกิดขึ้นมาแต่เดิมจะถูกทำให้ลดน้อยลงไปเรื่อยๆ เมื่อเด็กไม่สามารถบรรลุถึงสิ่งที่ผู้ใหญ่คาดหวังได้ เด็กจึงเริ่มพยายามเรียนรู้และดำรงตนเพื่อความอยู่รอดมากขึ้นเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่

การพยายามฝึกฝนตนเองในทุกหนทางเพื่อเพิ่มพูนทักษะตามความคาดหวังของสังคม ตามที่โรงเรียนกำหนดขึ้นจะถูกนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กระบวนการสะสมคะแนนเพื่อเป็นแต้มสำหรับการดำเนินชีวิตเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น หากการกระทำดังกล่าวนี้มีได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่กับคุณลักษณะของเด็กตรงตามที่อาจารย์ต้องการเท่านั้น แต่เด็กทุกคนจะแสดงการกระทำบางอย่างออกมาเพื่อคงรักษาไว้ซึ่งคะแนน ความกดดันของการให้ได้มาซึ่งคะแนนจะแตกต่างกันไปตามจริตการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล รวมทั้งเวลาของการทุ่มเทให้กับสิ่งที่โรงเรียนต้องการก็ต่างกัน "ที่เรียนดี มันก็มีส่วนหนึ่งที่มีเวลาอ่านหนังสือ แล้วตอนนี้ต้องขายข้าวต้มปลา" ดังนั้นหากมีเวลาและโอกาสเด็กสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ขึ้นมาได้ ในขณะที่คุณลักษณะของเด็กที่มีแม้จะมีปัญญาดิ/ไม่ดีก็ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจรวมทั้งวิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวของเด็กด้วย หากไม่ต้องทำอะไรนอกจากเรียนและไม่ต้องรับผิดชอบในวิถีของชีวิตจริง เด็กก็สามารถที่จะปรับตัวให้ต้องเรียนและบรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนให้ได้คะแนนดีอย่างที่อาจารย์ต้องการได้ "เด็กเรียนเก่ง ส่วนมากเขาจะเป็นลูกคนรวย คุณหนู แบบทำอะไรไม่ค่อยเป็น บางทีไม่ค่อยรู้จักอะไร" การปลูกฝังทัศนคติของการเช่นนี้ คือ ถ้าหากรวยแล้วสามารถทำได้ทุกอย่างตามที่สังคมต้องการ ก็คงจะไม่แปลกหากเด็กในยุคสมัยนี้จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินเพื่อโอกาสที่ดีอย่างที่สังคมใฝ่ฝัน เพราะแม้แต่พื้นที่สำหรับการพัฒนาคนยังคงเปิดโอกาสสำหรับคนจำนวนหนึ่งมากกว่าคนอีกจำนวนหนึ่ง

เมื่อผ่านขั้นตอนของการละลายความเป็นตัวตนของเด็กลงในระดับ ที่เด็กถูกลดความเชื่อมั่นตนเองลงไปบางส่วนแล้ว กระบวนการของการใช้อำนาจก็จะดำเนินอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในช่วงเทอมแรกของปีการศึกษาที่ 1 จึงยังเป็นปี que เด็กไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของกฎระเบียบหรือแม้แต่ในเรื่องของรูปแบบของการเรียนรู้มากนัก ด้วยอยู่ในช่วงที่ตัวตนกำลังถูกกดทับ/ปิดกั้นให้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางสังคม แต่เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไปเด็กจึงเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้อำนาจของอาจารย์ที่โรงเรียนมากขึ้น แต่ก็ยังไม่กล้าต่อต้านชัดเจนเนื่องจากกลัวต่อการถูกลงโทษ “เพื่อนหนูต้องไม่ทำผิดระเบียบโรงเรียน ก็ไม่รู้ ไม่กล้าเดินด้วยเลย กลัวถูกจับผิด เขามีกฎก็ทำตามเขาไป ถ้าไม่ทำตามกฎก็ไม่รู้ว่าจะมาเรียนเพื่ออะไร ไม่อยากมีเรื่อง” ในช่วงเริ่มต้นที่เด็กกำลังปรับตัวเข้าสู่ระบบของโรงเรียน จึงยังไม่มีกลุ่ม/พลังเพียงพอต่อการแสดงความเป็นตัวตน หรือปฏิบัติตนให้เป็นปฏิปักษ์ต่ออาจารย์ในโรงเรียน หากแต่ถ้าการกดดันเด็กให้ประพฤติตามกฎระเบียบของโรงเรียนกดดันเด็กมากขึ้นตามจำนวนปีที่เข้าเรียน เด็กที่มีตัวตนแตกต่างก็จะต่อต้านต่อกฎเกณฑ์ที่มีโอกาส

การบังคับเด็กให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน เข้าไปมีส่วนในการเลือกคบเพื่อนของเด็กด้วย “พอเริ่มเข้ามัธยมก็ต้องเริ่มปรับตัว ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเขา ถึงจะเข้ากลุ่มได้ แต่แบบว่าถ้าเขาไม่เอาการเอางาน เราก็ดีห่าง อาจจะเห็นแก่ตัว แต่ก็เพื่อความอยู่รอด ถ้าเพื่อนคนนี้ทำทางจะเที่ยวเราก็เริ่มหันเห เราก็ไปกับเด็กเรียน” การเลือกคบเพื่อนของเด็กแสดงถึงความต้องการพวกในโรงเรียนขณะเดียวกันก็ต้องพยายามให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่โรงเรียนต้องการ จึงต้องเลือกที่จะกระทำบางอย่างเพื่อคะแนน สำหรับการสอบเรียนต่ออย่างที่กำลังกล่าวมาแล้วในเบื้องต้น เป็นความชอบธรรมที่สังคมให้การรองรับเพราะผลสำเร็จ คือ ความรุ่งโรจน์ของการมีชีวิตดีที่จะได้รับการยอมรับต่อไปในสังคม ผลของการเป็นปฏิปักษ์ต่ออำนาจจะปรากฏในรูปของการตีตราความเป็นคน ที่มีคุณลักษณะในด้านที่ตรงกันข้ามกับ ความต้องการของสังคม และอาจจะถูกลงโทษเมื่อเกิดปฏิบัติการชัดเจนต่อต้านอำนาจ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลที่ส่งต่อถึงความรู้สึกดีในตัวเองลดน้อยลง ขั้นตอนของการกดทับ/เบียดขับความเป็นตัวตนถูกดักขำด้วยการให้อโอกาสและรางวัลกับเด็กที่สยบยอมต่อข้อกำหนดด้วยเรื่องที่ถูกทำให้เป็นความจำเป็นของชีวิต “เขาก็ต้องพิจารณาคนที่มีความประพฤติดี ตอนนี้ไม่มีดังค์ พอให้ตั้งใจเรียนเพื่อจะได้ทุน” พลังของการละลายความเป็นตัวตน รวมทั้งเงื่อนไขของการดำรงตนในโรงเรียนที่ถูกทำให้เห็นอย่างจริงจังจากบทลงโทษและการให้รางวัล ถูกสร้างขึ้นมาสำหรับเด็กที่มีอัตลักษณ์ทางสังคมตามต้องการ

กระบวนการของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็กในระบบของโรงเรียน โดยการคัดเด็กให้เข้าไปอยู่ในห้องเรียนโดยการกล่าวอ้างถึงความหวังดีของอาจารย์ จะเป็นผลในทางตรงกันข้ามได้หากไม่รู้จักเด็กอย่างดีเพียงพอ การเปลี่ยนห้องเรียนของเด็กหมายถึงการเปลี่ยนวิถีชีวิตที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ๆ ในแต่ละห้องเรียนนั้นๆ อีกทั้งยังแฝงไปด้วยนัยยะของการสลายกลุ่มหรือพวกของเด็กอีกด้วย การที่หลงคิดไปว่าการสรรหาห้องเรียนที่ดีสำหรับเด็ก คือ ขั้นตอนของการสะสมการเรียนรู้ที่ดีเพื่อพื้นฐานอื่นๆ ต่อไปในอนาคตจะนำมาซึ่งการลดหรือเพิ่มคุณค่าให้กับตนเองของเด็กได้ด้วย "ตอนอยู่มัธยม 1 อยู่ห้องท้าย ๆ เขาอนุโลมคะแนนให้ง่าย ๆ พอขึ้นชั้นก็ได้เรียนห้องเก่ง เพราะเลือกสายวิทยาศาสตร์ไว้ อยู่ห้องนี้มันไม่มีเพื่อนเลย มันก็อึดอัดที่ได้คะแนนน้อย ทำไมต้องมาอยู่ห้องนี้ด้วย อย่างน้อยได้คะแนนน้อยก็น้อยด้วยกันอย่างนี้" จากที่เคยเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ก็เริ่มที่จะนับถือตนเองน้อยลงไป โดยเฉพาะเมื่อผลคะแนนที่ออกมาเมื่อต้องมาอยู่ในห้องนี้บ่งบอกว่า ตัวเองทำไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ กระบวนการตอกย้ำถึงความล้มเหลวของเด็ก คือ ลงโทษเด็ก และจัดลำดับสิทธิพิเศษให้กับคนที่บรรลุมาตรฐานมีอำนาจลงโทษบุคคลอื่นที่ด้อยกว่ามาตรฐานนั้นได้

คนที่ได้คะแนนน้อยที่สุดในห้อง จะต้องทำในสิ่งที่คนได้คะแนนมากที่สุดอยากให้ทำ แต่ถ้าให้เสียสตางค์ห้ามเกิน 50 บาท พอดีมีคะแนนมากที่สุด 2 คน คนหนึ่งเป็นเพื่อนเขาเขียนไว้ว่าให้ทำความสะอาดห้องแทน แต่เขาเป็นเพื่อน เขาก็ยกเลิกไป อีกคนเขาให้ซื้อขนมแจกให้เพื่อน แบบว่าตลกวิทย อันนี้เป็นการสอบเก็บคะแนน ขาดไป 2 คะแนน อาจารย์ให้ทำอย่างอื่น แต่ว่าวันนั้นเขาให้ตอบคำถาม 2 คำถาม แต่ว่ามีเพื่อนอยู่คนหนึ่งตอบได้แค่คำถามเดียว อีกคำถามหนึ่งเขาจะเรียกไปเป็นชุด ๆ เขามี 5 ชุด ชุดละ 10 ก็คือ 50 คน ชุดหนึ่ง 10 คนเข้าไปตอบคำถาม 1 ข้อ ให้เขียนใส่กระดาษแผ่นเล็ก ๆ เอามาให้ครูตรวจ ข้อแรกตอบผิด ตอบภาษาอังกฤษผิดเขียนไปหน่อย ก็มาจากโรงเรียนวัด ภาษาอังกฤษไม่ค่อยเคร่ง ภาษาอังกฤษก็ผิดนิดหน่อย มันเกี่ยวกับวิทย แต่ว่าเขียนเป็นภาษาอังกฤษแล้วเพื่อนหนูคนนั้นถูก แต่ว่าข้อที่ 2 เขาเข้าไม่ทัน หนูก็เข้าไม่ทัน ก็เลยได้ 0 คือ เพื่อนคนนี้เขาเข้าไม่ทันแล้วเขาก็เข้าไปถามครู ครูไม่ยอมบอก คล้าย ๆ กับว่า ไม่ให้ความสนใจเอง เพื่อนอารมณ์ร้อนก็ตะคอกครูแบบ หนูเข้ามาช้าทำไมอาจารย์ไม่บอก ครูคงหมั่นไส้เลยไม่บอกที่นี้คนอื่นก็เลยไม่รู้ด้วยเลย พอดีเพื่อนขอที่ประตู หนูก็นั่งอยู่ข้างนอก ซึ่งก็เลยไปเบียดกับเขา ก็ไม่รู้ว่าเขาเรียกชุดตัวเองไปแล้ว นั่งอ่านอยู่ข้างนอก ก็เข้ามาไม่ทันเสียตาย เพราะว่าตอบได้ข้อนี้ เข้ามาไม่ทันก็เสียตาย เขาร้องไห้ใหญ่เลย ที่นี้พอมาวันที่ให้พูดเกี่ยวกับความรู้สึก เขาร้องไห้ใหญ่เลยว่าครูไม่มีเหตุผล แต่หนูว่าเขาก็มีส่วนผิดที่ตะคอกครูแล้วมันไม่ดีเสมอไป คนมันก็ต้อง ตะคอกใส่ก็ต้องหมั่นไส้ จริงๆ แล้วก็ไม่มีอะไร ครูเขาแค่อยากจะให้อ่านหนังสือ ให้ได้คะแนนเยอะๆ ให้ขยันอ่านหนังสือ ตัวเองจะได้ไม่ต้องเป็นที่ท้ายของห้อง"

การส่งผ่านอำนาจให้กับเด็กที่เสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนความสำเร็จ ตามที่ผู้ใหญ่ต้องการกับบุคคลอื่นที่ไม่ได้มีจังหวะของชีวิตที่จะทุ่มเทให้กับการเรียนเช่นเดียวกันนี้ จึงเป็นการส่งเสริมและสร้างคุณค่าจอมปลอมให้กับเด็กว่า คนที่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคม คือ คนที่มีสิทธิในการกุมชะตาชีวิตของคนอื่น มีชั้นของลำดับคุณค่าเหนือกว่าผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันก็กำลังถ่ายทอดความคิดบางอย่างให้กับเด็กที่อาจจะไม่ได้มีจิตแห่งตัวตนในการเล่าเรียนแบบนี้ หรือไม่มีสภาวะแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการเรียนให้สำเร็จตามความคาดหวังของโรงเรียนว่า การพบพาเอาทัศนคติของความล้มเหลวฝังอยู่ในสำนึกติดตัวไปตลอด อีกทั้งยังส่งเสริมเด็กทุกคนที่เข้ามาอยู่ในวังวนของความไม่เข้าใจต่อความหลากหลายตัวตนด้วยว่า ควรจะทำอะไรก็ตามให้ได้มาซึ่ง “อำนาจ” ในการควบคุมชีวิตของคนอื่น ปฏิเสธความเชื่อในตนและกลับไปยอมรับให้ความชอบธรรมต่อกระบวนการดังกล่าว ตามที่ตนเองได้รับการฝึกฝนให้ชินต่อกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนนี้ “ตอนเก็บคะแนน ห้องท้ายๆ จะเป็นข้อสอบตัวเลือก ขณะที่ห้องเก่งจะเป็นทำแบบเดิมคำ หนูถามเพื่อนว่าได้คะแนนเท่าไร เพื่อนบอกมา หนูก็บอกว่าทำไม่ได้เยอะจัง ถึงรู้ ห้องท้าย ๆ เขาจะปล่อย” สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นตามมาอีก คือว่าถ้าหากไม่เก่งทางปัญญาอย่างที่ตั้งใจคาดหวัง ก็ควรจะทำตัวให้น่าสงสาร โดยไม่ต้องคิดชวนชวยพากเพียรพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนให้มากขึ้น ให้รอคอยความช่วยเหลือหรือความเห็นใจจากคนที่อาจจะมีจิตของการเรียนรู้ที่ตรงกับความคาดหวังของสังคมและความพร้อมที่ ดีกว่า สังคมจึงมีแต่ “คนเก่ง ที่เอาตัวรอด” กับ “คนขาดโอกาส ที่รอคอยความช่วยเหลือ” การปลูกฝังทัศนคติของความเป็น “คน” ขึ้นในรูปแบบนี้ จึงเป็นการส่งเสริมและล่อนส้างให้เกิดคนในลักษณะเช่นนี้มากขึ้นในสังคม การปลูกฝังทัศนคติที่จะติดตัวออกไปเพื่อรอวันส่งผ่านคุณลักษณะเช่นนี้ให้กับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยต่อไปอีก

การถูกจัดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาจะดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนของการแบ่งลำดับชั้นของคุณค่าของตัวตนเริ่มขึ้นอีกครั้งเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บรรทัดฐานของการคัดเลือกเกิดขึ้นจากคะแนนสะสมในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งจากการสอบที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการแบ่งสายการเรียนรู้อีกครั้งหนึ่ง และในระดับการศึกษาในครั้งนี้ เด็กต้องดำรงอยู่ในแผนการศึกษานี้ตลอดระยะเวลา 3 ปี ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย นั้นหมายความว่า หากเด็กถูกทำให้เป็นคนที่ไม่มีความเชื่อมั่นและส่งผลกระทบต่อความไม่แน่ใจ/ไม่รู้ว่าตัวเองชอบอะไรหรือไม่ชอบอะไร ขณะเดียวกันกับการผนวกทัศนคติของแผนการศึกษาเข้าสู่อาชีพในอนาคต ความทุกข์ทรมานในการดำรงตนอยู่ในระบบโรงเรียนจะยังคงดำเนินต่อเนื่องยาวนานถึง 3 ปี ขณะที่นโยบายของแผนการเรียนที่ให้สิทธิพิเศษกับเด็กที่เรียกว่าทำคะแนนได้มาก

เลือกเรียนก่อนในสายวิชาการที่เป็นที่ต้องการของสังคมหรือแม้บางครั้งจะไม่ใช่ที่ต้องการของตนก็ตาม นำมาซึ่งการดูถูกความหลากหลายของผู้คนตามหลักสูตรแฝงของการศึกษาเช่นนี้

ส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดหลักสูตรการเรียนรู้นี้ใหม่ ถูกนำมาใช้ในโรงเรียนทั้งที่ยังไม่มีความพร้อมและชัดเจน เด็กจึงคิดว่าตนเองเป็น “หนูทดลอง” สูญเสียโอกาสการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาได้ในขณะนี้ ด้วยความคิดของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าที่คิดสิ่งใดแล้วก็จะถูกนำมาทดลองใช้ ทำให้เด็กที่เข้ามาอยู่ในวังวนของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีจิตการเรียนรู้อย่างไรก็ตามสูญเสียโอกาสและศักยภาพของการพัฒนาตนเอง เพราะเด็กเป็นเพียงวัตถุแห่งการเรียนรู้เพื่อสืบทอดอำนาจการควบคุมต่อไป ดังนั้นไม่ว่าเด็กจะรู้สึกถึง ความสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นเวลา โอกาส และเงินทอง และการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจก็จะใช้อำนาจตามที่ต้องการ

รุ่นหนูเป็นรุ่นทดลอง แล้วโรงเรียนก็เป็นโรงเรียนนาร่อง ขวัญนิดหนึ่ง ก็เรื่องที่เรียนเป็นหลักสูตรใหม่ อาจารย์ก็ยังไม่เคยสอนมาก่อน อย่างเรื่องจำนวนจริงเป็นของ ม.4 ตอนนั้นหนูเรียนก็ต้องเอาของ ม.5 ม. 6 มาเรียน แต่ในทีนี้จะมียังของ ม.4-6 บ้าง ซึ่งเนื้อหาเขาจัดไว้ดีแล้ว แต่ตอนนั้นขนาดเด็ก ม.4 ต้องมาเรียนของ ม.6 ซึ่งหนักไปนิดหนึ่ง แล้วถ้าไม่มีพื้นมาก่อนจะน่าสงสารมาก ต้องไปเรียนพิเศษกันอยู่แล้ว คือ ถ้าจะให้หนักเรียนเรียนก็เรียนได้ แต่คือ เนื้อหาเก่าจะดีกว่า บางเรื่องหนักไป บางที่ยังไม่ต้องรู้ แล้วเวลาเอมทรานซ์ก็ยังเป็นเนื้อหาที่เยอะ แบบใหม่เรียนไม่รู้เรื่อง หนังสือยังไม่มีเลย ต้องจดหรืออาจารย์ใช้ชีทบางทีก็ได้ บางทีก็ไม่ได้ ต้องไปหาเรียนพิเศษอยู่ดี

การเรียนรู้ซึ่งเป็นการฝักขี้ดและอนาคตไว้กับการศึกษาในระดับนี้ เป็นไปเพื่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัย การใช้ “อำนาจ” สั่งการใดๆ จึงไม่ควรกระทำไปโดยปราศจากการตระหนักถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับเด็ก หากคิดว่าเด็กมิใช่ผู้รับความรู้และควมมิใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น เด็กก็คงจะไม่กลายเป็นเครื่องมือทดลองหรือผลงานของใคร เพราะทุกคนมีความเป็น “มนุษย์” และมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะดำเนินชีวิตให้ได้อย่างปกติสุข การเตรียมความพร้อมสำหรับหลักสูตรแบบใหม่จึงต้องคำนึงถึงความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน “การใช้เวลาไปกับการจดบนกระดาน หรือรอคอยชีท หรือหนังสือจากอาจารย์ผู้สอน” จึงเป็นสิ่งที่ทำลายเวลาเพื่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก “อาจารย์บางท่านที่ใช้ชีทใน การสอนก็ต้องให้เด็กไปถ่ายเอกสารแจกกัน และบางครั้งก็ไม่มีเอกสารที่ใช้ในการสอน เด็กจึงต้องขวนขวายใช้ทั้งเงิน เวลา และโอกาสสำหรับการเรียนรู้หรือหาประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะอื่นๆ ใช้

เวลาในช่วงวันหยุดพักผ่อน "ต้องไปเรียนพิเศษ จะเริ่มวันที่ 15 มีนาคม เรียนทุกวัน ตั้งแต่ 8 โมงเช้า ถึง 4 โมงเย็น ต้องเรียนเพิ่มเติมสำหรับใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัย เพราะการเรียนเป็นแบบใหม่แต่การสอบเข้ามหาวิทยาลัยยังใช้เนื้อหาเดิมอยู่" การจัดการเรียนรู้ให้เด็กโดยคำนึงถึงแค่ประสิทธิภาพที่ยังไม่ชัดเจนจึงเท่ากับเป็นการปิดกั้นการพัฒนาเด็กในมิติอื่นของชีวิตด้วย

การใช้อำนาจสั่งการโดยมิได้คำนึงถึงความเหมาะสมของหลักสูตร ซึ่งเป็นตัวสกัดกั้นการเรียนรู้ของเด็กนั้นกระทำอยู่ภายใต้ความต้องการเป็น "สากล" โดยให้ได้มาตรฐานภายใต้รูปแบบของการปฏิรูปการศึกษา การใช้หลักสูตรนั้นมีหลายแบบตามแต่ช่วงเวลาที่มี "ผู้ใหญ่" เข้ามารับผิดชอบแล้วสั่งการลงมาให้โรงเรียนปฏิบัติ โดยเฉพาะโรงเรียนที่เรียกว่า เป็นโรงเรียนนอกรอบ รวมทั้งหลักสูตรของการเรียนที่เรียกว่า "ให้เด็กเป็นสำคัญ" ก็เช่นเดียวกัน จนกระทั่งถึงเวลานี้การทดลองหลักสูตรใหม่ๆ ก็ยังคงมีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีของการเรียนในระดับมัธยมที่ถูกทำให้เป็นการเรียน เพื่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นการเรียนที่จะมุ่งให้สนใจเด็กเป็นสำคัญโดยยังมิได้มีมาตรการรองรับการเข้าศึกษาต่ออย่างชัดเจนในระดับต่อไป ความร่วมมือของโรงเรียนจึงเกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอด ด้วยความกลัวต่อการใช้ "อำนาจ" ของผู้มีอำนาจเหนือกว่าผ่านมาตรฐาน ทั้งอาจารย์และนักเรียน จึงร่วมมือกันในการช่วยเหลือให้โรงเรียน ผ่านกระบวนการของการตรวจมาตรฐานโดยมิได้ปฏิบัติตามนโยบายของการปฏิรูปการศึกษา "ถ้ามันมาเรียนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางก็คงจะเรียนกันไม่ทันแล้วพวกหนูก็ไม่รู้เรื่องด้วย งานมากอยู่แล้วยังต้องให้มาหาอะไรจากอินเทอร์เน็ตอีก ที่สำคัญถ้าที่บ้านไม่มีคอมพิวเตอร์ก็ต้องไปตามร้านที่มี" ดังนั้นการใช้การสั่งการโดยมิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งผู้คอยรับเคราะห์กรรม "เรียนก็ไม่ค่อยจะทันเนื้อหามันเยอะ ต้องไปหาเรียนพิเศษจากข้างนอกที่เขาให้เทคนิค การจำดีๆ จะได้ไม่ต้องเสียเวลามานั่งท่องจำหรือทำความเข้าใจด้วยตนเอง" กลายเป็นวังวนของการใช้อำนาจที่มีได้ก่อให้เกิดการสร้างสรรคการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่แต่อย่างใด เด็กที่ถูกกล่อมเกลายุในระบบของโรงเรียนถูกปิดกั้นการเรียนรู้ เป็นการยากที่จะได้รับความร่วมมือเพื่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างที่ต้องการ สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าจะได้รับผลผลิตที่ถูกสร้างขึ้นมาก็คือ การหลบหลีกเอาตัวรอดของสถานศึกษาซึ่งส่งผ่านไปลักษณะเช่นนี้ไปสู่เด็กด้วยเช่นเดียวกัน

นัยยะของการเบียดขับตัวตนที่กระทำลงไปในชีวิตสำนึกของเด็ก ด้วยกระบวนการและขั้นตอนของการจัดลำดับชั้น ลด/เพิ่มคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทั้งจากการตั้งกฎระเบียบขึ้นมารองรับต่อการใช้อำนาจ รวมทั้งการใช้แผนการเรียนรู้ตอกย้ำให้เห็นถึงสิทธิพิเศษที่ตนจะได้รับหากทำตามความคาดหวัง

ของสังคมได้ ดังนั้นผลผลิตที่ได้ คือ ตัวคนที่รู้จักการดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้โดยไม่ต้องสนใจต่อวิธีการที่ได้มาซึ่งความอยู่รอดนั้น

อำนาจกำกับครู

กระบวนการให้การศึกษาได้จำกัดอยู่เฉพาะกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เข้าไปมีบทบาทแทบจะทุกชีวิตและทุกอาชีพของบุคคล ดังนั้นบุคลากรที่ทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลารุ่นเด็กในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการนั้น ก็เป็นเพียงตัวกลางของการส่งผ่านอำนาจการควบคุมจากผู้มีอำนาจเหนือกว่ามาสู่หน่วยย่อย ๆ ของสังคมได้อย่างครอบคลุมเบ็ดเสร็จมากขึ้น ครูและเด็กจึงมิได้หลุดออกจากวังวนของการถูกหล่อหลอมให้มีคุณลักษณะ ตามที่หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องการ โรงเรียนกลายเป็นสถานที่ของการส่งผ่านอำนาจที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นสถาบันย่อยในการหล่อหลอมกล่อมเกลารุ่นเด็กให้ได้ผลเหมือนตามแบบที่รัฐต้องการ ผู้มีอำนาจเหนือกว่าจึงมีความพิถีพิถันอย่างยิ่งในการสร้างความรู้และกระบวนการส่งมอบความรู้ให้กับบุคคล ที่จะเข้าไปทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กให้มีคุณลักษณะดังที่พึงประสงค์ได้

รัฐเป็นผู้ผูกขาดความรู้และสถาบันสำหรับการผลิตครู ให้จำกัดเฉพาะอยู่ในความดูแลของรัฐอย่างเข้มงวด ความรู้ในชุดที่ครูได้รับจึงเป็นความรู้ที่ถูกขัดเกลามาเพื่อสนองตอบและคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมที่ส่งผ่านไปถึงหน่วยย่อย ๆ ของสังคมให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมครูมิได้หยุดอยู่ที่เพียงแค่การใช้ความรู้ที่เข้ามาควบคุมครูเท่านั้น แต่ติดตามไปตรวจสอบด้วยแนวทางการตรวจสอบมาตรฐานที่เข้มงวดกับครูเมื่อปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนด้วย ครูจึงกลายเป็นเพียงแค່ฟืนเฟืองของเครื่องจักรขนาดใหญ่ที่ทำหน้าที่เพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ได้มีการกำหนดรูปแบบของผลผลิตไว้แล้ว และโรงเรียนกลายเป็นสนามของการใช้อำนาจถ่ายทอดความรู้ ขณะที่เด็กถูกทำให้เป็นเสมือนผู้รู้ที่คอยให้ความรู้ ครูเองก็เป็นเพียงแค່ผลผลิตของความรู้ที่ถูกกำหนดไว้แล้วเช่นกัน ดังนั้นไม่ว่าครูหรือเด็กก็มีสถานะที่ไม่แตกต่างกันนัก ซึ่งต่างกันเพียงแค่ว่า ครูนั้นสำเร็จการศึกษาเพื่อส่งผ่านอำนาจแล้ว ขณะที่เด็กกำลังอยู่ในกระบวนการฝึกฝนอยู่ในระบบของโรงเรียน ขั้นตอนหรือกระบวนการของการลงโทษผู้ที่ไม่สามารถสืบสานต่อการปฏิบัติภารกิจให้ได้ตามมาตรฐานทางสังคมที่ถูกกำหนดไว้แล้ว คือ การลดคุณค่าลงของครูลงให้เป็นเพียงแค่งานประจำที่มีหน้าที่ให้สำเร็จไปตามที่ถูกมอบหมาย

เรื่องแรก เกี่ยวกับเรื่องการอบรมเลี้ยงดู สมัยก่อนพ่อแม่ไว้ใจครูมาก ถ้าเด็กทำผิดครูก็มีสิทธิที่จะอบรมสั่งสอน หรือเยียนตีได้ พุดง่าย ๆ ว่าพ่อแม่ไว้ใจครูแต่ในสมัยปัจจุบันพ่อแม่รักลูกมาก แล้วก็เกี่ยวกับเรื่องนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ไม่อนุญาตให้ครูตีเด็ก พุดง่าย ๆ ว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับลูกศิษย์ก็ห่างไปนิดหนึ่ง คือ ในการที่ครูเห็นแล้วทำอะไรไม่ได้ครูก็เบื่อ บางทีทำอะไรไม่ได้เลยก็เดินผ่านไป อีกส่วนหนึ่งคือ เรื่องของเศรษฐกิจ เมื่อก่อนไม่มีการสอนพิเศษไม่มีเลย เพราะฉะนั้นความใกล้ชิดครูกับเด็กก็จะมีมาก แต่สมัยนี้เด็กกับครูเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจนั้นแหละ มีการสอนพิเศษมาก เด็กก็เหมือนกันไขว่คว้าไปเรียนพิเศษที่ต่าง ๆ กันเพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ก็ห่างๆ กันไป"

"คุณค่า"ของความเป็นครูจะถูกทำให้ลดลงเหลือเพียงแค่เป็นพนักงานที่ทำงานรับเงินเดือน "ครูคือ พ่อค้าคนหนึ่ง เสียเงินก็เรียนหนังสือได้แล้ว" ด้วยระบบของการจัดการศึกษาที่เสมือนหนึ่งให้อำนาจกับครูในการพัฒนาคนในสถานศึกษาแต่แท้จริงแล้ว ถูกกำกับด้วยกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติที่มากเกินไป อำนาจที่ได้รับจึงแฝงไปด้วยการควบคุม ครูตกเป็นเหยื่อของระบบและถูกปล่อยให้ลอยแพเมื่อมีปัญหาอยู่ท่ามกลางการพยายามทำหน้าที่แม่พิมพ์/พ่อพิมพ์ของชาติตามที่เคยถูกสร้างขึ้นให้รู้สึกเช่นนั้น เพื่อรับใช้ระบบ การทำงานเช่นนี้จึงเป็นการทำหน้าที่ที่ถูกกดดันจากทั้งจากภายนอก คือ ความคาดหวังของสังคม และจากภายใน คือ การพยายามทำหน้าที่อย่างดีที่สุดอย่างที่เคยเชื่อ แม้จะมีภาระหน้าที่อื่นอีกในฐานะของผู้ใหญ่ที่อยู่ในสังคม " เขาก็ต้องมีภาระหน้าที่ดูแลครอบครัว ดูแลตัวเอง" ให้ได้ด้วย

กระบวนการของการลดคุณค่าความเป็นครูลง กลับส่งเสริมให้การควบคุมดูแลครูของรัฐมีความเข้มข้นขึ้น ครูมักจะถูกกล่าวโทษเมื่อผลผลิตมิได้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน แม้ในยุคนั้น ความรู้ที่ครูได้รับจะเกิดขึ้นมาจากการอบรมกล่อมเกลามาจากสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะเพื่อการผลิตครูก็ตาม และเป็นความชื่นชมยินดีอย่างยิ่งต่อการใช้ความรู้ดังกล่าวเพื่อส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดสู่เด็กต่อไป เมื่อกาลเวลาล่วงเลย ความรู้ที่ครูเคยได้รับถูกทำให้ล้าสมัยไม่เป็นที่ยอมรับ ครูจึงกลับกลายมาเป็นผู้รับผิดชอบต่อข้อความผิดของการอบรมเยาวชนให้อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง ข้อกล่าวอ้างของความผิดก็จะดำเนินไปโดยใช้ความมีจริยธรรมและเมตตาธรรมมาเป็นข้อกล่าวหา "ไม่มีความรู้ และไม่มีเมตตาธรรมเพียงพอ" อดทนอบรมบ่มเพาะให้เด็กกลายเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป ทั้งๆ ที่หน้าที่ของครูถูกจำกัดด้วยข้อกำหนดมากมายจากส่วนกลาง ครูจึงถูกทำให้กลายเป็นผู้สมควรได้รับการลงโทษ กระบวนการตอกย้ำการใช้อำนาจการควบคุมจึงถูกส่งผ่านไปให้สังคมเป็นผู้ลงโทษด้วย เนื่องจากพ่อแม่/ผู้ปกครองซึ่งเกี่ยวพันกับการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกหลานของครู ถูกทำให้เห็นถึงข้อจำกัดของความสามารถและความรู้ที่มี ความไว้วางใจที่ครูได้รับจึงถูกลดคุณค่าลงให้เหลือเป็นเพียงแค่พนักงานที่

มิได้มีความรู้หรือมีจิตวิญญาณของครูเหมือนอย่างที่เคอร์รี่สัก กระบวนการของการอบรมที่ต้องดำเนินควบคู่ไปกับการให้รางวัลและการลงโทษตามระบบการศึกษาที่มีมาแต่เดิม ส่งผลให้ครูกลายเป็นตัวกลางที่ใช้อำนาจได้สะดวกขึ้น สร้างความรำคาญให้เกิดกับความสัมพันธ์ระหว่างครูและลูกศิษย์

สมัยก่อนเรามองดู เด็กทำผิดครูตีกลับบ้าน พ่อแม่ตีซ้ำ ทำไมครูถึงตี เด็กเดี๋ยวนี้พอเราตีเขาไปถึงบ้าน พ่อถามใครตี บอกครูตี มาถึงโรงเรียนแล้ว ระเบียบเขามองว่าเหมือนว่าครูไม่มีความรู้ จึงวางกฎระเบียบว่าห้ามตี แต่จริงๆ ครูบางคนตีเด็กด้วยความรักความเมตตา อย่างการตี ดี 1 ทีเท่ากัน แต่ไม่เหมือนกัน ค่อย/ผัวะ เพราะฉะนั้นมันต่างกัน การเป็นครูจึงยากกว่าอัยการ ผู้พิพากษา เพราะตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษาเขาพิจารณาโทษไปตามตัวบทกฎหมาย จำคุก 1 ปี กับตี 1 ครั้ง มันต่างกัน"

ข้อจำกัดของระเบียบกลับนำมา ซึ่งปัญหาในการอบรมบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็กได้ "ทุกวันนี้ เขาตีแล้วมีปัญหา ครูก็ทำตามหน้าที่ สอนตามหน้าที่ อย่างไรก็ตามก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าลงโทษแล้ว เขาฟ้องครูคนนั้นจะลำบาก" ทั้งครูและลูกศิษย์ตกเป็นเหยื่อของระบบที่ตนเองอยากจะตระหนักถึงหรือหากตระหนักถึงได้ก็ยากที่จะเปลี่ยนแปลงใดๆ เพราะระบบถูกกำหนดขึ้นมาจากส่วนกลาง ครูเป็นฟันเฟืองตัวเล็กๆ ของเครื่องจักรที่ถูกทำให้แทบจะหาคุณค่าใดๆ ไม่พบ จึงต้องפקพาความกล้ากลืนฝืนทนต่อการทำหน้าที่ให้ได้ที่ดีสุดอย่างที่ใจปรารถนาได้อย่างยากลำบาก

กระบวนการส่งผ่านอำนาจควบคุมที่กำหนดบทลงโทษไว้สำหรับผู้ที่ไม่เชื่อฟังนี้ กระทำใน 2 ส่วนต่างระดับการควบคุมกัน คือ ส่วนที่หนึ่ง ควบคุมผู้มีอำนาจในสถานศึกษา โดยรัฐเป็นผู้ผูกขาดการคัดสรรคนเข้าสู่ระบบของสายการบริหารในโรงเรียน

อย่างผู้บริหารก็ไม่ได้อยู่ในห้องดินด้วย เป็นผู้บริหารที่เวียนว่ายตายเกิด หรือใครสายไหนวิ่งตำแหน่งกันมา มันเป็นอย่างนี้นับวันจะมากขึ้นทุกที" รวมทั้งบุคลากรครูด้วย "สมัยก่อนการสอบเข้าบรรจุครูต้องคัดเลือกเข้าโรงเรียนบรรจุครู มีนักการเมืองยุคหนึ่งที่เนื่องจากเข้าเรียนอะไรก็ได้ ก็เปิดภาคค่าให้คนที่เรียกกันว่าเข้าอะไรไม่ได้แล้วไปเรียน เรียนโทไว้ไลต์ เรียนภาคค่า ซึ่งคนเหล่านี้แต่ก่อนทำอะไรไม่ได้ เป็นครูที่ไม่มีความรู้ ความรับผิดชอบ จิตวิญญาณของความเป็นครูก็ไม่มี มาเป็นครูทั่วประเทศ"

ควบคุมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการใช้มาตรฐานการศึกษาเพื่อตรวจสอบการทำงานให้มีประสิทธิภาพและได้ผลตามที่ต้องการ จึงถูกตรวจสอบได้ผ่านการควบคุมที่ทำอย่างเป็น

ขั้นตอน แม้จะไม่มีผู้คุมมาดูแลอย่างใกล้ชิด แต่การถูกควบคุมด้วยมาตรฐานที่ใช้การตรวจสอบจากเอกสาร เป็นสิ่งที่ทำให้ครูจะต้องคอยสร้าง/เก็บผลงานอยู่ตลอดเวลาของแต่ละช่วงปีการศึกษา ทั้งเป็นการควบคุมจากระยะไกลที่เสมือนหนึ่งว่ามีได้ควบคุมแต่ถูกควบคุมอยู่จึงต้องคอยระวังตนตลอดเวลา

หากครูไม่ปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชาที่ถูกแต่งตั้งลงมาจากส่วนกลาง ครูก็อาจจะพบชะตากรรมเช่นเดียวกับเด็ก คือ จะมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนและการลงโทษ แยกที่สุดอาจจะต้องจบอาชีพของความเป็นครูลง ด้วยระเบียบที่กำหนดไว้เลยว่า “ต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา” ทั้งยังเป็นที่ประจักษ์ว่าถ้าหากไม่ถูกลงโทษในสถานหนัก ก็เป็นไปได้ที่จะถูกเพ่งเล็งจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าในการตัดสินใจให้ขึ้นหรือเงินเดือนขึ้น ในขณะที่ผู้บริหารเองก็คงจะมีชะตากรรมไม่ต่างกันมากนักด้วยต้องถูกตรวจสอบจากครูและจากส่วนกลางด้วย การทำงานของบุคลากรทางการศึกษาจึงนำมาซึ่งความกระอักกระอ่วนใจต่อสถานภาพของครู ในการพยายามส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเด็กกับการทำตามคำสั่งที่ต้องคำนึงถึงบทลงโทษของตนเองควบคู่ไปด้วยตลอดเวลา ส่วนที่สอง ควบคุมทางด้านการให้ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษา ที่รัฐเป็นผู้ผูกขาดสถาบันการผลิตครูรวมทั้งกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นครูได้ ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานที่ถูกกำหนดให้เป็นข้อปฏิบัติของทุกสถานศึกษา

การควบคุมโดยการส่งผ่านอำนาจนี้ทำให้ พนักงานของรัฐ หรือ ข้าราชการครู ต้องทำหน้าที่ตามที่ผู้มีอำนาจต้องการในหลายเรื่องด้วยกัน ไม่ว่าในเรื่องของการรับนักเรียน การแต่งตั้งผู้อำนวยการ ด้วยการสลับตำแหน่งขึ้นมาเป็นสายบริหารทำหน้าที่ในโรงเรียน เรื่องระเบียบวินัยภายในโรงเรียนทั้งของครูและของเด็ก “เขาจะมีกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาที่เราต้องปฏิบัติ ตามระเบียบโดยยึดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก แล้วระเบียบของโรงเรียนก็ตั้งขึ้นมาเองไม่ได้ แต่ถ้าเป็นระเบียบที่เราเพิ่มเติมได้แต่ต้องไม่ขัดกับระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ” ซึ่งอาจจะมีการสร้างระเบียบวินัยของโรงเรียนขึ้นมาเพิ่มเติมได้แต่ต้องไม่ขัดกันกับระเบียบของกรม เรื่องของหลักสูตร ที่แม้จะให้มีการสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นมาเอง แต่การควบคุม ก็คือ การใช้ข้อสอบส่วนกลาง และด้วยระบบของการศึกษาของเด็กสายสามัญก็มุ่งเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นไป ที่ถูกควบคุมการเรียนรู้ไว้แล้วด้วยการสอบจากส่วนกลาง นอกเหนือจากนั้นแล้วโดยสายของสาขาการเรียนรู้ก็เป็นตัวแบ่งแยกลักษณะของควมมีคุณค่าในเรื่องของอาชีพซึ่งก็เชื่อมโยงโดยตรงกับการเลือกสาขาวิชาที่เรียน

อย่างเด็ก ม.1 พยายามอย่าไปแบ่งว่าเป็นเด็กเก่งหรือไม่เก่ง พยายามให้ละกัน ก็ไม่มีปัญหาแล้ว แต่มีปัญหาเด็ก ม.2 เพราะระบบ ตอนขึ้น ม.2 เขามีการเลือกแผนการเรียน ผู้ปกครองจะมีความรู้สึกที่ว่าถ้าไปเรียนแผน วิทย-คณิต จะเป็นเด็กเก่ง ทั้งที่เป็นเพียงแค่วิชาเสริมเท่านั้น ความที่เข้าใจว่าการเรียนแผนคณิต-วิทย เด็กจะได้เรียน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ส่วนเด็กไปเรียนสายอื่น เลือกกิจกรรม บัญชี ธุรกิจ หรืออย่างเรียน ประดิษฐ์ดอกไม้ ทำอาหาร เด็กก็ไปเรียนน้อย เพราะเด็กเก่งคือ เด็กวิทย์ฯ เด็กส่วนใหญ่ที่เรียนได้ 3.5 เพราะมันเต็มต้องได้เท่านั้น แล้วก็กลั่นกันลงมาเรื่อยๆ เด็กก็ไม่ได้เรียนตามความสามารถของเด็กเอง เรียนไปเพราะคะแนนแล้วก็ค่านิยม บางคนไม่อยากเรียนวิทยาศาสตร์แต่พ่อแม่อยากให้เรียน ความรู้สึกของพ่อแม่บอกว่าถ้าไปเรียนกลุ่มดีแล้ว ลูกเขาก็จะได้ดีด้วย อันนี้คือความจริง

ดังนั้น "คุณค่า" ของความเป็นคนจึงถูกกำหนดด้วยระบบของการศึกษาอันเกิดขึ้นมาจากความต้องการของผู้มีอำนาจในการควบคุมการพัฒนาดน วิชาหรือวิชาชีพใดก็ตามที่ไม่เป็นที่ต้องการ จะถูกทำให้หมด/ลดความสำคัญลงไปด้วยระบบของการคัดสรรในเบื้องต้น โดยมีเกรดเป็นตัวกำหนด/ตัดสินว่า ใครควรจะได้เรียนในสาขาใดและสาขาใดสำหรับเฉพาะคนที่เกรดเฉลี่ยถึงเท่านั้นถึงจะได้เรียน และแม้ว่าจะการศึกษาในสมัยปัจจุบันจะพยายามเสนอทางเลือกอื่นให้กับเด็ก โดยมีได้ใช้เกรดเฉลี่ยมาเป็นตัวบังคับ แต่โดยนัยยะของการให้เลือกรู้ก็คือ การบังคับเลือก "เลือกตามความถนัดของเด็ก" ให้ยื่นมาว่าถนัดอะไรก็จะจัดลงไป แต่ถ้าเกรดเขาไม่ถึงเราก็ต้องเสนอทางเลือกอื่นให้เขา แล้วถ้าเขายังยืนยัน ก็เสนอการสอบให้ ถ้าได้ก็จะได้อะไรที่คุณชอบ" ทางเลือกที่ดูเสมือนหนึ่งว่าถ้ามีความพร้อมเด็กก็จะสามารถทำในสิ่งที่ตนเองชอบได้ แต่กระบวนการของการฝึกฝนทางด้านความรู้ก็ได้ให้โอกาสการเรียนรู้หรือการสะสมคะแนนในห้องที่ได้ชื่อว่า เก่ง/ไม่เก่ง ต่างกัน หรือคะแนนที่ได้ก็ได้อาศัยความยาก/ง่ายต่างกัน อันจะส่งผลถึงการชวนชวนต่อการแสวงหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของตัวเด็กเองด้วย

เนื่องด้วยระบบการจัดการศึกษาที่ให้คุณค่า และโอกาสกับเด็กที่เลือกเรียนในแต่ละสาขาวิชาต่างกันทั้งๆ กระบวนการส่งสมบัญญัติทางการศึกษาของเด็กมีจิตของการเรียนรู้ที่ถนัดต่างกัน "เด็กที่เลือกเรียนสายวิทย์-คณิต จะมีสิทธิพิเศษเยอะมาก เพราะเวลาได้วัดเข้ามาส่วนใหญ่จะเป็นวิทย์-คณิต" เป็นเหตุให้เด็กจำนวนหนึ่งที่สามารถจะสร้างเสริมสติปัญญาในการเรียนได้ ก็พยายามเลือกเรียนสายนี้ แม้ว่าตนเองจะไม่ชอบ/ถนัด กอปรกับความต้องการของผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้ลูกเข้าเรียนในสายวิทย์-คณิต ด้วยเห็นโอกาสและทางเลือกของอาชีพมากกว่าการเลือกเรียนในสาขาอื่นๆ แต่หากผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียนก็พร้อมที่จะเปลี่ยนสาขาการเรียนรู้ออกจากสาขานี้ให้ได้ ในขณะที่ถ้าเด็กที่ต้องการเลือกจาก

สาขาอื่น เช่น ศิลป์-คำนวณ หรือ สายศิลป์ภาษา นั้นจะต้องทำการสอบเลื่อนชั้น โดยนัยยะเช่นนี้ก็แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกความเก่ง/ไม่เก่งของเด็กจากสาขาที่เด็กเลือกแล้ว

ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม เด็กเก่ง/ไม่เก่ง ก็คือ เหลือของระบบการคัดสรรเด็กเช่นนี้ เด็กที่เลือกเรียนในสาขาที่ไม่ใช่วิทย์-คณิตก็จะถูกตีตราว่าเป็นเด็กที่ “หัวไม่ดี” หรือ “ปัญญาไม่ถึง” เป็นการรวบรวมเด็กที่ไม่มีความถนัดในการใช้ปัญญาทางด้านนี้ แล้วถูกกล่าวขานถึงพฤติกรรมอื่นๆ ที่บ่งบอกถึงความไม่เก่ง ดังนั้น การที่เด็กไม่ได้รับการยอมรับหรือทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ต่อความสามารถของตนจะถูกกดดันจนกลายเป็นเด็กมีปัญหา ขณะที่เด็กใช้สติปัญญาในทางวิชาการตรงกับของโรงเรียนได้ดี จะมีหน้าที่ในการรับใช้ระบบและผู้สร้างระบบเป็นสินค้าสำหรับการโฆษณา เพื่อประชาสัมพันธ์ความดีงามของระบบหรือของตนเองต่อไป เด็กเก่งจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ไว้สำหรับแข่งขัน “คัดจากผลคะแนนสอบ ความสามารถพิเศษเขาจะเก็บไว้เพื่อมาทำชื่อเสียงให้โรงเรียนเวลาที่มีการแข่งขัน การแสดงอะไรอย่างนี้” เด็กถูกกดดันจากระบบที่ต้องการเฉพาะ “คนเก่ง” เท่านั้นและถ้าแสดงให้เห็นว่าตกต่ำไปเมื่อไหร่ นั่นหมายความว่า โอกาสที่ดีในชีวิตอาจหลุดลอยไป “เด็กไม่เก่งนะให้สอบตกอย่างไรก็ไม่สร้างปัญหารู้สึกเฉย เด็กเก่งเนี่ยจะได้คะแนนน้อย 2 คะแนน จะวิตกกังวลสูงมาก หรือภายในกลุ่มเพื่อนกันถ้ามีอะไรจะไม่ยอมบอกกัน ปัญหาในเด็กเก่งจะมีมากกว่าในเด็กไม่เก่ง ในเรื่องของความเครียด หรือพฤติกรรมเสี่ยง มาตัวตายจะมีในเด็กเก่งมากกว่าเด็กธรรมดา” สถานศึกษาซึ่งควรจะเป็นแหล่งสร้าง/ค้นพบและพัฒนาคนที่มีความสามารถให้หลากหลายเพื่อสังคม กลับกำลังสร้างคนที่มีปัญหา และไม่มีความเชื่อมั่นต่อความสามารถ/ถนัดที่ตนเองมี “เด็กห้องคิงส์โรงเรียนนี้ บางครั้งเขารู้สึกว่าเขาไม่เก่ง นั่นเด็กเก่งนะ” ความรู้สึกเช่นนี้กำลังสะท้อนและตอกย้ำให้เห็นว่า ไม่ว่าเด็กจะเป็นอย่างไรก็ยังคงมีความอ่อนด้อยอยู่ภายใต้ระบบหรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า พยายามกลืนตัวตนอันหลากหลายของเด็กให้เหลือเพียงอัตลักษณ์ทางสังคมที่ตนเองต้องการเท่านั้น ด้วยความเป็นไปของระบบที่สร้างความกดดันและความเครียดตลอดเวลา

ด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบของครูที่ต้องดำเนินการทุกอย่างให้เป็นไปตามระบบ ครูจึงกลายเป็นเพียงตัวหนึ่งของเครื่องจักรตัวใหญ่ ต้องผลิตและทำให้ได้เด็กตรงคุณลักษณะตามที่สังคม/ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการ ระบบของการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นตัวเสริมสร้างปัญญาให้กับเด็กกลับเป็นตัวสกัดกั้นไม่ให้เด็กเห็นการศึกษาเรียนรู้ในโลกกว้าง ลดลงการเรียนรู้ลงมาเหลือแค่การเรียนรู้แต่ในตำราซึ่งหาสาระแก่นสารให้กับชีวิตได้ยากแม้ในเรื่องของการงานอาชีพ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยมิได้เปลี่ยนแปลงกระบวนการอย่างใดเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว กลับกลายเป็น

การเพิ่มภาระให้กับเด็กอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน “เด็กมัธยมศึกษาตอนปลายจะเครียด เพราะเด็กต้องไปเรียนพิเศษเพราะเนื้อหาที่โรงเรียนให้มันไม่สอดคล้องกับเด็กที่จะไปเอนทรานซ์ นะคะ เราก็สอนตามหลักสูตร แต่ตอนเอนทรานซ์ เขาฝึกซึ่งขึ้น ในความเป็นจริงโรงเรียนก็ให้ได้แค่นั้นตามหลักสูตร ถ้าเอนทรานซ์ เด็กต้องไปเรียนพิเศษเพิ่มเติม” เวลาที่ควรจะถูกใช้ไปสำหรับการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องราวของชีวิตกลับต้องไปชวนขายในสิ่งที่เป็นเพียงส่วนเลี้ยวของการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข “ต้องไปเรียนพิเศษเพิ่มเติม ถ้าไม่อย่างนั้นจะสู้เด็กกรุงเทพไม่ได้”

ผลที่เกิดขึ้นจากการปรับระบบเช่นนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนต้องแข่งขันกันเอาคนเก่งๆ พร้อมทั้งพยายามที่จะให้อภิสถิรมากมายเพื่อดึงดูดเด็กเก่งให้เข้าโรงเรียน เพราะนั่นหมายถึงความอยู่รอดและผลงาน ผลที่เกิดขึ้นต่อกระบวนการดังกล่าวจะทำให้คนไม่เก่งถูกเบียดขับออกไปจากสังคมเป็นเพียงตัวเสริมที่หาคุณค่าได้น้อย คนเก่งๆ ส่วนมาก ที่ระบบการศึกษาเช่นนี้ผลิตออกมา ก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัวที่ไม่เคยต้องนึกถึงผู้อื่น “เด็กเก่งเขาเห็นแก่ตัว เมื่อคราวที่แล้วเป็นวันอำลาครู เขาให้ห้องเก่งสุดของ ม.2 และ ม.5 เป็นตัวแทนโรงเรียนไปทุกคน แต่ว่าวันนั้นเป็นวันอ่านหนังสือของเด็ก ม.2 จึงมีเด็กจากกลุ่มนี้ไปเพียงแค่ 2-3 คน จาก 50 คน” ความต้องการในการทำผลงานที่ต้องสร้างคนให้เก่งด้านการเรียนรู้เพื่อแข่งขันแสดงความสามารถให้เป็นທີ່ประจักษ์ ในอีกนัยยะหนึ่งจึงเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีชีวิตอยู่เพื่อการแข่งขันเท่านั้น

การจัดระบบการเรียนรู้เช่นนี้ มิใช่เพียงแต่เด็กเท่านั้นที่เกิดความกดดันต่อการแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะในระบบการเรียนรู้ที่ตนเองต้องเผชิญ หากแต่ครูผู้ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดและดูแลเด็กๆ ก็ต้องเผชิญความกดดันจากการพยายามที่จะสร้างคนเก่งขึ้นมา เพื่อสนองตอบต่อความต้องการในผลงานที่จะต้องถูกตรวจสอบจากหน่วยงานและจากสังคม ครูซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ปั้นแต่งเด็กๆ จึงถูกคาดหวังให้ต้องฝึกปรือดูแลเด็กเพื่อให้ได้เด็กเก่งและดีออกสู่สังคม “ครูเขาจะเครียด ค่อนข้างจริงจิงกับชีวิตมาก มีอาการโรคจิตโรคประสาทหลายคน ที่ต้องพบจิตแพทย์เป็นประจำสม่ำเสมอ” เพราะด้วยความแยบยลของการใช้การศึกษาบังหน้าเพื่อพัฒนาคนให้ตอบสนองต่อระบบอุตสาหกรรมเท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะผลิตคนที่สามารถใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อเรียนรู้จักตนเองได้ ไม่ว่าครูจะทำหน้าที่ เป็นทั้งผู้ให้ความรู้ เป็นจิตแพทย์คอยดูแลให้คำปรึกษา เป็นพ่อแม่คอยดักเตือนให้อยู่ในกรอบ เป็นเพื่อนเด็กเพื่อให้เขาไว้วางใจปรึกษาหารืออย่างใดก็อาจจะบรรลุผลของการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาตนได้ งานในหน้าที่ที่ปรากฏในโรงเรียนกลับกลายเป็นภาระที่มีได้สอดคล้อง หรือเอื้อให้เกิดการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนได้เลย “มีงาน

ตลอด ยิ่งโรงเรียนเปลี่ยนแปลงมีการประเมินมาตรฐานภายนอกภายใน รู้เลยว่าไม่ได้หยุดจริงๆ แล้วงานของจังหวัดก็มืงานตลอด ถ้าเป็นครูผู้สอนอย่างเดียวก็จะทำได้เต็มที่มากกว่านี้ แต่ครูทุกคนต้องมีหน้าที่มากกว่า 1 อย่าง"

การส่งผ่านอำนาจการควบคุมจากส่วนกลางเช่นนี้ ทำให้การทำงานของครูในโรงเรียนจะต้องทำอย่างเป็นระเบียบและเป็นระบบที่ชัดเจนเพื่อรอคอยการตรวจสอบ กระบวนการของการปฏิรูปการศึกษาที่เสมือนหนึ่งเข้ามาเป็น "มาตรฐาน" การทำงานให้มีคุณภาพมากขึ้นด้วยการทำหน้าที่ในการเข้ามาตรวจสอบการทำงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ส่วนกลางต้องการ คือ ระบบการจัดการภายในโรงเรียน ระบบการประสานงานกับชุมชน และคุณภาพของผู้เรียน

หนึ่ง ระบบการจัดการของโรงเรียน โรงเรียนจะมีระบบการจัดการโดยแบ่งการทำงานออกเป็นสายงานการบังคับบัญชาอย่างเป็นขั้นตอน โดยจะมีผู้อำนวยการที่ได้จากการคัดสรรจากส่วนกลางและจะแบ่งการทำงานในโรงเรียนออกเป็นฝ่ายดังนี้ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการ แต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่เฉพาะเพื่อให้โรงเรียนดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ต่อมามีการเพิ่มเติมอีก 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายชุมชน ฝ่ายแผนงาน ฝ่ายสถานที่ และฝ่ายกิจกรรม ในแต่ละส่วนจะเป็นการทำงานเพื่อให้การตรวจตรานักเรียนให้มี "คุณภาพ" ตามมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับสถานศึกษา ซึ่งการแบ่งฝ่ายการทำงานเช่นนี้ เป็นความแยบยลของการใช้อำนาจเพื่อการควบคุมโดยการแบ่งเป็นส่วนย่อยๆ มีลักษณะเฉพาะทางมากขึ้น ยกต่อการต่อต้านขัดขึ้นต่ออำนาจการควบคุม

สอง ระบบการประสานงานกับชุมชน เป็นส่วนที่ถูกสร้างขึ้นมาให้โรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานให้ความช่วยเหลือ/ความร่วมมือกับชุมชนในกิจที่ชุมชนต้องการ รวมทั้งเพื่อให้ชุมชนเสนอความต้องการ/เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับเด็กๆ ในรูปของคณะกรรมการการศึกษาซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแทนจากหลายฝ่าย ผู้แทนจากโรงเรียน ผู้แทนจากชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้แทนครู ผู้แทนนักเรียน ให้ทุกฝ่ายเข้ามาประสานช่วยจัดการเรื่องหลากหลายภายในโรงเรียน ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรฐาน การตรวจสอบ หากแต่ด้วยสภาพการณ์ที่โรงเรียนถูกสร้างให้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการศึกษา และชุมชนเองก็ถูกทำเสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้ไม่รู้ที่ต้องเข้ามาพึ่งพิงสถานศึกษา ดังนั้น การตั้งคณะกรรมการโรงเรียนขึ้นมาจึงมีอาจจะมาทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์สิ่งใดได้ "ผู้บริหารมีอำนาจมาก จริงอยู่แม้จะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา อันนั้นมันเป็นภาพลวงตาทั้งนั้นแหละ เพราะกรรมการ

สถานศึกษาเขาดังมาเขาก็ไม่รู้หรอกว่าให้เขาทำอะไร โรงเรียนทำอะไร ตั้งมาก็เท่านั้นแหละ ฟังผู้บริหาร แล้วผู้บริหารก็เลือกคนที่อยู่ในความควบคุมของเขา ที่คุยกันรู้เรื่อง ทุกอย่างจะอยู่ที่ผู้บริหาร” ดังนั้นการใช้ อำนาจส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นของตัวแทนจากรัฐซึ่งเสมือนหนึ่งทำให้ชุมชนมีอำนาจ การต่อต้านขัดขืนก็จะ ทำได้น้อยลงด้วยว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบแล้ว “ส่วนใหญ่ชุมชนก็จะไม่ขัดแย้ง ส่วนใหญ่ก็จะ หาทาง หาทุนอะไรอย่างนี้ แบบเข้ามาช่วยดูแลอะไรทั้งหลายแหล่ที่เกินความสามารถของโรงเรียน” ในทาง กลับกัน ชุมชนเองก็กำลังถูกควบคุมจากระบบของโรงเรียนเช่นกัน เพราะชุมชนก็ต้องเข้ามารับรู้นโยบายว่า ส่วนกลางต้องการอะไร ดังนั้นหากโรงเรียนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐร้องขอความร่วมมือใด ชุมชนก็ ควรจะให้ความร่วมมือขึ้นด้วย เป็นการใช้อำนาจควบคุมไปที่ทุกส่วนเสียของสังคมได้อย่างดี

สาม คุณภาพของผู้เรียน นัยยะของการปรับเรื่องคุณภาพของผู้เรียน นั้นส่งผลให้เกิดการปฏิรูป การเรียนรู้ขึ้นมาในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปหลักสูตร การสอน และการให้เด็กเข้ามามีส่วนใน การเสนอความต้องการของตนเองมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้โดยกำเนิดในเรื่องการเรียนที่ให ผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่เนื่องด้วยจากความไม่พร้อมของระบบ และจากการใช้อำนาจสั่งการทำให้เกิด ความเสียหายต่อเด็กและบุคลากรทางการศึกษามาก ทั้งยังเป็นการซ้ำเติมเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมต่อการ เรียนเช่นนี้ จึงเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความล้มเหลวของทั้งครูและเด็กด้วย “ในทางปฏิบัติ ครูเองก็มี ความหงุดหงิดเหมือนกัน เอาที่ปฏิบัติจริงที่让孩子ต้องทำทุกอย่างด้วยตัวเอง ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรแต่ไม่มี อัตราเพิ่ม แล้วการที่เด็กเรียนรู้ด้วยตัวเองกับการที่ครูสอบแบบเก่า เด็กขอให้ครูสอนแบบเก่า เพราะต้อง ไปหาเรียนพิเศษเพิ่มเติมนอกระบบ มันไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง แต่ทำได้ดีมากสำหรับเด็กเก่ง แต่เด็กที่ อ่อนไม่เหมาะเลย” ด้วยระบบเช่นนี้จึงเท่ากับเป็นการกันเด็กที่ไม่มี “ปัญญา” ตามที่ผู้มีอำนาจต้องการ กลายเป็นตัวประกอบที่หาคุณค่าของตัวเองได้ยากเต็มที่

ดังนั้นเมื่อเกิดการปฏิรูปการศึกษาที่มีการควบคุมมากขึ้นไปทุกหน่วยงาน และเพื่อให้การควบคุม เป็นไปอย่างเบ็ดเสร็จยิ่งขึ้น การจัดสรรคนเข้าดำรงตำแหน่งงานต่างๆ ในระบบโรงเรียนจึงเป็นกระบวนการ การคัดเลือกซึ่งถ้าหากเป็นระดับสูงก็จะมีคัดเลือกมาจากส่วนกลาง “การบริหาร ก็ไม่ได้เลือกตามสามารถ เส้นใครเส้นมัน” และด้วยลักษณะของการคัดเลือกเช่นนี้ ในทางหนึ่งจึงเท่ากับเป็นการสืบต่อสายใยของ อำนาจ ให้สามารถควบคุมไปได้ในทุกส่วนของสังคมอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดมากขึ้น ด้วยระบบของ การทำงานเช่นนี้ทำให้ขอบเขตความสามารถของคนถูกจำกัดขอบเขต อยู่ในเฉพาะส่วนที่ต้องการให้เป็น

เท่านั้น ทำให้คนเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในตนเอง “ทำให้เกิดความเครียด” และยังไม่สามารถที่จะสร้างสรรคสิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมได้

การที่ส่วนกลางใช้ระบบของการส่งผ่านอำนาจควบคุมให้กระทำไปในทุกส่วนเลี้ยวของสังคมนั้น ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการควบคุมการใช้อำนาจ ขณะเดียวกัน ความแยบยลของอำนาจมิใช่น้อยอยู่กับการกำหนดคนของตนเองเท่านั้น แต่เป็นการทำให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในปฏิบัติการของอำนาจ หรือปฏิบัติการของวาทกรรมต่างๆ ที่ผู้มีอำนาจต้องการจะสร้างขึ้น นอกจากนั้นก็ใช้กลวิธีของการปรับเปลี่ยนตัวตนของผู้ที่เกี่ยวข้องมาเป็นมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ที่ตนเองต้องการ ที่จะให้เป็นเพื่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นสำหรับผู้ที่มีอำนาจเท่านั้น

บทที่ 6

เปิดพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกแห่งตัวตน

การกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม อันเป็นที่ประจักษ์ต่อผู้คนโดยส่วนใหญ่และรบกวนมโนสำนึกของผู้คนเป็นจำนวนมาก คือ ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนทางร่างกายของมนุษย์ ส่งผลให้มนุษย์ถูกขัดขวาง ปิดกั้น ลดทอนศักยภาพของตนจนไม่สามารถที่จะดำรงอยู่อย่างสันติและมีความสุขได้ รูปลักษณะของความรุนแรงเช่นนี้จึงได้รับความสนใจจากผู้คนจำนวนมาก หากแต่ถ้าผลของความรุนแรงปรากฏเช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันที่รูปลักษณะ กระบวนการ และวิธีปฏิบัติภารกิจไม่ควรจะถูกเพิกเฉย ด้วยว่ารูปลักษณะของความรุนแรงถูกปรับเปลี่ยนให้มีความแยบยลและถูกสร้างให้มีความชอบธรรมต่อการกระทำมากขึ้น ด้วยการใช้ความรู้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาครอบงำคุณค่าทางสังคมจากผู้คนจำนวนหนึ่งต่างก็ตกอยู่ในมายาการ เสมือนหนึ่งว่าเป็นเป็นความจริงที่มีอาจปฏิเสธได้

ความรุนแรงก่อกำเนิดจากการใช้ความรู้มากำหนดคุณค่าความเป็นมนุษย์ สร้างอัตลักษณ์ทางสังคมจนกลายเป็นมาตรฐานในการควบคุมตัวตนที่แตกต่าง กระบวนการของการกดทับความหลากหลายคุณลักษณะตัวตนของเด็กกระทำอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นระบบผ่านพื้นที่หลักที่ถูกใช้ให้เป็นสถานที่สำหรับการฝึกฝน นั่นก็คือ โรงเรียน ที่กลายเป็นพื้นที่ในการส่งผ่านอำนาจการควบคุมให้เกิดอัตลักษณ์ทางสังคม จนสามารถเข้าไปแทรกแซง กดทับ ความเป็นตัวตนที่หลากหลายให้มีลักษณะตามที่มาตรฐานทางสังคมกำหนด จุดมุ่งหมายก็เพื่อไปเพื่อเข้าควบคุมมนุษย์ซึ่งมิได้ปรากฏผลอย่างชัดเจนทางกายเท่านั้น แต่ได้ควบคุมไปถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนและผู้คนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในทุกส่วนเสี้ยวของสังคม และยังสามารถจะส่งผ่านความรุนแรงเช่นนี้ต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดด้วยมาตรฐานเดียวในระบบโรงเรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของผู้คนให้เห็นทางต่อศักยภาพที่แท้จริงของตน ทั้งยังมีอนาคตที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อื่นจากภายนอก โดยไม่สามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตตามสภาวะที่ควรจะเป็นแห่งตนได้ ความเคลื่อนไหวในการดำรงชีวิตของผู้คนจึงเป็นไปด้วยความเร่งร้อน หยาบ และฉาบฉวยขาดความละเอียดอ่อนที่จะเอาใจใส่ต่อจิตใจที่ต้องการการดูแลฟูมฟักตามสภาวะแห่งตัวตนของความเป็นมนุษย์ ที่มีความแตกต่างหลากหลายดงามเฉพาะตน การดำรงอยู่ของผู้คนบนวิถีชีวิตใหม่เช่นนี้แม้จะดู

ประหนึ่งว่ามีคุณภาพของชีวิตที่ดี แต่ความเป็นจริงที่ประจักษ์ได้ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่มีได้ดำเนินอย่างสอดคล้องกับตัวตน อันควรจะมีคุณภาพชีวิตที่สร้างสรรค์จากการมีเสรีภาพ แห่งการดำเนินชีวิต

โรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันแห่งการส่งผ่านเจตนารมณ์ในการควบคุมผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีอัตลักษณ์ทางสังคมที่เป็นหนึ่งเดียวนี้ มีภารกิจในการอบรมพฤติกรรมและสั่งสอนด้วยวิชาความรู้ที่เฉพาะเจาะจง วางอยู่บนเงื่อนไขของการตอบสนองต่อระบบการส่งต่อการศึกษาและส่งเสริมให้เกิดอาชีพเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ที่เป็นที่ต้องการเป็นหลัก ลำดับคุณค่าความสำคัญของศักยภาพของผู้เรียนจึงถูกวัดด้วยมาตรฐานที่ตอบสนองต่อแนวทางความเชื่อเช่นนี้ ศักยภาพของความมนุษย์จึงถูกจำกัดอยู่เพียงแค่ว่าผู้เรียนสามารถจะบรรลุตามเป้าประสงค์ของโรงเรียน หรือเป็นที่ต้องการของสังคมได้หรือไม่ ความสำเร็จของมนุษย์ที่มีทักษะเฉพาะ มีจิตและสติปัญญาการเรียนรู้ที่สามารถจะปรับตัวเข้าสู่ระบบและการได้รับความรู้/วิชา ที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคม จึงถูกทำให้มีคุณค่าเหนือกว่าความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น หากแต่เด็กอีกจำนวนหนึ่งที่มีความต้องการและความผันต่อการดำเนินชีวิตที่แตกต่าง ก็จะถูกกำหนดคุณค่าออกมาเป็นเพียงแค่มนุษย์ชั้นสองที่ถูกผลักออกไปอยู่ชายขอบของสังคม และต้องรอคอยความช่วยเหลือจากผู้รู้หรือเพื่อนผู้มีจิตและปัญญาสอดคล้องกับอุดมการณ์ของโรงเรียน กระบวนการอบรมกล่อมเกล่าที่กำลังดำรงอยู่ในสังคมเช่นนี้ กำลังสร้างความกดดันและทำให้เด็กที่มีจิตการเรียนรู้และทักษะที่แตกต่าง ให้เกิดความรู้สึกต่อการถูกดูถูกความเป็นมนุษย์ของตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นในสถาบันโรงเรียน ก็คือ การสืบสานส่งผ่านอุดมการณ์การควบคุมมนุษย์ดำเนินต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด กลายเป็นวังวนของความชั่วร้ายตกย้ำให้เห็นถึงความล้มเหลวของความเป็นมนุษย์ที่มีได้บรรลุตามมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นตลอดเวลา

ด้วยมายาภาพของการสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ตามมาตรฐาน ที่คนส่วนใหญ่ต้องการนั้น นำไปสู่ขั้นตอนของการอบรมฝึกฝนเด็กให้สยบยอมต่อกฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัย ด้วยการใช้ตารางเวลา และกระบวนการฝึกอย่างสม่ำเสมอเป็นกิจวัตร เพื่อให้ร่างกายสยบยอมต่อข้อกำหนดที่ถูกสร้างขึ้นในสังคมโรงเรียน รวมทั้งความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของวิชาการก็ถูกนำมาใช้ตัดสินด้วยมาตรฐานที่สามารถจะกำหนดคุณค่าของผู้เรียนได้ ภาวปฏิบัติการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนสยบยอมต่อข้อกำหนดในทุกเรื่อง เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรเด็กเข้าโรงเรียน โดยมีการกำหนดคุณลักษณะของเด็กที่ต้องมีความเก่งตรงตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้นเมื่อมีการให้คุณค่าคนขึ้นอยู่กับมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดขึ้น จึงส่งผลให้การเลือกอนาคตของผู้เรียนจากสายวิชาการเรียนรู้เป็นไปตามการให้คุณค่าของ

สังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เรียนมากกว่าที่จะเกิดขึ้นจากความต้องการอย่างแท้จริงของผู้เรียน เพราะหากต้องการที่จะเป็นคนที่ได้รับการยอมรับและรู้สึกภูมิใจต่อความสำเร็จของตนเอง ก็ต้องเลือกหรือปฏิบัติตนในรูปแบบที่ถูกกำหนดขึ้นแล้วจากกฎกติกาต่างๆ ที่ผู้มีอำนาจในสังคมให้ความสำคัญ อันมีนัยถึงการปฏิบัติตนได้ตรงต่อกฎเกณฑ์กติกาของโรงเรียน ที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง เพื่อให้การควบคุมคุณลักษณะเป็นไปอย่างเป็นระบบขั้นตอนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน การพบผู้ปกครอง ขั้นตอนและรูปแบบของการตักเตือนให้เด็ก และผู้ปกครองยอมรับถึงอุดมการณ์ของการให้คุณค่าความเป็นคนจะถูกตักเตือนอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะ ในแต่ละภาคเรียนของทุกภาคการศึกษา

ภาคปฏิบัติการของการสลายสันคลอนเบียดขับความเป็นตัวตน เริ่มจากการกำหนดตรวจตราเด็ก เป็นกิจวัตรประจำวัน ซึ่งจะเป็นการลงโทษเด็กในเรื่องของเวลา ของการทำงานที่ถูกกำหนดให้ทำ เรื่องของการแต่งกาย ทรงผม และระดับของการเรียนรู้ กระบวนการของการให้รางวัลจะถูกนำมาใช้สำหรับเด็กที่สามารถจะทำตามกฎระเบียบปฏิบัติที่โรงเรียนกำหนดขึ้นได้โดยการให้ทุนการศึกษา ให้คะแนน ให้โอกาส มีความก้าวหน้าเหนือผู้อื่น การให้รางวัลหรือลงโทษให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของผู้เรียน เป็นการตักเตือนให้เด็กเห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์และโอกาสอันดีงามแห่งชีวิต หากทำตามระเบียบปฏิบัติที่ระบบการศึกษา กำหนด กระบวนการของการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมจึงเป็นเสมือนความจริงที่มีอาจปฏิเสธได้ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และน่าเกรงขาม ไม่เพียงแต่สำหรับผู้เรียนเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปยังบุคคลอื่นในสังคม ที่พร้อมจะชื่นชมหากผู้เรียนเชื่อฟัง และลงโทษด้วยเช่นกันหากทำการต่อต้านขัดขึ้น อัตลักษณ์ทางสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติต่อตัวตน ต่อผู้อื่น การเลือกเพื่อนที่จะคบหาสมาคม หรือแม้แต่การเลือกที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างไร ก็ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นกิจลักษณะ

กระบวนการตักเตือน ให้เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติสำหรับเด็กในการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม นำไปสู่จิตใจที่อ่อนล้าเหนื่อยหน่ายต่อการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสานฝันแห่งตน เมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในโรงเรียนที่ถูกสร้างขึ้นมา ภายใต้การควบคุมดูแลจากหน่วยงานของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ดังนั้น ความรุนแรงเป็นวิถีของการบังคับให้ผู้คนทำตามความต้องการของผู้หนึ่งผู้ใดโดยมิได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มิได้คำนึงถึงคุณลักษณะของความหลากหลายที่ถูกสั่งสมมาเป็นเวลายาวนานจากประวัติศาสตร์แห่งตัวตน ซึ่งเป็นวิถีของการเรียนรู้ที่สะสมตกผลึกจนกลายเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดของเด็กแต่ละคน แต่ประวัติศาสตร์แห่งตัวตนนี้

กลับถูกละเลยเพิกเฉย ในแต่ละขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติในโรงเรียน จึงเป็นการใช้อำนาจของความรู้สร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัยขึ้นมาบังคับใช้กับเด็กเพื่อให้ได้คุณลักษณะที่บรรลุมাত্রฐานและค่านิยมของสังคม เพื่อคงไว้ซึ่งความสำเร็จตามโรงเรียนหรือสังคมต้องการ ด้วยกระบวนการฝึกเช่นนี้จึงนำมาซึ่งความอึดอัดคับข้องใจของเด็ก ไม่ว่าเด็กจะมีจิตของการเรียนรู้ที่จะสามารถจะเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนหรือไม่ก็ตาม เพราะนั่นหมายความว่า การเรียนรู้ที่มีได้เชื่อมโยงต่อวิถีชีวิต ไม่คำนึงถึงความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กไม่สามารถที่จะพัฒนาตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

บุคคลที่ถูกวางหน้าที่และให้มีความสำคัญ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งผ่านอำนาจอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากผู้ปกครองก็คือ ครู หากแต่ครูก็มีอาจหลุดพ้นจากวังวนของการกำหนดความรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้สำหรับการอบรมกล่อมเกลาคูได้แล้ว ครูเองก็ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกปลูกฝังให้เห็นถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ทางสังคม ที่ถูกสร้างขึ้นมาเสมือนหนึ่งเป็นความชอบธรรมที่ต้องรักษาให้คงอยู่ต่อไป บทบาทของครูจึงเสมือนหนึ่งเพียงผู้คุมกฎที่ไร้ความเมตตาปราณีโดยไม่สามารถจะคำนึงถึงตัวตนที่แตกต่างได้ เพราะถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่รับผิดชอบรวมทั้งควบคุมตรวจสอบจากส่วนกลางอย่างเป็นระบบ มีการให้รางวัลและการลงโทษสำหรับบุคลากรทางการศึกษาด้วยเช่นกัน สถานะภาพความเป็นจริงของชีวิตครูจึงถูกละเลย และไม่สามารถที่จะดำรงตนในวิชาชีพให้เชื่อมโยงต่อความเป็นจริงของชีวิตได้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือครูหรือใครก็ตามที่หลุดเข้ามาสู่วังวนของระบบการศึกษา ย่อมจะถูกครอบงำให้เห็นถึงความสำคัญของมนุษย์จากการวัดคุณค่าตามมาตรฐาน หรืออัตลักษณ์ทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

ความรุนแรงที่กระทำไปที่สำนึกของความเป็นมนุษย์ จะผลิตผู้เรียนให้ถอยห่างจากวิถีแห่งการเรียนรู้เดิมที่เกิดขึ้นจากความต้องการและความถนัดเฉพาะตน อันจะนำพาไปสู่ความสามารถในการดำรงและดูแลชีวิตของตนเองและบุคคลอื่นต่อไปด้วยความภาคภูมิใจ และมีความสุขต่อสิ่งที่ตนเองเลือก กระบวนการคัดเลือกที่ถูกจำกัดด้วยสาขาวิชา อาชีพ ด้วยสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จะเป็นตัวหล่อหลอมอนาคตของเด็กให้ได้รับการยกย่องในคุณค่าที่ต่างกัน ด้วยนัยยะเช่นนี้การตัดสินคุณค่าของความเป็นคนก็จะเป็นไปตามสาขาวิชาชีพที่เรียน ทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ที่หลากหลายของเด็กถูกจำกัดลงมาให้เป็นเพียงมนุษย์ที่สามารถจะปฏิบัติงานได้ตามสิ่งที่ถูกกำหนดในโรงเรียน เพื่อคงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ตามที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่านั้น

การหล่อหลอมเยาวชนนี้ จะกระทำอย่างเป็นระบบ มีระเบียบเป็นขั้นตอนและได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายในสังคม ดังนั้นหากเด็กมิได้ตระหนักหรือรู้ไม่เท่าทันต่อคุณค่าที่ถูกสร้างขึ้นมามีเหล่านี้ ปัจเจกชนนั้นก็จะต้องถึงขีดความสามารถเฉพาะตน หันเหไปตามแรงเหวี่ยงของความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นคุณค่าเทียมที่มีอาจนำมาซึ่งการดำรงตนอย่างมีสมมูลได้ ไม่ว่าผู้เรียนจะมีจิตที่ตรงกับ การเรียนรู้ที่ถูกสร้างขึ้นมามีไว้ในระบบโรงเรียนหรือไม่ก็ตาม การอบรมสั่งสอนรวมทั้งกระบวนการ พัฒนาการเรียนรู้ก็เป็นไปอย่างรุนแรงต่อสำนึกที่เกิดขึ้น ด้วยว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนซึ่งมีเพียง มิติของการเอาตัวรอดในสังคมเพียงด้านเดียว มิได้ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ความรุนแรงที่ปรากฏแบบแยกย่อยเช่นนี้ ที่สุดจะส่งผลต่อการทำลายชีวิตหรือทำให้อายุขัยของปัจเจกชน จนไม่สามารถประสบผลสำเร็จตามความปรารถนา ตามจริยธรรมและสุนทรียะการดำรงอยู่แห่งตนได้ สืบเนื่องมาจากภาวะกดดันต่อวิถีปฏิบัติที่เป็นไปอย่างไม่เข้าใจถึงมนุษย์ ที่มีความแตกต่างหลากหลาย เฉพาะตน

การเปิดพื้นที่ของการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสร้างโอกาสในการพัฒนาตน สำหรับเด็กที่ใช้เวลาเกือบครึ่งชีวิตอยู่ในระบบการศึกษาของโรงเรียน แม้ว่าจะมีการพยายามเปิดพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการปฏิรูปการศึกษา หากแต่ก็ยังทำอยู่ภายใต้กระบวนการ ทัศนคติของการสร้างคนเพื่อเป็นแรงงานในระบบเศรษฐกิจทุน หรือตอบสนองต่อความต้องการของสังคม จึงไม่ใช่หน้าที่ที่แท้จริงของการศึกษาที่ควรสร้างคน เพื่อรู้จักตนเองและพัฒนาตนให้มีความชำนาญการ ในสิ่งที่ตนเองรักและปรารถนา ความรู้ที่ได้ก็มิได้แปลกแยกกับวิถีของการดำรงชีวิต สามารถสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ในขณะที่คุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นที่ต้องการของสังคมในยุคสมัยนี้ กลับมีคุณสมบัติในเรื่องของความตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานซ้ำๆ ได้ และเป็นผู้ที่เชื่อฟังคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ด้วยกระบวนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

การสร้างสรรค์พื้นที่การเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ในโรงเรียนให้กับนักเรียนจำต้องคำนึงถึงใน 3 เรื่อง คือ หนึ่ง เป้าหมายของการศึกษา สอง กระบวนการเรียนการสอน กฎเกณฑ์ปฏิบัติและหลักสูตรที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา และสามบุคคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียน ในเรื่อง หนึ่ง เป้าหมายทางการศึกษาต้องเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของความต้องการ พัฒนาศักยภาพของตัวตนเป็นสำคัญ อันเกิดจากการสังสมประสบการณ์ในหลายช่วงของกาลเวลา เกิดจากการเรียนรู้กับบุคคลในหลายรูปแบบ รวมทั้งสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่ผู้เรียนได้เข้าไปสัมผัส

สะสมเป็นคุณลักษณะเฉพาะแห่งตน ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรให้อิสระกับสถานศึกษาเพื่อจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้คน มิใช่ทำเสมือนหนึ่งว่าให้อำนาจในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายทางการศึกษาที่ถูกอุปโลกนขึ้น ขณะที่ในทางปฏิบัติจริงกลับถูกควบคุมและตรวจสอบจากมาตรฐานทางการศึกษา ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยคนกลุ่มหนึ่งที่มีอำนาจทางสังคม การควบคุมสถานศึกษาให้ดำเนินตามเป้าหมายที่ต้องการผลิตคน เพื่อตอบสนองต่อสังคมอุตสาหกรรมจึงยังคงดำรงอยู่อย่างเข้มข้น แม้ว่าจะมีการพยายามปฏิรูปการศึกษาก็ตาม ดังนั้นเป้าหมายทางการศึกษาจึงต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาคนเพื่อตอบสนองต่อระบบสังคมหนึ่งมาเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนอย่างที่เขาเชื่อมั่น และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เปิดใจ เข้าใจ และยอมรับต่อความแตกต่างในความสามารถและต้องการในการดำรงชีวิตของผู้เรียน ให้โอกาสกับบุคคลทุกเพศทุกวัยที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ได้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

สอง พื้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเปิดกว้างอย่างหลากหลายมิได้จำกัดอยู่เพียงการศึกษาในระบบโรงเรียน หากแต่การเรียนรู้ต้องตอบสนองต่อเป้าหมายทางการศึกษาที่มีแนวทางเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างจริงแท้ มิใช่จำกัดอยู่แต่การศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งถูกทำให้เป็นพื้นที่สำหรับการส่งผ่านอำนาจทางการควบคุมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สร้างสมให้เกิดความกังวล ความคับข้องใจของผู้เรียน ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ อันจะนำไปสู่การลดทอนศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการส่งเสริมพื้นที่แห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาต้องกระทำอยู่บนความเข้าใจต่อความแตกต่างของความเป็นมนุษย์ซึ่งยังคงมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องปรับให้สอดคล้องกับภาวะการณ์เรียนรู้ ในรูปลักษณะใหม่ที่กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ ในการดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข การเรียนการสอนเชื้อให้ผู้ใฝ่รู้มีพื้นที่สำหรับการเปิดโลกทัศน์ของตนเองออกสู่สังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ที่กำลังดำเนินกันอยู่ในช่วงเวลานี้ อีกทั้งยังควรเป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่เปิดกว้างสำหรับบุคคลในสังคม กระบวนการเรียนการสอนที่วางอยู่บนเงื่อนไขของความสำเร็จในวิชาชีพ ตอบสนองต่อความต้องการคนในกระแสนิยม จึงมีอาจนำพามาซึ่งความสำเร็จต่อกระบวนการการพัฒนาตนได้ หากแต่กำลังสร้างคนที่มีความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจออกสู่สังคม กระบวนการเรียนรู้จึงต้องกระทำอย่างหลากหลายเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามครรลองของความต้องการแห่งชีวิตตน โดยมีได้มีเงื่อนไขของการดำรงชีพในกระแสนิยมเป็นเงื่อนไขบังคับให้ผู้เรียนไม่สามารถที่จะเลือกทำกิจกรรมต่างๆ อย่างใจรักและต้องการพัฒนาตนได้

นำจริยธรรมแห่งตัวตนที่สะสมจากการเรียนรู้ชีวิต มาสร้างเสริมให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มิใช่เป็นเพียงจริยธรรมที่เกิดจากการท่องจำเพื่อสะสมคะแนนไว้สำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อนำชีวิต สิ่งที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกัน คือ การยอมรับซึ่งความแตกต่างในวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ยอมรับและเปิดใจเรียนรู้และรับรู้ต่อความหลากหลายของบุคคล โดยมีได้ให้คุณค่าของสิ่งที่ปรากฏภายนอกมีอิทธิพลเหนือกว่าความสวยงามภายในของบุคคล กระบวนการเรียนการสอนจึงควรมีหลายรูปลักษณะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างเสริมและพัฒนาศักยภาพของตน ได้อย่างเต็มความสามารถที่มนุษย์ปฏิบัติได้ สอดคล้องกับลักษณะตัวตนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่ตนเองปรารถนา และสามารถตอบสนองต่อความสนใจและความเป็นตัวตนของผู้เรียนที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงได้ มากกว่าตอบสนองต่อความต้องการของคนกลุ่มหนึ่งที่มีอำนาจเหนือดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งยังมีไม่เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นเพียงเพื่อให้ได้รับใบกระดาศยืนยันถึงจำนวนปีที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา ที่มีได้บ่งบอกถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่อย่างใด

การกำหนดขอบเขตปฏิบัติสำหรับการอยู่ร่วมกันของผู้เรียน ควรจะคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มากกว่าการใช้กฎเกณฑ์/ระเบียบ/วินัยที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นช่องทางของการส่งผ่านอำนาจการควบคุมไปที่หน่วยย่อยๆ ของสังคมดังเช่นที่ปรากฏอยู่ ให้อำนาจกับผู้เรียน เคารพและยอมรับต่อความแตกต่างของบุคคลอื่น ส่วนพื้นที่ทางกายภาพควรจะเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคล สถานที่ที่ใช้สำหรับเป็นสถานศึกษาควรจะเป็นพื้นที่ที่มีได้ใช้สำหรับการควบคุมดูแล ความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้สยบยอมและเชื่อฟังต่อผู้มีอำนาจ แต่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการแสวงหาความรู้ เปิดกว้างต่อทุกคนให้เข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ตามที่ต้องการ

สาม บุคลากรที่เกี่ยวข้องเนื่องทางการศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจเปิดกว้างและพร้อมที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมทักษะ และพร้อมที่จะแบ่งปันประสบการณ์ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูจึงต้องมีใจเปิดกว้างต่อลักษณะตัวตนที่หลากหลายของผู้เรียน คำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพ ความสามารถ ความปรารถนาส่วนตัวของบุคคล การสร้างบุคคลากรทางการศึกษาให้ตอบสนองต่อเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลจึงต้องเกิดขึ้นเพื่อสร้างเสริม กระตุ้นให้เกิดความต้องการในการพัฒนาผู้อื่น มิใช่เป็นการจัดการศึกษาที่เป็นการขายวิชาความรู้เช่นเดียวกับการขายสินค้าในสังคมทุนนิยม แต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อบุคคลที่เข้ามาเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตน วิชาการความรู้ของ

บุคลากรทางศึกษา ควรจะมีหลากหลายส่งเสริมให้เกิดความเคารพในความแตกต่างของบุคคล และเป็นอิสระและปลอดจากการใช้อำนาจการควบคุมของรัฐจากมาตรฐานที่กำหนดขึ้น

ปรากฏการณ์ของการเพิกเฉยและละเลยต่อคุณลักษณะเฉพาะแห่งตัวตน โดยการแทนที่อัตลักษณ์ของผู้เรียนด้วยลักษณะทางสังคมเกิดขึ้นอย่างเป็นแบบยลและซ่อนเร้นในโรงเรียน แต่กลับถูกละเลยจากผู้คนโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะการใช้อำนาจผ่านความรู้ในการสร้างกฎระเบียบวินัยขึ้นมาให้เด็กปฏิบัติ นั้น เหมือนหนึ่งเป็นความหวังดีที่ต้องการผลิตเยาวชนที่มีคุณภาพออกสู่สังคม หากแต่แท้ที่จริงกลับแฝงไปด้วยนัยของการควบคุมที่ต้องการเพียงคนที่มีคุณลักษณะหนึ่งตามที่ต้องการเท่านั้น แม้ว่าผู้กระทำจะตระหนักถึงหรือไม่อาจจะระลึกรู้ได้ก็ตามก็เป็นตัวจักรของระบบที่ขับเคลื่อนการควบคุมเด็ก ให้เกิดการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเป็นรูปธรรม ตามอุดมการณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นจากผู้ที่ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคน ที่มีได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความเป็นตัวตน โดยอยู่บนพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่ควรจะมีอยู่หากต้องการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าต่อไป การปฏิบัติการความรุนแรงเช่นนี้ จึงมีอาจถูกเพิกเฉยต่อสังคมได้อีกต่อไป เพราะไม่เพียงแต่จะทำร้ายคนที่ร่างกายเท่านั้น หากแต่ผูกพันธนาคารไปที่จิตสำนึกของมนุษย์ให้กระทำในสิ่งที่มีมักจะไม่ตรงกับความต้องการ หรือทำให้เกิดความไม่มั่นคงแห่งจิตใจต่อการเลือกหรือความเข้าใจต่อตนเอง บังคับให้เด็กต้องกระทำบางสิ่งที่ไม่อาจจะพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้ไปจนถึงการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตได้ อันทำให้มนุษย์ไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความภาคภูมิใจซึ่งความเป็นมนุษย์ของตนเองได้ ด้วยว่าความหลากหลายแห่งตัวตนถูกรีดรอน กัดกร่อนให้เหลือเพียงแค่คุณลักษณะตามที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าต้องการเท่านั้น ทั้งๆที่โรงเรียนควรจะเป็นพื้นที่ที่เด็กๆจะได้สร้างสรรค์ตัวตนและพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ด้วยการเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับประวัติศาสตร์ของตนเองได้ การศึกษาจึงมิใช่การสร้างลู่ทางเพื่อให้เกิดผลอย่างเช่นในระบบอุตสาหกรรม แต่การศึกษาเป็นแนวทางและผลที่เกิดขึ้นภายในตัวของมันเอง การพิจารณาในเรื่องของการจัดการศึกษาจึงต้องควบคู่ไปกับชีวิตในด้านอื่นของมนุษย์ พัฒนาศักยภาพแห่งตนของมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้คนในสังคม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ โลหีสิวานนท์. (2533). *ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมปลาย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2530). *การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ; อดีต-ปัจจุบัน* กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวง
- กิติกร ปรีดีติติก. (2529). *ทฤษฎีบริหารองค์การ* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒนานวนิช. (2545). *ขอ: การแสดง การต่อสู้และตัวตนของชาวบ้านเชียงใหม่, เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา เรื่อง คนมองคน นานาชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลง. วันที่ 27-29 มีนาคม 2545 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).*
- ไข่มุก มลิตอง.(2539). *ความรุนแรงในครอบครัว : อุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์* สารสภาคการพยาบาล 11(2) : 23-29.
- คณะศึกษาโครงการ การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. (2542). *ความจริงของแผ่นดิน ลำดับที่ 2 : ครูเก่งๆของเราที่อยู่เต็มแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : เจ พิล์ม โปรด.
- จันทน์ เจริญศรี. (2544). *โพสต์โมเดิร์นกับสังคมวิทยา* กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- ชัยยศ จิรพฤษ์ปัญญา.(2539 พฤศจิกายน-ธันวาคม). *วัฒนธรรมความรุนแรงอสุรกายที่มองไม่เห็น ในโลกสีเขียว* : 12-13.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. ม.ป.ป. *ท้าทายทางเลือก : ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรง* กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลดคิมทอง.
-(2533, กุมภาพันธ์-กรกฎาคม). *เทววิทยาแห่งวาทกรรม : ทำความเข้าใจอำนาจแห่งวาทกรรมด้วยนารายณ์สิบปาง วารสารสังคมศาสตร์*. 12 (13) :175-191.
-(2539). *รัฐศาสตร์สาร. บทความจากงานสัมมนาวิชาการ ความรุนแรงในสังคมไทยรำลึก 20 ปี 6 ตุลาคม* ขลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
-(2541). *สันติศึกษากับสันติภาพ ใน เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา. หน่วยที่ 1 พิมพ์ครั้งที่ 7 หน้า 53-83. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2544). สิทธิมนุษยชน สากลกับปัญหาความจริงแท้ ใน *วิถีสังคมไทย*. สารนิพนธ์ทางวิชาการ เนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ 6 กฎหมายและสิทธิมนุษยชน สันติสุข โสภณศิริ (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
-(2540). *รัฐศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ ทฤษฎี* หนึ่งทศวรรษรัฐศาสตร์แนว วิพากษ์.
กรุงเทพฯ : วิชาษา.
-(2542, กันยายน - ธันวาคม). โลกาภิวัตน์ เอกลักษณ์ ความรุนแรง , *วารสารธรรมศาสตร์*. 25
(3) : 105-124.
-(2543). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น*. พิมพ์
ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- ไชยันต์ ไชยพร.(2530). บทวิจารณ์อำนาจงานของธเนศเรื่อง ตระกาะของการกดบังคับ : ความจริงที่เหนือ
ดีสคอร์ด , *รัฐศาสตร์สาร ฉบับพิเศษครบรอบ 12 ปี ปรัชญาและความคิด*. ธเนศ วงศ์
ยานนาวา (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิตียา เพชรมุณี.(2545). ความรุนแรงในครอบครัว : กรณีสามีฆ่าภรรยา ใน *รวมบทความสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา* พ.ศ. 2545 ศิริรัตน์ แอดสกุล บรรณาธิการ กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ศักดิ์ ธีระวงษ์.(2530). *ความคิดเห็นกับอำนาจในวรรณกรรมนิทานอีสาน* วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2533). *องค์การและการบริหาร: การศึกษาการจัดการแผนใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2529, ธันวาคม). ว่าด้วยการปกครอง , *จุลสารไทยคดีศึกษา*. 4 (2) สุนทรี
อาสະไยและสมบุรณ์ ศิริประชัย (บรรณาธิการ) หน้า96-103.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
-(2528, กันยายน). *อำนาจงานฟูโก้* , *วารสารธรรมศาสตร์*. 14 (3) : 36-57.
-(2530). *บทส่งท้าย ตระกาะของการกดบังคับ : ฟูโก้และเฟมินิส* , *รัฐศาสตร์สาร ฉบับพิเศษ
ครบรอบ 12 ปี ปรัชญาและความคิด*. ธเนศ วงศ์ยานนาวา (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธเนศ วงศ์ยานนาวา.(2532). การวิเคราะห์ข้อบกพร่อง (Subject) ทฤษฎีที่ใช้ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจของมิเชล ฟูโก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เอกสารอัดสำเนา).
-(2542). ท่องไปในแดนโพสต์โมเดิร์น : ความเหมือน/อัตลักษณ์และความแตกต่างในการเมือง บทความนำเสนอต่อการประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย เรื่อง การศึกษาและวิจัยทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ วันที่ 28-30 กรกฎาคม 2542.
-(2544). สภาวะสมัยใหม่/ภาวะหลังสมัยใหม่ : ความหลากหลายและความลึกลับ. เอกสาร ประกอบคำบรรยายสำหรับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (เอกสารอัดสำเนา).
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2534). วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วิทยา (Genealogy). กรุงเทพฯ : สถาบัน ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อัดสำเนา.
- ธวัช วงศ์สง่า. (2543). แรงจูงใจทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการกระทำความรุนแรงของบิดามารดา ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.
- เจียรชัย อิศรเดช. (2545). ตัวตนของคนได้ : นัยยะความหมายได้พิธิโนราโรงครู , เอกสารประกอบการ ประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา เรื่อง คนมองคน นานาชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลง. วันที่ 27-29 มีนาคม 2545 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- บุศรินทร์ คล่องพยาบาล. (2542). ความรุนแรงในครอบครัว : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถูกทำร้าย ของภรรยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอนามัยครอบครัว นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา ยอดดำเนิน - แอ็ดติ๊ก, บุปผา ศิริวิทย์และวาทีณี บุญลักษณ์. (บรรณาธิการ) (2541) การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม พิมพ์ครั้งที่ 4 นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2544). 108 ปัญหาปฏิรูปการศึกษาคุณ 2 กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี
-(2545). สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล. (บรรณาธิการ) (2545). คนใน : ประสบการณ์ภาคสนามของนัก มานุษยวิทยาไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

- ปสาธนี สติสรเดช. (2542). ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้ภรรยาฆ่าสามี วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายสำเนา.
- ปาโล แฟร์ เขียน. (2517). การศึกษาสำหรับผู้ถูกกดขี่ ช.เขียวพุ่มพวง (แปล) กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- นภาพร หะวานนท์. (2539). พัฒนศึกษาศาสตร์ ศาสตร์แห่งการเรียนรู้และการถ่ายทอดการพัฒนา กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
-(2540). เอกสารคำสอนวิชา สังคมวิทยาสำหรับการพัฒนาประเทศ (พม 710). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
-(2543). เอกสารประกอบการสัมมนา องค์ความรู้ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน : จากปรากฏการณ์สู่ทฤษฎีฐานราก เอกสารการวิจัยหมายเลข 1 วิธีวิทยาในการศึกษาปรากฏการณ์ความเข้มแข็งของชุมชน.โครงการพัฒนาด้านความเข้มแข็งของชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
-(2544). แม่ของบ้าน. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางผาสุก ทองเศวต ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพฯ 17 กรกฎาคม 2544.
-(2546). เอกสารคำบรรยาย การวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคเรียน 2/2546 หน้า 8.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2525, ธันวาคม). การศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดของไทย ,วารสารธรรมศาสตร์. 11
(4) : 42-48. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (บรรณาธิการ) กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พจนีย์ เทียมศักดิ์. (2543). ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุฎบัณฑิต (พัฒนศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ.(2535 เมษายน-มิถุนายน). การศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวหนังสือพิมพ์ วารสารสมาคมนักวิจัย มหาวิทยาลัยไทย 3(2) : 18-35.
- พัฒนา กิตติอาษา. (2545). เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง "ตัวตนทางวัฒนธรรม" เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา เรื่อง คนมองคน นานาชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลง. วันที่ 27-29 มีนาคม 2545 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน).
- พิทยา ว่องกุล. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย แก่ปัญหาขาดกรรมทางจิตวิญญาณ. โลกาวัดณ์ 13 กรุงเทพฯ : วิถีธรรม.

- พิมพ์พร ยิ่งยง.(2539).ข่าวแพร่ภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน : วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑนา สุขเพณีสและประยูร ศรีประสานต์. (2520, เมษายน-พฤษภาคม). ความเป็นมาของแผนการศึกษาแห่งชาติ ,วารสารการศึกษาแห่งชาติ 11 (4) : 19-26.
- มูลนิธิผู้หญิง แพลตฟอร์มภาษาไทย. (2543). การค้าหญิง : จากแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสู่การปฏิบัติ. แปลจากหนังสือ Human Rights in Practice : A Guide to Assist Trafficked Woman and Children กรุงเทพฯ : องค์การแดร์ เดชอบส์ ประเทศเนเธอร์แลนด์.
- โมนิคปลาชา.(2530). ความเสียหายของเราและการชดใช้ของพวกเรา การข่มขืน ; เจตนาที่ไม่รู้ของ มิเชล ฟูโก , รัฐศาสตร์สาร ฉบับพิเศษครบรอบ 12 ปี ปรัชญาและความคิด. ธเนศ วงศ์ยานนาวา (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรางคณา ธรรมะ. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อความรุนแรงในครอบครัวของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายสำเนา.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2526). ปรัชญาการศึกษาไทย 2411-2475. กรุงเทพฯ : พันนี้พับลิชชิง.
- วิโรจน์ สารัตนะ.(2542).การบริหาร : หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์.
- วีระ สมบูรณ์. (2541). ความไม่รู้ไร้พรมแดน บทสำรวจในดินแดนความคิดทางสังคม กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2541). เมื่อเริ่มปฏิรูปการศึกษา สมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 7. กรุงเทพฯ : เวิลด์ มีเดีย
- วันจันทร์ ศรีจันทร์. (2543). การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของคนไทยเมืองประวัติศาสตร์ : กรณีการศึกษาเมืองประวัติศาสตร์พิมาย .เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 1 เรื่องสถานภาพผลงานวิจัยเกี่ยวกับพลวัตการปรับตัวของสังคมไทยวันที่ 15-16 ธันวาคม 2543.
- แววรุ่ง นาวาบุญนิยม. (2544). ความรุนแรงต่อภรรยา : ข้อเท็จจริงจากผู้กระทำทารุณเปรียบเทียบกับผู้กระทำทารุณและทรรคนะจากชุมชน วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายสำเนา.

- ล. ศิวรักษ์. (2540). *อนาคตสำหรับไทยและอุดมคติทางการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เคล็ดไทย
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2531 พฤษภาคม-กรกฎาคม). บ้า , *จดหมายข่าวสังคมศาสตร์*. 10 (4) : 43-56.
.....(2531, ตุลาคม). *สัจจะกับอำนาจ , เศรษฐศาสตร์การเมือง*. 6(3-4) : 133-160.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2539). *สร้างคุณภาพเด็กไทยสู่สังคมโลกและชุมชน ใน จินตนาการสู่ปี 2000* ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สายพิน ศุพุทธมงคล. (2543). *คุกกับคน : อำนาจและการต่อต้านชัดเจน* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสน่ห์ จามริกและคณะ. (2531). *ระบบการศึกษาแบบแพ็คัดออก* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.(2540). *รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่องอาชญากรรมในครอบครัว : อาการป่วยทางสังคมยุคไฮเทค* กรุงเทพฯ : B.J. Plate Processer.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์.(2535,มีนาคม).เด็ก เหยื่อของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม : ความผิดทางเพศสาเหตุและการแก้ไข *วารสารพัฒนาชุมชน* 31(3) : 29-45.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
-(2542). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาหรี่ จิตตินันท์.(2541). *ความรุนแรงในครอบครัว* รายงานสัมมนาเรื่อง การยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี 27-28 กรกฎาคม 2541 หน้า 138-141 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก* ภารกิจของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อผู้เรียนและสังคม กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2541). *รายงานการสัมมนาเรื่องการยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี*. วันที่ 27-28 กรกฎาคม 2541 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ.

- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
(2541). รายงานการสัมมนาเรื่องการยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี. วันที่ 27-28 กรกฎาคม
2541 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). แนวทางการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก การกิจของสถานศึกษาโดย
สถานศึกษาเพื่อผู้เรียนและสังคม กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- เหมวรรณ เหมะนัค.(2533). ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณีสามีผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา
กรุงเทพฯ ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แอปเปิล มิเชล. (2529). การศึกษาและอำนาจ. แปลจาก Education and Power ลำลี ทองทิว ผู้แปลและ
เรียบเรียง กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เวชชัย.(2540).ความรุนแรงเกิดขึ้นที่บ้าน ,วารสารการประชาสัมพันธ์ . 40(1) : 5-11.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2543). "พื้นที่ ในทฤษฎีสังคมศาสตร์" , สังคมศาสตร์ วารสารทางวิชาการ. คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 12 : 2/2543 ชูศักดิ์ วิทย์ภาค (บรรณาธิการ) เชียงใหม่ :
นพบุรีการพิมพ์.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์.(2542). ประชาสังคมในมุมมองตะวันตก : อ่านและสอนที่จอห์นส์ฮอปกินส์
กรุงเทพฯ : สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- อนันต์ กาญจนพันธ์. (2543). ความคิดทางประวัติศาสตร์และศาสตร์ของชีวิต. จัดพิมพ์ในวาระอายุครบ
60 ปี ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อิสลิช ไอวน. (2537). ที่นี้ไม่ใช่โรงเรียน.แปลจาก Deschooling Society สันต์ สิงห์ภักดีและสันติสุข
โสภณศิริ แปล กรุงเทพฯ : มูลนิธิเด็ก.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2530). "เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและข้อจำกัดของระบบการศึกษาใน
การเปลี่ยนแปลงสังคม" ใน การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม ลำลี ทองทิว (บรรณาธิการ)
หน้า 16-29 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง.(บรรณาธิการ)(2526). 200 ปีของการศึกษาไทย กรุงเทพฯ ; ครูสภา.

- Aappignanesi, Richard. and Garratt Chris. (1998). *Introducing Postmodernism*. Maryland : Totem.
- Abbinnett, Ross. (1998). *Truth and Social Science From Hegel to Deconstruction*. London : Sage Publications.
- Adam, Barbara. and Allan Stuart. (1995). *Theorizing Culture : An Interdisciplinary Critique after Postmodernism*. London : ULC Press.
- Armstrong, David. (1994). Bodies of Knowledge/ Knowledge of Bodies , in *Reassessing Foucault Power, Medicine and the Body* .Jone Colin and Power Porter (eds) London & pp. 17.27 New York : Routledge.
-(1987). Bodies of Knowledge : Foucault and the Problem of Human Anatomy , in *Sociological Theory and Medical Sociology*. edited by Graham Scambler pp. 59-76 London : Tavistock Publications .
- Ball, J. Stephen. (1990). *Foucault and Education Disciplines and Knowledge* London : Routledge.
- Barker, Philip. (1993). *Micheal Foucault : Subversions of the Subject*. New York & London : Harvester Wheatsheaf.
- Barker, Chris.(2000). *Cultural Studies Theory and Practice*. London : Sage Publications.
- Barrett, Michele. (1991). *The Politic of Truth From Marx to Foucault* . UK : Polity Press.
- Benko, Georges and Ulf Strohmayr.(eds) (1997). *Space and Social Theory Interpreting Modernity and Postmodernity* UK : Blackwell Publishers.
- Bernauer, James and David Rasmussen. (1988). *The Final Foucault* London : The MIT Press.
- Bertram, Vicki. (1998). Theorizing the Personal : Using Autobiography in Academic Writing , in *Contemporary Feminist Theories* edited by Stevi Jackson and Jackie Jones New York : New York University Press.
- Best, Steven and Douglas Kellner. (1991). *Postmodern Theory Critical Interrogations* New York : The Guilford Press.

- Bocher P. Arthur and Carolyn Ellis (2000). Autoethnography, Personal, Narrative, Reflexivity Researcher as Subject,. in *Handbook of Qualitative Research* 2nd ed London : Sage Publications.
- Bolman, G.Lee and Terrence, E. Deal. (1991). *Reframing Organizations Artistry, Choice and Leadership*. Sanfancisco & Oxford : Jossey-Bass Publishers.
- Bourdieu, Pierre and Jean-Claude, Passeron. (1997). *Reproduction in Education Society and Culture* London ; Sage Publications.
- Bracher, Mark. (1993). Lacan, *Discourse and Social Change A Psychoanalytic Cutural Critism*. Ithaca and London : Cornell University Press.
- Browne, Kevin and Herbert Martin. (1997). *Preventing Family Violence* New York : John Wiley & Sons.
- Buci-Glucksmann, Christine. (1975). *Gramsci and the State* translated by David Fermbach London : Lawrence and Wishart.
- Burchell, Graham, Colin Gardon and Peter Miller. (eds) (1991). *The Foucault Effect : Studies in Governmentality*. by and interview with Michel Foucault London : Harvester Wheatsheaf.
- Burkitt, Ian.(1999). *Bodies of Thought : Embodiment Identity and Modernity*. London : Sage Publications.
- Burrell, Gibson.(1994). Eco and the Bunnymen , in *Postmodernism and Organizations* John Hassard and Martin Parker (eds). London : Sage Publications.
- Burton, W. John. (1997). *Violence Explained : The sourse of conflict , violence and crime and their prevention*. Manchester : Manchester University Press.
- Carrette R. Jeremy.(1999) *Religion and Culture Michel Foucault* New York : Routledge.
- Cervero, M. Roland. Athur L. Wilson and Associates. (2001). *Power in Practice Adult Education and the Struggle for Knowledge and Power in Society*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Cheung, M. Fanny and Others. (1995). *Breaking the Silence : Violence againt Woman in Asia*. Philipine : Woman in Asia Development.

- Coffey, Amannnda & Paul Atkinson. (1996). *Making Sense of Qualitative Data : Complementary Research Strategies* London : Sage Publications.
- Craib, Ian. (1998). *Experincing Identity*. London : Sage Publicationss.
- Cuba, G. Egon and Yvonna S. Lincoln. (2000). *Paradigmatic Controversies, Contradictions and Emergging Confluences* edited by Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln London : Sage Publications.
- Cuff, C.E., W.W. Sharrock. and D.W.Farancis. (1979). *Michel Foucault, in Perspectives in Sociology*. 4th ed. London : Routledge.
- Danaher, Geoff. Tony Schirato and Jen Webb. (2000). *Understanding Foucault* London : Sage Publications.
- Dant, Tim. (1991). *Knowledge, Ideology and Discourse : A Sociological Perspective*. London & New York : Routledge.
- Dean, Mitchell. (1994). *Critical and Effective Histories Foucault's Methods and Historical Sociology*. London : Routledge.
-(1999). *Governmentality : Power and Rule in Modern Society* . London : Sage Publications.
- Delanty, Gerard. (2000). *Modernity and Postmodernity Knowledge Power and the Self*. London : Sage Publications.
- Denzin K. Norman. (1989) *Interpretive Interactionism* London : Sage Publications.
- Denzin, K. Norman and Yvonna S. Lincoln. (eds) (2000). *Handbook of Qualitative Research* London : Sage Publications.
- Dews, Peter. (1995). Power and Subjectivity in *Micheal Foucault Critical Assessments* edited by Barry Smart volume iv London : Routledge.
- Dijk, Van Teun. (2001). Principle of Critical Discourse Analysis, in *Discourse Theory and Practice ; A Reader* edited by Margaret Wetherell,Stephanic Tay and Simeon J. Yales pp.300-317London : Sage Publications.
- Doren, Van Chirles. (1991). A History of Knowledge, in *The Invention of Scientific Method*. pp.184-187.

- Draucker, Burke Claire. (2000). *Counseling Serious of Childhood Sexual Abuse* London : Sage Publications.
- Dreyfus, L. Hubert and Paul Rabinow. (1982). *Michel Foucault : Beyond Structuralism and Hermeneutics* with an Afterward by Michel Foucault. Chicago : The University of Chicago Press.
- Driver, Felix. (1994). Bodies in Space : Foucault 's account of Disciplinary Power , in *Reassessing Foucault Power : Medicine and the Body*. pp 113- 131. London and New York : Routledge.
- Dysberg, Bech Torben. (1997). *The Circular Structure of Power Politics, Identity Community*. London & New York : Verso.
- Edgar, Patricia. (1977). *Children and Screen Violence* Australia : University of Queensland press.
- Edgell, Stephen. Sandra Walklate and Williams Gareth. (1995). *Debating the Future of the Public Sphere Transforming the Public and Private Domains Infree Market Societies*. England : Avebury.
- Ewald, Francois. (1998). Bio-power. In *Micheal Foucault Critical Assessments* edited by Barry Smart volume v pp.281-283 London : Routledge.
- Featherstone Mike, Mike Hepworth, Bryan S. tuner. (eds) (1991). *The Body : Social Process and Cultural Theory*. London : Sage Publications.
- Felski, Rita. (1998). *On Confession in Women, Autobiography,Theory A Reader*. edited by Sidonie Smith and Julia Watson. Wisconsin : The University of Wisconsin Press.
- Foucault, Michel. (1965). *Madness and Civilization : A History of Incavity in the age of Reason*. New York : Rondon House Inc.
-(1972). *The Archaeology of Knowledge*. translated from the French by A.M. Sheridan Smith Great Britain : Tavistock Publications.
-(1974). *The Order of Things : An Archaeology of the Human Science*. UK : Tavistock Publications.
-(1977). *Discipline and Punish : The Birth of the Prison*. translated from the French by Alan Sheridan New York : Pantheon Books.

- Foucault, Michel.(1978). *The History of Sexuality* volume 1 An Introduction. translated from the French by Robert Hurley England : Penguin Books.
-(1980). *Power/Knowledge Selected Interviews and Other Writing 1972-1977*. edited by Colin Gardon New York : Harvester Wheatshaf.
-(1981). Question in Mothod in *The Foucault Effect : Syudies in Governmentality* Burchell , Graham ,Gardon (eds) Chicago : The University of Chicago Press.
-(1984). *The Use of Pleasure in The History of Sexuality*. volume 2 translated from the French by Robert Hurley England : Penguin Books.
-(1984). *The Care of The Self in The History of Sexuality*. volume 3 translated from the French by Robert Hurley England : Penguin Books.
-(1984). What is Enlightenment?, in Paul Rabinow (ed) *The Foucault Reader*. New York : Pantheon.
-(1988). Technology of the Self , in *Technology of the Self : A Seminar with Michel Foucault*. Amherst : the University of Massaachusetts Press.
-(1988). *Politics, Philosophy, Culture Interviews and other Writings 1977-1984*. translated by Alan Sheridan and Others edited with an Introduction by Lawrence D. Kritzman. New York : Routledge.
-(1988). *The Final Foucault*. edited by James Bernauer and David Rasmussen London : The MIT Press.
-(1992). *Michel Foucault Philosopher Essays*. translated from the French and German by Timothy J. Armstrong London : Harvester Wheatshaf.
-(1994). *Aesthetics, Method and Epistemology*. edited by James D. Faubion volume 2 New York : The New Press.
-(1999). *Religion and Culture*. selected and edited by Jeremy R. Carrette New York : Routledge.
- Friedman, Jonathan. (1994). *Cultural Identity and Global Process*. London : Sage Publications.

- Friedman, Stanfors Susan. (1998). Women's Autobiographical Selves : Theory and Practice. in *Women, Autobiography, Theory A Reader*. edited by Sidonie Smith and Julia Watson. Wisconsin : The University of Wisconsin Press.
- Gardon, Colin. (1998). Birth of the Subject , in *Micheal Foucault Critical Assessments*. edited by Barry Smart volume v pp.34-57 London : Routledge.
- Galasinski, Dariusz. (2001). *Cultural Studies and Discourse Analysis : A Dialogue on Language and Identity*. London : Sage Publications.
- Gibbins R. John. And Bo Reimer.(1999). *The Politics of Postmodernity : An Introduction to Contemporary Politics and Culture* London : Sage Publications.
- Giroux, A. Henry. (1981). *Ideology Culture & The Process of Schooling*. Hampshire : The Falmer Press.
- Glesne, Corrine. & Peshlein, Alan. (1992). *Becoming Qualitative Researchers : An Introduction* New York : Longman.
- Gluck, B. Sherna and Patai Daphne. (eds) (1991). *Woman's Works The Feminist Practice of Oral History* New York & London : Routledge.
- Grant David, Tom Keenoy and Cliff Oswick. (eds)(1998). *Discourse and Organization* London : Sage Publications.
- Gutting, Gary. (1989). *Michel Foucault's Archaeology of Scientific Reason*. USA. : Cambridge University Press.
-(1994). *The Cambridge Companion to Foucault*. New York : Cambridge University Press.
- Hacking, Ian. (1995). Self-Improvement , in *Micheal Foucault Critical Assessments*. edited by Barry Smart volume vi London & New York : Routledge.
- Haring, Hermann, Maureen Junker-Kenny and Dietmar Mieth. (eds) (2000). *Creating Identity* London : SCM Press.
- Harrard, Ohn and Martin Paker. (eds) (1993). *Postmodernism and Organization*. London ; Sage Publications.
- Harwood, Robin . (1998). *The Survival of Self England* : Athenalum Press Ltd.

- Hearn, Jeff. (1998). *The Violence of Men How Men Talk about and How Agencies Respond to Men 's Violence to Woman* London : Sage Publications.
- Hetherington, Kevin . (1998). *Expression of Identity Space Performance Politics*. London : Sage Publications.
- Holden, W. George Robert Geffner Ernest N. Jouriles.(eds) (1998). *Children Exposed to Marital Violence Theory Research and Applied Issues* Washington ; American Psychological Association.
- Hoskin, W. Keith & Richard H. Macve. (1995). Accounting and the Examination : A Genealogy of Disciplinary Power , in *Micheal Foucault Critical Assessments* edited by Barry Smart volume vii London & New York : Routledge.
- Howarth, David. (2000). *Discourse Concepts in The Social Sciences*. Buckingham, Philadelphia : Open University Press.
- Hoy, Couzens David .(ed) (1986). *Foucault : A Critical Reader* Great Britain : Blackwell.
- Hunter,Ian. (1994). *Rethinking the School : Subjective, Bureaucracy, Critism*. Australia : Allan & Unwin.
- Hutton, H. Patrick. (1995). Foucault, Freud and the Technologies of the Self , in *Micheal Foucault Critical Assessments*. edited by Barry Smart volume vii London & New York : Routledge.
- Jones,Colin and Roy Porter. (eds) (1994). *Reassessing Foucault Power : Medicine and the Body* London and New York : Routledge. pp 1-13.
- Kutash, L. Irwin, Samuel B. Katash, Lousi B. Schlesingse. (eds) (1978). *Violence : Perspectives and Murder and Aggression* San Fancisco ,Washington & London : Jossey-Bess Publishers.
- Lachau, Ernesto. (ed)(1994). *The Making of Political Identities* .London & New York : VERSO.
- Larrain, Forge. (1994). *Ideology and Cultural Identity Modernity and the Third World Presence* Cambridge : Polity Press.
- Lefebvre, Henri. (1995). *The Production of Space* translated by Donald Nicholson-smith Oxford : Blackwell.

- Lemert, C. Charles and Garth Gillan. (1982). *Michel Foucault Social Theory as Transgression*
New York : Columbia University Press.
- Lincoln and Guba (2000) *Paradigmatic Controversion, Contradictions and Emerging
Confluences in Handbook Qualitative Research 2nd* London Sage Publications.
- Maccannel, J. Dean. And Juliet Flower MacCannell (1993). *Violence power and pleasure : A
revisionist reading of Foucault from the victim perspective in Up Against Foucault*
London : Routledge.
- Machado, Roberto. (1992). *Archaeology and Epistemology* , in *Michel Foucault Philosopher*
Essays translated from the French and German by Timothy J. Armstrong New York &
London : Harvester Wheatsheaf.
- Mar, Portland M., James Edward and L. McDill. (eds) (1977). *Violence in Schools Perspectives
Programs and Positions* Toronto : Lexington Books.
- Mark, Philip. (1986). *Michel Foucault in Question* , in *The Return of Grand Theory in the
Human Science* Skinner (ed) London : Cambridge University Press.
- Mason, Gail . (2002). *The Spectacle of Violence Homophobia, Gender and Knowledge*
London and New York : Routledge.
- May, P. John. (ed) (2000). *Building Violence* London : Sage Publications.
- McKinlay, and Ken Starkey. (eds) (1998). *Foucault, Management and Organization Theory From
Panopticon to Technologies of Self* London : Sage Publications.
- McNay, Lois. (1994). *Foucault : A Critical Introduction* Great Britain : Polity Press.
- Micheal, Mike. (1996). *Constructing Identity : The Social the Nonhuman and Change* London :
Sage Publications.
- Mills, Sara. (1997). *Discourse*. London : Routledge
- Moss, Jeremy. (ed) (1998). *The Later Foucault Politics and Philosophy*. London : Sage
Publications.
- Nadel, H. George. (ed) (1982). *History and Theory* volume xxi number 3 London : Wesleyan
University Press.

- Nettleton, Sarah. (1995). *The Sociology of the Body, in The Sociology of Health & Illness*. UK : Polity Press.
- Parker, Ian.(1992). *Discourse Dynamics : Critical Analysis for Social and Individual Psychology*.New York : Routledge.
- Power, Richenda. (2000). *A Question of Knowledge* England : Prentice Hill.
- Popkewitz S. Thomas and Marie Brennan.(1998).*Foucault Challenge Discourse, Knowledge and Power in Education* New York : Teachers College,Columbia University.
- Popkewitz, S. Thomas and Lynn Fendler. (eds) (1999). *Critical Theories in Education Changing Terains of Knowledge and Politics* .New York and London : Routledge.
- Potter, Jonathan. and Margaret Wetherell. (1987) .*Discourse and Social Psychology : Beyond Attitudes and Behavior* . London : Sage Publications.
- Prout ,Alan. (ed)(2000). *The Body Childhood and Society* England : Macmillan Press Ltd.
- Punch, F. Keith. (1998). *Introduction to Social Research Quantitative and Qualitative*. London : Sage Publications.
- Quicke, John. (1999). *A Curriculum for Life School for a Democratic Learning Society* Buckingham & Philadelphia : Open University Press.
- Rabinow, Paul. (ed) (1984).*The Foucault Reader* New York : Pantheon.
-(ed)(1997). *Michel Foucault Ethics Subjectivity and Truth* Essential Works of Foucault 1954-1984. volume 1 New York : The New Press.
- Racevskis, Karlis. (1983) . *Michel Foucault and the Subversion of Intellectual*. New York : Cornell University Press.
- Rajchman, John. (ed) (1995) *The Identity in Question* , USA. : Routledge.
- Ramazanoghe, Caroline. (ed) (1993). *Up Against Foucault : Explorations of some Tensions between Foucault and Feminism* London & New York : Routledge.
- Ritzer, George. (1996). *Sociology Theory*. 4th ed. New York : The McGraw-Hill Companies .
-(1997). *Postmodern Social Theory*. New York : the McGraw-Hill Companies .
-(2000) *Modern Sociology Theory*. 5th ed. New York : The McGraw-Hill Companies .

- Rupesinghe, Kumar and Rubins C. Marcial. (eds) (1994). *The Culture of Violence*. New York . United Nations University Press.
- Sarup, Madan. (1993). *An Introduction Guide to Post-Structuralism and Postmodernism*. 2nd ed. London : Harvester Wheatsheaf.
- Sawicki, Jana. (1998). Feminism ,Foucault and Subjects of Power and Freedom , in *The Later Foucault Politics and Philosophy* . London : Sage Publications.
- Schrift, D. Alan. (1995). *Nietzsche 's French Legacy : A Genealogy of Poststructuralism*. New York London : Routledge.
- Schroder W. Ingo. And Bettina E. Schmidt.(2001). *Violent imaginaries and violent practices in Antropology of Violence and Conflict* Bettina E. Schmidt and Ingo W. Schroder.
- Schmidt, E. Bettina and Ingo W. Schroder .(eds) (2001). *Anthropology of Violence and Conflict*. London and New York : Routledge.
- Scott. W. Joan. (1998). Experience cite in Women's Autobiographical Selves : Theory and Practice. in *Women, Autobiography, Theory A Reader*. edited by Sidonie Smith and Julia Watson. Wisconsin : The University of Wisconsin Press.
- Seale, Clive. (1999). *The Quality of Qualitative Research* London : Sage Publications.
- Seider ,J. Victor.(1994). *Unreasonable men Mascullinity and Social Theory*. London : Simultaneously Published.
- Seidman, Stevan. (1994). *Introduction, in The Postmodern Turn : New Perspective on Social Theory*. London : Cambridge University Press.
- Sheridan, Alan.(1980). *Micheal Foucault : The Will to Truth* London : Tavistock.
- Shibitini, Tamotsu. (ed) (1970). *Human Nature and Collective Behavior : Papers in Honor of Herbert Blumer*. New Jersey : Prinitic-Hall Inc.
- Shotter, John and Kenneth J. Gergen. (1989). *Texts of Identity* Great Britain : Sage Publications.
- Sibley, David. (1995). *Geographies of Exclusion Society and Difference in the West* . London : Routledge.
- Simons, Jon .(1995). *Foucault & the Political* . London : Routledge.

- Simpson, Paul .(1993). *Language Ideology and Point of View*. London and New York : Routledge.
- Slattery, Patrick. (1995). *Curriculum Development in the Postmodern Era* .New York, London : Garland Publishing.
- Smart, Barry. (1985). *Micheal Foucault Key Sociologists Series*. editors by Peter Hamilton London : Routledge.
-(1998). Foucault Levenus and the Subject of Responsibility , in *The Later Foucault Politics and Philosophy*. London : Sage Publications.
-(1993). *Postmodernity* . London : Routledge.
-(ed)(1995). *Michel Foucault Critical Assessments*. volume iv London : Routledge.
-(ed)(1995). *Michel Foucault Critical Assessments* . volume v London : Routledge.
-(ed)(1995) .*Michel Foucault Critical Assessments*. volume vii London : Routledge.
- Smith, Sidonie and Julia Watson. (eds)(1998). *Women, Autobiography,Theory : A Reader* Wisconsin : The University of Wisconsin Press.
- Smythies, R. John. (1994,3 September). Requiem for the Identity, Theory , in *Inquiry* 37 : 3 pp.311-329Norwich (ed) Scandinavian University Press.
- Strozier M. Robert.(2002). *Foucault , Subjectivity , and Identity : Historical Constructions of Subject and Self*. USA. : Waynestate University Press.
- Struss, Anselm. and Juliet Corbin. (1990). *Basics of Qualitative Research : Grounded Theory Procedure and Techniques*. London : Sage Publications.
- Tieney, G. William (2000). Undaunted Courage Life History and the Postmodern Challenge , in *Handbook Qualitative Research 2nd* London Sage Publications.
- Tompson, Janna. (1998). *Discourse and Knowledge Defense of a Collective Ethics* London and New York : Routledge.
- United Nations. (1993) .*Strategies for Confronting Domestic Violence : A Resource Manual*. New York : United Nations Officer at Vienna.
- Usher, Robin and Richard Edwards.(1994). *Postmodernism and Education* London and New York : Routledge.

- Van Dijk, A. Tuner. (1998). *Ideology : A Multidisciplinary Approach* London Sage Publications.
- Vries, De Hent and Samvel Weber. (eds)(1997). *Violence, Identity and Self-Determination* Stanford, California : Stranford University Press.
- Warhol, R. Robyn and Diane Price Herndl. (eda) (1997). *Feminism an anthology of literary Theory and Criticism* Hampshire : Macmillan Press.
- Willig, Carla. (2001). *Introduction Qualitative Research in Psychology Adventures in Theory and Method* Buckingham & Philadelphia : Open University Press.
- Woodward, Kathryn. (ed)(1997). *Identity and Difference* London : Sage Publications.
- Wrong, H. Dennis. (1995). *Power : Its Form ,Bases and Uses*. New Brunswick and London : Transaction Publishers.
- Young, Robert. (ed) (1981). *The Order of Discourse ,Untying the Text : A Poststructuralist Reader* London : Routledge.
- Zeitlin, M. Irving .(1990). *Ideology and the development of Sociology Theory* 4th ed.New Jersey :Prentice Hall.

ภาคผนวก

แนวทางสนทนากับผู้ให้ข้อมูล

ชุดที่ 1 สนทนากับนักเรียน(เด็กเก่ง เด็กเรียน เด็กโง่ๆ ตามคำนิยามที่ถูกสร้างขึ้น

1. การสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคย แนะนำตัวและวัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อที่ต้องการเรียนรู้ ศึกษาข้อมูล และการจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ การเรียน-การสอน วิธีชีวิตสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ในโรงเรียน ที่มีทั้งการยอมรับ ความคับข้องใจ อันเกิดจากกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติต่างๆ รวมทั้งประวัติชีวิต ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความฝัน ความปรารถนาที่จะมีความสุขในการดำรงชีวิต ความภูมิใจ ความดี(จริยธรรม) ของนักเรียนตามความเชื่อ การเรียนรู้ที่เกิดจากการสัมผัสกับสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน ทั้งนี้เพื่อจำนำข้อมูลดังกล่าว มาทำการศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงการสร้างตัวตน เอกลักษณ์ของนักเรียน (เป็นการเรียนรู้ประวัติชีวิต เคารพซึ่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ให้เกียรติและละเว้นจากการตัดสินตามความคิดของผู้สนทนา)

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล (เพื่อทราบความเป็นตัวตนในอดีต-ปัจจุบัน)

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

1. ตัวตน ชื่ออะไร เรียนชั้นไหน มีพี่น้องกี่คน ลูกคนที่เท่าไร อาชีพของผู้ปกครอง สภาพของครอบครัวในความคิดของตนเองนั้นเป็นอย่างไร ขณะนี้อยู่กับใคร ลักษณะที่เด่นชัดของตนเองมองว่าตนเองเป็นคนอย่างไรจากบุคคลรอบๆตัว ไม่ว่าจะเป็น ตนเอง เพื่อน ครู พ่อแม่รู้ได้อย่างไร ทำไมถึงคิดเช่นนั้น และได้ลักษณะเหล่านั้นมาจากใคร เหตุการณ์อะไรที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ต่างๆ ประทับใจใคร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น สอบถามถึงเพลงหรือดารานักร้องที่มีอิทธิพลต่อความคิดของนักเรียน พร้อมทั้งสอบถามเนื้อเรื่องโดยสังเขป หรือข้อความหรือเนื้อหาที่ได้เกิดจากการเรียนรู้จากเรื่องต่างๆ รอบตัวในสมัยเด็กๆ เหตุการณ์ที่ทำให้เสียใจ ดีใจ ภูมิใจ เล่าถึงเหตุการณ์นั้นๆได้อย่างอิสระ(เรื่องราวที่สามารถจะบ่งบอกถึงความเป็นเขา)

2. การอบรมดูแล มีลักษณะเป็นอย่างไร เข้มงวด อิสระ ฯลฯ นักเรียนมีความพึงพอใจอย่างไร แตกต่างกับที่โรงเรียนหรือไม่ ใครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่สุดต่อตัวของนักเรียนในการเลือกทำอะไรสิ่งหนึ่ง เช่น การเข้าโรงเรียน การซื้อสิ่งของ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเป็นอย่างไร เล่าถึงช่วงชีวิตที่สำคัญต่อการตัดสินใจเหตุการณ์ที่มีผลต่อตนเองมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเกิดขึ้นที่บ้าน โรงเรียน หรือที่ใดก็ตาม (เหตุการณ์ การอบรม ที่ส่งผลถึงคุณลักษณะของเขา)

3. ความเชื่อ คนดี หรือไม่ดีเป็นอย่างไร ทำไมถึงคิดเช่นนั้น (อะไรคือความดีงามในความคิดของตน) ความเชื่อเช่นนี้เกิดมาจากอะไร เล่าโดยละเอียด(จากการเรียนในห้องเรียน ศาสนา เพื่อน ครู พ่อแม่ฯ) รวมทั้งคนดี ในสายตาของครู เพื่อ พ่อแม่ เป็นอย่างไร อะไรที่ทำให้คิดเช่นนั้น

4. การเรียนรู้ เพื่อจุดหมายการสร้างตัวตน ถ้าให้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต คิดถึงสิ่งประทับใจ เสียใจ ภูมิใจในชีวิต คืออะไร เหตุไรจึงเป็นเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด วางแผนหรือวาดฝันไว้ว่าต้องการมีชีวิตเช่นไรต่อไปในอนาคต เมื่อเข้าโรงเรียนแล้วความฝันเปลี่ยนไปหรือไม่ คิดอย่างไร อยากให้ตนเองเป็นคนเช่นไร มีชีวิตในอนาคตอย่างไร

5. กลุ่ม กลุ่มเพื่อนที่ตนเองเลือกที่จะอยู่ด้วยเป็นเช่นไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร มีปัญหาอะไร เรียนรู้ อะไรจากการเข้ากลุ่ม มีเอกลักษณ์อย่างไร ทำให้เราเปลี่ยนไปอย่างไร เมื่อเข้ากลุ่มแล้วทำอย่างไรจึงจะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ถ้าไม่ทำตามจะเป็นเช่นไร (เอกลักษณ์หรือลักษณะของตนเองที่เปลี่ยนไปเมื่อเข้ากลุ่ม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น)

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน (การสร้างอัตลักษณ์ภายในโรงเรียน)

พื้นที่ทางกายภาพกับพื้นที่ระเบียบวินัยและการจัดการการบริหารในโรงเรียน

โรงเรียนที่ตนเองศึกษาอยู่หรือเคยศึกษา

1. เมื่อจำความได้วันแรกที่ย่างก้าวเข้ามาในโรงเรียนรู้สึกอย่างไร สิ่งที่น่าประทับใจ และสิ่งที่ไม่ประทับใจ สภาพบรรยากาศโดยทั่วไปเป็นอย่างไร รู้สึกอย่างไร แตกต่างจากการอยู่ที่บ้านหรือโรงเรียนเดิมที่เคยเรียนอยู่หรือไม่อย่างไร ตรงกับที่ตนเองต้องการหรือไม่ต้องการอย่างไร มูลเหตุที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ ตรงกับความต้องการของตนเองหรือไม่อย่างไร ทำไมถึงไม่เรียนในโรงเรียนเดิม ถ้าเลือกได้ต้องการเรียนที่ไหน เพราะเหตุใด ครู เพื่อน ห้องเรียนที่วาดฝันไว้ว่าจะพบเป็นเช่นไร ความประทับใจและความจริงที่ได้พบเป็นอย่างไร อึดอัดในเรื่องใดบ้างเมื่ออยู่ในโรงเรียน เอกลักษณ์ของโรงเรียนนี้คืออะไร ในวันแรกที่เข้าโรงเรียนหรือในช่วงแรกของการเข้าโรงเรียนมีการเข้าค่ายเพื่อปรับตัว(พฤติกรรม) อะไรบ้างที่โรงเรียนจัดให้ ปรับในเรื่องอะไร เรียนรู้อะไรบ้าง แล้วเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างไร(เอกลักษณ์ที่ได้จากโรงเรียน การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในตนเองที่เกิดขึ้น)

2. คิดว่าโรงเรียนนี้กับโรงเรียนเดิมแตกต่างกันอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร ในโรงเรียนนี้มีกฎระเบียบที่เข้มงวดหรือไม่ เคยฝ่าฝืนกฎใดบ้าง ทำอย่างไร วิธีการตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติการต่อต้านกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้นในโรงเรียน และมีวิธีการปฏิบัติบังคับใช้กับใครอย่างไร โดยใช้ใครเป็นผู้ดำเนินการ ใครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกระทำผิดเช่นนั้น รู้สึกอย่างไรก่อนที่จะทำ และหลังจากที่ได้ทำไปแล้ว เกิดผล

เช่นไรต่อตนเอง ใครมีส่วนในการรับรู้การทำผิดที่เกิดขึ้น การลงโทษด้วยวิธีการเช่นไรที่ทำให้นักเรียนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก ใครที่มีส่วนในการไม่ทำให้นักเรียนกระทำความผิดอีก(กฎระเบียบและการลงโทษ)

3. เมื่อเข้ามาในโรงเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกจำกัดขอบเขตหรือถูกควบคุมอย่างไร รู้สึกเช่นไร และใครเป็นคนกำหนดการควบคุม เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร ถ้าไม่ทำตามกฎระเบียบแล้วจะเป็นเช่นไร วิธีการลงโทษมีอะไรบ้าง วิธีการไหนที่ไม่ต้องการให้เกิดกับตนเอง หากถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบที่ไม่ต้องการแล้วรู้สึกอย่างไร จะฝ่าฝืนทำได้หรือไม่ แล้วจะทำอย่างไร ถ้าเปลี่ยนได้อยากจะให้ครูทำอย่างไร (การควบคุมด้วยเวลา การแบ่งเวลาทำให้ต้องสูญเสียอะไรบ้าง)

4. รับรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับโรงเรียนที่ต้องการเข้าอย่างไร มีความรู้สึกที่เปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร ตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนและหลังจากที่เข้าโรงเรียนแล้ว ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น รู้สึกอย่างไร เอกลักษณะของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนเป็นหรือความต้องการที่ครู เพื่อน ผู้ปกครอง คัดหวังหรือต้องการให้เป็น ทำได้หรือไม่อย่างไร ส่งผลอะไรต่อตัวเอง รู้ได้อย่างไร และมีวิธีการทำให้เป็นเช่นนั้นได้อย่างไร (เอกลักษณ์ทางสังคม)

5. เมื่อถูกควบคุมด้วยเวลาเป็นอย่างไร เล่าถึงวิถีชีวิตที่ต้องอยู่ในโรงเรียน การแบ่งคาบเรียน การจำกัดเวลาพักผ่อนกลางวัน การทานข้าว สถานที่ หรือช่วงเวลาของการเล่น รู้สึกอย่างไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น ทำได้หรือไม่ได้อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากข้อกำหนดนั้นอย่างไร ความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนนั้นเป็นเช่นไร มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินกิจกรรมนั้นๆอย่างไร รู้สึกอย่างไรเมื่อได้ทำกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ชอบหรือไม่ชอบอย่างไร แตกต่างจากกิจกรรมที่ครูคิดขึ้นอย่างไร กิจกรรมที่ให้อิสระควรจะเป็นกิจกรรมใดและกิจกรรมใดควรจะถูกควบคุมในบังคับดูแลของครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง(ความเป็นอิสระในโรงเรียนเพื่อการสร้างลักษณะของตนเอง)

6. เมื่อเข้ามาในโรงเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกจำกัดขอบเขตหรือถูกควบคุมอย่างไร รู้สึกเช่นไร และใครเป็นคนกำหนดการควบคุม เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร ถ้าไม่ทำตามกฎระเบียบแล้วจะเป็นเช่นไร หากถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบที่ไม่ต้องการแล้วรู้สึกอย่างไร จะฝ่าฝืนทำได้หรือไม่ แล้วจะทำอย่างไร ใครจะเป็นผู้ลงโทษ ด้วยวิธีการเช่นไร อาจารย์ท่านไหนที่กลัวมากที่สุด ทำงานตำแหน่งใด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น รู้สึกกลัว (เพราะอะไร อาจารย์ใช้วิธีใดในการทำให้อีก) ถ้าเปลี่ยนได้อยากจะให้ครูทำอย่างไร(การใช้การลงโทษเพื่อสลายตัวตนในการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็ก)

7. หากมีปัญหาคิดว่าจะปรึกษาใคร ในปัญหาใด ใครคือคนที่ไว้ใจมากที่สุดเมื่ออยู่ในโรงเรียน ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น หากมีปัญหา อะไรหรือใคร ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจแก้ปัญหามากที่สุด และเมื่อมีปัญหาจะเลือกปรึกษากับใครในปัญหาใด ทำไมถึงต้องเลือกปรึกษาปัญหาแตกต่างกัน ใครเป็นคนสอนให้

รู้จักแก้ปัญหา เชื่อใครมากที่สุด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น (การเรียนรู้ถึงวิธีการดำรงอยู่อย่างมีความสุข ความสำเร็จ คุณธรรม จริยธรรม)

8. เมื่ออยู่ในโรงเรียน ตนเองถูกมองว่าเป็นคนอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอย่างไร อะไรทำให้เลือกที่จะเป็นเช่นนั้น แล้วทำไมคนถึงกล่าวว่าตนเองเป็นอย่างนั้น เพราะอะไร คิดว่าการที่ถูกนิยามว่าเป็นเด็กดี เด็กโง่ เด็กฉลาดนั้นเกิดมาจากอะไร อะไรที่ทำให้ตัดสินใจเลือกที่จะเป็นอย่างนั้น ใครเป็นคนนิยาม แล้วรู้สึกเช่นไร (อัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์ของตัวตน มีการปรับตัวให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างไรหรือมีการผนวกรวมกันได้อย่างไร)

9. เพื่อนในความหมายของตนเองนั้นมีลักษณะอย่างไร ยังคบหากับเพื่อนในโรงเรียนเดิมหรือไม่ ผูกพันกันอย่างไร เพื่อนในโรงเรียนใหม่และเพื่อนในโรงเรียนเดิมนั้นแตกต่างกันอย่างไร เชื่อใจใครมากกว่ากัน ถ้ามีปัญหาหรือมีความสุขจะเลือกบอกกับใครเป็นคนแรก ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น(กลุ่ม การเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ ความสำเร็จ การปรับตัว เสน่ห์ วิธีการที่เกิดขึ้นต่อการปรับตัวนั้น)

ชุดที่ 2 แนวทางการสนทนาผู้ให้ตัวบท(ครูและผู้บริหาร)

จุดประสงค์ในการสนทนาครูและผู้บริหาร

เพื่อต้องการเรียนรู้ในเรื่องการส่งผ่านอำนาจของรัฐที่ลงมาถึงตัวผู้บริหาร ครู และส่งผลกระทบต่อ นักเรียน อย่างไร สายงานการบังคับบัญชา ขั้นตอนและวิธีการบังคับใช้กฎระเบียบทำอย่างไร เป็นไปอย่าง ยุติธรรมหรือไม่ และลักษณะทางกายที่ดำรงอยู่ภายในโรงเรียน การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับ นักเรียน (ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน โรงอาหาร แบ่งเกรดเด็ก การปักชื่อห้องที่เสื้อเด็ก กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยที่ได้รับการต่อต้านและการยอมรับจากเด็กมากที่สุด)

1. การสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคย

แนะนำตัวและวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อที่ต้องการเรียนรู้ ศึกษาข้อมูล และการจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ การเรียน-การสอน วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ในโรงเรียน รวมทั้งประวัติชีวิต ความฝัน ความปรารถนา ความดี(จริยธรรม) ของนักเรียนตามความเชื่อ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการศึกษา วิเคราะห์ ให้เห็นถึงการสร้างตัวตน การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้นักเรียน

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ตัวบท

2.1 ขอให้ช่วยเล่าประวัติ ความเป็นมาของตัวครู/ผู้บริหาร ตำแหน่งในปัจจุบัน ความก้าวหน้า ใน การปฏิบัติงานในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร ได้รับตำแหน่งมาได้อย่างไร พอใจหรือไม่พอใจอย่างไร ปัญหาอุปสรรคในการทำงานในตำแหน่งที่ได้รับ คิดอย่างไร(การขึ้นดำรงตำแหน่ง สายงานการบังคับ บัญชา)

2.2 แรกที่เข้ารับตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในโรงเรียนนี้มีความรู้สึกอย่างไร เปรียบเทียบความรู้สึกใน ปัจจุบันกับอดีตเมื่อเริ่มทำงานแตกต่างกันอย่างไร สิ่งที่น่าประทับใจและไม่ประทับใจหลังจากที่ได้ทำงานไป สักระยะหนึ่งแล้วเป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เมื่อมีปัญหาแล้วทำอย่างไร(การส่งผ่านอำนาจ)

2.3 เหตุการณ์หรือการกระทำที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ผู้บริหารเพื่อน ร่วมงาน เหตุการณ์หรือปัญหาที่หนักใจที่สุดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อนักเรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร มี วิธีการแก้ไขอย่างไร รู้สึกอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น(การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็ก)

3. สภาพการปฏิบัติงานของผู้ให้ตัวบท

3.1 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน กับผู้บังคับบัญชา กับลูกศิษย์เป็นอย่างไรทั้งในอดีตและ ปัจจุบัน หากต้องการความช่วยเหลือมีการช่วยเหลือกันอย่างไร และจะปรึกษาใคร ใครมีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจแก้ปัญหามากที่สุด เพราะเหตุใด(สายงานการบังคับบัญชา)

3.2 เป้าหมายในการทำงานต้องการให้เป็นอย่างไร ได้รับการตอบสนองจากผู้บังคับบัญชาหรือไม่ ระดับการศึกษามีผลเชื้อต่อความก้าวหน้าในการทำงานอย่างไร ปัญหาที่เคยประสบทั้งที่แก้ได้และไม่สามารถจะแก้ปัญหาก็ได้ ยกตัวอย่างกรณีศึกษา ที่เกิดขึ้นจริง วิธีการแก้ไขปัญหา (ผลกระทบที่ได้จากการวางนโยบายของรัฐ)

3.3 ครู/ผู้บริหารได้กำหนดเป้าหมายในการเรียนการสอนไว้อย่างไร นโยบายของส่วนการมีผลต่อการกำหนดเป้าหมายหรือไม่อย่างไร ประสบปัญหาเช่นไรเมื่อดำเนินตามนโยบาย หรือถ้าไม่ดำเนินตามนโยบายจะเป็นเช่นไร นโยบายที่ดำเนินไปภายในโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ความต้องการของครู ความต้องการของผู้บริหารหรือไม่อย่างไร วิธีการกำหนดนโยบายภายในโรงเรียนทำอย่างไร ใครมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เป้าหมายนั้นมีการกำหนดเป็นข้อตกลงหรือเป็นนโยบายหรือไม่ มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเช่นไร (การส่งผ่านอำนาจของรัฐมาที่โรงเรียนและการบังคับใช้ต่อไปยังเด็ก เพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็ก)

3.4 การดำเนินการอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้รับความร่วมมือจากครู ผู้บริหารและนักเรียนอย่างไร ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น(การส่งผ่านอำนาจของรัฐมาที่โรงเรียนและการบังคับใช้ต่อไปยังเด็ก เพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็ก)

3.5 การดำเนินการของโรงเรียนเป็นไปตามกรอบนโยบายของโรงเรียน ชุมชน หรือส่วนกลาง มีความขัดแย้งในระดับนโยบาย การปฏิบัติหรือไม่อย่างไร มีการดำเนินงานตามนโยบายของฝ่ายใด อะไรคือเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เป็นเช่นนั้น(การส่งผ่านอำนาจของรัฐมาที่โรงเรียนและการบังคับใช้ต่อไปยังเด็ก เพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็ก)

3.6 การดำเนินการต่างๆของโรงเรียน ดำเนินการไปภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติอะไรสร้างขึ้นเพื่ออะไร และมีการปฏิบัติจริงอย่างไร ผลเป็นอย่างไร ทั้งต่อผู้บริหาร ครู และนักเรียน (การสร้างกฎเกณฑ์ข้อบังคับเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับเด็ก)

3.7 จากประสบการณ์ที่ผ่านมาคนเช่นไรสมควรจะเป็นครูหรือผู้บริหาร แบบไหนที่ไม่ควรเป็นครูหรือผู้บริหาร(อัตลักษณ์ของครูที่ส่งผลต่อการกำหนดอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียน)

3.8 คิดว่ากฎระเบียบที่มีอยู่ในโรงเรียนเข้มงวดหรือไม่ ทำอย่างไร เพื่อให้เด็กปฏิบัติตาม มีวิธีการอย่างไร เด็กปฏิบัติอย่างไร ตอบสนองต่อข้อกำหนดที่เกิดขึ้นอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย วิธีการตอบสนองต่อข้อบังคับ กฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ถ้านักเรียนไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเช่นไร ลงโทษอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ต่อวิธีการลงโทษที่ถูกกำหนดขึ้นทั้งจากกระทรวงศึกษาและจากนโยบาย

ของโรงเรียน คิดว่าส่งผลต่อการสร้างเด็กอย่างไร คิดว่าวิธีการลงโทษควรเป็นเช่นไร บทลงโทษที่มีอยู่สำหรับนักเรียนที่ไม่กระทำตามกฎได้ผลหรือไม่อย่างไร วิธีการลงโทษเช่นไรที่ทำให้นักเรียนหลายจำหรือประสบผลสำเร็จที่สุดเพื่อให้นักเรียนสยบยอม การลงโทษเด็กที่เก่งหรือไม่เก่งแตกต่างกันอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คิดอย่างไรต่อการลงโทษที่แตกต่างกันสำหรับการทำผิดในกรณีเดียวกัน(การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียน)

3.9 ในฐานะที่เป็นครู หรือผู้บริหารในโรงเรียน ต้องการเห็นโรงเรียนเป็นอย่างไร นักเรียนเป็นอย่างไร เพื่อนร่วมงาน และจะทำอย่างไรเพื่อให้ความฝันเหล่านั้นเป็นจริง มีการดำเนินการและวิธีการอย่างไรเพื่อให้เป้าหมายเป็นจริง สภาพในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการปรับสภาพเด็กให้ตรงกับเป้าหมายหรือความฝันของครูหรือตามนโยบายของโรงเรียนได้อย่างไร ได้รับการตอบสนองจากนักเรียนอย่างไร (การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับนักเรียน)

3.10 การจัดโครงสร้างโรงเรียนออกเป็นลำดับขั้น ตามรูปแบบสายการบังคับบัญชา มีขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติจริงให้เกิดผลได้อย่างไร ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร นักเรียนจะได้รับประโยชน์อะไรจากการแบ่งเด็กเรียนเป็นห้องเรียน เพราะเหตุใดจึงต้องปักหลักเลขห้องเรียนไว้ที่บนตัวเสื้อนักเรียน(ลักษณะการส่งผ่านอำนาจจากรัฐ มาสู่ผู้บริหาร ครูและการบังคับใช้กับนักเรียน)

3.11 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไร รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีครูเป็นศูนย์กลางกับนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีผลต่อการเรียนของนักเรียนต่างกันหรือไม่ ก่อให้เกิดปัญหาหรือไม่ในเรื่องใดบ้าง มีการจัดกิจกรรมใดบ้างในโรงเรียน ใครเป็นคนจัดและวิธีการที่ทำให้เด็กเลือกกิจกรรมทำอย่างไร(ตารางเวลาเรียน)

3.12 สามารถจัดการเรียนการสอนให้แตกต่างไปจากหลักสูตรที่กำหนดได้หรือไม่ เพราะอะไรการปฏิรูปการศึกษาที่มีขึ้นในปัจจุบันเป็นอย่างไร สอดคล้องต่อนโยบาย ความต้องการของครู ผู้บริหารหรือนักเรียนหรือไม่ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น(ตารางเวลาเรียน)

3.13 เด็กนักเรียนในสมัยนี้กับเด็กนักเรียนในสมัยก่อนต่างกันอย่างไร ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น คิดว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กได้ดี ได้ดีหมายความว่าอย่างไร ต้องการเห็นเด็กเป็นอย่างไร มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เด็กเป็นเช่นที่ต้องการ(อัตลักษณ์ทางสังคมที่ครู/ผู้บริหารต้องการให้นักเรียนมี/เป็น)

4. พื้นที่ทางกายภาพของโรงเรียน(ทั่วไปและภายในห้องเรียน) และพื้นที่ทางระเบียบวินัยภายในโรงเรียน

4.1 บรรยายลักษณะทางกายภาพในโรงเรียน เป็นอย่างไร โรงเรียนควรมีลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร มีอะไรที่ต้องปรับปรุงลักษณะทางกายภาพเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

4.2 ลักษณะของห้องเรียนในโรงเรียนนี้เป็นอย่างไร และคิดว่าควรจะเป็นอย่างไรจึงเอื้อต่อการเรียนรู้

4.3 คิดว่ากฎระเบียบ วินัยจำเป็นสำหรับนักเรียนหรือไม่อย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

4.4 วิธีการหรือขั้นตอนในการเฝ้าระวังเด็กออกนอกโรงเรียนทำอย่างไร มีใครควบคุมดูแล ควรมีครู/ยามเฝ้านักเรียนตรงทางเข้าออกหรือไม่ เพื่ออะไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ได้ผลหรือไม่อย่างไร ถ้าไม่ได้ผลทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

4.5 ควรจะมีฝ่ายปกครองคอยสอดส่องนักเรียนที่ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนเมื่อนักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนหรือเข้าแถวหรือไม่ คิดอย่างไร มีความจำเป็นอย่างไร การจัดเวรเฝ้าประตูทำอย่างไร มีขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกครูที่เฝ้าระวังเด็กอย่างไร

5 พื้นที่และการบริหารงานเพื่อการควบคุม(เพื่อการส่งผ่านอำนาจอย่างเป็นรูปธรรมจากรัฐสู่เด็ก)

5.1 ใครมีสิทธิตัดสินใจสูงสุดต่อการควบคุมให้ทุกอย่างดำเนินไปตามนโยบายของโรงเรียน มีขั้นตอนและทำอย่างไรเพื่อให้เด็กได้รับการยอมรับต่อนโยบายที่กำหนดขึ้น บรรยายภาค สภาพการทำงานที่ต้องการควรเป็นอย่างไร

5.2 รูปแบบการบริหารงานในโรงเรียนเป็นอย่างไร และสิ่งที่ต้องการหรือคาดหวังเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคเช่นไรบ้าง

5.3 รูปแบบการบริหารงานมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนอย่างไร

5.4 การสร้างกฎระเบียบที่ใช้ในโรงเรียนเพื่ออะไร ต้องการให้ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นั้นเป็นอย่างไร (ทั้งครู ผู้บริหารและนักเรียน) ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆเหล่านี้ยอมรับต่อข้อกำหนดที่มีอย่างไร

5.5 มาตรฐานและการวัดประเมินผลที่ใช้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความยุติธรรมหรือไม่อย่างไร และคิดว่าส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน/การเรียนรู้ของเด็กอย่างไร

การสนทนาผู้ให้ตัวบทเกี่ยวกับปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน

ถาม ...กลุ่มเพื่อน

ตอบ อ้อ เพื่อนผู้ชาย เกกว่า ก็หมายความว่า เขาจะสูบบุหรี่ จะเล่น จะโดดเรียน ที่นั่นมันเป็นอย่างนี้ ไม่ได้ ที่นั่นคือว่า ที่นั่นมีห้องอยู่ห้องหนึ่งไม่ใช่ลักษณะการเดินเรียน มันโดดยากมาก ใ้การเข้า ต้องตรงเวลา มาสเตอร์แกจะเช็คทุกอย่างส่วนไ้ลักษณะเวลาพักเวลาอะไรอย่างนี้ ไม่มีใครเก เข้า มาที่ผมมาก็มานั่งเอาหนังสือพิมพ์มาอ่าน กินไมโลแก้วหนึ่ง ก็นั่งรอตอนเช้าจนเข้าเรียน

ถาม ที่บ้านเข้มงวดไหม

ตอบ กฎระเบียบในบ้านส่วนมากจะไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่จะเป็นการตักเตือนกันของพ่อแม่มากกว่า ถ้าผมทำอะไรที่ดูไม่ดี

ถาม เข้าปล่อย ๆ

ตอบ คือ เขาก็ไม่ปล่อยนะฮะ คือ เราเคยทำอะไรผิด เขาก็จะฟัดมาก ๆ แล้วก็ทะเลาะกัน แล้วพอหลัง ๆ เราก็จะไม่ทำในสิ่งนั้นแล้ว อย่างสมมติว่าบางทีเล่นกีฬาเสร็จเพื่อนก็จะชวนไปฉลอง ไปฉลองก็ไปกิน พอกินเสร็จเราก็ไม่ได้โทรบอกที่บ้าน ที่บ้านก็เป็นห่วงเราก็จะโดนว่าบ้างว่าอะไร อะไรอย่างนี้ แล้วพอหลังจากนี้ ผมก็จะโทรเข้าบ้านว่ามีธุระนะครับว่าวันนี้มีอะไรที่ไหนเพื่อนพาไปทำอะไรผมก็จะบอกที่บ้าน

ถาม ที่นี้ตอนเช้าแรก ๆ อึดอัดไหมคะต่อกฎเกณฑ์ เพราะว่ามันจะต่างจากที่บ้าน

ตอบ ก็ไม่อึดอัดเรื่องที่มีก็แค่เรื่องการตัดผม ก็เรื่องแค่นั้น ถ้าพูดถึง มันไม่ใช่ลักษณะที่ว่าเราต้องเป็นอะไรขนาดนั้น บางคนเนี่ยเขาอยากเป็นตัวของตัวเอง อยากจะทำในสิ่งที่ตัวเองชอบแต่ถ้าผมถามว่า ในสังคมเราไม่สามารถสร้าง ในชีวิตจริงเราไม่สามารถสร้างโลกของเราได้ เราต้องดำเนินตามกระแสสังคม และกระแสที่ดีสำหรับตัวเรา เพราะฉะนั้นดังนั้นเราจะเป็นตัวของตัวเองไม่ได้เลย เราจะต้องทำอย่างนั้นอย่างนั้นอย่างนี้ และในเมื่อสังคมมันพิคกฎมาให้เราอย่างนั้น เราก็ต้องเป็นไปตามกระแสสังคม เป็นตัวของเราเอง

ถาม โอเค ถ้าให้ทำโรงเรียนเองได้อยากทำอะไร โรงเรียนในความฝัน

ตอบ ผมอยากจะบอกว่า เด็กเนี่ยไ้ความเป็นเด็กเนี่ยไม่รู้หรอกครับว่าเราควรจะทำอะไรไม่รู้หรอกกว่าเราชอบอะไร อันนี้คือสิ่งที่เราชอบ ใ้การเรียนในโรงเรียนเราเรียนในสิ่งที่เราไม่อยากจะรู้ไม่ชอบ แต่บางครั้งเราก็ไม่รู้ว่ามันจำเป็น อย่างบางคนถามว่าเรียนภาษาอังกฤษเรียนไปทำไมไปเรียนไปก็ไม่ได้ใช้ แต่จริง ๆ แล้วพอคุณนำไปใช้กับงานเราก็สามารถเอาไปแอฟหายกันได้ เป็นสิ่งที่คุณจำ

เป็นได้ในอนาคต เพราะฉะนั้นโรงเรียนที่สอนกันอยู่ทุกวันนี้ มันก็ดีในฐานะถึงวิชาหลัก ๆ ที่เราต้องเรียน แต่ก็อยากให้มีความพิเศษคาบที่เราต้องการว่าจะรู้อะไรที่เราอยากจะสนใจให้เราสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ถ้าเรามีความสามารถด้านไหนเราก็ไปฝึกได้ อย่างถามว่ามีนักเรียนบางคนจะชอบออกแบบ อะไรพวกนี้ ก็น่าจะมีคาบชุมนุมกิจกรรมที่จะไปส่งเสริมได้ แต่หลัก ๆ แล้วเนี่ยระบบการศึกษาก็ต้องเน้นวิชาหลัก ๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย แล้วก็ภาษาอังกฤษ มันก็จำเป็นอยู่แล้วที่เราต้องเรียน

ถาม มองภาพตัวเองเป็นอย่างไร แล้วเพื่อน ๆ มองภาพตัวเองเป็นอย่างไร

ตอบ ภาพที่เรามองตัวเอง กับภาพที่เพื่อนมองเราจะคนละอย่างกัน เพื่อนหมายถึงรุ่นน้องหรือในระดับต่ำกว่าเราจะมองว่า เราเป็นคนที่มีความคิดความอ่านเป็นคนที่ทำงานหนักช่วยงานโรงเรียนในหลาย ๆ เรื่องเขาก็จะเคารพ และศรัทธาเรา ว่าเราเป็นคนที่ทุ่มเทกับงาน ทำงานให้กับโรงเรียนเป็นคนลงแรงลงกายก็จะทำได้ ส่วนเพื่อนทั่วไป ก็จะมองเราว่าเราเป็นคนเฮฮาปากพูดไปตามที่คิดพูดตรงสร้างความสนุกสนานให้กับพวกเขา ให้พวกเขาได้แก้มือเราเล่น ล้อเราเล่นเราก็ไม่ถือสา เพราะเราไม่ใช่คนเจ้าอารมณ์อยู่แล้ว แต่ถ้ามองตัวเองเราก็จะมองว่าช่วงเวลานี้เป้าหมายสำคัญที่สุดของจริงคือว่า การพัฒนาตนเอง ก็พัฒนาตนเองหมายความว่า ตอนนี้เรารู้ว่าทักษะทุกอย่างของเรายังห่วยแต่นี้ไม่ได้ถ้าเราต้องการก้าวหน้า วิชาในห้องเรียนถึงเราไม่ค่อยชอบเราก็เรียนให้รู้ผ่านหูผ่านตา เรียนให้เอามาใช้ให้เป็น อะไรที่เราอยากรู้ ผมก็จะไปหาเอาและคนในสังคมนี้ ผมมองว่าผมเป็นคนโชคดีที่ได้รู้จักกับคนมากมายไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่เพื่อนที่รู้จักเขาก็สามารถแนะนำในสิ่งที่ผมชอบได้ บางวันผมอยากเล่นบอลผมก็เจอโค้ชที่เคยเป็นทีมชาติมา เคยเป็นอะไร ถึงแม้ตอนนี้เขาจะไม่ไหวแล้วแต่ตอนนี้เขาก็สอนผมในสิ่งที่ผมรักผมชอบได้ เขาก็ตั้งใจทุ่มเทกับผมใน การที่จะสร้างผมขึ้นมาให้เป็นนักเตะที่มีคุณภาพ และอ้อ...เจ้าของบริษัทต่าง ๆ ที่รู้จักกันถ้าหาเวลาว่างผมก็จะไปคุย แลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับธุรกิจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการ ธุรกิจชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่เป็นความรู้ที่ผมอยากรู้อยากจะพัฒนาความสามารถของตัวเองในด้านนี้ กับบุคคลต่าง ๆ ที่มีอยู่ที่ผมรู้จักและอาจจะเป็นการฟังวิทยุ ข่าวสารก็ได้

ถาม คิดว่าอาจารย์ในโรงเรียนมองตัวเองว่าเป็นคนอย่างไร

ตอบ อาจารย์ในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมองผมว่า ผมเป็นคนทำงานหนักอย่างที่ว่า และผมจะเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเวลา และครูจะเข้าใจว่าภายในเวลาเนี่ยผมจะไม่ใช่ว่าเป็นคนเรียนสุดยอผมอาจจะเข้าห้องช้าบ้าง ทำงานส่งช้าในลักษณะคืองานจืด ตัวงานอะไรที่เป็นสำหรับตัวผมเองเนี่ยผมจะทำค่อนข้างช้า ไม่ค่อยจะดีมากพอสมควร ไม่แย่ (เน้น) แต่ไม่ถึงกับดี ปานกลาง แต่ผมจะใช้เวลาไป

กับงานของสังคมมากกว่า การจัดขบวนพาเหรด งานที่ต้องร่าง อย่างเช่น งานที่เรามาตรวจ
คุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน งานเกี่ยวกับสอนคอมพิวเตอร์ หลาย ๆ เรื่องที่ผมต้องรับผิดชอบเยอะ
พอสมควรเขาก็เลยเข้าใจในเรื่องนี้

ถาม การช่วยงานโรงเรียนทำให้สิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่น

ตอบ ไม่เลยอะ อย่างที่บอกว่ามีสิทธิพิเศษเนี่ยะ ผมมีความสุขที่ได้คือ ได้ช่วยงานโรงเรียน คือเห็นว่า
โรงเรียนได้พัฒนาไปอย่างนี้ ประสบความสำเร็จอย่างนี้ในโรงเรียนอาจจะมีความสุขมากขึ้น คนใน
โรงเรียนอาจจะดูดี ในสายตาของคนภายนอกโรงเรียนดูเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพอันนี้ก็คือความสุข
ของเรา

ถาม อาจารย์ช่วยสนับสนุนตัวเองให้เก่งมากขึ้นในการทำงาน

ตอบ ปัจจุบันนี้ก็คิดว่า มันดีสำหรับตัวผมแล้ว ก็คือ อาจารย์ทุกคนไม่ใช่ว่าจะไม่เข้าใจ แต่เขาก็อยากให้
เราช่วย คือว่าลักษณะที่ครูเขารู้ว่าเราไม่มีศักยภาพที่จะทำคะแนนสูงได้ แต่เขารู้ว่าเรามี
ความสามารถศักยภาพช่วยอะไรแก่ที่แกอยากให้เราทำได้ในเรื่องอื่น ๆ

ถาม คิดว่าการแยกห้องเป็นห้องคิงส์ห้องควีนมันโอเคมั๊ย

ตอบ สำหรับการที่ผมอยู่กับผู้หญิงเนี่ยะ ผมอาจจะไม่รู้สึกระยะไหนะ เราก็เหมือนกับคนกลุ่มน้อยเราก็
ไม่แคร์ว่าห้องเราจะเป็นอะไรยังงัย เพราะสิ่งที่มุ่งไปมันเป็น Public มากกว่า มองส่วนรวมว่าห้อง
เราไม่จำเป็น ห้องเราจะด้อยกว่าคนอื่น จะยังงัย แต่ถ้าเป็นงานที่รับผิดชอบจะทำให้ดีที่สุด

ถาม ผู้ใหญ่เขาคาดหวังว่าเราจะต้องเรียนเก่ง รู้สึกอย่างไรบ้าง

ตอบ ผู้ใหญ่เนี่ยะวางแผนถูก แล้วเข้าใจ อย่างที่บอกว่าผู้ใหญ่เนี่ยะผ่านอะไรมามากกว่าเด็ก
เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่รู้ว่าอะไรจำเป็นอะไรไม่จำเป็น แต่ในขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็ต้องเปิดแนวคิด
สิ่งที่ทำตอนนี้ลูกก็ไม่ได้ทำในสิ่งที่ผิดไซ้ใหม่ แล้วก็ผู้ใหญ่ก็จะมองไปอีกว่าสิ่งที่ทำเป็นอันตรายกับ
ตัวเองไหม อย่างที่พ่อแม่มองว่า ทำงานอย่างนี้เครียดไปไหม มีคนไม่ชอบไหม มีคนไม่ชอบไหม
อะไรไหม เขาก็จะมองในลักษณะนี้

ถาม มีคนไม่ชอบไหม

ตอบ มีอะ ก็อาจจะเป็นลักษณะเก่า ๆ ยกตัวอย่างเด็ด ๆ ก็คือ ใจเรื่องระเบียบผมของโรงเรียน ที่ผม
พยายามจะผลักดันในหลาย ๆ เรื่องแต่มันเป็นไปไม่ได้ คือ ลักษณะนักเรียนปัจจุบันในโรงเรียนชล
เนี่ยะ ตอนผมเข้ามาใหม่ ๆ ผมแะจะเรียบร้อยกันมาก แต่พออยู่ ๆ ไปเนี่ยะเขาซอซกัน มีโกรกบ้าง
เล็กน้อย ลักษณะที่เราเห็นเนี่ยะ คือตัวเราเห็นเราก็มองว่ามันไม่เรียบร้อยมันดูไม่ดี แต่นักเรียนเขา
จะบอกผมว่า เขาเลือกไม่ได้ เขาไว้ยาวไม่ได้ เขาอยากจะไว้ยาวกันนะ ถ้าเขาไว้ยาวแล้วเขาจะทำ

เรียบร้อย ผมคิดว่าไอ้แนวคิดนี้มันเป็นบางส่วนเท่านั้นแหละ ผมก็เลยคิดว่า ในเมื่อมันมีการผลักดันในหลาย ๆ เรื่องในการไว้ผมยาว ผมก็น่าจะช่วยได้ในเรื่องนี้ ในการประชุมของผู้อำนวยการครั้งสุดท้ายเนี่ยผมก็ได้เข้าประชุม แต่สุดท้ายแล้วผมก็เดินออกจากห้องประชุม เพราะว่า สุดท้ายแล้วเนี่ยะ คอยกันไปคุยกันมา มันไม่ได้อะไรเลย นอกจากว่า คุณครูที่คุมที่ประชุมจะรู้สึกไม่ดีกับนักเรียนมากขึ้นและนักเรียนก็จะรู้สึกไม่ดีกับครูมากขึ้น เพราะฉะนั้นควรจะจบไปแล้วละ

ถาม เดินออกมาเลยได้หรือ

ตอบ คือ ประชุมกับผู้ใหญ่อยู่เนี่ยะ ในขณะที่เขาประชุมกันอยู่เนี่ยะ เราก็ขออนุญาตกับที่ประชุมว่าเรามีธุระ แต่ว่าจริง ๆ เรื่องของเรื่องเราไม่ต้องการที่จะอยู่เพราะเราเห็นว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่จะทำให้ผู้ใหญ่มองไม่ดีในหลาย ๆ เรื่อง เพราะว่าผู้ใหญ่เนี่ยะเราฟังผ.อ. ฟังผู้ช่วย พูดเนี่ยะเราเข้าใจท่านนะว่าลักษณะความเป็นผู้ใหญ่เนี่ยะท่านต้องการให้ว่า การที่นักเรียนไว้ผมยาวจะดูสาวดูสวย และความสาวสวยเนี่ยะอันตราย

ถาม ฝ่ายนักเรียนคิดอย่างไร

ตอบ คณะกรรมการนักเรียนที่นั่งอยู่ด้วยกันคิดว่า จะเรื่องมากอะไรนักจะไว้ก็ให้ไว้ไปเลย เขาจะคิดกันแบบนี้ เพราะเมื่อผู้ใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้คณะกรรมการนักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอกฎระเบียบ และข้อบังคับในการควบคุม เพราะผมรู้ว่าเขาพูดอย่างนี้เพราะต้องการให้เราเสนอจุดนี้เข้าไป แต่ว่า แทนที่เราจะเสนอจุดนี้ คณะกรรมการกลับประมาณว่าไม่อยากให้เรื่องมากตามความคิดของเด็ก แต่ตัวเราเรารู้ว่าเขาต้องการอะไร ถ้าคุณหวังความเป็นเลิศคุณต้องให้ความเป็นเลิศกับเขา ผมคิดอย่างนี้ผมเลยเสนอในที่ประชุมว่า ถ้าโรงเรียนอนุมัติแล้วเนี่ยะ ให้โรงเรียนเสนอว่าจะอนุมัติกับเราว่าให้ไว้ผมยาวได้ เราก็จะตัดให้ได้ภายในระยะเวลาี่ แล้วทำให้เรียบร้อยเมื่อถึงระยะเวลานี้ แล้วก็สัญญากันได้ทุกคนอย่างที่พี่ ๆ ในห้องประชุมต้องการกันทำไปคนเดียวเถอะ ใครเขาจะยอมตัดกัน ถ้าไม่ยอมตัดในเมื่อไม่มีกฎระเบียบไม่มีการควบคุมมันก็ไว้ไม่ได้

ถาม คิดอย่างไรกับคำว่าเรียบร้อย

ตอบ คิดอย่างไรเรียบร้อย ถ้าจะถามว่าดูอย่างนักเรียนที่ไว้ผมยาวได้ ดูอย่างนักเรียนที่แต่งตัวใส่กระโปรงขาสั้นเท่าไหนก็ได้ ที่เป็นอาชีวศึกษา บริหารธุรกิจเนี่ยะ ลักษณะโรงเรียนของเราไม่สามารถที่จะจำกัดได้ว่า ให้เป็นครอบครัวอย่างนี้เข้ามานะ คุณต้องดีเข้ามานะ เราเป็นโรงเรียนรัฐ เราเป็นประชาบาลต้องรับใช้ประชาชน ต้องรับเด็กที่อยู่ในพื้นที่บริการเข้ามา ...

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววัลยา ภูมิภักดีพรรณ
วัน เดือน ปีเกิด	29 ตุลาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	72/1 หมู่ 4 ตำบล ห้วยกะปิ อำเภอ เมือง จังหวัด ชลบุรี 20130

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลภักดีพรรณ ชลบุรี
ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลภักดีพรรณ ระยอง

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมาแตร์ เดอี วิทยาลัย
พ.ศ. 2534	ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
พ.ศ. 2537	Master of Science in Educational Administrative leadership University of Wisconsin - Milwaukee
พ.ศ. 2547	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (พัฒนศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ